

LLATINOAMERICANA

mundial

2018

IGUALTAT DE GÈNERE

Llatinoamericana mundial 🌐 2018

**En el seu gènere,
el llibre llatinoamericà més difós cada any
dins i fora del Continent.**

**Signe de comunió continental i mundial
entre les persones i les comunitats que vibren
i es comprometen amb les Grans Causes de la Pàtria Gran.**

**Un anuari d'esperança dels pobles del món
des de la perspectiva llatinoamericana.**

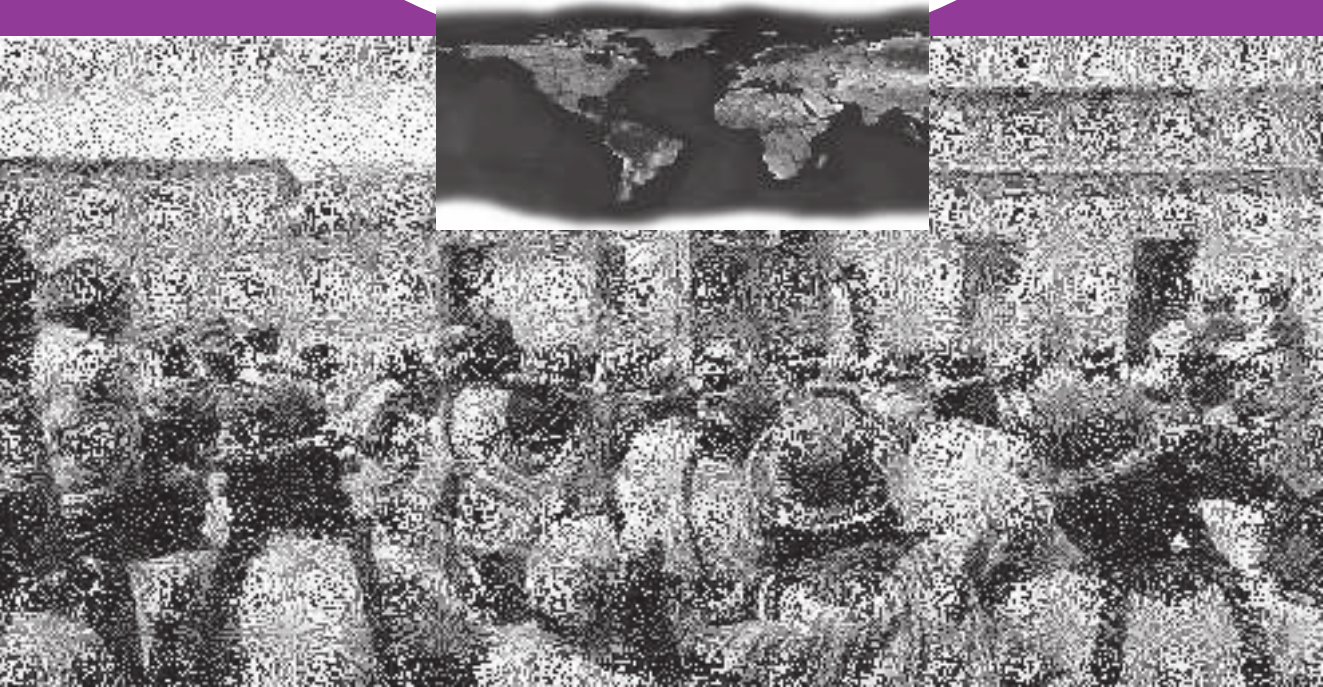
Un manual de companyia per anar creant "l'altra mundialitat".

Un recull de memòria històrica de la militància.

Una antologia de solidaritat i creativitat.

**Una eina pedagògica per a l'educació,
la comunicació i l'acció social populars.**

Des de la Pàtria Gran vers la Pàtria Major.

LLATINOAMERICANA
1992 2018

IGUALTAT DE GÈNERE

La nostra portada,
de Maximino CEREZO BARREDO.

Vegeu la història de l'Agenda,
al llarg de 27 anys,
a través de les seves portades, a:
latinoamericana.org/digital/desde1992
i totes les agendes a:
latinoamericana.org/digital

Un any més...

Us recordem: continua en línia, i creixent cada any, l'**Arxiu digital de l'Agenda Llatinoamericana** amb tots els materials que ha produït en aquests 27 anys. Animadors de comunitats, mestres, professors, agents de pastoral... hi trobaran un arxiu de recursos per a les seves activitats d'educació popular, formació, debat... fàcils de trobar per tema, títol, autor, any de publicació... en tres idiomes: castellà, català i portuguès, a servicioskoinonia.org/agenda/archivo o des del portal de l'Agenda.

latinoamericana.org/2018/info continua essent la pàgina que habilitem anualment per oferir i vehicular més materials, idees, recursos pedagògics dels que caben físicament en aquest llibre de paper que és l'Agenda. Continuem amb la "complementarietat entre el paper i la telemàtica" que ens ha caracteritzat.

latinoamericana.org/digital és la pàgina de les edicions digitals de l'Agenda. Hi podeu recollir totes les edicions digitals d'anys anteriors de l'Agenda, en format digital. Tingueu a mà, a la vostra biblioteca digital personal, al vostre ordinador, la col·lecció digitat de totes les Agendes, des de 1992... Us poden servir com a material de referència per als vostres treballs d'educació popular, formal o no formal.

I continuem posant l'accent en la visió, en la mentalitat, en la consciència, en l'educació... Òbviament, apuntem a la pràctica, però el nostre "carisma" és provocar les transformacions de consciència necessàries per tal que sorgeixin pràctiques noves, des d'una altra visió sistèmica, no només de reformes, o pegats... Som aliats, companys d'esperança de tots els que cerquen aquesta mateixa transformació de consciència. Treballem per la mateixa Causa. L'Agenda vol continuar essent una caixa de materials i eines per a l'educació popular.

Un any més, allà on és factible, continuem imprimint en paper reciclat. És un paper menys vistós. No té la blancor artificial –aconseguida amb químics– del paper ordinari –elaborat a base de fusta nova, però, en canvi, no contamina, recicla, reutilitza, i salva arbres, dels que tanta falta en té el planeta. Ens volem acostumar a aquesta mena de paper més «natural», i afavorir-lo i fins i tot «exigir-lo» allà on puguem. El paper normal, que ens surt una mica més barat a nosaltres, li surt molt més car al planeta.

Dades personals

Nom:

Domicili:.....

.....

.....

Ciutat:.....

Comarca i País:.....

☎ a casa:

☎ a la feina:

☎ mòbil:.....

Correu-e:

DNI núm.:.....

Passaport núm.:.....Grup sanguini i RH:.....

En cas de pèrdua aviseu:

.....

.....

En cas d'urgència o accident aviseu:.....

.....

<http://latinoamericana.org>

És el nostre «portal», el nostre domicili a internet. Visiteu-lo per saber sobre l'Agenda més enllà de la seva publicació en paper una vegada a l'any. Hi podreu trobar les convocatòries dels concursos, la publicació dels seus resultats, la temàtica de l'any vinent, o qualsevol altra novetat.

Usant l'entrada a «l'arxiu telemàtic» també podreu **llegir o copiar els mateixos textos**, tant de l'any en curs (a partir de febrer) com d'anys anteriors.

Si voleu que us avisin de les novetats registrades en els Serveis Koinonia –patrocinats per aquesta Agenda Llatinoamericana– subscribiu-vos (gratuïtament) a «**Novedades Koinonía**», que, en breus correus bimensuals sense pes, només amb enllaços, us comunicarà les novetats.

Subscribiu-vos-hi a: <http://servicioskoinonia.org/informacion> (cerqueu la part corresponent); allà mateix també us podreu donar de baixar qualsevol moment. Si teniu dificultats, escriviu a l'adreça que apareix en el portal.

Trobareu més informació de la campanya i dels materials que la Comissió de l'Agenda realitza a Catalunya i Llatinoamèrica a: <http://www.llatinoamericana.org>

© José María VIGIL i Pere CASALDÀLIGA
Apdo 0823-03151 / Panamá / República de Panamá
Disseny: José M. Vigil
Portada i dibuixos: Maximino Cerezo Barredo
Portal: <http://latinoamericana.org>
Correu-e: utilitzeu el punt de contacte del portal <http://latinoamericana.org>
Arxiu telemàtic de l'Agenda: <http://servicioskoinonia.org/agenda/archivo>
ISSN de l'Agenda Llatinoamericana: 2305-185X (edició impresa), i 2305-1876 (edició digital)

Aquesta llista d'editors
està sempre actualitzada a:
<http://latinoamericana.org/2018/editores>

Per a aquesta edició catalana:

Comissió de l'Agenda Llatinoamericana de Girona

Tel. (34) 972 219 916

Coordinació de l'edició catalana: Jordi Pujadas Ribalta

Traducció: Josep Domènech (portuguès)

i Carles Serra (castellà)

Correcció: Maria Lloset

Dipòsit Legal: DL Gi 1286-2017.

Impressió: Impremta Pagès, ☎ (34) 972 420 107

www.impremtapages.com

Hi col·labora:

Ajuntament d'Arbúcies
Ajuntament de Begur
Ajuntament de Blanes
Ajuntament de Calella
Ajuntament de Castelldefels
Ajuntament de Girona
Ajuntament de Celrà
Ajuntament de Mataró
Ajuntament d'Olot
Ajuntament de
Santa Coloma de Gramenet
Ajuntament de
La Cellera de Ter
Diputació de Girona
Dipsalut

L'Agenda Llatinoamericana'2018 també l'editen/distribueixen les següents entitats:

ESTATS UNITS (en anglès i en castellà):

Fundació Utopía y Liberación / P.O.Box 1614, Baldwin Park, Ca.91709 / 1(626)260 6408 / futopiayliberacion@gmail.com / www.utopiayliberacion.com

Rosario Miguelina Carmona / P.O. Box 1062 / Union City, NJ 07087, USA / FaceBook: «Agenda Latinoamericana USA» / agendalatinamericanausa@gmail.com / telèfon: (1646) 331-7495

MÈXIC:

Edicions DABAR, Mirador 42, Col El Mirador / CP 04950 Coyoacán, DF, Mèxic / Tel.: 52 55 - 560 33 630 / ventas@dabar.com.mx / www.dabar.com.mx

GUATEMALA:

Comissió de l'Agenda Llatinoamericana Guatemala / cagendalatumal@gmail.com / Tel:(502)42928670
«Libros a la calle». Centre Claret. Bulevard San Cristóbal. eliasruizvirtus@gmail.com (502) 53856624 / 24784966
Edicions Anabella / edibella42@gmail.com / Tels: (502)

24787841 i 52449206

Llibreria Loyola / loyola@librerialoyola.com / www.librerialoyola.com / PBX: (502) 22513933

EL SALVADOR:

Comissió de l'Agenda Llatinoamericana d'El Salvador. Equip Coordinador i UCA Editors / Facebook: Agenda Latinoamericana Mundial, Edició El Salvador / Twitter <https://twitter.com/latinoamericasv> / Twitter hashtag: @latinoamericasv / Tels: (503) 70438923, 77376534, 77110136, 77487580, 74931926/ San Salvador / latinoamericanaes@gmail.com

HONDURES:

Missioners Claretians / Parròquies Claret i Cor de Maria / Colònia La Ribera Hernández / Tel.: 2555 0282 / eliasruizvirtus@gmail.com / SAN PEDRO SULA.
Institucions de DH i Feministes del país.
Llibreria Caminante / Tel. (504) 2557 5910 / libreriacaminante@sulanet.net / SAN PEDRO SULA

Llibreria del Bisbat de SAN PEDRO SULA

CUBA:

Centre Ecumènic Martín Luther King / L'HAVANA / Tel.: 537 260 39 40 / direccion@cmlk.co.cu

REPÚBLICA DOMINICANA

Amigo del Hogar / Ap. 1104 / SANTO DOMINGO / Tel.: (1-809) 542 75 94 / amigo.hogar@codetel.net.do

PUERTO RICO:

REDES, Redes de Esperanza y Solidaridad / Ap. 8698 / CA-GUAS / Tel-Fax: (1-787) 747 57 67 / PUERTO RICO 00726-8698 / inforedes@redesperanza.org

NICARAGUA:

Fundació Verapaz / Ap. P-177 / MANAGUA / Tel. (505) 8698 9769 / revista_alternativas@gmail.com / rafael_aragonm@yahoo.es

COSTA RICA:

Comissió Agenda Llatinoamericana Costa Rica Justícia, Pau i Integritat de la Creació, JPIC-C.R. / (506) 83953355 i 22411094 / San José / aglatcr@gmail.com / gonzalomateocmf@yahoo.es

PANAMÀ:

Contacte a través de <http://latinoamericana.org>

COLÒMBIA:

Fundació Editors Verbo Divino / BOGOTÀ, D.C. / director@verbodivino.co / www.verbodivino.co
Av. 28 núm. 37-45 / PBX: 268 66 64 Fax: 368 81 09 / ventas@verbodivino.co / BOGOTÀ, D.C. (Barri La Soledad)
Av. Caracas núm. 49-07 (Sector Chapinero) / PBX: 320 4277 / libreria49@verbodivino.co / BOGOTÀ
Carrer 34B núm. 65D-76 / Tel: 349 1109 - 316 0188 / libreria49@verbodivino.co / MEDELLÍN (Unicentro)
Carrer 57 núm. 49-44 - Loc. 217 / Tel: 251 8706 - 251 8412 / libreria49@verbodivino.co / MEDELLÍN (C. Comercial Villanueva)

EQUADOR:

Centre de Formació Leónidas Proaño / Av. Rumichaca S26-275 i Moromoro / Ciudadella Turubamba / QUITO / Telefax: (593-2) 2840059 / centrolp@ecuanex.net.ec / www.centrolp.org

PERÚ:

Red Educativa Solidaria / Tel: 995162063 floralbalarezo@gmail.com / redperu2001@yahoo.es
Ayne Perú Trinitàries / Av. Buenos Aires 500A, Puente Piedra, Lima / Tel: 5481633
Religioses Trinitàries / 4885170 - 4883259 - 3368763

BOLÍVIA:

Moviment Franciscà de Justícia i Pau de Bolívia / Casella 827 / COCHABAMBA / Tel-Fax: (591) 4 425 1177 / oficinacentral@Movfra-JPIC-Bol.org

PARAGUAI:

CEPAG, Centre d'Estudis Paraguaïans Antonio GUASCH / comunicacion@cepag.org.py / Asunción / Tel-fax: 595-21-233541 / www.cepag.org.py

ARGENTINA:

PROCLADE (Promoció Claretiana de Desenvolupament) Constitució 1077 - C1151AAA - C.A.B.A. / Tel: (54-11) 4116 8610 / proyectos@procladesur.org / www.procladesur.org
Editorial Claretiana / Lima 1360 - C1138ACD - C.A.B.A. / (54-11)4305-9597 i 4305-9510 / contacto@claretiana.org / www.editorialclaretiana.com.ar

URUGUAI:

OBSUR, Observatori del Sud / José E. Rodó 1727 / Casella 6394 / 11200-MONTEVIDEO / Tel. (598) 2 409 0806 / Fax: 402 0067 / obsur@adinet.com.uy

XILE:

Comitè Oscar Romero / comiteromero.chile@sicsal.net / Tel. 56-32-2948709 / Santiago-Valparaíso / www.sicsal.net/chile

BRASIL (en portuguès):

Comissió Dominicana de Justícia i Pau / Goiânia, GO / latinoamericanabrasil@gmail.com

ESPANYA:

11 comitès de solidaritat, coordinats per: Comitè Oscar Romero / Patricio Frontiñán s/n / 50004-ZARAGOZA / zaragoza@comitesromero.org / www.comitesromero.org / Tel. (34) 976 43 23 91

CATALUNYA (en català):

Comissió Agenda Llatinoamericana / Carrer Mestre Francesc Civil, 3, bx. / 17005-GIRONA / Tel. (34) 972 21 99 16 / latinoamericana@solidaries.org / www.llatinoamericana.org

ITALIA (en italià): <http://latinamericana.org/Italia>

Comunità di Sant'Angelo / Via Marco d'Agate, 11 - 20139 Milano - Italia / santangelosolidale@tiscali.it

FRANÇA (en castellà):

Maison Monseigneur Oscar Romero / 51 Place de Saint Jacques / 34500 BEZIERS (France) / Tel: 0467624581 / aumoneriesdesmigrants@wanadoo.fr

SUISSA (diversos idiomes):

Librairie Latino-américaine Nueva Utopía / Rue de la Grand-Fontaine 38 / CH-1700 FRIBOURG / Tel-Fax: (41-26) 322 64 61 / nueva.utopia@bluewin.ch

Els continguts d'aquesta agenda són propietat del Poble llatinoamericà, el qual dona permís per copiar, citar, reproduir i difondre'ls lliure i no comercialment.

Índex temàtic de continguts

Entrada

Presentació	8
Introducció fraterna , José María VIGIL, Panamá, i Pere CASALDÀLIGA, São Félix do Araguaia	10
Aniversaris majors de 2018	12
Premis i convocatòries	14
Igualtat de gènere	15

I. VEURE / RECORDAR

« Mapa de la desigualtat de gènere », actualització de l'Agenda Llatinoamericana.....	19
Informe sobre la paritat de gènere en el món , Oliver CANN, Fòrum Econòmic Mundial.....	20
Ciudad Juárez: la violència contra les dones , Silvia GRIJALVA, Ciudad Juárez, Mèxic	22
Pioneres del feminisme: Olympe de Gouges , Tribuna Feminista	24
Dones històriques en la lluita feminista , Maria Pau TRAYNER, Dones d'Església, Barcelona, Catalunya	26
La dona en la història del cristianisme , Maria Cecília DOMEZI, São Paulo SP, Brasil	28
Perles sobre la dona en el cristianisme , Agenda Llatinoamericana	30
Reescriure la història llatinoamericana amb perspectiva de gènere , Ana M BIDEAIN, Miami, FL, EUA	32

II. JUTJAR / SOMIAR

Història de la teoria feminista , Rosa COBO BEDÍA, La Corunya, Espanya.....	34
La ideologia de gènere , Carmiña NAVIA, Cali, Colòmbia	36
Hem viscut molt més temps amb deessa que no pas amb déu , José María VIGIL, Panamá, Panamá	38
Patriarcat i masclisme: patologies emparentades , David MOLINEAUX, Santiago de Xile	40
Natura i Déu, femenina i masculí? Nova visió , José María VIGIL, Panamá, Panamá.....	42
Gènere en la gramàtica de la vida i en el cristianisme , Ivone GEBARA, São Paulo SP, Brasil	44
El meu costat dona , Frei BETTO, São Paulo, SP, Brasil.....	47
Maria de Natzaret o la Verge? , María LÓPEZ VIGIL, Managua, Nicaragua	66
Quin és el sexe fort? , Ramon NOGUÉS, Barcelona, Catalunya	78
Els refugiats LGTBI, quan estimar o ser et posa en perill de mort , Pau GÁLVEZ, Salt, Catalunya	90
Prostitució, un debat necessari Glòria SANZ, Girona, Catalunya	91
La meitat o la població sencera? Marta MACIAS, Barcelona, Catalunya	104
El hijab, una histèria política Karim SABNI, Banyoles, Catalunya	105
Els drets de les dones són drets humans , Bufet Popular 'Boris Vega' i CEBS, Masaya, Nicaragua	116
La dona en els llibres sagrats , Cristina MONTEYS, Barcelona, Catalunya	128
Avortament, dret al propi cos i autoestima , Eugènia CROS, Girona, Catalunya	142

Que la igualtat sigui el camí, Queralt ARANDA, Navàs, Catalunya	143
De la reivindicació de drets de les dones	
a la reflexió interna de canvi dels homes, Bernat ESCUDERO, Catalunya	154
La invisibilitat de la dona a l'espai públic, Puri MOLINA Girona, Catalunya	155
Testimoni: Amb les dones, lliure, Mercedes NAVARRO, Madrid, Espanya	166

Punts especials

El vol d'Ícar. El repte del canvi climàtic, Dani BOIX, Fornells de la Selva, Catalunya	180
Valentes i acompanyades: combatent el matrimoni forçat, Carme VINYOLES, Sils, Catalunya	192

III. ACTUAR

El feminisme: una ètica per a la vida, Teresa BLANDÓN, Managua, Nicaragua	210
Polítiques públiques amb enfocament de gènere, Martha PALACIOS, Masaya, Nicaragua	212
Tasques domèstiques i de cura: també són cosa d'homes, Vinicio BUITRAGO, Managua, Nicaragua	214
La Renda Bàsica Universal i la dona, Raúl GARCÍA-DURÁN, Palafrugell, Catalunya	216
Una mirada més enllà de la mutilació genital femenina, Elisabet MATAMALA, Cornellà de Terri, Catalunya	217
Juntes som més fortes, Isabel FELIX, São Paulo, SP, Brasil - Coimbra, Portugal	218
Sense una nova visió ens perdem, Mary Judith RESS, Santiago de Xile	220
Democràcia paritària, dret i gènere, Alda FACIO, San José, Costa Rica	222
La teologia feminista en la història, Teresa FORCADES, Montserrat, Catalunya	224
El patriarcat destruirà el planeta si no el frenem, Vandana SHIVA, Índia	226
Pobra, indígena i dona, Sofía CHIPANA QUISPE, La Paz, Bolívia	228
Pobra, negra i dona, Zoila CUETO VILLAMÁN, Bogotà, Colòmbia	230
Feminisme i espiritualitat macroecumènica, Marcelo BARROS, Recife, PE, Brasil	232
Dona, poder, solidaritat, Marisa NORIEGA CÁNDANO, Mèxic DF, Mèxic	234
Observatori cultural de gènere, Maria Àngels CABRÉ, Barcelona, Catalunya	236
Llibres sobre ecofeminisme que ens poden ajudar, Agenda Llatinoamericana	237
La lluita ecofeminista en el conjunt de totes les lluites, Claudia KOROL, Buenos Aires, Argentina	238

Premis en els concursos

Pàgina Neobíblica: Per què viure entre Madian i Moab?, Mercedes RODRÍGUEZ, Santiago de Cuba	240
Gènere: Protecció de l'ambient des de la perspectiva feminista, Mayte MOLINA, Managua, Nicaragua	242

Final

Col·lecció «Temps Axial»	227
Serveis Koinonia	241
Racó poètic	243
Qui és qui	244

Presentació de l'Agenda Latinoamericana 2018

El tema del “gènere” és al carrer, arreu del continent llatinoamericà, a la societat civil, a l'opinió pública, i fins i tot en les Esglésies. La nostra Agenda no podia deixar d'abordar el tema d'una manera detinguda. Sempre vam tenir la preocupació de considerar la dimensió femenina, i en totes les temàtiques vam introduir cada any punts de vista amb una perspectiva feminista. Però sentíem la necessitat d'abordar-lo d'una manera explícita i monogràfica, una Agenda expressament sobre “la Dona”. I ha arribat l'hora.

Però, mirant de prop, ha resultat que la temàtica feminista és molt àmplia. De seguida va semblar que el tema ja no podia ser “la dona”: el tema també és la perspectiva de gènere, les relacions de gènere, la crítica al patriarcat instal·lat en una societat que genera estructuralment desigualtat, submissió i violència contra les dones.

Tot i que aquesta temàtica hagi estat marginada mil·lenàriament com a “afer de dones”, no ho és: més aviat és un afer de justícia estructural i sistèmica, que afecta els drets humans de les dones i de moltes persones discriminades per la seva condició de gènere o sexual. És un tema d'opressió/alliberament, una dimensió per a la qual la nostra espiritualitat o talant llatinoamericà de l'alliberament, sempre ha tingut una sensibilitat especial, i que en aquesta ocasió torna a reprendre la seva inspiració originària. Es tracta en realitat d'una problemàtica tan profunda com mil·lenària, fet pel qual abordar-la ve a ser una revolució radical i global. És una revolució pendent, i urgent, que volem ajudar a dur a terme, mà a mà

amb tantes dones i homes que ja porten anys i panys en la lluita per aquesta utopia.

I aquí estem doncs, un any més, a la cresta de la problemàtica més debatuda en cada moment en el continent llatinoamericà, intentant acompanyar el debat des de la metodologia de l'educació popular, convocant les millors firmes –sobretot femenines aquesta vegada, i en tot cas feministes– per tal que facin la seva aportació a la reflexió continental –i més enllà del continent– ajudant-nos a pensar en profunditat, per arribar a un millor i més eficaç actuar.

Segons el nostre inveterat mètode llatinoamericà, partim de la realitat, aquesta vegada amb un VEURE/RECORDAR que incorpora la lluita històrica de les dones. En el JUTJAR/SOMIAR prenem les aigües des de molt enlaire, des de les implicacions fins i tot filosòfiques; recollim la història de la teoria feminista, la “ideologia de gènere”, el debat sobre el sexe fort, les masculinitats, la influència de les creences religioses, el patriarcat... i categoritzem els drets de les dones com a drets humans.

En l'ACTUAR abordem les polítiques públiques amb enfocament de gènere, la democràcia paritària, la necessària incorporació dels homes a les tasques de cura, la visió de la dona indígena i la dona negra, la pràctica de la teologia feminista en la història, la creació d'observatoris de gènere... i, també enguany, uns llibres digitals disponibles recomanats, per treballar el tema en el grup, la comunitat o l'estudi personal.

ALTRES RECURSOS QUE L'AGENDA POSA A LA TEVA DISPOSICIÓ!

- La **pàgina d'informació i materials complementaris** de l'Agenda: latinoamericana.org/2018/info
Tot el que no cap en aquest llibre de paper, però que l'Agenda també t'ofereix per treballar el tema d'enguany.
- L'**arxiu telemàtic** de l'Agenda, en castellà, portuguès i català: servicioskoinonia.org/agenda/archivo
Els textos dels 27 anys de l'Agenda, organitzats per temes, autor, títol... a disposició pública permanent.
- La **col·lecció digital** de les Agendes aparegudes des de 1992: latinoamericana.org/digital
Pots col·leccionar totes les Agendes aparegudes aquests anys, en format digital, per a la teva biblioteca digital personal.
- La **col·lecció «Tems Axial»**: tiempoaxial.org i els **«Serveis Koinonía»**: servicioskoinonia.org

El tema “gènere” implica moltes altres realitats humanes, molt importants, que no hem inclòs aquí; el grup de treball els podrà estudiar.

Hem d'agrair aquesta vegada la col·laboració “sororal” (és el femení de “fraternal”, oi?) de tantes dones, feministes militants, lluitadores convençudes, d'arreu del continent, que ens han ajudat, no

només amb la seva aportació escrita, sinó amb la seva orientació, el seu consell, i fins i tot la seva correcció... més que fraterna: sororal. Sense la seva col·laboració, senzillament, no hauria estat possible aquesta edició.

Fraternalment. Sororalment

José María VIGIL

Ús pedagògic de l'agenda

A més de ser per a ús personal, aquesta Agenda està pensada com un instrument pedagògic per a comunicadors, educadors populars, agents de pastoral, animadors de grups, militants...

Els textos són sempre breus i àgils, presentats sota el concepte pedagògic de la “pàgina-cartell”, pensada i diagramada de manera que, fotocopiada directament, es pugui repartir com a “material de treball” a l'escola, a la reunió de grup, a l'alfabetització d'adults... o exposada en el taulell d'anuncis. També, perquè aquests textos es puguin transcriure al butlletí de l'associació o a la revista del lloc.

La presentació dels textos es regeix per un criteri “econòmic” que sacrifica una possible estètica d'espais blancs i il·lustracions en favor d'un volum de missatge més gran. La manca de més espais blancs per anotacions (per poder mantenir el preu popular) es pot substituir afegint-hi pàgines adhesives. També se li pot afegir una cinta com a registre, i anar retallant el cantó del full de cada dia per tenir una localització instantània de la setmana en transkurs.

Ecumenisme

Aquesta agenda es regeix per un “ecumenisme de suma”, no

“de resta”. Per això no elimina allò propi dels catòlics ni el que és específic dels protestants, sinó que ho reuneix. Així, en el “santoral” les commemoracions protestants s'han “sumat” a les catòliques. Quan no coincideixen, la protestant va en cursiva. Per exemple, l'apòstol Pere l'Església catòlica el celebra el 22 de febrer (“la càtedra de Pere”), i les Esglésies protestants ho fan el 18 de gener (“la confessió de Pere”); les diferències es poden distingir tipogràficament.

Gentilment, el bisbe luterà Kent Mahler ens va presentar en aquestes pàgines, en una edició anterior, els “sants protestants”.

L'Agenda és aconfessional i, sobretot, macroecumènica: s'emmarca en aquest món de referències, creences, valors i utopies comú als Pobles i homes i dones de bona voluntat, que els cristians anomenem “Regne” –la Utopia de Jesús, però que compartim amb tothom en una recerca fraterna i humilment servicial.

Una obra no lucrativa

A molts països aquesta Agenda l'editen organismes i entitats populars, institucions sense ànims de lucre, que destinen els beneficis que obtenen de la venda

de l'Agenda als seus objectius de servei popular o de solidaritat. Aquests centres fan constar el caràcter no lucratiu a l'edició corresponent.

En qualsevol cas, l'Agenda Llatinoamericana com a tal, en la seva coordinació central, també és una iniciativa no lucratiu, que va néixer i es va desenvolupar sense l'ajuda de cap agència. Els ingressos generats per l'Agenda, després de retribuir adequadament l'esforç de les firmes que hi escriuen, es dediquen a obres de comunicació popular alternativa i de solidaritat internacional. Els “Serveis Koinonia”, atesos permanentment i en millora constant, d'accés mundial gratuït, la Col·lecció “Temps Axial”, i alguns dels premis finançats per l'Agenda, en són els casos més coneguts.

Una agenda col·lectiva...

Aquesta és una obra col·lectiva. Deu la seva existència i la seva xarxa a la col·laboració generosa d'un sens nombre d'entusiastes. Per això ha recorregut aquest camí i avui és el que és. I vol continuar essent... una “obra col·lectiva, un patrimoni comunitari, un anuari antològic de la memòria i l'esperança del Continent espiritual...”. □

IGUALTAT DE GÈNERE: QÜESTIÓ DE JUSTÍCIA I NOVA VISIÓ

En uns països més, en altres no tant, aquesta temàtica sacseja amb força i a vegades amb passió l'opinió pública, el diàleg social i fins i tot els debats parlamentaris i legislatius. És un dels temes del moment: el "gènere".

No és pas un problema de les dones, ni tampoc dels homes, sinó dels fonaments mateixos de la nostra conducta social: aquests models o 'paradigmes' sobre els quals, tot i no saber-ho, estem assentats, principis filosòfics, religiosos, costums, símbols... antics, fins i tot ancestrals...

És la qüestió del "gènere", aquesta construcció social que ara veiem amb més claredat que no s'ha de confondre amb la sexualitat, encara que hi estigui molt lligada. La "teoria del gènere" només és un instrument conceptual, provinent de les ciències socials, que descriu i analitza críticament la construcció sociocultural del patriarcat, sistema que, estructuralment, assigna menys valor i poder a la dona. Benvingudes siguin totes les eines quan es tracta d'analitzar multidisciplinàriament els problemes i de cercar-ne la millor solució. És un instrument relativament nou, i sobretot crític: ha estat elaborat precisament per les víctimes, en un exemple de presa de consciència i de compromís que ens ajuda a tots a descobrir i analitzar el problema. Sempre hem dit que els oprimits tenen el "privilegi hermenèutic" d'interpretar i intuir millor d'on vénen les arrels de l'opressió que pateixen, la qual cosa és un motiu important per atendre'l.

La qüestió de gènere no deixa ningú indiferent. Toca fibres íntimes de la nostra psicologia i de la nostra consciència sexual i de vida familiar. Commou també els fonaments de les esglésies, que potser han estat massa temps d'esquenes a aquesta problemàtica, assentades damunt d'un antifeminisme i antisexualisme inconscient, que venien dins del "paquet filosòfic" (aliè, platònic sobretot, de menyspreu al cos) propi de la cultura occidental.

Hauríem d'haver-lo afrontat ja fa temps, i l'ha d'afrontar tothom ja. La nostra Agenda també vol aportar-hi el seu granet de sorra, des de la metodologia de l'educació popular: ha de ser possible dialogar, descobrir els condicionaments ocults, afrontar-los amb humilitat, obrir-nos al canvi, sense per això perdre l'equilibri.

En primer lloc cal reconèixer la desigualtat inveterada a la qual s'ha sotmès mil·lenàriament la dona, l'antifeminisme de bona part del patrimoni simbòlic occidental judeocristià, tradicionalment androcèntric, així com la complexitat de les nostres identitats, més enllà d'allò simplement biològic dual.

La igualtat és un dret humà, i ja vam dedicar l'Agenda de fa dos anys al tema de la desigualtat econòmica. Doncs bé, la "igualtat de gènere" també és un dret humà fonamental. No necessita ser "igualitarisme", no ha de ser-ho; pot ser equitat, en al·lusió sobretot a les mesures de "discriminació positiva" que siguin necessàries en un determinat moment social per reconduir-nos a la igualtat, una igualtat que no és pas un dret aïllat o abstracte, sinó que inclou el dret a la dignitat, a les oportunitats socials, al respecte, al treball, al mateix sou...

La igualtat de gènere és **qüestió de justícia**, i com a tal, és innegociable, i ha de ser universal. No cal ser dona, o tenir una identitat sexual determinada, per assumir aquesta bandera: tot ésser humà ha de fer-se seva la causa de la igualtat de gènere.

Les esglésies, per la seva banda, no poden eludir la qüestió de gènere, ni a la societat ni en el seu propi interior. Jesús va apostar clarament per la inclusió de totes les persones, i la seva utopia de justícia, que anomenava Regne, és símbol de la inclusió major. Per a tot existeix una jerarquia de veritats i de valors, i en ella la justícia té precedència sobre qualsevol justificació filosòfica o teològica, així com sobre la simple tradició. Mentre hi hagi persones discriminades per la seva condició sexual, la teologia feminista de l'alliberament tindrà sentit.

Qualificar la teoria de gènere com a "ideologia" és en realitat un intent de pervertir gratuïtament tota una nova comprensió dels drets humans que està madurant en la consciència de la humanitat i que exigeix noves relacions socials; anomenar-la "ideologia" per intentar reduir la seva veritat i la seva justícia, és una coneguda tracamanya ideològica. Amb l'Evangeli a la mà, ens atrevim a dir que qualsevol discurs religiós que justifiqui la inferiorització de la dona o qualsevol altra injustícia de gènere, actua com a ideologia de gènere.

En el fons, la igualtat de gènere es correspon amb una **nova visió**, que se'ns imposa després de l'estudi i la revisió curiosa dels paradigmes, mites, filosofies... que arrosseguem acumuladament des d'èpoques ancestrals... És un període de diversos mil·lennis el que ara està conclouent. El canvi de visió que està en marxa és profund, i ha de ser acollit amb un sentit tant crític com positiu i participatiu.

Estiguem a l'alçada d'aquest moment històric. No deixa d'haver-hi perills, i sempre són possibles les exageracions, per això mateix hem de fer-nos presents en el debat social, per contribuir a la construcció d'una justícia social plena i al respecte dels drets humans de totes les persones, sense distinció per la seva condició sexual. Efectivament, és qüestió de justícia i de nova visió.

PERE CASALDÀLIGA
I JOSÉ MARÍA VIGIL

ANIVERSARIS MAJORS EL 2018

DEL MARTIROLOGI LLATINOAMERICÀ

1968: 50 anys

- 4.4: Assassinat de Martín Luther King Jr., a Memphis, EUA.
- 2.10: Matança de Tlatelolco, plaça de les Cultures, Mèxic. L'exèrcit dispara contra els joves.
- 9.10: Ernesto Che Guevara, metge, guerriller, polític, internacionalista, mort a Bolívia.

1973: 45 anys

- 17.3: Alexandre Vannucchi, estudiant i militant cristià, màrtir, assassinat per la policia, Brasil.
- 15.9: Arturo Hillerns, metge, màrtir del servei als pobres a Xile.
- 19.9: Omar Venturelli, missioner laic italià desaparegut per la dictadura de Pinochet, Xile.
- 19.9: Etienne Marie Louis Pesle de Menil, exsacerdot francès afusellat a Valdivia sota Pinochet, Xile.
- 19.9: Joan Alsina, sacerdot català, assassinat per la policia de Pinochet, màrtir del poble xilè.
- 22.9: Miguel Woodward, sacerdot xilè, Valparaíso, Xile, va morir a causa de les tortures, sota Pinochet.
- 7.10: Màrtirs de Lonquén, camperols assassinats, a Lonquén, Xile.
- 21.10: Gerardo Poblete, salesià xilè, torturat i assassinat a Iquique, Xile, sota Pinochet.
- 31.10: José Matías Nanco, pastor evangèlic, i companys, màrtirs de la fe i la solidaritat, Xile.

1978: 40 anys

- 10.1: Pedro Joaquín Chamorro, periodista, màrtir de les llibertats públiques, sota la dictadura somocista, Nicaragua.
- 18.1: Germán Cortés, militant cristià i polític, màrtir de la Causa de la Justícia a Xile.
- 29.5: Matança de cent quíchés a Panzós, Guatemala.

- 30.6: Hermógenes López, capellà, fundador de l'Acció Catòlica Rural, Guatemala.
- 20.7: Mario Mujía Córdoba, 'Guigui', obrer, mestre, agent de pastoral, Guatemala.
- 20.9: Francisco Luis Espinosa, sacerdot, i companys màrtirs a Estelí, Nicaragua.
- 7.10: José Osmán Rodríguez, camperol Delegat de la Paraula, màrtir, Hondures.
- 20.10: Oliverio Castañeda de León, de l'Associació d'Estudiants, Universitat San Carlos, Guatemala.
- 7.11: Antonio Ciani. Dirigent estudiantil de l'AEU a Guatemala. Continua desaparegut.
- 28.11: Ernesto Barrera, 'Neto', sacerdot, obrer, màrtir de les comunitats de base salvadorenques.
- 11.12: Gaspar García Laviana, sacerdot, màrtir de les lluites d'alliberament del poble de Nicaragua.

1983: 35 anys

- 7.1: Felipe i Mary Barreda, militants cristians revolucionaris assassinats per la contra, Nicaragua.
- 23.1: Segundo Francisco Guamán, indígena quítxua, màrtir de la lluita per la terra a l'Equador.
- 14.3: Marianela García Villas, advocada dels pobres, de la Comissió de DH d'El Salvador, assassinada amb 29 camperols/es pel batalló Atlacatl.
- 14.6: Vicente Hordanza, sacerdot missioner al servei dels camperols, Perú.
- 17.6: Felipa Pucha i Pedro Cuji, indígenes, màrtirs del dret a la terra, Culluctuz, Equador.
- 19.7: Yamilet Sequiera Cuarte, catequista, Nicaragua.
- 23.7: Pedro Angel Santos, catequista, màrtir de la fe i de la solidaritat amb el seu poble salvadorenc.
- 25.7: Luis Calderón i Luis Solarte, màrtirs de la lluita dels 'destechados' de Popayán, Colòmbia.
- 12.8: Margarita María Alves, presidenta del Sindicat Rural d'Alagoa Gande, Paraíba, Brasil.
- 16.9: Guadalupe Carney, jesuïta nord-americà, acom-

panyant la lluita del seu poble hondureny.

- 17.9: Julián Bac, celebrador de la Paraula, i Guadalupe Lara, catequista, màrtirs a Guatemala.
- 11.10: Benito Hernández i companys, indígenes, màrtirs de la lluita per la terra. Hidalgo, Mèxic.
- 12.10: Marco Antonio Orozco, pastor evangèlic, màrtir de la Causa dels pobres a Guatemala.
- 7.11: Augusto Ramírez Monasterio, sacerdot franciscà, màrtir de la defensa dels pobres, actualment en procés de beatificació. Guatemala.
- 11.11: Sebastián Acevedo, militant, màrtir de l'amor filial al poble xilè.
- 11.11: Gervasio Santana Dourado, professor, mort pel seu compromís. Aparecida de Goiânia GO, Brasil.
- 25.11: Marçal de Sousa, Tupáí, infermer, indígena, màrtir de la lluita per la terra, que havia parlat a Joan Pau II a Manaus el 1980. Assassinat.
- 12.12: Prudencio Mendoza "Tencho", seminarista, màrtir de la fe, a Huehuetenango, Guatemala.

1988: 30 anys

- 14.1: Miguel Ángel Pavón, director de la Comissió dels DH, i Moisés Landaverde, Hondures.
- 17.1: Jaime Restrepo López, sacerdot, màrtir de la causa dels pobres, a Antioquia, Colòmbia.
- 5.2: Francisco Domingo Ramos, líder sindical a Pansas, ES, Brasil, assassinat pels 'fazendeiros'.
- 27.2: Jesús María Valle Jaramillo, 4t president assassinat de la Comissió de DH d'Antioquia, Colòmbia.
- 22.3: Rafael Hernández, líder camperol, màrtir de la lluita per la terra entre els seus germans de Mèxic.
- 28.3: Catorze indígenes tikunes i 23 ferits pel llenyataire Óscar Castelo Branco i 20 pistolers. Benjamín Constant, AM, Brasil.
- 3.5: Sebastião Vidal dos Santos i família màrtir (7 persones), per resistir als narcotraficants. Membres de les CEBs. Duque de Caxias, RJ, Brasil.
- 14.5: Camperols màrtirs per la pau, Cayara, Perú.
- 5.6: Agustín Ramírez i Javier Sotelo, obrers màrtirs del Gran Buenos Aires, Argentina.
- 10.7: Joseph Lafontant, advocat, màrtir de la defensa dels drets humans a Haití.
- 22.8: Jürg Weis, teòleg suís evangèlic, màrtir de la

solidaritat amb El Salvador.

- 11.9: Màrtirs de l'església de Sant Joan Bosco, a Port-au-Prince, Haití.
- 25.10: Alejandro Rey i Jacinto Quiroga, agents de pastoral, màrtirs de la fe, Colòmbia.
- 6.11: José Ecelino Forero, agent de pastoral, màrtir de la fe i del servei, San José Miranda, Colòmbia.
- 22.12: Francisco 'Chico' Mendes, 44 anys, líder ecologista a Xapuri, Brasil. Assassinat per latifundistes.

1993: 25 anys

- 15.4: José Barbero, sacerdot, profeta i servidor dels germans més pobres de Bolívia.
- 28.5: Javier Cirujano, missioner espanyol, màrtir de la solidaritat, assassinat per la guerrilla, Colòmbia.
- 16.8: Màrtirs indígenes yanomamis, de Roraima, RR, Brasil. 1.500 indígenes morts entre 1987 i 1992.
- 18.8: Màrtirs indígenes asháninkes, de Tziririari, Perú.
- 23.9: Sergio Rodríguez, obrer i universitari, màrtir de la lluita per la justícia a Veneçuela.

1998: 20 anys

- 13.3: Maria Leide Amorim, líder camperola dels sense terra, assassinada, a Manaus, Brasil.
- 26.3: Onalício Araujo Barros i Valentín Serra, líders del MST, Parauapebas, PA, Brasil.
- 17.4: César Humberto López, baptista, president de la FraterPaz, assassinat a San Salvador.
- 18.4: Eduardo Umaña Mendoza, advocat dels drets populars, intel·lectual militant, Colòmbia.
- 20.5: Francisco de Assis Araújo, Chicão Xucurú, cacic del poble Xucurú, a Pesqueira, PE, Brasil.
- 7.6: Onze representants indígenes reunits a El Charco, Guerrero, Mèxic, són assassinats per centenars de soldats que cauen damunt seu.
- 4.9: Gerardo Sueldo, bisbe, mor en aparent accident de cotxe, Santiago del Estero, Argentina.
- 18.9: Miguel Ángel Quiroga, marianista, mentre realitzava una visita pastoral a les comunitats camperoles de Lloró, Chocó, Colòmbia.

Premis concedits per l'Agenda 2018... ... per als concursos convocats per l'Agenda 2017

• El **Premi Antonio Montesinos al gest profètic en defensa dels Drets Humans** s'ha concedit enguany al **Grupo de Curas en la Opción por los Pobres**, d'Argentina. En aquest moment històric de retorn de polítiques neoliberals, i propostes de lectures i pràctiques "reconciliadores" i d'oblit respecte de la dictadura patida, ells són l'única veu clara i profètica de l'Església Catòlica que denuncia els atropellaments actuals als DH i les polítiques d'impunitat respecte del terrorisme d'estat.

• El Premi del **Concurs de Conte Curt Llatinoamericà** ha estat declarat desert enguany.

Convoquem per l'any vinent la XXIV edició del Concurs (pàg. 17).

Una àmplia antologia d'aquests «Contes curts llatinoamericans» està disponible en els Serveis Koinonía, a: servicioskoinonia.org/cuentoscortos

El premi del Concurs de **Pàgines Neobíbliques**, dotat amb 500 euros, s'ha concedit a **María de las Mercedes RODRÍGUEZ PUZO**, de Santiago de Cuba, per la seva pàgina neobíblica «¿Per què viure entre Madián i Moab?», actualització de Números 31, que es confronta amb el nou paradigma arqueològic-bíblic. La publiquem en aquesta mateixa edició de l'Agenda (pàg. 240), edició en la qual també convoquem la XXIII edició d'aquest Concurs (pàg. 17; noteu que a la convocatòria d'aquella pàgina es fa un matís sobre el tema). El jurat ha decidit atorgar una menció honorífica a **Hermes Fernando PETRINI**, de Campinas, SP, Brasil, per la seva neobíblica «L'home aprenent a estimar... amb la dona», actualització de Joan 8,1-11. Una àmplia antologia de «Pàgines Neobíbliques» rebudes per al concurs és accessible als Serveis Koinonía: servicioskoinonia.org/neobiblicas

El jurat del **Concurs de Gènere** sobre el tema «Perspectiva de gènere en el desenvolupament social», patrocinat pel **Centre de Comunicació i Educació CANTERA**, de Managua, Nicaragua, ha atorgat el premi, dotat amb 500 \$, a **Mayte MOLINA CAMACHO**, de Managua, Nicaragua, pel seu treball «Protecció del medi ambient des de la perspectiva feminista». El publiquem en aquesta Agenda a la (pàgina 242). Felicitats...

Amb les mateixes bases sota un nou enfocament, queda convocat el certamen per l'any vinent (pàg. 17).

• El **Concurs** convocat per **REDES**, de Puerto Rico (<http://redesperanza.org>), l'ha guanyat Marieta MACHADO, de Santiago de Cuba, pel seu treball «Construint un Cel nou i una nova Terra».

Amb una nova temàtica, es convoca de nou aquest any 2018 per a la seva ja XII edició (cf. pàg. 16).

• El **Premi Col·lectiu Ronda** ha estat declarat desert enguany. Amb nova temàtica es convoca de nou en aquesta Agenda per al 2019 (cf. pàg. 18).

• El **Premi a la Difusió dels Principis del Decreixement**, es torna a convocar altre cop, per a la seva ja X edició (cf. pàg. 16). El concurs està dotat amb 500 euros i enguany seguirà una dinàmica diferent; vegeu la web latinoamericana.org.

FELICITATS a tots els premiats, i el nostre **AGRAÏMENT** a tots els que han participat.

Us esperem un any més. Els guanyadors de premis dels concursos de cada any es donen a conèixer en l'edició següent de l'Agenda Llatinoamericana, i també, el primer de novembre, a la seva seu virtual:

<http://latinoamericana.org>

Els premis que proclama aquesta pàgina són els concedits en els certàmens convocats per l'Agenda'2017; veieu-los també a: <http://latinoamericana.org/2017/premios>

Les convocatòries d'aquesta Agenda'2018, per al 2019, veieu-les a: <http://latinoamericana.org/2018/convocatorias>

IGUALTAT DE GÈNERE

-Goso afirmar que Anònim, que tants poemes va escriure sense signar-los, era sovint una dona. (*Virginia Woolf*, escriptora britànica)

-Feminista és qualsevol que reconegui la igualtat i plena humanitat en dones i homes. (*Glòria Steinem*, periodista nord-americana)

-L'opressor no seria tant fort si no tingués còmplices entre els mateixos oprimits. (*Simone de Beauvoir*, escriptora francesa)

-Tota estratègia cultural de transformació de les mentalitats passa per les dones, educadores principals de les generacions. (*Fàtima Mernissi*, sociòloga marroquina)

- Hi ha criminals que proclamen tan contents: "La vaig matar perquè era meva". Com si l'home tingués dret de propietat privada i fos l'amo de la dona. Però cap, cap, ni el més mascle dels supermascles té la valentia de confessar: "la vaig matar per por", i això és així perquè la por cap a la dona i la violència de l'home són, en definitiva, el mirall que reflecteix la por que té l'home cap a la dona sense por. (*Eduardo Galeano*, escriptor uruguaià)

- Em dic a mi mateix "home feminista". No és així com s'anomena a algú que lluita pels drets de les dones? (*Dalai Lama*, líder budista tibetà)

- La igualtat és una necessitat vital de l'ànima humana. La mateixa quantitat de respecte i atenció que es deu a tot ser humà, perquè el respecte no té graus. (*Simone Weil*, filòsofa francesa)

- La violació és un dels crims més horribles de la terra. El problema no és educar les dones per a defensar-se. El que realment es necessita és que eduquin els homes a no violar. (*Kurt Cobain*, cantant nord-americà)

- La societat no pot, en justícia, prohibir l'exercici honrat de les facultats a la meitat del gènere humà. (*Concepción Arenal*, escriptora espanyola)

- Per tal d'alliberar-se, la dona ha de sentir-se lliure, no per a rivalitzar amb els homes, sinó lliure en capacitats i personalitat. (*Indira Gandhi*, política i estadista hindú)

-Quins mons tinc dins l'ànima si fa temps que demano mitjans per volar? (*Alfonsina Storni*, mestra poetessa argentina)

- A tots estimo amb un amor de dona, de mare, de germana, amb un amor que és més gran que tota jo, que em supera i m'envolta com un oceà on tot el misteri es converteix en escuma. (*Gioconda Belli*, política i escriptora nicaragüenca)

PREMI ANTONIO MONTESINOS AL GEST PROFÈTIC EN DEFENSA DELS DRETS HUMANS

XXII Edició

S'HA CONCEDIT AL GRUP CURAS EN LA OPCIÓ
POR LOS POBRES D'ARGENTINA

Hereus directes del Moviment de Sacerdots pel Tercer Món, els *Curas en la Opción por los Pobres* assumeixen, actualitzades, les Causes que aquells sacerdots van abraçar: una permanent renovació conciliar de l'Església, un fort compromís social i polític, una proximitat efectiva amb els empobrits i la denúncia de totes aquelles estructures que oprimeixen els pobres.

L'esperit d'Angelelli, Mugica, Alice Domon, Léonie Duquet... i tantes altres persones que van segellar amb la seva vida el compromís d'Alliberament en temps de Dictadura –aleshores militar, avui neoliberal– els anima i els impulsa. Fent una síntesis «pràxica» entre Teologia de l'Alliberament i Teologia del Poble (àmpliament desenvolupada a Argentina), són aquesta Església que suma adhesions entre els moviments populars i socials del país.

Són una veu potent, significativa, profètica, i a contrallum de l'històric i còmplice silenci d'altres sectors de la societat i de la mateixa Església.

Vegeu les seves Cartes al Poble de Déu, els seus missatges, les seves Trobades Nacionals, i materials diversos que ofereixen a la seva pàgina:

<http://www.curasopp.com.ar/web/es/>

Els premis que proclama aquesta pàgina són els concedits pels certàmens convocats per l'Agenda'2017; vegeu-los també a: <http://latinoamericana.org/2017/premios>

Les convocatòries d'aquesta Agenda '2018, pel 2019, vegeu-les a: <http://latinoamericana.org/2018/convocatorias>

CONCURS SOBRE «IGUALTAT DE GÈNERE»

XII Edició

La igualtat de gènere és un principi que estipula que homes i dones són iguals davant la llei, o sigui, que tots i totes tenim els mateixos drets i deures davant l'estat i la societat.

Però què en té de real això actualment? La pertinença d'aquest tema ens obliga a incentivar el diàleg i la reflexió, per intentar trencar paradigmes que durant segles han abonat a les diferències de gènere, i que han estat avalades per la societat i fins i tot per la religió.

Convidem a reflexionar sobre aquest tema:

«Equitat de gènere i religió; propostes per reparar segles de desigualtat».

Envieu la vostra reflexió (de fins a 7.000 pulsacions), ja sigui personal o col·lectiva (és a dir, amb la vostra comunitat, els vostres alumnes, els vostres veïns, el vostre grup d'amics i/o amigues...), abans del 31 de març de 2018, a:

inforedes@redesperanza.org

El premi està dotat amb 500 dòlars i un diploma acreditatiu de participació.

REDES,
Red de Esperanza y Solidaridad,
Diòcesi de Caguas,
Puerto Rico.

PREMI A LA DIFUSIÓ DELS PRINCIPIS DEL «DECREIXEMENT»

X Edició

La «Comissió de l'Agenda Llatinoamericana», de Girona, Catalunya,

ANUNCIA aquest premi, amb les següents bases:

Temàtica: El "decreixement", com a alternativa a un creixement il·limitat, com un pas necessari per assolir una llibertat viable per als éssers humans (tots, totes) i també per a la comunitat de vida d'aquest planeta.

Contingut i format: Es premiarà la persona, comunitat, entitat, que, mitjançant treballs escrits, organització de cursos o conferències, treballs de recerca, realització de material audiovisual, creació de material pedagògic dirigit a persones adultes o a escolars, execució d'accions directes, etc., millor difongui els principis del decreixement.

Procediment: els membres de la Comissió cercaran activament propostes que compleixin els requisits de contingut i forma explicats a l'apartat anterior. De les propostes recollides, un jurat en seleccionarà la guanyadora i, si fos oportú, de les mereixedores d'accèssit.

Premi: 500 Euros. El jurat el podrà declarar desert, però podrà concedir un o més accèssits de 100 Euros. La decisió del jurat es farà pública l'1 de novembre de 2018 a *llatinoamericana.org*

Més informació a *llatinoamericana.org*

Concurs de «Pàgines Neobíbliques», XXIII edició

L'Agenda Llatinoamericana convoca la XXIII edició del Concurs de "Pàgines Neobíbliques":

El jurat donarà preferència a les pàgines que afrontin el «nou paradigma arqueologicobíblic» (*eatwot.net/VOICES*, número de desembre de 2015, o cf. a google), o qualsevol altre dels anomenats "Nous paradigmes": es tracta de reescriure una pàgina bíblica des d'un "nou paradigma" actual. El concurs pretén fer avançar els i les biblistes en una comprensió no fonamentalista de la Bíblia i una visió teològica d'avantguarda.

Els textos no podran passar de 9.000 pulsacions (caràcters més espais). En castellà, portuguès o català. Donant per suposada una qualitat bàsica en la forma, allò que es premia és el contingut, l'incert i la creativitat en la "relectura" de la pàgina bíblica escollida.

Els treballs hauran d'arribar abans del 31 de març del 2018 a: agenda@latinoamericana.org

Premi: 500 euros i la seva publicació a l'Agenda del 2019. La decisió del jurat es farà pública l'1 de novembre del 2018 a <http://latinoamericana.org>

Concurs «Gènere i compromís polític», XXIII edició

El Centre d'Educació i Comunicació Popular CANTE-RA (canteranicaragua.org) convoca la XXIII edició del seu concurs "Perspectiva de gènere en el desenvolupament social". Les bases són:

1. Temàtica per aquesta edició: «La dimensió espiritual que enforteix l'apoderament i lideratge de dones i homes per promoure una societat igualitària i justa».
2. En estil d'assaig.
3. Extensió i idioma: No podrà passar de mil paraules

o 6.000 pulsacions (caràcters més espais).

4. En castellà o portuguès, i en qualsevol altre idioma, sempre que se n'adjunti una traducció al castellà.

5. Els treballs hauran d'arribar abans del 15 de març de l'any 2018 a: Cantera, Apt. A-52, Managua, Nicaragua, cantera@ibw.com.ni, tel.: (505) 2277 53 29

6. El text guanyador es premiarà amb 500 US\$. El jurat podrà declarar desert el premi, però també podrà concedir un o més accessits de 100 US\$.

Concurs de «Conte Curt Llatinoamericà», XXIV edició

L'Agenda Llatinoamericana convoca aquesta vint-i-quatre edició del Concurs, amb les següents bases:

1. Pot concursar-hi qualsevol persona o grup apassionat per les Causes de la Pàtria Gran.
2. Extensió i idioma: màxim de 18.000 pulsacions. En castellà o portuguès.
3. Objectiu i temàtica: els contes han d'il·luminar l'actual conjuntura espiritual d'Amèrica Llatina: les seves utopies, dificultats, motius per a l'esperança, alternati-

ves, la interpretació d'aquesta hora històrica...

4. Els textos hauran d'arribar abans del 31 de març del 2018 a: agenda@latinoamericana.org

5. El conte guanyador es premiarà amb 400 euros, i es publicarà a l'Agenda Llatinoamericana 2019 (en uns 20 països). La decisió del jurat es farà pública l'1 de novembre del 2018 a <http://latinoamericana.org>

6. El jurat podrà declarar el premi desert, però també podrà concedir accessits de 100 euros.

Premio Antonio Montesinos al gest profètic en defensa de la dignitat humana, XXIII edició

L'Agenda Llatinoamericana Mundial convoca la XXIV edició del "Premi Antonio Montesinos al gest profètic en defensa de la dignitat humana a Amèrica Llatina", amb les següents bases:

1. Es vol significar la comunitat, grup humà o persona que amb la seva defensa dels drets humans actualitzi millor avui el gest profètic d'Antonio Montesinos a l'Espanyola quan es va enfrontar a la violència de la conquesta amb el seu crit "I aquests, que no són éssers humans?".

2. Qualsevol grup, persona o comunitat pot presentar-hi candidats, raonant-ne els motius i acompanyant-los amb firmes si ho creu oportú, abans del 31 de març del 2018, a la pròpia Agenda Llatinoamericana: agenda@latinoamericana.org

3. El jurat admetrà a concurs tant accions puntuals, com treballs duradors o actituds profètiques mantingudes al llarg del temps.

4. Premi: 500 euros. Es podrà declarar desert.

FEMINISME I ANTIPATRIARCAT

EXPERIÈNCIA DE LLUITA I DESENVOLUPAMENT DE LES DONES

El Col·lectiu Ronda de Barcelona, assessoria jurídica, laboral, econòmica i social al servei de les persones i classes marginades pel sistema imperant, fidel a la seva tradició de pensament i de compromís, convoca la XVI edició del premi Col·lectiu Ronda per l'any 2018, en que s'ha escollit com a tema "FEMINISME-ANTIPATRIARCAT".

Quan dirigim la nostra mirada al món de les dones i girem els ulls vers la història no podem negar que hi ha hagut avenços. El 5 d'octubre de 1832, fa 181 anys, a Londres, va aparèixer un anunci en un diari que deia: "VENDA per subhasta a la plaça pública. Es fa saber que en la data assenyalada, James Thomson de Valley Farm, vendrà a la plaça pública la seva dona, Maria, a les dotze en punt del migdia. La mercaderia s'ofereix sense garantia". La dona va ser objecte de licitació i venda, tancant la subhasta "per 20 xilings i un gos".

Ja no es discuteix tampoc en els cercles de filosofia si la dona té ànima o no. També ha tingut accés a feines que abans eren impensables, però encara queda molt per fer.

Amb la gran crisi econòmica, el sistema liberal, una vegada més, s'ha aprofitat de la situació de moltes dones per explotar-les més, per no parlar de la tracta ni del tràfic que és un crim que mou milions. La frase "la imaginació al poder" continua vigent; per això seria molt interessant conèixer experiències de lluita feminista, d'alliberament, progrés col·lectiu i accions per a l'eliminació de la violència per part de grups de dones. Encara hi ha països en els quals les dones tenen un estatus més propi d'un objecte de dret que d'un subjecte.

Valorarem qualsevol experiència comunitària sobre experiències relacionades amb dones, feminisme i contra les lleis i costums del patriarcat. Per tot això, el Col·lectiu Ronda

CONVOCA :

Les entitats, grups, col·lectius o anàlegs que duguin a terme una activitat feminista transformadora, amb les següents

BASES:

Presentació d'un informe clar i concret sobre les experiències amb un mínim de dos anys que compti amb totes o alguna de les següents característiques:

- que contribueixin a eliminar qualsevol mena de violència de gènere;
- que tinguin o facilitin eines per tal que les dones puguin viure en llibertat i aconseguir que es corresponsabilitzi, per Llei, els homes que hagin engendrat fills;
- que contribueixin a aconseguir l'autonomia econòmica i psicològica de les dones;
- que superin les lluites individuals o de petits grups i formin coordinadores que aconsegueixin prou força per canviar les lleis que afectin les dones a nivells estatals, continentals i internacionals;
- que expliquin alguna experiència en la qual han tingut en compte totes les dones d'aquells països que encara viuen en sistema d'esclavitud i pobresa extrema, sotmeses a l'ablació, als casaments forçats, a la poligàmia involuntària, a l'analfabetisme i a qualsevol llei o pràctica que els permeti desenvolupar plenament totes les seves qualitats i la seva llibertat.

L'informe haurà de referir el context social, la composició i la motivació de l'entitat concursat, així com les activitats realitzades i l'avaluació dels resultats obtinguts respecte dels objectius, els aspectes socials, econòmics i les aportacions personals. S'haurà d'incorporar la presentació de l'entitat i una memòria explicativa de les seves activitats (màxim 20 pàgines).

Idioma: castellà, portuguès o català.

Enviament i terminis: s'haurà de presentar abans del 31 de març de 2017 a les següents adreces de correu electrònic: agenda@latinamericana.org i jpujol@ronda.coop.

Premi: 2.000 (dos mil) euros. Es podrà declarar desert. O també concedir algun accésit.

MAPA DE LA DESIGUALTAT DE GÈNERE

PER RAÓ DEL SEXE I EL GÈNERE, SEGONS ELS INFORMES INTERNACIONALS

Versió actualitzada per Carolina Abizanda,
de la Fundació SIP, de Saragossa, Espanya

DONES %		HOMES %	
50	POBLACIÓ	50	
52	Hores treballades <i>http://hdr.undp.org/en/composite/Dashboard1</i>	48	
10	Diner propi	90	
10-20	Terra pròpia <i>http://hdr.undp.org/en/composite/Dashboard1</i>	80-90	
2	Crèdit agrícola	98	
70	Extrema pobresa (més de mil milions de persones) <i>https://goo.gl/8ikoSk</i>	30	
63	Extrema adultes analfabetes (dades de 2013) <i>https://goo.gl/bhLzMk</i>	37	
80	Persones desnodrides	20	
51	Nens/es escolaritzats (gairebé igual però hi ha molta diferència entre països) <i>https://goo.gl/BPwcGD</i>	49	
23	Llocs parlamentaris <i>http://hdr.undp.org/en/composite/Dashboard1</i>	77	
17	Llocs ministerials <i>https://goo.gl/brwN76</i>	83	
24	Llocs de direcció econòmica <i>https://goo.gl/99Xtuw</i>	76	

<http://tellmaps.com/uis/literacy/>

<http://allinschool.org/>

<http://www.unwomen.org/es/what-we-do/leadership-and-political-participation/facts-and-figures>

<http://hdr.undp.org/en/composite/Dashboard1>

<http://beijing20.unwomen.org/es/infographic/economy>

<http://donesjuristes.cat>

Només la meitat dels 192 països de l'ONU tenen legislació contra la violència domèstica; encara menys compten amb lleis contra l'assetjament sexual o la prostitució (<http://goo.gl/8ikoSk>).

INFORME SOBRE LA PARITAT DE GÈNERE EN EL MÓN

OLIVER CANN

Fòrum Econòmic Mundial

L'Índex de Bretxa Global de Gènere, del Fòrum Econòmic Mundial (FEM), va començar el 2006 a mesurar la magnitud de la bretxa entre dones i homes en quatre aspectes: salut, educació, economia i participació política, i s'utilitza per veure en quina mesura estan distribuïnt els seus recursos i oportunitats de manera equànime entre homes i dones els 142 països que analitza per així poder compararlos.

En general, segons les darreres edicions de l'Informe, la bretxa entre homes i dones s'ha escurçat un 4% els darrers deu anys. En el **camp econòmic**, la bretxa s'ha reduït només un 3%, i els avenços vers la igualtat salarial i paritat en el mercat de treball s'han estancat notablement des de 2009/2010: les dones no han aconseguit fins ara guanyar la quantitat que guanyaven els homes el 2006. Si s'extrapola aquesta trajectòria, cal suposar que el món trigarà uns altres 118 anys (fins al 2133) en tancar la bretxa econòmica completament.

Respecte de l'**educació**, el segon dels quatre pilars de l'informe, les dades són contradictòries. En total, la bretxa de gènere se situa ara en un 95% a 5% de la igualtat. Això suposa una millora del 92% respecte del 2006. En l'àmbit mundial, 25 països han tancat la bretxa completament, i els majors avenços s'han produït en el nivell universitari, en el qual les dones ja representen la majoria d'estudiants a gairebé 100 països.

Això no obstant, aquests avenços no han estat universals, ja que en un 22% de tots els països tinguts en compte els darrers deu anys s'està obrint la bretxa entre homes i dones pel que respecta a l'educació. També hi ha una notable manca de correlació entre l'accés de les dones a l'educació i la seva capacitat de guanyar-se la vida ocupant llocs qualificats o de lideratge. Malgrat que les dones representen la majoria dels estudiants universitaris matriculats a 97 països, només són majoria en llocs qualificats en 68 països, i en llocs de lideratge, en

molts menys (només 4).

La **salut** i la **supervivència**, el tercer pilar, és el més proper a la paritat, amb un 96%. 40 països han tancat aquesta bretxa completament. Malgrat aquest augment esperançador, en total la bretxa de gènere en salut i supervivència s'ha obert lleugerament en comparació amb el 2006.

La bretxa en **apoderament polític**, el quart pilar mesurat per l'Índex, és la més ampla. A nivell mundial, només el 23% d'aquesta bretxa de gènere s'ha tancat, malgrat que aquesta àrea també ha experimentat els majors avenços, millorant un 9% davant el 14% de 2006. Només dos països han assolit la paritat parlamentària, i quatre han assolit la paritat en càrrecs ministerials.

Tot i que cap país ha tancat la bretxa de gènere total, els països nòrdics continuen essent les societats més igualitàries del món. Des de 2015, els quatre primers països són, per ordre, Islàndia, Noruega, Finlàndia i Suècia.

En el grup dels BRICS (Brasil, Rússia, Índia, Xina i Sud-àfrica), el país que ocupa el lloc més alt continua essent Sud-àfrica (17è), mercès a les seves altes puntuacions en participació política. El següent és Rússia (75è), seguit de Brasil (85è), que va perdre 14 llocs el 2016 degut a un augment de la bretxa salarial i a una disminució del nombre de dones que ocupen llocs ministerials. La Xina (91è) va perdre 4 llocs i l'Índia (108è) en va pujar 6.

Amèrica Llatina i el Carib

Nicaragua (12è), que anteriorment era l'únic país d'Amèrica Llatina i el Carib entre els deu primers, ha perdut 6 llocs el 2016 degut a baixades en la igualtat salarial i al percentatge de dones en llocs parlamentaris i ministerials. Hi ha onze països a la regió entre els 50 primers, un més que el 2015. Entre les majors economies, Mèxic (71è) puja nou llocs degut a millores en l'àrea política, mentre que Brasil cau al lloc 85è per un augment en la bretxa salarial i

un menor nombre de dones en llocs ministerials. Els països amb pitjors resultats de la regió són Belize (103è), Guatemala (106è) i Paraguai (107è). A Amèrica Llatina cap país ha augmentat la seva bretxa de gènere.

Deu anys d'anàlisi

Deu anys de dades de l'Informe Global de la Bretxa de Gènere, publicat per primera vegada el 2006, revelen el patró de canvi arreu del món respecte dels resultats obtinguts pels 109 països mesurats en edicions anteriors i en relació amb els altres. La regió que mostra la millora absoluta més gran és Amèrica Llatina, seguida d'Àsia i el Pacífic, Àfrica Subsahariana, Europa i Àsia Central, Orient Mitjà i el nord d'Àfrica i Amèrica del Nord.

La direcció del canvi en els països des de 2006 fins avui ha estat positiva en la seva majoria. Els països nòrdics continuen essent un model, pel que fa a la seva capacitat d'assolir la igualtat de gènere. Nicaragua i Bolívia, per la seva part, són els que han obtingut millors resultats a l'hora de reduir la bretxa de gènere total la darrera dècada, seguits del Nepal, Eslovènia i França. Els països amb unes millores més grans respecte dels seus punts de partida fa deu anys són Aràbia Saudita per la seva participació i oportunitats econòmiques, Burkina Fasso pels seus èxits educatius, Geòrgia per la seva salut i supervivència, i els Emirats Àrabs Units per l'apoderament polític. En termes absoluts, els països que més han millorat són Bahrein per participació econòmica, Burkina Fasso per èxits educatius, Geòrgia per salut i supervivència i Bolívia per poderament polític. Els països amb majors pèrdues són: Jordània en participació econòmica, Malàisia en èxits educatius, l'Índia en salut i supervivència, i Hongria en poderament polític. Els països que menys han millorat en termes absoluts són Tanzània en participació econòmica, Malàisia en èxits educatius, l'Índia en salut i supervivència, i Sri Lanka en poderament polític.

Els avenços no han estat uniformes a les quatre àrees: economia, política, salut i educació. Pel que fa a educació, salut i supervivència, malgrat que molts països ja han assolit la paritat, continuen havent-hi alguns contratemps: de fet, el 22% dels països mesurats presenten bretxes educatives superiors a les

de fa deu anys, i el 39% dels països presenten bretxes més grans en salut i supervivència que fa deu anys. Les bretxes de gènere més grans continuen essent les de les àrees econòmica i política, però hi ha hagut menys retrocessos: només el 16% dels països perden llocs en poderament polític i només el 13% en participació i oportunitats econòmiques.

En la categoria de participació econòmica, més del 80% dels països ha registrat avenços absoluts en la participació en el mercat de treball, i Nepal és el país que ha experimentat un major augment. Altres països que han mostrat un especial creixement en aquest indicador són Botswana, Nigèria, Espanya, Nicaragua, Sud-àfrica i Lesoto. Els majors guanys absoluts pel que fa a dones en llocs sènior (legisladores, funcionàries d'alta categoria i llocs directius) provenen de Colòmbia, Ghana i França, mentre que en llocs molt qualificats en general (treballadores professionals i tècniques), són Lesoto, Albània i Guatemala els països que han experimentat els majors avenços en termes absoluts.

Entre els millors a l'àrea política hi ha Bolívia, Eslovènia, Nicaragua, Islàndia i França, seguits de prop per Itàlia i Suïssa. Tots ells han reduït les seves bretxes de gènere polítiques entre un 20 i un 35%.

Arguments per a la igualtat de gènere

"L'increment de l'automatització associat a la Quarta Revolució Industrial afectarà no només l'economia, sinó també la humanitat. En aquest context, hem de crear un món en el qual els ideals i les aportacions de les dones tinguin tant valor com els dels homes. La igualtat de gènere en el nostre pensament i les nostres accions tindrà una importància crucial per assegurar que el futur estigui al servei de la humanitat, no pas amenaçat per ella", afirma Klaus Schwab, fundador i director executiu del FEM.

"Més dones que homes estan matriculades a la universitat a gairebé 100 països, però ben just en un grup d'aquests països les dones ocupen la majoria de càrrecs directius. Empreses i governs necessiten implantar noves polítiques per evitar aquesta contínua pèrdua de talent i aprofitar-lo per millorar el creixement i la competitivitat", afirma Saadia Zahidi, cap del Programa per a la Paritat de Gènere del FEM. □

CIUDAD JUÁREZ: LA VIOLÈNCIA CONTRA LES DONES

SILVIA GRIJALVA

Ciudad Juárez, Mèxic

Per ser frontera amb els Estats Units (EUA) Ciudad Juárez és i continuarà essent un punt estratègic per al capital internacional, per a l'estratègia de la seguretat nord-americana i per al crim organitzat pel tràfic de droga, la tracta de persones i el tràfic d'armes. L'eix dominant de l'economia fronterera és la indústria maquiladora. Hi ha oferta de feina, però amb sous molt baixos, jornades laborals exhaustives, temps llargs per al trasllat, i sense condicions per a l'organització laboral.

L'Estat de Chihuahua és un estat productor de droga i amb presència activa tant del càrtel de Sinaloa com del càrtel de Juárez, que constantment breguen pel control dels territoris i els corredors de trànsit de la droga cap als EUA. El crim organitzat controla territoris a diverses regions de l'Estat, i en aquests llocs és evident la col·lusió entre ells i les autoritats. La corrupció envaeix l'activitat pública. El Governador i diversos funcionaris de la passada administració 2010-2016, tenen una denúncia penal en contra, per enriquiment il·lícit. No s'implementen mecanismes per netejar els cossos policials estatals i municipals. Hi ha control per part de l'Executiu del poder Judicial i Legislatiu i de la Comissió Estatal de Drets Humans (CEDH). Existeix una desconfiança generalitzada envers les autoritats públiques, agreujada davant els agents de seguretat pública.

El President de la República Mexicana Felipe Calderón Hinojosa (2006-2012) va implementar una estratègia de seguretat per combatre el crim organitzat, i va afirmar: "serà una guerra sense quarter perquè no hi ha possibilitat de conviure amb el narco. No hi ha retorn; són ells o nosaltres...". Davant les crítiques rebudes, va dir: "és l'estratègia correcta". Les afirmacions presidencials, no obstant, van passar per alt que la violència i la delinqüència no són causes, sinó efectes, i que la política de seguretat del seu govern va acusar una profunda insensibilitat respecte dels factors d'origen: pobresa, marginalitat,

manca de feina i educació, descomposició del teixit social, i una política econòmica que 'va propiciar' l'obscena concentració de riquesa en unes quantes mans, l'obertura salvatge dels mercats nacionals i l'esfondrament de les polítiques socials.

En aquest context Mèxic entra en una etapa de violència generalitzada, que es veu agreujada per l'increment de violacions contra els drets humans més elementals, com el dret a la vida, a la integritat física i a un judici just, i en un clima d'impunitat que superava el 90% de les denúncies interposades. Aquest increment de violacions i d'inseguretat coincideixen en els estats on el govern federal va implementar de manera directa les seves estratègies de combat al narcotràfic (Escalante, 2011; Merino, 2011).

Segons l'analista Carlos Fazio, el Pla Mèrida s'inscriu dins de la tendència envers la militarització i transnacionalització de la "guerra a les drogues" fabricada i imposada pels EUA arreu del continent, que s'afegeix com a part d'un mateix paquet a "la guerra al terrorisme". Tot dins de l'Aliança per a la Seguretat i la Prosperitat d'Amèrica Llatina (ASPAN) segons la qual, Mèxic forma part del perímetre de seguretat dels EUA.

Durant cinc anys consecutius Chihuahua va ser l'estat més afectat per la violència de la guerra contra el narcotràfic, i Ciudad Juárez va arribar a ser la ciutat més violenta del món. Això degut a que el 2008 van haver-hi 130 homicidis per cada 100.000 habitants, mentre que el 2009 van ser 191; el 2010, 238, i el 2011, 148.

Aquesta violència desfermada del 2007 ençà, s'afegeix a les altres violències existents: a la pobresa i extrema pobresa, a la violència intrafamiliar, a la manca d'ocupació digna, a les males condicions de feina a les maquiladores, a les llars sostingudes per dones –van augmentar les dones cap de família, a la manca d'educació, als femicidis, que es van

incrementar la dècada de 1993 a 2003, violències totes elles acumulades que no han estat ateses i que han aprofundit la bretxa de la desigualtat i l'exclusió creant una situació de vulnerabilitat en moltes famílies de la ciutat. Tota aquesta situació és invisibilitzada per l'estat, per no fer-se responsable del que genera.

Les més de 12.000 persones assassinades durant aquests anys –la majoria homes en una franja d'edat de 16 a 45 anys, és a dir, homes joves– no eren persones soles, aïllades: tenien esposes, mares, famílies, fills que van quedar orfes. Totes aquestes persones homes i dones deixen una família sense el seu suport moral, sense la seva presència física, amb una càrrega econòmica disminuïda, amb un dolor i un patiment que triga en recuperar-se per començar a afrontar la nova situació. Cal esmentar que l'any 2010 va ser el més violent: van assassinar 3.111 persones, i aquell any van ser assassinades 304 dones, segons el registre del Diario de Juárez. El govern les atribueix a ajustaments de comptes entre el narcotràfic, sense investigar els seus casos com a crims de gènere, i culpant-ne les mateixes dones dient que són ganxos sexuals, recaptadores, sicàries.

Però, ¿què passa amb les dones en termes de tota aquesta violència, de totes aquestes morts? Des de 1993 els fets lamentables de múltiples assassinats de dones ens han fet conscients dels terribles problemes de violència, marginació i misogínia, així com de l'oblit en què es troben les dones a Ciudad Juárez.

El feminicidi és el genocidi contra dones i s'esdevé quan les condicions històriques generen pràctiques socials que permeten atemptats contra la integritat, la salut, les llibertats i la vida de les dones. És una categoria que s'ha d'abordar com una modalitat de violència directa envers les dones, com una alternativa a la neutralitat del terme homicidi visibilitzant un transfons no reconegut: la misogínia en la mort diària de dones. És un problema social, polític, cultural i és un problema d'estat. Els feminicidis reflecteixen la salut de la societat. Mesuren la capacitat de les autoritats per evitar, resoldre i/o castigar els responsables. Si aquesta falla, o no existeix, com passa a moltes ciutats del nostre país, els assassinats es reproduïxen i donen peu a la seva repetició. La impunitat permet i catalitza femini-

cidis. Les notícies sobre feminicidis al nostre país sobrepassen fronteres. Algunes dades: al nostre país són assassinades sis dones cada dia. Entre 2007 i 2012 es van perpetrar 1.909 feminicidis. Entre 2012 i 2014 la taxa de feminicidis va créixer cinc vegades, va passar de 2,4 a 3,2 per cada 100.000 dones. Entre 2012 i 2013 van ser assassinades 3.892 dones, segons l'Observatori Nacional del Feminicidi. Només 613 d'aquests casos van ser investigats i només l'1,6% van rebre sentència. Segons l'ONU, en feminicidis, Mèxic ocupa el 16è lloc al món. El 2010 es van cometre 60 homicidis per cada 100.000 dones. A més... “la violència amb la qual es van cometre els crims va ser extrema: diverses víctimes mostraven signes de tortura o mutilació, abans de ser abandonades en llocs públics”. Les xifres prèvies haurien de modificar les accions de les autoritats, però no han servit. Els assassinats de dones continuen en augment. El feminicidi és un crim d'estat. Els que s'haurien d'encarregar de resoldre-ho, no només no compleixen: participen en la desaparició de proves. Desviament i impunitat són la regla. El patró criminològic de Ciudad Juárez és: “crim organitzat col·ludit amb poder econòmic i polític, ineficàcia, corrupció, impunitat. Les autoritats no volen i no saben investigar. Més del 90% de les declaracions que es donen a Mèxic es realitzen de manera flagrant o de manera flagrant equiparada. És a dir, la cultura d'investigació en el país és gairebé nul·la” (*El Universal*, Opinió, Arnoldo Kraus, 13/3/2016).

És obvi que no s'han tingut en compte els drets humans de les dones, fins i tot es continua violentant la seva dignitat i autoestima en tractar de denunciar la desaparició, o l'assassinat de dones. Al nostre país vivim nivells crítics d'impunitat i una atenció ineficient i insuficient a víctimes i familiars. Un dels principals reptes és resoldre la bretxa entre l'estructura legislativa i judicial amb la realitat, en la qual les víctimes senyalen que la procuració de justícia és una “simulació”. Aquesta situació de criminalitat té a veure amb el nivell d'impunitat: no s'investiguen els crims, no es troben els delinqüents, no els consignen ni se'ls sanciona, el 98% dels delictes no arriben a tenir una sentència condemnatòria. Això es tradueix en un permís explícit per delinquir i matar. □

PIONERES DEL FEMINISME: OLYMPE DE GOUGES

Redacció de Tribuna Feminista
rebelión.org

Va ser un 3 de novembre de fa més de dos segles, quan la Il·lustració, moderna i francesa, la que va dur nos les llibertats, igualtats i fraternitats, la que va dur nos l'“Estat Modern” base del que tenim avui, aquesta mateixa Il·lustració va ser la que va tallar el cap a Olympe de Gouges. Ella va ser la primera dona que va començar el camí públic i col·lectiu de la lluita de la causa de les dones. De la lluita feminista col·lectiva.

Els il·lustrats i moderns homes, mentre escrivien la “seva” declaració dels drets de l’home i del ciutadà, s’oblidaven d’un “petit detall”: incloure la dona. Olympe va denunciar-ho i va elaborar la declaració dels drets de la dona i de ciutadana. Va acabar guillotinata per la seva gosadia d’equiparar en drets la dona amb l’home.

Nascuda a Montauban (França), el 7 de maig de 1748, Olympe de Gouges moria a París, guillotinata, el 3 de novembre de 1793. Olympe de Gouges és el pseudònim de Marie Gouze, escriptora, dramaturga, pamfletista i filòsofa política francesa, autora de la Declaració dels Drets de la Dona i de la Ciutadana (1791).

Els seus treballs van ser profundament feministes i revolucionaris. Com altres feministes de la seva època, va ser abolicionista. Va defensar la igualtat entre l’home i la dona en tots els aspectes de la vida pública i privada, incloent el dret a vot, l’accés al treball públic, el dret a parlar en públic de temes polítics, a accedir a la vida política, a posseir i controlar propietats, a formar part de l’exèrcit; també a la igualtat fiscal, així com el dret a l’educació i la igualtat de poder en l’àmbit familiar i eclesial. Olympe de Gouges va escriure: “Si la dona pot pujar al cadafal, també se li ha de reconèixer el dret de poder pujar a la Tribuna”.

Va adreçar-se a la reina Maria Antonieta perquè protegís el “seu sexe”, que en deia desgraciat, i va

redactar la Declaració dels Drets de la Dona i de la Ciutadana, calcada sobre la Declaració de Drets de l’Home i del Ciutadà de 1789, en la qual afirmava la igualtat dels drets d’ambdós sexes. Així mateix va realitzar plantejaments sobre la supressió del matrimoni i la instauració del divorci, la idea d’un contracte anual renovable firmat entre concubins, i va militar pel reconeixement patern dels nens nascuts fora del matrimoni. Va ser també una precursora de la protecció de la infància i dels desfavorits, en concebre a grans trets un sistema de protecció maternoinfantil (creació de maternitats) i recomanar la creació de tallers nacionals per als aturats, i llars per a pídolaires.

Quina manera millor d’homenatjar la figura de Gouges: tornant a llegir els 17 articles de la seva **Declaració dels Drets de la Dona i de la Ciutadana**.

1. La Dona neix lliure i roman igual a l’home en drets. Les distincions socials poden estar fundades en la utilitat comuna
2. La finalitat de qualsevol associació política és la conservació dels drets naturals i imprescriptibles de la Dona i de l’Home: aquests drets són la llibertat, la propietat, la seguretat i, per sobre de tots, la resistència a l’opressió.
3. El principi de qualsevol sobirania resideix essencialment en la Nació, la qual no és res més que la reunió de la dona i l’home: cap cos, cap individu, no pot exercir l’autoritat que no emani expressament d’això per a tots: essent totes les ciutadanes i tots els ciutadans iguals davant els seus ulls, han de ser igualment admissibles en totes les dignitats, llocs i treballs públics, segons les seves capacitats i sense altres distincions que les seves virtuts i el seu talent.
4. La llibertat i la justícia consisteixen a tornar tot el que pertany a un altre; així, l’exercici dels drets naturals de la dona no té més límits que la tirania que l’home li oposa, i aquests límits han de ser

- reformats per les lleis de la naturalesa i la raó.
5. Les lleis de la naturalesa i de la raó prohibeixen totes les accions perjudicials per a la societat: tot el que no està prohibit per aquestes lleis, sàvies i divines, no pot ser impedit i ningú no pot estar obligat a fer el que no ordenen.
 6. La llei ha de ser l'expressió de la voluntat general; totes les ciutadanes i tots els ciutadans han de contribuir personalment o mitjançant els seus representants a la seva formació.
 7. No s'exceptua cap dona; la dona és acusada, arrestada o detinguda en els casos determinats per la llei. Les dones obeeixen com els homes aquesta llei rigorosa.
 8. La llei no ha d'establir més que penes estrictes i evidentment necessàries, i ningú no pot ser castigat més que en virtut d'una llei establerta anteriorment al seu delictes i legalment aplicada a les dones.
 9. Quan una dona ha estat declarada culpable, tot el rigor és exercit per la llei.
 10. Ningú no ha de ser fustigat per les seves opinions més fonamentals, la dona té el dret per a pujar al cadafal; ha de tenir igualment el de pujar a la tribuna, sempre que les seves manifestacions no pertorbin l'ordre públic establert per la llei.
 11. La lliure comunicació de les idees i de les opinions és un dels drets més preciosos de la dona ja que aquesta llibertat assegura la legitimitat dels pares respecte dels fills. Tota ciutadana pot, doncs, manifestar lliurement: sóc la mare d'un fill que us pertany, sense que un prejudici bàrbar l'obligui a dissimular la veritat, excepte per respondre de l'abús d'aquesta llibertat en els casos determinats per la llei.
 12. La garantia dels drets de la dona i de la ciutadana necessita una major utilitat; aquesta garantia ha de ser instituïda per a la millora de tot i no per a la utilitat particular d'aquelles a les quals se'ls ha confiat.
 13. Per al manteniment de la força pública i per a les despeses de l'administració, les contribucions de la dona i de l'home són iguals; ella participa en totes les càrregues, en tots els treballs penosos; ha de participar, així mateix, en la distribució dels llocs de treball, càrrecs, dignitats i també en la indústria.
 14. Les ciutadanes i els ciutadans tenen el dret de constatar per ells mateixos, o mitjançant els seus representants, la necessitat de la contribució pública. Les ciutadanes només poden adherir-s'hi admetent un repartiment igual, no solament en la fortuna, sinó a més en l'administració pública i la determinació de la quota, la base, la recaptació, la durada de l'impost.
 15. La massa de les dones, unida per la contribució amb la dels homes, té el dret a demanar comptes a tot agent públic de la seva administració.
 16. Tota societat en què la garantia dels drets no està assegurada, ni la separació de poder determinada, no té constitució; la constitució és nul·la si la majoria dels individus que componen la nació no ha cooperat en la seva redacció.
 17. Les propietats són per a tots dos sexes reunits o separats; tenen, per a cadascú, un dret inviolable i sagrat; ningú no se'n pot veure privat en tant que veritable patrimoni de la natura, llevat que la necessitat pública, legalment constatada, ho exigís de forma evident i amb la condició d'una justa i anterior indemnització. □

Preguntes per debatre:

- Moltes "heretgies" religioses o civils són, simplement, "veritats prematures"... Per què? Què implica això?
- Per què moltes persones lluitadores pels drets civils han estat menyspreades o condemnades?
- Quines persones o moviments coneixem que lluiten per una visió evolucionada dels drets que avui la societat no és capaç d'entreveure?
- Quins col·lectius i/o grans grups o blocs humans estan avui dia més endarrerits en el desenvolupament i assimilació dels DH de la dona? Feu-ne una llista. Apunteu les possibles causes de cada cas.
- Per que la lluita pels drets ha començat sempre fora de les Esglésies...? (Poseu alguns exemples històrics). Amb l'Evangeli a la mà, ¿no haurien d'haver estat pioneres en la intuïció i en la reivindicació dels drets? Com s'explica? Recordem alguna experiència contrària, alguna excepció...?

DONES HISTÒRIQUES A LA LLUITA FEMINISTA

LES DONES JA TENIM NOM

M PAU TRAYNER VILANOVA

*Col·lectiu de Dones en l'Església per la paritat,
Barcelona, Catalunya*

En posar-me a escriure aquestes breus ratlles sobre dones destacades de la història, m'he adonat que el sistema patriarcal comença a tenir fissures. Un sistema creat per invisibilitzar totalment la dona, no ha aconseguit el seu objectiu. Una mirada rapidíssima sobre la història coneguda i l'actualitat, ens demostra que estem en una recreació de la societat i alhora una valoració del fet femení que, sense presses però sense pausa, ha anat superant la marginació organitzada de la dona.

Tenir en compte en la narració a dones concretes per ajudar-nos a descobrir aquesta realitat de força creadora i transformadora, encara se'm fa més difícil i he pensat que només sóc capaç de fer-ho recordant aquelles que, malgrat la seva situació social, econòmica, política o religiosa, ens ajuden a comprendre la nostra societat actual, heretada de les accions d'altres antecessores que, mercès a la seva força, llibertat i decisió, ens han transmès uns valors que com torxes han fet arribar la seva llum fins a nosaltres amb exemples i forteses, i per això, amb real perspectiva de gènere, podem reconèixer-les i admirar-les com es mereixen. Esmentem-les:

- Les que van dedicar la seva vida a les tasques agrícoles. Sedentàries.
- Les nòmades. Matriarques com Sara, Agar, Rebeca i Raquel.
- Belles i sàvies amb poder. Cleòpatra, Hipàtia.
- Les seguidores de Jesús donant suport i demostrant la sensibilitat d'una espiritualitat de resurrecció: Magdalena, Fede.
- Les indígenes que són exemple de fidelitat i resistència, van ser el principal vehicle del mestissatge a través dels fills.
- Cal recuperar també algunes de les que ocuparen llocs destacats en la conquesta d'Amèrica.
- Les dones destacades a Amèrica Llatina i Europa que a partir de la Independència d'Amèrica del Nord i de la Revolució Francesa del segle XVIII van transformar la societat vers l'Època Contemporània.

- Segle XIX: les que, contra les lleis i costums, van accedir als estudis reservats als homes.

- Les que han estat elegides per governar una nació, demostrant una part de la injustícia del patriarcat.

- Les reconegudes seguidores de Jesús, enaltides per l'Església com a Santes.

Arribar a concretar tota la riquesa que representa la part femenina de la societat, al llarg de la història és impossible, perquè queda esbiaixada per les mateixes estratègies del patriarcat que ens ha silenciats a les dones. Ofereixo aquí només alguns noms i una pinzellada brevíssima de la seva interessant vida. Es pot ampliar i aprofundir a la xarxa.

De Mesopotàmia al Mediterrani, Molsosa, Tanit, Artemisa i Anat. La maternitat i el misteri que l'envolta van fer sorgir les Primeres Deesses que protegien la dona en la seva realitat creadora.

Revolució amb excedent productiu van ser els horts que van sorgir de la feina diària de les dones. La deessa de la festa de les collites va ser Carme. Demèter és la seva divinitat protectora de la fertilitat dels camps.

Les Matriarques esmentades a la Bíblia, nòmades, fan possible la creació i organització del poble jueu amb Sara, Rebeca i Raquel, i Agar, l'esclava que va donar el primogènit al Patriarca Abraham, Ismael, considerada la iniciadora del poble ismaelita o àrab.

Cleòpatra VII, nascuda l'any 69 aC, darrera reina de l'Antic Imperi Egipci. De gran cultura, parlava egipci, grec, hebreu, sirí, arameu i llatí. De gran habilitat política va suïcidar-se a rel de les pressions dels qui volien governar l'Imperi.

Hipàtia és la primera dona matemàtica de la que se'n té coneixement. Va escriure sobre geometria, àlgebra i astronomia i va inventar un densímetre. Va ser assassinada linxada per una turba de cristians. Molts historiadors consideren provada o molt probable la implicació de Ciril en la seva mort, si bé el debat al respecte continua obert.

En el Segon Testament cal esmentat Maria Magdalena present a tots els evangelis (Mt 28, 1-10; Mc 16, 1-9; Lc 24, 9-12; Jn 20, 11-18). També els primers anys del cristianisme, Pau esmenta Febe en la seva carta als romans (Rm 16, 1) reconeixent-la diaconessa de l'Església de Céncrees.

El segle XVI: la Malinche o Donya Marina (1502-1529), filla del cacic dels Painala, regalada com a esclava a Hernán Cortés el 1519 pel cacic Tabscoob. Va ser la intèrpret oficial. També les que en una mateixa època van realitzar activitats colonitzadores.

Isabel Barreto de Castro (1567-1612), viatgera i navegant espanyola, esposa d'Álvaro de Mendaña, almiranta de l'armada de Felip II, i la també almiranta Mencía Calderón, dona de Juan de Sanabria, qui després de la mort del seu marit va encarregar-se de l'expedició al Riu de la Plata, considerada com "la mare espanyola de l'àrea del riu de la Plata".

El segle XVII cal destacar la figura de l'escriptora Sor Juana Inés de la Cruz, nascuda ja a les noves terres de San Miguel Nepantla (1651-1695), que adquireix especial relleu en la literatura novohispana. Per la seva crítica envers monsenyors portuguesos la Inquisició va condemnar-la a només poder llegir llibres d'oracions. Poetessa, literata i feminista, fidel a la seva fe i entrega a Déu. Va morir el 1695.

El segle XVIII, Olympe de Gouges (1748-1793), pseudònim de Marie Gouze, francesa. Escriptora, dramaturga, i filòsofa política, autora de la Declaració dels Drets de la Dona i de la Ciutadana. Va morir a la guillotina.

Madame Roland, senyalada partidària de la Revolució francesa i influent membre del grup girondí. Va morir a la guillotina durant el terror.

Théroigne de Méricourt, nascuda Anne Joséphe Terwagne. Política i feminista d'origen való que va tenir un important rol en la Revolució francesa. Va militar contra l'atur o l'acapament de riqueses, que la van dur a fundar amb Pauline Léon la Societat de les republicanes revolucionàries el maig de 1793.

Etta Palm, va fundar la Societat Patriòtica i de Beneficència de les Amigues de la Veritat, primer club només de dones, per reivindicar la igualtat entre sexes juntament a Reine Audu, Marie Charpentier.

Mary Wollstonecraft va ser una filòsofa i escriptora anglesa (1759-1797). Considerada una de les grandioses figures del món modern, va escriure

novel·les, contes, assajos, tractats, un relat de viatge i un llibre de literatura infantil.

El segle XIX, les que superant les prohibicions van integrar-se al món científic, com:

Madame Curie nascuda a Polònia (1867-1934) i les que preocupades per la promoció de la dona van saber oferir-los escoles i la possibilitat d'estudiar.

Concepción Arenal (1820-1893). D'origen gallec va ser una de les primeres dones amb estudis universitaris. Visitadora de presos els anys 1863-64, va treballar sobre el dret internacional i penal.

Teresa Claramunt (1862-1931), de Sabadell, considerada la primera revolucionària espanyola del segle XIX, anarcosindicalista.

El segle XX, les que a Amèrica Llatina han sigut elegides per governar una nació: Violeta Chamorro (*1929), Presidenta de Nicaragua 1990-97. Dilma Rouseff (*1947), a Brasil, 2011-16. Michelle Bachelet (*1951), Presidenta de Xile 2006-10. Cristina Fernández de Kirchner (*1953) Presidenta d'Argentina 2007-15. És interessant de constatar el percentatge de dones a la Cambra baixa...

PREMIS NOBEL:

De 49 premis Nobel concedits a dones, 16 són premis per la Pau, 14 per Literatura, 12 per Fisiologia o Medicina, 3 de Química, 2 de Física, i 1 d'Economia. La llista dels noms i més informació la podeu trobar a Viquipèdia.

ARTISTES:

Frida Kahlo Calderón, Mèxic (1907-1954), va ser una coneguda pintora. Va donar suport al Partit Comunista.

Violeta del Carmen Parra Sandoval, Xile (1917-1967) va ser una cantautora, pintora, esculptora, brodadora i ceramista xilena. En commemoració del seu natalici el 4 d'octubre va ser escollit el "Dia de la música i dels músics xilens".

Haydée Mercedes Sosa, Argentina (1935-2009) considerada la major exponent del folklore argentí. Se la coneix com La Veu d'Amèrica Llatina.

No vull pas acabar sense tenir en compte les tres úniques santes llatinoamericanes: Rosa de Lima, primera santa d'Amèrica, canonitzada el 1671. Mariana de Jesús, equatoriana, 1618-1645, nombrada "Heroïna nacional" per la seva tasca contra l'epidèmia que assolava el seu país. I Teresa dels Andes, religiosa xilena carmelita descalça. □

LA DONA EN LA HISTÒRIA DEL CRISTIANISME

MARIA CECÍLIA DOMECI

São Paulo, el Brasil

Des del moviment de Jesús, i en tota la història del cristianisme, les dones han actuat a les esglésies marcant la diferència davant d'un món eminentment androcèntric, fins i tot quan les barreres els eren impossibles de travessar.

Els escrits del Nou Testament ensenyen que Jesús va subvertir el patriarcalisme de la societat i de la religió del seu temps quan es va solidaritzar amb les dones i les va incloure en el seu projecte, de manera vital, en condició d'igualtat i reciprocitat. Dones malaltes, geperudes i excloses, a prop seu, tocades i alliberades per ell, van poder aixecar el cap, recuperar la paraula i la dignitat, lloar Déu. No van faltar les que es van convertir en deixebles i fins i tot es van tornar suport de la seva missió dedicada al Regne de Déu. Això apareix a l'evangeli de Lluc (7, 36-50; 8, 1-3; 13, 10-17), que també realça el profetisme de la Mare de Déu en el seu *Magnificat* (1, 46-56).

Aquesta praxi de Jesús va continuar amb la caminada dels seus i de les seves deixebles. És per això que el cristianisme no diferenciava entre senyors i esclaus, entre dominadors i dominats. Aleshores, a l'Església primitiva, es va obrir un espai per a l'actuació de les dones, sense cap interiorització en relació als homes.

La comunitat del deixeble estimat, la de l'evangeli de Joan, tenia en gran consideració les dones, vistes com a paradigma del bon deixeble i seguidor de Jesús. La trobada de Jesús amb la samaritana (Joan 4) és una trobada entre iguals, que tira a terra totes les barreres socials, sexistes, culturals, racials, ètniques i religioses. La dona és un subjecte actuant. Ella supera el vell projecte de l'estructura judaica buida de profetisme, jerarquitzada a través d'una piràmide patriarcalista, legalista i exclouent, i es dirigeix cap a un nou projecte inaugurat per Jesús. Com bé testimonien els evangelis, la praxi de Jesús allibera del jou els pobres i els oprimits i torna possible la plena dignitat de les dones.

Així doncs, la dona va ser acceptada a l'Església dels inicis com a deixeblla, apòstolesa, diaconessa, fundadora i dirigent de la comunitat, i en l'exercici dels

diferents ministeris. La societat masclista i fortament militaritzada de l'imperi romà anava essent subvertida, de baix cap a dalt, per una forma de relació social fraterna i igualitària. Enfellonides, les autoritats de l'imperi perseguïen i martiritzaven molts membres de les comunitats cristianes, però no trontollava la convicció ben formulada per l'apòstol Pau: "Ja no hi ha jueu ni grec, esclau ni lliure, home ni dona: tots sou un de sol en Jesucrist." (Ga 3, 28).

També és Pau qui reconeix el mèrit de moltes cristianes cabdals que, fins i tot, eren les seves companyes de missió. Ho podem veure a la seva carta als romans (16, 1-16). Entre les persones a les quals saluda agraït, és un xic més gros el nombre de dones: Prisca, Febe, Trifene, Trifosa, Júnia, Pèrside, Maria, Júlia. En la salutació a Prisca i Àquila, matrimoni col·laborador de Crist fins al punt d'arriscar el seu cap per la vida de l'apòstol, ella és anomenada abans que el seu marit. Una salutació especial és dirigida a Febe, diaconessa a Cèncrees i portadora d'aquesta carta, amb una recomanació de Pau perquè la comunitat de Roma la rebí "en el Senyor". Júnia, a qui Pau anomena apòstolesa i notable entre els germans, és també saludada com la seva companya de presó, juntament amb Andrònic. Gairebé tres segles després, el Pare de l'Església Sant Joan Crisòstom afirmava sobre la persona de Júnia: "¿Que gran que era la devoció d'aquesta dona, que va rebre el privilegi de ser anomenada apòstolesa!"

Malauradament, el procés de patriarcalització a l'Església Catòlica va començar ben aviat. La mateixa redacció dels textos del Nou Testament va rebre la influència de les tendències androcèntriques, és a dir, centrades en la pretensió de supremacia del sexe masculí. Això explica, per exemple, per què es va silenciar el lideratge de Maria Magdalena entre els apòstols, i per què la posteritat la recorda tan sols com a "pecadora penedida".

Un cop passats els tres primers segles, en el Cristianisme hi havia un clima desfavorable envers la

dona. S'havien gastat moltes energies per combatre les heretgies, i el fet és que diversos moviments considerats herètics eren liderats per dones. A més, no sempre l'Església Cristiana va ser prou forta durant la seva llarga lluita contra el fals ascetisme, els corrents gnòstics i el maniqueisme, que menyspreaven la sexualitat, el matrimoni i les realitats terrenes. La dona va continuar essent vista com a impura, seductora i perillosa.

L'Església va solidificar la seva estructura de cristiandat i imperi cristià. Amb els ministeris clericalitzats i concentrats en les mans dels homes de la jerarquia, es va establir la diferenciació dels batejats entre clergues i llecs. Les persones laiques, sotmeses a les del clero, van ser excloses de l'exercici ministerial i a l'accés a les instàncies considerades sagrades. Van ser deixades, per dir-ho d'alguna manera, "com a actors passius". Les dones, per la seva banda, que fins aleshores havien aguantat a les seves espatlles la vida de l'Església, encara van ser més marginades.

Durant el segon mil·lenni del Cristianisme es van succeir les divisions i els cismes. I l'emergència d'una creixent pluralitat d'esglésies. Fins i tot en esglésies que buscaven tornar als orígens, la dona va continuar, per regla general, discriminada, estigmatitzada com a font de pecat i necessitada de la tutela autoritària dels homes. Tanmateix, no van faltar mai cristianes actives que van depassar les fronteres permeses.

Als segles XVI i XVII, un grup de dones valentes i santes va començar a fer petites revolucions dins la vida religiosa consagrada. Teresa d'Àvila, que va viure i alhora irradiar la profunditat de la saviesa i de la mística cristiana, va fer la reforma del Carmel. L'any 1970, el papa Pau VI la va declarar doctora de l'Església, al costat de Sant Agustí i Tomàs d'Aquino.

D'altres, amb la seva intel·ligència i carisma van entendre que, per tal de servir la gent més pobre i exclosa, calia trencar amb l'obligació de la clausura i l'hàbit religiós, viure a casa seva entremig del poble, i no pas en convents, i seguir una regla més flexible per poder-se adaptar a les necessitats de la missió juntament amb els més necessitats. Podem recordar Àngela Merici, Mary Ward, Jeanne-Françoise Frémiot de Chantal, Louise de Marillac, entre d'altres. Malgrat tot, els homes de la jerarquia catòlica van frenar la seva originalitat i les van obligar a tornar als patrons tradicionals de la vida religiosa.

Són moltes les dones cristianes que han fet història

valent-se del procés de les revolucions modernes. Ja en el segle XX, Edith Stein, que com a monja carmelita va prendre el nom de Teresa Beneta de la Creu, donava conferències feministes on plantejava la idea que cada dona havia de ser "per damunt de tot, mestressa de si mateixa i del propi cos, per tal que la seva personalitat estigués sempre a punt per servir quan se la necessités."

La humanitat es va enriquir de la praxi transformadora de moltes dones, també a través de moviments i organitzacions, com ara Acció Catòlica. Teòlogues destacades van passar a actuar a rebuf del moviment feminista en l'esfera social i contribuint a la humanització de les relacions socials a les seves esglésies.

A Llatinoamèrica, un nombre importantíssim de dones, llegues i amb una vida ja consagrada, tot arriscant la seva vida per l'Evangeli, es dediquen a la promoció humana de forma integral. Cal fer esment de Rigoberta Menchú, de l'ètnia maia-quitxé, de Guatemala, que l'any 1992 va rebre el premi Nobel de la Pau per la seva lluita en defensa dels drets humans. I cal també fer referència a la brasilera Zilda Arns Neumann, pediatra i higienista, germana del cardenal Dom Paulo Evaristo Arns. Va ser la fundadora de la Pastoral da Criança el 1983, a partir de la feina desenvolupada juntament amb els *boias-frias* (assalariats rurals) del Paranà.

A l'Església Catòlica és evident la positiva contribució femenina a la pastoral en general, en els organismes de coordinació i articulació, en l'ensenyament de teologia i en d'altres fronts. Però l'accés de les dones als ministeris ordenats continua prohibit. En d'altres esglésies, en canvi, són acceptades com a preveres i fins i tot com a bisbesses, com és el cas de l'Església Anglicana.

Encara hi ha, però, moltes qüestions que han de ser tractades pel que fa al paper de la dona en l'Església, tal com proposa el Papa Francesc. Amb el seu programa de reforma de l'Església Catòlica, el Sant Pare ha pres partit per la igualtat entre homes i dones, i per una "presència femenina més incisiva en el si de l'Església." (*Evangeli Gaudium* 103-104)

En el Cristianisme continuem fent història. I cal fer nous passos per assolir la justícia i la fraternitat en les relacions de gènere. És una tasca que han de portar a terme els homes i les dones units i en comunió. □

En el Primer Testament

El Decàleg inclou l'esposa d'un home entre les seves possessions, conjuntament amb la seva casa i les seves terres, els seus esclaus i esclaves, el seu bou i el seu ase (Ex 20,17; Dt 5,21). El seu espòs pot repudiar-la, però ella no pot demanar el divorci; tota la seva vida roman en un lloc secundari. L'esposa no hereta del seu espòs, ni les filles del seu pare, a menys que no hi hagi cap hereu masculí (Nm 27,8). Un vot fet per una noia o una dona casada necessita, per ser vàlid, el consentiment del pare o de l'espòs, i si aquest consentiment és negat, el vot és nul i invàlid (Nm 30, 4-17). Roland DE VAUX, *Ancient Israel, its Life and Institutions*, Nova York: Mc Graw Hill Book Co., 1961, p. 39.

La creació de la dona està molt separada de la de l'home, ja que és la darrera i més misteriosa de totes les bondats que Jahvè va voler atorgar a l'home. Déu va dissenyar una ajuda per a ell, que fos "corresponent a ell" –ella hauria de ser com ell, i alhora, no idèntica a ell, sinó més aviat la seva contrapart, el seu complement. Gerhard VON RAD, *Old Testament Theology, I*, Nova York: Harper and Brothers, 1962, p. 149.

En el Segon Testament

1 Cor 11,8-9: No és l'home que va ser tret de la dona, sinó la dona de l'home. Ni tampoc l'home no va ser creat per causa de la dona, sinó la dona per causa de l'home.

1 Cor 14,34-35: que les dones casades callin en les reunions comunitàries; no els és permès de parlar, sinó que s'han de mostrar submises, com diu fins i tot la Llei. I si es volen instruir sobre algun punt, que ho preguntin a casa als seus marits, perquè no està bé que una dona casada parli en una reunió de la comunitat.

1 Tim 2,9-15: Igualment, desitjo que les dones es presentin amb decència, que s'arreglin amb dignitat i discreció, no amb pentinats complicats, ni amb joies d'or o perles o vestits luxosos, sinó

amb bones obres, com escau a dones que s'han compromès a donar culte a Déu. A l'hora de la instrucció, les dones casades s'han de mantenir en silenci i submises als marits. No els permeto que es dediquin a ensenyar i així dominin els seus marits, sinó que han d'estar en silenci. Perquè primer va ser format Adam i després Eva. I no fou enganyat Adam, sinó la seva dona, la qual, seduïda, va cometre una falta. Tanmateix, la dona se salvarà gràcies a la maternitat, si conserva amb tota discreció la fe, la santedat i l'amor.

Ef 5,22-24: Dones, sotmeteu-vos als vostres marits, tal com tots ens sotmetem al Senyor, perquè el marit és cap de la seva muller, igual que el Crist és cap i salvador de l'Església, que és el seu cos. Per tant, així com l'Església se sotmet al Crist, també les mullers s'han de sotmetre en tot als marits.

1 Cor 11,11-12: D'altra banda, per al Senyor no hi ha dona sense home ni home sense dona; perquè si bé la dona va ser tret de l'home, també és cert que l'home neix de la dona, i tot ve finalment de Déu.

Ga 3,27-28: tots els qui heu estat batejats en Crist us heu revestit de Crist. Ja no hi ha jueu ni grec, esclau ni lliure, home ni dona: tots sou un de sol en Jesucrist.

En la història de l'Església

- **Tertulià**, doctor de l'Església en el segle II, basant-se en el mite Gènesi deïa: Dona, hauries d'anar vestida de dol i parracs, presentant-te com una penitent, abnegada en llàgrimes, redimint així la falta d'haver perdut el gènere humà. Tu ets la porta de l'infern, tu vas ser la que va trencar els segells de l'arbre vetat, tu la primera que vas violar la llei divina, tu la que vas corrompre aquell a qui el diable no s'atrevia a atacar de cares. Tu vas ser la causa que Jesucrist morís.

- Mentre la dona s'ocupa del part i els fills, serà tan diferent de l'home com el cos de l'ànima. Però quan desitgi servir Crist més que al món, deixarà de

ser dona i se l'anomenarà home (vir). **Sant Jeroni**, PL 26, 567. *Comm. in epist. ad Ephes.* 3,5.

- Perquè l'amor correspon a l'home; el temor, a la dona. Com a l'esclau, que no només li correspon el temor, sinó també l'estremiment. **Sant Jeroni**, PL 26, 570. *Comm. in epist. ad Ephes.* 3,5.

- La dona és un ésser inferior. Correspon a la justícia, així com a l'ordre natural de la Humanitat que les dones serveixin els homes. **Sant Agustí** (354-430).

- Pel que fa a mi, penso que les relacions sexuals han de ser radicalment evitades. Considero que res envileix tant l'esperit d'un home com les carícies sensuals d'una dona i les relacions corporals que formen part del matrimoni. **Sant Agustí**.

- El pare i la mare són estimats com els principis de l'origen natural. I com el pare és principi d'una forma més excel·lent, per ser-ho com a principi actiu, i la mare com a principi passiu i material, d'aquí que parlant en absolut, el pare ha de ser més estimat. **Tomàs d'Aquino**. (1224-1274), *Suma Theologica*, vol. V,2-2, q. 26, a. 10.

- En la generació humana, la mare presta la matèria sense forma del cos, que es forma per la virtut formativa del semen patern. I, encara que aquesta virtut no pugui crear l'ànima racional, disposa, tot i això, la matèria corporal per a la recepció d'aïtal forma. **Tomàs d'Aquino**. (1224-1274), *Suma Theologica*, vol. VII,2-2, q. 26, a. 10.

- Per al bon ordre de la família humana, uns han de ser governats per uns altres de més savis que ells. Així doncs, la dona, més dèbil pel que fa a vigor de l'ànima i força corporal, està subjecta per naturalesa a l'home, en qui predomina la raó. El pare ha de ser més estimat que la mare i mereix més respecte perquè la seva participació en la concepció és activa, i la de la mare és simplement passiva i material... La dona és un defecte de la natura, una mena d'homenet defectuós i mutilat. Si neixen dones es deu a un defecte de l'esperma o als vents humits. **Tomàs d'Aquino**.

- Especialment reveladores van ser (i encara són) les raons donades per excloure la dona de les ordres sagrades: el dominic espanyol **Domingo de Soto** (1494-1560) va reflectir l'opinió del segle XVI en el seu estudi d'aquest tema; va sostenir que el sexe femení és un impediment natural per rebre les Ordres Sagrades.

- Per això, com adverteix l'Apòstol: 'L'espòs és cap de l'esposa, com Crist és cap de l'Església'; i així com l'Església està subjecta a Crist, qui l'estima amb l'amor més cast i durador, així també les dones han d'estar subjectes als seus esposos, i alhora ser estimades per ells amb afecte fidel i constant. **Lleó XIII**, Encíclica *Quod Apostolici Muneris*, 28 de desembre de 1878.

- Igualment erroni i pernicios a l'educació cristiana és el mètode anomenat de la "coeducació", també fundat, per molts, en el naturalisme negador del pecat original, i a més, per tots els sostenidors d'aquest mètode, en una deplorable confusió d'idees que canvia la legítima convivència humana en la promiscuïtat i igualtat anivelladora. El Creador ha ordenat i disposat que la convivència dels sexes fos perfecta només en la unitat del matrimoni, i gradualment diferent en la família i en la societat. A més, no hi ha en la mateixa natura, que els fa diversos en l'organisme, en les inclinacions i en les aptituds, cap motiu perquè pugui o hagi d'haver-hi promiscuïtat i molt menys igualtat de formació per ambdós sexes. **Pius XI**, 1929, Carta Encíclica *Divini Ullius Magistri*, 31 de desembre de 1929.

- La societat domèstica que és el matrimoni s'ha de reforçar per l'ordre de l'amor que implica la primacia del marit sobre la dona i els fills i la submissió sol·lícita de la dona així com la seva obediència espontània. **Pius XI**, 1930.

Fins i tot en el pensament de la modernitat

L'educació de la dona haurà de ser organitzada en relació a l'home. Per ser agradable a la seva vista, per conquerir el seu respecte i amor, per educar-lo durant la seva infantesa, cuidar-lo en la seva maduresa, aconsellar-lo i consolar-lo, fer la seva vida agradable i feliç. Aquests són els deures de la dona en tot moment, i això és el que se li ha d'ensenyar quan és jove. **Jean Jacques Rousseau** (1712-1778).

La dona és una espècie a mig camí entre l'home i la resta del regne animal... En l'ordre mental com en la generació, la dona no aporta res personal: és un ésser passiu, enervant, de conversa i carícies esgotadores. N'ha de fugir qui desitgi conservar en la seva plenitud les energies corporals i espirituals. La dona és homicida. **Pierre Proudhon**, filòsof francès (1809-1865). □

El control del relat històric és part del poder. Per això, qui domina, tracta d'imposar i deixar com a única la seva versió del passat, per tal que allò establert s'accepti com a natural i sense necessitat de ser canviat. Part de la dominació masculina ha estat desconèixer, ocultar, obviar la presència de les dones quan fan el relat de la història, subsumir la memòria de les dones en la dels homes. Si les dones no tenen memòria, tampoc no podran tenir present, ni transformar el futur.

Afortunadament, al llarg del segle XX es va anar generant un canvi sociocultural que podríem anomenar *revolució invisible*. Com a part seva, comencem a produir una història que esmenta no només la presència de les dones sinó les condicions de desigualtat en les quals hem hagut de viure. Ahora s'ha començat a reconèixer l'existència d'altres gèneres la identitat sexual dels quals no és home ni dona, com tradicionalment havíem acceptat com a part de la natura.

Aquest reclam, o aquesta consciència d'inequitat que afecta la meitat de la població no és pas nova, i té profundes arrels a la nostra Amèrica Llatina. Existeixen fonts per dir que al menys des del període colonial les dones van ser conscients que sobre les seves espatlles requeia gran part del règim imperial. Tot i que les inequitats no van començar amb el sistema colonial, aquest sí que va fer més complexa l'estructura social, i les relacions entre homes i dones van esdevenir més desiguals. Acceptades les inequitats com a naturals, van forjar models peculiars de ser home i dona. Van propiciar comportaments que han continuat aprofundint les dificultats socials, econòmiques i polítiques. L'acceptació de la figura de l'home absent, davant la mare i els fills abandonats, va enfortir pràctiques socials que generen dependència, va exacerbar el masclisme, el clientelisme i el cabdillisme, pràctica que tradicionalment es fonamentava en la imposició

del poder per les armes, justificant així el recurs al militarisme.

Manyes que lluny de desaparèixer amb l'establiment de la independència i els estats lliberals, es van enfortir. El positivisme va justificar, amb arguments pseudocientífics, la inferioritat de la dona, la qual havia de ser reduïda a l'espai domèstic, on 'el bell sexe' havia de regnar. Els liberals, a l'igual que l'església, proposaven l'ideal de la dona a la llar. No prenen en consideració que la majoria de les dones sempre havien estat obligades a treballar, tant a la llar com fora d'ella. L'únic espai públic on la dona era ben vista i podia socialitzar, era el religiós, perquè també era considerat privat. Moltes dones, fins la primera meitat del segle XX, van trobar refugi a l'església.

Aquesta estava redefinint la seva presència social i religiosa en els estats liberals, ahora que havia d'assumir els reptes de la realitat social. Aquesta coincidència va fer que organitzacions de l'església es convertissin en espais de sociabilitat que van ensenyar les dones a reflexionar sobre els problemes de la realitat local, nacional i internacional, avançar obres de misericòrdia i actuar a l'espai públic si les circumstàncies ho requerien. Potser sense proposar-s'ho, ahora que els ensenyaven a defensar els drets de l'església, mitjançant el periodisme o constituint grups de pressió i lligues de votants, les formaven per actuar en la vida política i estrenar els seus drets ciutadans. Moltes dones formades en espais religiosos van aconseguir passar a l'espai públic i van començar a exercir els seus drets cívics en la mesura atorgada a cada país.

Aquest procés, va coincidir temporalment amb el moviment de dones de diversos sectors socials i polítics que van començar a exigir ser també subjectes de drets. Provenents d'un i altre àmbit, les dones reclamaven tant drets polítics com socials, entre els quals destaquen l'accés als estudis

universitaris, la pàtria potestat sobre els seus fills i el maneig dels seus béns heretats o fruit dels seus salaris.

Els anys atroços de les dictadures i guerres a molts països, a les dones llatinoamericanes ens van colpejar amb duresa. Hem patit els estralls i no hem temut aixecar les banderes per recollir els ferits, cercar milers de desapareguts, enterrar els nostres morts i demanar justícia.

Les dones llatinoamericanes hem aconseguit drets polítics, socials i accés ampli als estudis universitaris. Hem fet aflorar una nova historiografia amb protagonisme femení i cercat eines per poder comprendre les arrels de la desigualtat davant l'home, com és la categoria analítica de gènere. Algunes hem aconseguit ocupar llocs de responsabilitat laboral i de decisió política. No obstant, per la mateixa feina que fan els homes, i essent a vegades més qualificades, rebem un 30% menys que el sou masculí (el gran escàndol del segle XXI, com ho ha anomenat el papa Francesc). Tot i que en diversos països les dones han ocupat l'executiu, no han aconseguit els canvis necessaris per establir societats amb igualtat de gènere. Els cossos de representació política com els congressos continuen essent majoritàriament masculins. Encara l'imaginari del model social continua essent patriarcal.

En part és així perquè molts, i fins i tot moltes, sobretot els que s'han beneficiat de la societat patriarcal, es neguen a escoltar i entendre que les relacions entre els gèneres i les seves identitats poden ser d'una altra manera. D'una manera diferent a la que per a ells és la natural i acceptable, segons els seus models del que ha de ser la identitat sexual dels éssers humans i les seves relacions.

És important entendre que més que una negació a reconèixer la presència de la dona en la història o les seves aportacions, el que no es vol acceptar és la dominació immemorial i injusta de l'home sobre la dona, o que existeixen altres gèneres que sempre s'han discriminat i desconegut com a éssers humans. Per això, no s'accepta i es ridiculitza la categoria de "gènere". En termes psicoanalítics, s'expulsa de la consciència el tema de la discriminació, de la dominació i la seva violència contra les dones, els homosexuals i transexuals. És a dir, –emprant la terminologia jurídica processal– es produeix una

preclusió, el tema es tanca i hom no el pot retornar a la consciència.

Això no obstant, aquesta realitat dolorosa reprèn permanentment en les veus de les víctimes, les dones i els altres gèneres discriminats, que reclamen un model de relació diferent i reconeixement a la seva pròpia identitat. A vegades se li permet tornar de manera al·lucinatòria en l'art, en la ficció del teatre, el cinema o la telenovel·la, en la qual, sovint, sí que es permet plantejar el tema de les relacions de gènere només com això, com a ficció, com a al·lucinació.

Quan apareix la categoria de gènere per expressar les desigualtats i exclusions d'uns éssers humans per uns altres, no s'accepta, no se l'accepta com a part del discurs acadèmic, perquè fa prendre consciència d'una realitat que èticament s'ha de rebutjar. No es pot suportar la culpa del pecat d'aquesta injustícia continuada sobre les dones. I com que no s'accepta, no canviem, i la dominació continua. Aquesta violència és incongruent amb tots els valors de la cultura occidental, i reconèixer-la exigiria canviar, cosa que implicaria per alguns/es perdre els beneficis que els atorga la societat patriarcal. En termes cristians hauria de conduir a una conversió. Però aquesta *preclusió* –que és inconscient– genera una incapacitat absoluta de comprendre la injustícia de les relacions i acaba expressant-se en masclisme, homofòbia i discriminació. Per això, la història s'ha de narrar amb esperit crític en perspectiva de gènere, per tal que, en treure a la consciència l'arrel de la injustícia, s'assumeixin els costos que imposen els límits ètics.

Els moviments socials, els partits polítics, els grups religiosos que volen que es construeixi una proposta nova per a tothom, basada en relacions de reciprocitat, no poden deixar de prioritzar el canvi en les relacions entre els gèneres i les seves identitats, perquè és la base de la construcció social. Per això cal entendre d'on vénen certes pràctiques socials, polítiques i religioses, que hem acceptat com a naturals, per poder-les transformar. Tornar a escriure la història llatinoamericana amb perspectiva de gènere, és part de la construcció d'una nova proposta política amb equitat. Una història que generi pensament crític i permeti l'apoderament de tothom d'una manera diferent. ◻

HISTÒRIA DE LA TEORIA FEMINISTA

ROSA COBO

Universitat d'A Corunya, Espanya

El feminisme és una tradició intel·lectual i un moviment social que té tres segles d'història. Des del seu origen fins als anys vuitanta del segle XX s'ha articulat entorn del principi ètic i polític de la igualtat. En efecte, el paradigma de la igualtat és la resposta a la rígida societat estamental de la Baixa Edat Mitjana. Aquesta potent idea ètica i política és assumida immediatament per algunes dones en els seus discursos intel·lectuals i en les seves pràctiques polítiques. El feminisme sorgeix a Europa, en el context de les tres grans il·lustracions, la francesa, l'anglesa i l'alemanya, i en el marc polític de l'estat-nació.

El 1792, l'anglesa Mary Wollstonecraft va publicar *Vindicació dels Drets de la Dona*, on denunciava que la subjecció de les dones no era pas el resultat d'una naturalesa inferior a la masculina sinó de prejudicis i tradicions que es remuntaven a la nit dels temps. Aquesta obra de Mary Wollstonecraft inaugura una tradició intel·lectual d'impugnació moral de la subjecció de les dones i de la lluita contra el prejudici, i s'inscriu en un discurs més ampli a favor de la igualtat.

La **fi de la Revolució Francesa** marca l'inici d'un silenci que es trencarà a mitjans del segle XIX. Efectivament, als EUA i Anglaterra sorgeix el moviment sufragista, l'acta fundacional del qual es produeix amb la Declaració de Seneca Falls el 1848. En aquest petit poble de l'estat de Nova York un grup de dones feministes nord-americanes van exigir que les dones poguessin exercir els drets que tenien els homes. En aquest emocionant text les dones nord-americanes van reclamar aquells drets formulats com a universals pels teòrics de la Il·lustració, que havien estat usurpats i negats a les dones. Això no obstant, per comprendre millor el moviment sufragista cal tenir en consideració dos fets que el van precedir. El primer és que una part de les dones que van militar activament en la lluita sufragista, van participar prèviament en el *segon*

gran despertar, un moviment de renaixement religiós que va fer possible que prenguessin la paraula en les comunitats religioses i que llegissin les Sagrades Escripures. La participació d'aquestes dones en la lectura i la reinterpretació de les Escripures va convertir-se en una font d'eixamplament de la seva subjectivitat. El segon fet és que aquelles primeres dones sufragistes que van proclamar el decàleg de drets de Seneca Falls havien exercit l'activisme polític al costat dels homes negres en la seva lluita pel vot. Van dur ambdues experiències, la de la militància política en el moviment pel vot dels negres i la de parlar en públic, a la seva militància sufragista, i van posar les bases d'un moviment de marcat caràcter polític.

El moviment sufragista arrela en aquelles societats en les quals s'havia desenvolupat la revolució industrial, en espais urbans, de religió protestant i en societats fermament assentades damunt la ideologia liberal, tot i que una altra part del sufragisme va tenir una ideologia radical i socialista. Aquest moviment s'articularà políticament entorn del dret al vot, però el cos central de les seves reivindicacions són el dret a la propietat, a l'educació, a l'accés a les professions o a la llibertat per organitzar-se i parlar en públic. També la crítica al matrimoni, en la mesura que significa la 'mort civil' de les dones, la crítica a les lleis discriminatòries que regulen la pàtria potestat o l'exigència del divorci, són altres reclamacions sufragistes. En definitiva, el feminisme del segle XIX esdevé més obertament polític i les seves conquestes ampliaran la democràcia d'aquelles societats en les quals es va desenvolupar el sufragisme.

El moviment sufragista acaba amb la Primera Guerra Mundial, després de la qual sobrevé una altra època de silenci fins que Simone de Beauvoir publica a França, el 1949, *El Segon Sexe*. En aquest text, la filòsofa francesa reprèn la idea radical d'igualtat de la Il·lustració i es converteix en una de les grans

teòriques feministes del segle XX. Poc després, als EUA i en el marc de la tradició liberal, Betty Friedan escriurà una altra obra cèlebre, *La mística de la feminitat*, en la qual assenyala que el malestar de les dones nord-americanes de la seva època s'originava en la pressió social que les empenyia a realitzar en exclusiva un paper no escollit per elles: el d'esposes i mares.

A partir dels **anys seixanta** del segle XX, algunes dones feministes i marxistes plantejaran la insuficiència del marxisme per entendre 'la qüestió de la dona' i subratllaran la ceguesa del feminisme per comprendre l'opressió de classe. El resultat, en paraules de Heidi Hartman, és el d'un desgraciat matrimoni entre feminisme i marxisme. Aquestes teòriques proposaran un sistema dual per analitzar la condició de les dones i reivindicaran l'aparell conceptual del marxisme i el del feminisme per adonar-se'n de la subordinació i explotació de les dones en les societats capitalistes. Aquest corrent, el feminista marxista, s'ha desenvolupat en el darrer terç del segle XX i encara perdura.

Als **anys setanta**, el segle XX va ser testimoni d'una nova onada feminista de marcat caràcter polític quan el feminisme radical fa la seva aparició en tot el continent americà, a Europa i a d'altres parts del món, en el context del maig del 68. En aquest marc, el feminisme es convertirà en un moviment de masses. El feminisme radical marca l'inici d'un procés de conquesta de drets que avui estan en retrocés. Aquest feminisme s'articularà novament al voltant del principi ètic i polític de la igualtat. La seva rellevància va ser mostrar el caràcter polític de les relacions que tenen lloc en l'àmbit domèstic-familiar. El llibre més cèlebre del feminisme radical, ja un clàssic indiscutible de la literatura feminista, és *Política sexual* de Kate Millett. La seva tesi central és que allò personal és polític. Dit en altres termes, la subordinació de les dones no se sosté només en la seva exclusió de les institucions polítiques o en l'explotació econòmica que té lloc en el mercat laboral sinó que té arrels molt profundes i aparentment invisibles. Aquestes profundes arrels es troben en la família patriarcal, en les relacions de parella i en totes les tasques de cures i reproductives que realitzen les dones gratuïtament en l'àmbit familiar. En altres paraules,

la família és una institució patriarcal en la qual s'assenta la divisió sexual de la feina, s'amaguen les relacions de poder entre homes i dones rere l'amor i les cures, i en molts casos es desenvolupa la violència i l'abús sexual masculí contra les dones.

Els **anys vuitanta** apareix una nova conceptualització feminista, el *feminisme de la diferència*, que posa l'accent en la diferència sexual entre homes i dones i s'aparta de la idea d'igualtat. Per a aquest feminisme, la diferència sexual és constitutiva de l'espècie humana.

Poc després, a partir de la darrera dècada del segle XX, sorgiran altres reflexions feministes que emfatitzaran l'accent en les diferències entre les dones. El *feminisme postmodern*, els *feminismes de color* i la teoria decolonial entren a l'agenda feminista reclamant anàlisis interseccionals entre el gènere i la sexualitat, la raça o la pertinença ètnicocultural. La teoria *queer* posarà damunt la taula la necessitat de normalitzar les sexualitats dissidents. I el *feminisme decolonial*, per la seva banda, mostrarà el vincle entre els colonialismes europeus i l'opressió de les dones dels països colonitzats. L'obra de Mohanty es configura com una reflexió central del feminisme decolonial, però a més, conté una proposta de pactes polítics feministes a partir de la lluita comuna contra el capitalisme.

Els aspectes més rellevants del **feminisme del segle XXI** són la seva diversitat intel·lectual i política i la seva globalització. Els feminismes que s'articulen entorn de la igualtat coexisteixen amb altres feminismes que emfatitzen les idees de llibertat i de reconeixement cultural. No obstant, la característica més significativa de tots ells en aquest moment històric és la consciència que el capitalisme és una font d'opressió inescapable per a les dones. D'altra banda, també aquesta és la primera vegada a la història en què el feminisme s'ha estès arreu del planeta sense períodes de silenci.

El feminisme, en la seva complexa diversitat, és viu i gaudeix de molt bona salut, però, a més, és un test fonamental de democràcia. La democràcia i l'esquerra tenen un deute amb el feminisme perquè la teoria i la pràctica política feministes han democratitzat tant a les organitzacions de l'esquerra com als sistemes polítics. □

LA IDEOLOGIA DE GÈNERE

CARMIÑA NAVIA VELASCO

Cali, Colòmbia

Al final del segle XIX i començament del XX, es deia a Europa: “un fantasma recorre el món, el comunisme”. Avui podem dir amb tota propietat: un fantasma recorre i amenaça el món, la ideologia de gènere. És totalment impressionant l'ús i abús que s'està fent des de fa uns anys d'aquesta equivocada expressió.

No existeix quelcom com una “ideologia de gènere”, és un fantasma... Existeix sí, una eina conceptual, útil i necessària a les ciències socials que és la “teoria de gènere”. A partir d'alguns temors, fòbies i ignoràncies es construeix un enemic de guerra, a qui s'ha de combatre i allunyar tant com sigui possible per contaminant: la ideologia de gènere. Entre les institucions que l'ataquen com “el mal dels mals” hi ha l'Església catòlica i la majoria de les esglésies cristianes i/o evangèliques. Veiem-ne, entre molts, un testimoni.

A partir dels anys noranta, el gènere comença a funcionar dins del discurs catòlic com a principi explicatiu de totes les perversions del món contemporani. La insistència del Vaticà de presentar el gènere com a “ideologia” ve a ser el relleu, en el context del discurs catòlic, de la fi de les “ideologies” i de la desaparició del marxisme com a enemic proclamat i clarament identificat de la cristiandat. El “gènere” ve aleshores a jugar el rol d'objectiu privilegiat i principi explicatiu global. D'aquí l'interès de presentar-lo com un enemic únic, enunciator d'un discurs coherent i unívoc.

Situem-nos una mica. A la segona meitat del segle XX es proposa, a nivell de les ciències socials, a partir inicialment de la història, el concepte de gènere, amb el qual es pretén ajudar a comprendre millor la forma en què homes i dones desenvolupen la seva sexualitat d'acord a les seves pròpies circumstàncies, formació i opcions. Ja el 1949, Simone de Beauvoir, a la seva obra *El segon sexe*, diu: no es neix dona, s'arriba a ser-ho, per indicar com

les exigències de la socialització i de l'educació ens conformen en tant que dones o homes d'una manera o altra.

Marcela Legarde, antropòloga mexicana, defineix així l'aportació d'aquest concepte: la perspectiva de gènere permet analitzar i comprendre les característiques que defineixen les dones i els homes de manera específica, així com les seves similituds i diferències. Aquesta perspectiva de gènere analitza les possibilitats vitals de les dones i dels homes: el sentit de les seves vides, les complexes i diverses relacions socials que es donen entre ambdós gèneres, així com els conflictes institucionals i quotidians que han d'afrontar i les maneres en què ho fan.

Podem parlar de la “mirada de gènere”, la principal fita de la qual és ajudar-nos a visibilitzar les diferents aportacions, pràctiques o realitats de la humanitat, en les seves diferències i pràctiques i opcions sexogenèriques. Ja en algunes ocasions algun evangelista (segles I i II) ens convida a mirar les multituds que seguien Jesús, assenyalant que hi havia dones i nens que a vegades no es comptaven... Això és especificar i diferenciar la població o les multituds pel seu gènere i edat.

Amb el desenvolupament i l'aprofundiment de la reflexió, el concepte de gènere ens ha ajudat a descobrir que la sexualitat humana no només es pot viure en tant que home o dona a la manera tradicional, sinó que hi ha moltes maneres en les quals les pulsions i els gustos sexuals es concreten. Formes complexes que marquen diferències tant en allò biològic, com en allò psicològic i en allò social (gais, lesbianes, transexuals, bisexuals...). Totes, formes legítimes i ètiques si són viscudes amb responsabilitat i respectant l'altre o l'altra. Formes que són condemnades i denigrades per les esglésies i per tots aquells que parlen de la famosa ideologia de gènere. L'ésser humà ha de ser lliure en la recerca de la seva pròpia identitat i no se'l pot constrènyer per

prejudicis o ignoràncies.

No és seriós continuar emprant la Bíblia, amb els seus condicionants i limitacions propis de la cultura en què va escriure's, per condemnar realitats com l'homosexualitat. Com bé es diu popularment, amb el mateix criteri s'haurien d'aïllar les dones en els seus dies de menstruació per considerar-les "impures"... i no es podria menjar porc i anar a taula sense rentar-se les mans seria un pecat.

El concepte al qual ens estem referint es constitueix avui com una eina ineludible en qualsevol estudi de tipus social i analític que pretengui aportar claror sobre el comportament humà en tot allò que té a veure amb les interaccions sociohumanes, franquejades sempre per la nostra sexualitat. Citem altre cop Marcela Legarde per considerar que la seva aportació és molt clarificadora: cada persona és ensenyada a ser dona o a ser home de diverses maneres i per diferents persones, institucions i mitjans, i cadascú aprèn o no aprèn segons les seves possibilitats; cadascú internalitza. Fa seu en graus diferents el conjunt de mandats de gènere, i cada mandat. Compleix o desobeïx. I el procés pedagògic de gènere els succeeix a les persones gairebé sense adonar-se'n, de manera inconscient, malgrat com n'és d'aparatós i que duri tota la vida.

Sense assumir i aplicar aquesta "mirada", resulta avui impossible entendre i acceptar la multiplicitat de comportaments sexesocials que hi ha a la societat actual.

Inicialment el comportament de gènere, des del feminisme, es proposa i pretén fonamentalment especificar, visibilitzar i valorar l'actuar femení, i aportar claredat sobre les diferències entre homes i dones i la seva presència a la cultura i la història. Cada vegada més, no obstant, el coneixement va experimentant i descobrint la complexitat del conjunt social i, a partir de la mirada de gènere, es descobreix un continent silenciats, ampli i variat de l'organització sexogenèrica del conjunt de la humanitat.

Des dels estudis de gènere es fa més clar l'obscur bosc de les múltiples formes en les que es viu de fet la sexualitat i les múltiples opcions de parella i de família que existeixen actualment. Formes que han estat obligades a la clandestinitat i han estat condemnades a l'ostracisme, però que avui emergeixen amb inusitada força.

És important que tinguem clar, d'una vegada per totes, que reconèixer i visibilitzar les diferents pràctiques i opcions en què la humanitat s'organitza per viure i reclamar per a elles legitimitat, no és atemptar contra la família ni contra la "creació". La creació en estat pur no existeix, la naturalesa, com a nínxol humà, existeix simultàniament amb la cultura i existeix a més en forma d'evolució i transformació permanent. Allò que avui coneixem com a unitat familiar, és completament canviant al llarg del temps i l'espai: les formes d'agrupar-se socialment han estat sempre múltiples i avui ho continuen essent sense que sigui just legitimar i "moralitzar-ne" unes i condemnar i excloure'n unes altres.

Des del Vaticà, un dels motius principals per impulsar la lluita "antiideologia de gènere", és el suposat atac a la família que diuen que suposa el reconeixement d'altres formes de parelles diferents a la tradicional heterosexual. Les esglésies, amb els seus discursos i condemnes, van a contracorrent dels avenços i aportacions de les ciències naturals i socials.

Em surgeix un dubte: si les esglésies, en les seves propostes ètiques i morals, s'obriessin a la complexitat i comprensió de les relacions de gènere al llarg de la història de la humanitat, ¿no podríem esperar una condemna realment ferma i contundent, davant tota mena de violacions tan tímidament censurades des de les troncs i les homilies?

El món actual, la postmodernitat, les societats del coneixement i la tecnologia... ens repton a construir una ètica que ajudi homes i dones en la convivència, quan s'han enderrocat i caigut patrons morals que tradicionalment ens constrenyien. Crec que un coneixement real d'allò que aporta epistemològicament la teoria de gènere, ens ajudaria a moure'ns millor en el terreny d'una urgent i nova "moral sexual".

Em sembla pertinent parlar de "mirada", perquè d'això es tracta: de mirar, de captar, de comprendre des d'altres angles. Mirar el món amb ulls nous que penetrin i comprenguin, facilitar generar sentiments de solidaritat, de compenetració. Continuar insistint en tractar els estudis de gènere com a l'enemic omnipotent i omnipresent, condemnarà les esglésies a una incomprensió radical de l'evolució de la humanitat en el segle XXI. □

HEM VISQUIT MOLT MÉS TEMPS AMB DEESSA QUE NO PAS AMB DÉU

ARQUEOLOGIA DE LA DEESSA I DE LA RELIGIOSITAT

JOSÉ MARÍA VIGIL

Panamà, Panamà

Història de l'evolució de la nostra religiositat

Fins fa uns cent anys els pobles d'Occident hem pensat que el món tenia uns 6.000 anys, els que relata la Bíblia. Ho han cregut científics tan grans i recents com Newton i Kepler. Avui sabem que són 13.730 milions d'anys.

En el camp de la història solem pensar que aquesta va començar amb Sumer, Mesopotàmia i Egipte, fa uns 5.500 anys. Tot allò anterior quedaria en la nit dels temps, sense valor per a nosaltres...

Òbviament, el 'testimoni' de la Bíblia es remunta només fins a aquestes dates; no ens diu res sobre allò anterior; el més antic de la Bíblia sorgeix ja força després del canvi radical de mentalitat que la revolució agrària va provocar en la humanitat, i que a més va esborrar la memòria anterior. Per això, allò que la ciència avui ens descobreix d'abans d'aquella època ens resulta molt valuós, perquè és un passat humà que ens pot dir molt de les nostres arrels espirituals.

Efectivament, allò que l'antropologia cultural i l'arqueologia han descobert respecte de la religiositat humana del temps del Paleolític (coneixem més o menys fins fa 70.000 anys) és també la nostra "història sagrada", que, sens dubte, no pot deixar d'estar present en el més profund del nostre subconscient col·lectiu, en la nostra psique humana.

Uns quants mil·lennis abans que apareguin Sumer i Egipte descobrim un ésser humà paleolític amb una religiositat molt diferent a la que coneixem dels pobles posteriors. Es tracta d'una religiositat presidida per la veneració de la natura concebuda vagament com a Gran Deessa Mare, font de fecunditat i de vida, a la qual els humans se senten profundament vinculats. No hi ha déus tribals, identitaris, de cada poble, sinó una 'divinitat' femenina, materna, provident, que és representada universalment en estatuetses d'una dona, mare, fins i tot en l'acte de parir o d'al·letar. Desenes de milers d'aquestes estatuetses testimonien la universalitat d'aquesta visió

religiosa assentada sens dubte com un arquetip en l'instint religiós d'aquells grups humans.

És la Terra, la natura, sentida i considerada com a divina, femenina i materna, que tant dóna la vida com ens acull en el seu si amb la mort, i que se'ns revela com a 'transcendent', però no pas cap a fora o cap un més enllà del món, d'ella mateixa, sinó cap a dins, cap al mateix misteri interior de la realitat còsmica.

Aquesta religiositat paleolítica preagrària no la descobrim pas avui com a peculiaritat d'alguns llocs concrets, sinó com un (primer?) estadi de la religiositat humana que s'ha produït en tota l'extensió actualment atribuïda a la humanitat prehistòrica: a les cultures indígenes, autòctones, originàries, abans de ser afectades per la revolució agrària i la seva consegüent revolució urbana. Encara avui, a tots els continents s'hi poden trobar grups humans i pobles indígenes que van quedar al marge de la revolució agrària i van conservar aquesta religiositat humana originària. Doncs bé: en aquesta espiritualitat centrada en una naturalesa divina i materna hem viscut molt més temps que el que ha passat des que la vam abandonar. Podríem dir gràficament que hem passat molt més temps amb deessa que no pas amb déu.

Un dels llocs actualment més documentats al respecte és l'Antiga Europa, posat al descobert per l'arqueòloga Marija Gimbutas, que va treure a la llum innombrables jaciments arqueològics en aquesta àrea, que evidencien la línia matrilineal de les civilitzacions a les quals pertanyen, l'absència de vestigis militars, sense murs de defensa, sense guerres ni conflictes, amb notable equitat entre les classes socials, pròsperes en l'art, i sempre amb aquesta religiositat centrada en la naturalesa divina i 'immanent'. Anatòlia, Creta, Macedònia, l'Est d'Europa Central... testimonien aquesta llarga època civilitzacional caracteritzada per aquesta mena de religiositat. És una zona exhaustivament estudiada, que no sembla

pas ser una singularitat o excepció, sinó que, ben al contrari, sembla mostrar una estructura comuna de la religiositat humana, que es va conservar a tots els llocs que han quedat lluny de la revolució agrària, tant a Amèrica com a Àfrica i Àsia.

Què ens va fer canviar? On vam equivocar-nos?

Són diversos els factors que possiblement van influir en la nostra evolució i ens van desviar.

Potser el primer sigui el descobriment del conreu de la terra. En comptes de caçar, seguint els animals en les seves migracions, i de recollir fruits de manera itinerant, vam aprendre a conrear i domesticar les plantes que necessitàvem per alimentar-nos. Vam deixar de ser nòmades i vam esdevenir sedentaris, vinculant-nos a la terra que vam començar a treballar.

Això va comportar una altra profunda transformació: vam deixar de viure en manades o bandes i ens vam assentar en aldees, que amb l'èxit de l'acumulació d'excedents agraris, ben aviat esdevingueren ciutats, i després ciutats-estat, moltes de les quals van acabar encapçalant petits i grans imperis. Va ser la revolució urbana. Estàvem passant a viure en societat, el que segons els antropòlegs va ser probablement el trauma més difícil que hem afrontat com a espècie: ens vam haver de reinventar. Per primera vegada, vam haver d'ordenar la convivència per passar a ser una societat, creant el dret per regular la propietat, la família, l'autoritat... Doncs bé, tota aquesta complexa organització la vam fer de fet amb les religions, que van aparèixer precisament aleshores; la religiositat de la gran deessa mare potser es va veure desbordada per la revolució urbana.

Un tercer factor, decisiu, i no obstant tingut en ben poca consideració va ser el fenomen de les invasions àries i semites, que es van produir, provinents del sud-est asiàtic i dels deserts sirians i àrabs (anomenades "indoeuropees"), en tres tongades, a partir del 4.500 aC. Les invasions dels aris de les estepes del Sud de Sibèria havien adoptat l'agricultura i la ramaderia, i havien domesticat el cavall; en un moment determinat, es llancen a la conquesta de noves terres, animats per una espiritualitat guerrera i dominadora, abassegadora, destruint i imposant la seva nova visió religiosa d'un Déu transcendent, separat de la natura i dominador de la mateixa, guerrer, i sobretot masculí, servit per

sacerdots i autoritats masculines.

Tres van ser les tongades de les invasions a partir del 4.500 aC., les dels kurgans i els aris pel nord del Caucas, la dels semites pel sud, pels deserts sirians i àrabs. Els experts antropòlegs consideren que el testimoni de la espiritualitat guerrera que aquests invasors van imposar a sang i foc ens ha arribat tant per la literatura grega com per l'Antic Testament. La Bíblia jueva –com les altres religions de l'època– sorgeix ja dins d'aquesta nova etapa espiritual humana de les religions tribals, guerreres, de conquesta, amb déus ara masculins, i "espirituals" (esperits separats de la natura), i amb una visió de la natura desposseïda de tota misteriositat, com una natura "fabricada" per Déu, merament material, com una acumulació de recursos a disposició dels humans. Aquesta nova comprensió de Déu pròpia de la revolució agrària i urbana, va calar tan profundament, que va esborrar de la memòria col·lectiva qualsevol rastre de l'anterior etapa espiritual, passant a ser tinguda com la primària i original. Avui sabem bé que no ho és pas.

Qüestions obertes

Actualment la ciència ens assegura que la vivència espiritual primitiva que la Bíblia recull no és pas la nostra primera etapa religiosa humana, sinó que abans n'hem viscut una altra d'anterior, molt diferent, i molt integrada amb la Terra; una religiositat que, d'haver perdurat, no ens hagués dut al col·lapse ecològic actual. Això canvia els nostres supòsits. I la constatació que durant la major part d'aquell nostre passat remot ens hem relacionat amb la dimensió transcendent d'una manera encarnada en la natura, percebent-la femeninament com a Mare nutrícia, provident i acollidora, no és pas una curiositat científica, ni una dada irrellevant menyspreable per haver sigut ja oblidada de la memòria col·lectiva ancestral, sinó que desafia el nostre axioma modern de la masculinitat i l'espiritualitat del Déu-*theos*, l'"ens" en què de fet imaginem dipositada i personificada la dimensió divina de (tota) la realitat. Fins i tot en aquesta zona més fonda de la religiositat humana, les dimensions masculina i femenina incideixen decisivament en la manera d'entendre, encarrar i vivenciar tant la realitat del món com a nosaltres mateixos. □

Orígens humans

Els primers humans, els de l'era paleolítica, es desplaçaven durant incomptables mil·lennis en petits clans nòmades. Els homes caçaven i les dones recol·lectaven grans, fruites, tubercles i fruits secs. Les seves possessions eren gairebé nul·les, la distribució d'aliments era estrictament igualitària, i les persones que exercien el lideratge influïen no pas per imposició sinó mitjançant la persuasió i l'eloqüència.

Fa uns 12.000 anys, al final de l'edat de gel més recent, va començar un canvi fonamental: van aparèixer els primers assentaments neolítics. A Euràsia, alguns grups van començar a establir-se en poblats. Practicaven l'horticultura a petita escala, semblant grans i llegums, i van domesticar alguns animals. L'acumulació de possessions era modesta: un petit ramat, eines rudimentàries, una vivenda senzilla...

L'estudi d'indrets arqueològics neolítics, i sobretot la gran quantitat de figuretes femenines trobades, suggereix que en extenses regions es practicaven cultes a la fertilitat i a deïtats femenines.

Tant en el Paleolític com en el Neolític, l'aportació econòmica de les dones solia ser igual o més important que la dels homes. El seu estatus social era alt, més que el de les dones de moltes societats actuals. Les diferències econòmiques i socials eren mínimes, i els conflictes armats eren escassos.

Societats patriarcals: apropiació i control

Cap al final de l'era neolítica van anar sorgint noves tecnologies, com el reg massiu i arades tirades per animals, les quals van originar l'acumulació d'importants excedents de gra. La privatització de grans extensions de terreny va permetre a grups minoritaris, típicament entre l'ú i el dos per cent de la població, apropiar-se de fins al 70% de les terres productives. La gran majoria dels exclosos van veure's obligats a acceptar una forma o altra de servitud; va

aparèixer l'esclavitud com a institució formal.

A partir del quart mil·lenni aC, van anar apareixent centres urbans amb milers i fins i tot desenes de milers d'habitants. Per reglamentar-los va sorgir una institució nova: l'estat, amb el rei al capdavant. Van inventar-se els primers sistemes d'escriptura; van aparèixer codis legals escrits i els primers textos d'història.

Va emergir una nova casta social, la dels militars, encarregada de protegir els interessos de les elits políticoeconòmiques i d'augmentar les seves fortunes mitjançant guerres de conquesta. La seva tasca va estar facilitada per noves tecnologies de metalls, que produïen no només millors eines sinó també espases i carros de guerra. Els registres històrics de l'antiga Mesopotàmia –bressol de les primeres civilitzacions urbanes– relaten que tot just van aparèixer els primers reis, aquests van iniciar campanyes de conquesta a territoris propers i van començar a construir imperis. La guerra no tan sols va sovintejar sinó que va esdevenir crònica.

Aquests règims, ja directament patriarcals, se centraven en l'apropiació i el control. Van instal·lar rígids sistemes jeràrquics: al capdamunt de la piràmide hi havia una petita elit d'homes que monopolitzaven els recursos i el poder. Després venien els comandaments intermedis: militars, sacerdots, administradors, i alguns artesans urbans. A la base hi havia la gran massa de la població, proveïdora d'aliments bàsics i mà d'obra.

El control jeràrquic va ser, en primer lloc, econòmic. En segon lloc la dominació política i militar. Les dones, privades del destacat paper econòmic i social que havien jugat a les societats humanes anteriors, varen ser assignades a rols domèstics, subordinades en tot als homes i sovint considerades com a possessions. El seu comportament sexual estava sota el més estricte control: per a l'herència patrilínea de béns, era essencial que l'home pogués

identificar els seus fills “legítims”.

Judicis de superioritat i inferioritat

Les societats patriarcals funcionen jeràrquicament en múltiples aspectes. Tot es compara, tot es qualifica en base a criteris de superioritat i inferioritat. S'estableixen rangs socials, “nivells culturals”, i categories racials. Hi ha jerarquies de l'èxit, de força i capacitat, d'intel·ligència i mèrit, i de bellesa femenina.

L'obsessió patriarcal amb el control atorga un lloc central a l'autoritat i l'obediència, imposades a través del dolor i el temor al càstig. Alguns comentaristes parlen d'un “complex d'autoritat sagrada”: el control vertical es justifica en nom de conceptes religiosos.

Sota el patriarcat, les múltiples deesses del període neolític, associades amb fertilitat i terra, es van anar substituint per figures masculines amb trets guerrers, residents al cel. A la literatura, i també a l'escultura i altres experiències artístiques públiques, es glorificava la guerra i les armes: l'espasa sovint va esdevenir símbol sagrat, i les guerres de conquesta obeïen a mandats divins.

A les societats patriarcals és habitual valorar les emocions “dures” com l'ira i el menyspreu per damunt de sentiments considerats “tous”, com l'empatia i la compassió. Es fomenten actituds de competitivitat agressiva: s'acostuma a criar els homes en la lògica de la guerra.

En molts casos es justifica el control i la dominació en nom de l'apropiació de la veritat. S'ensenya que només hi ha un camí “correcte” en política, en economia, i en religió: “l'error no té drets”. Històricament, això ha dut a croades, inquisicions, i fins i tot genocidis.

Les religions patriarcals tendeixen a sacralitzar el dolor. Es desconfia del plaer, i en general de les espontaneïtats instintives, tan poc controlables. La sexualitat se sol associar amb la transgressió: sovint es reprimeix l'expressió de la sensualitat i la tendresa.

Alguns investigadors han fet notar, sobretot en els homes d'aquestes societats, una mena d’“armadura psicològica”: patrons de rigidesa muscular i neuronal que obstaculitzen el moviment corporal fluït i que s'associen sovint a patologies físiques i psicològiques.

La modernitat: reptes al patriarcat

Els imperis de l'antiguitat, i també les civilitzacions del món clàssic, van ser estrictament patriarcals. L'Europa medieval va heretar el mateix sistema, així com l'època moderna que va sorgir a partir del segle XV.

En la modernitat més recent, sobretot a partir de la Il·lustració del segle XVIII, ha crescut una forta resistència a diversos aspectes del patriarcat: les monarquies han anat cedint a sistemes polítics més democràtics, i en els segles XIX i XX el marxisme i la socialdemocràcia van qüestionar l'explotació econòmica de sectors majoritaris de la població. S'han format moviments pels drets humans; pel respecte a les minories racials, nacionals i sexuals; i per l'abolició de l'esclavitud. I com tots sabem, en molts països han sorgit lluites per la igualtat política, econòmica i social de les dones.

Patriarcat i masclisme

Això no obstant, les estructures patriarcals persisteixen. I sota aquesta teulada, amb diversos matisos, hi ha el masclisme. Però patriarcat i masclisme són dues realitats molt diferents: el patriarcat és tot un sistema social, polític i econòmic, mentre que el masclisme és una subcultura (o una de les seves varietats) que estimula els homes a exhibir comportaments considerats hipermasculins. Han de mantenir el control rigorós sobre el comportament de la dona i els fills i exagerar trets personals com l'agressivitat, la impassibilitat i la violència sota qualsevol pretext, sobretot en contra de la dona. El masclisme s'associa sovint amb el comportament masculí irresponsable: la promiscuïtat desenfrenada i l'abandonament de la prole.

El masclisme continua causant incalculable patiment i tragèdia: n'hi ha prou amb prendre consciència, per exemple, del drama del femicidi en els diferents països de la nostra regió. Però el masclisme no és patriarcat: és el seu patètic fill bord.

En resum, el patriarcat continua essent la patologia central de la civilització occidental. Les lluites en contra de les seves múltiples expressions aborden, necessàriament, temes econòmics, polítics, socials i ecològics. Entre elles, no pot mancar-hi l'exigència de posar fi al masclisme. □

El nucli filosòfic “cosmoteàndric”

Potser la qüestió filosòfica més profunda i decisiva sigui la de concebre l'entitat de la natura (*cosmos*), de Déu (*theos*) i de nosaltres mateixos (*antropos*), i les relacions corresponents entre aquests tres pols. És el que alguns han anomenat la qüestió cosmo-theàndrica. De com concebem en la nostra ment aquestes entitats i la seva relació, en depèn tota la resta dels nostres pensaments i accions. És el nucli central de tota filosofia, i de tota espiritualitat i religió. Podem establir que Déu existeix o que no existeix, que és un ésser celestial o que és la pròpia natura; que nosaltres existim, o que no existim i que només som “formes” de l'Absolut sense cap dualitat... Òbviament, la presa de posició que fem funcionarà com l'axioma (o paradigma) de base que determinarà tot l'edifici del nostre pensament i de la nostra espiritualitat.

Val la pena que ens ho preguntem.

L'axioma cosmoteàndric paleolític

Durant tot el Paleolític –del qual en tenim documentats com a mínim els darrers 70.000 anys– els humans hem exhibit una mena d'espiritualitat que ha tingut com a centre el símbol de la Divinitat Còsmica Materna, una Gran Deessa Mare que dóna vida des de dintre a l'univers com un tot orgànic, sagrat i viu, del qual en formem part –com els seus fruits, com els seus fills, com a part integrant dels seus processos– els humans, la terra, les plantes, tots els éssers vius. Tots formem una xarxa còsmica que ens vincula en tots els ordres i a tots els nivells.

Les desenes de milers d'estatuetes femenines de la Gran Deessa Mare trobades pels arqueòlegs, corresponents a aquest període, expressen una visió de la vida a la terra en la qual la font transcendent i creativa de la vida es concep com una mare divina, de la qual tots els éssers vius en naixem i a la que tornem amb la mort.

La separació de la Natura

Cap a mitjans de l'edat del Bronze la deessa mare

comença a perdre rellevància i capacitat d'inspiració, i passa a ser col·locada en darrer pla, mentre que els déus masculins ascendeixen a primer pla. Apareixen nous mites de creació, en què ara és un déu pare qui juga el paper fonamental. Sumer i Egipte aporten la primera evidència escrita del mite de la separació entre el cel i la terra. El cel és la llar divina; la terra deixa de ser divina, passa a ser mera natura, material, informe, caòtica. Comença a abandonar-se la imatge de la natura nascuda de la mare i comença a ser concebuda com a “fabricada” pel poder d'una “paraula” que atorga l'ésser a totes les coses en anomenar-les.

La natura deixa de ser divina i holística. La seva divinitat ara n'és estreta i separada. La nova concepció de la divinitat passa a ser reconeguda apart, purament espiritual, immaterial, supremament intel·ligent i racional, plenament masculí, totpoderós, que posa ordre en el caos femení imprevisible de la natura. Són els mites de la “creació”, que treuen a la natura el caràcter diví que fins aleshores tenia: la realitat davant la qual es troba l'ésser humà (el seu interlocutor existencial) queda escindit en un dualisme terra/cel, natura/Déu.

Els mites de la creació introdueixen una ruptura profunda en la unitat cosmoteàndrica (cosmos, divinitat, humanitat): cel i terra són separats com dos pisos diferents habitats un pel Déu masculí i l'altre per la natura femenina caòtica que la divinitat ha de dominar. La mateixa humanitat queda separada de la natura: ja no som part de la natura, sinó fills de Déu, ciutadans del cel, caiguts temporalment en la matèria, de la qual ens hem d'alliberar. L'antiga unitat cosmoteàndrica ha quedat totalment fragmentada: la natura reduïda a coses i recursos naturals, i nosaltres desposseïts de nosaltres mateixos en favor del totpoderós esperit Senyor-Kyrios patriarcal.

Els analistes subratllen la gran influència que va exercir la religiositat dels pobles invasors kurgans, aris i semites, que adoraven déus masculins guerrers muntats a cavall, que els havien escollit per conquerir

terres noves i dominar o passar per la pedra els seus habitants, déus solars del llamp i la tempesta. Per tot el Proper Orient hi va haver un procés de substitució de les antigues divinitats per aquesta nova mena de déu masculí i guerrer.

En produir-se aquesta metamorfosi en el concepte de **Déu**, no només va canviar l'estatus ontològic de la natura (que com diem va passar de divinitat a criatura), sinó també el de **l'ésser humà**, que d'haver viscut en simbiòtica unió amb la natura com a font creativa de la vida, passa a menysprear la natura, a girar-s'hi d'esquenes, a considerar-se sobre-natural, ciutadà del cel, peregrí només de pas per la terra, vivint només per a l'esperit immaterial. I va canviar també, concomitantment, l'estatus de la **dona**. A l'antiga Sumer, com a l'antic Egipte i a Creta, les dones eren propietàries, els seus interessos estaven protegits pels tribunals, germanes i germans heretaven en igualtat, i tenien funcions públiques a la societat, especialment les sacerdotesses. Amb aquest canvi religiós es va deteriorar la posició de les dones, alhora que perdien la seva posició les deïtats femenines del panteó sumeri. Els invasors kurgans, aris i semites veïen la dona com una possessió de l'home, pares i marits en reclamaven la potestat, només heretaven els fills mascles, mentre que les filles podien ser venudes com a esclaves per pare i germans... El naixement d'un nen es veia com una benedicció, mentre que una filla podria abandonar-se a la seva sort.

Aquesta profunda transformació religiosa que es va donar per la confluència de la revolució agrària, la revolució urbana i les invasions indoeuropees, que des del "quadre de comandament" del "nucli cosmoteàndric" va reconfigurar inconscientment el paradigma profund de la nostra cosmovisió global, va consolidar-se ràpidament, i al final de l'era de Bronze ja no quedava rastre de la cosmovisió antiga. Va desaparèixer la Deessa Mare, la natura va quedar definitivament degradada a la categoria de fabricació divina i associada negativament al caos i a la feminitat, i déu va quedar solitari en el cel empiri, purament espiritual, sense contaminació femenina ni natural, masculí, supremament intel·ligent i totpoderós. No va quedar rastre de la cosmovisió antiga.

La Bíblia, posada per escrit a partir només del segle VII aC., ja sorgeix doncs de ple dins de l'època

del nou paradigma cosmoteàndric. Aquest és un condicionament molt profund del qual només avui ens en fem conscients, gràcies a la ciència arqueològica i antropològica que ens ha permès saber-ho. Així com sabem que el geocentrisme bíblic és només efecte de la ignorància precientífica de l'època en què fou redactada i podem prescindir-ne, igualment avui podem assumir que el caràcter merament material i caòtic de la 'creació', el desposseir de tota misteriositat la natura, la separació del segon pis celestial, el caràcter masculí i absolutament transcendent de Déu, la misogínia de les religions, o el nostre viure expatriats d'esquenes a la nostra divina mare Natura... són també avatars de la nostra història bioevolutiva la pertinença de la qual o negativitat avui estem en capacitat de jutjar; podem acceptar-los o confirmar-los, o podem tractar de revertir-los per tornar a la llar espiritual cosmoteàndrica de la qual vam desviar-nos.

S'imposa la necessitat d'una anàlisi més profunda d'aquest nucli cosmoteàndric, de les seves evolucions al llarg de la nostra història evolutiva, de la llibertat omnímoda en què estem davant de qualsevol condicionament filosòfic, i de la necessitat d'una nova visió que ens alliberi dels desastres que ens ha causat a nosaltres i al planeta la forma disfuncional actual de relacionar-nos amb la natura. Urgeix "tornar a casa", tornar a la visió que va ser la nostra llar espiritual, una visió cosmoteàndrica que ens va permetre viure durant mil·lennis com a fills afectuosos de la Germana Mare Terra, avui Gaia, cos encarnat de la divinitat. Com va dir l'EATWOT: *només deixarem de depredar la natura quan compreguem el seu caràcter diví i el nostre autèntic caràcter natural.*

Els paradigmes i axiomes són primers principis, indedueïbles, davant dels quals hem d'optar, no tant per raons teòriques, sinó sobretot pràctiques: aquells que ens han fet i ens continuen fent tant de mal han de ser substituïts. I no serà gaire difícil perquè, malgrat tot, són aquí mateix, aquí sota, en el subconscient col·lectiu, com va ben observar Jung. La Gran Deessa Germana Mare Terra posteïsta ens està esperant.

Una ampliació d'aquesta reflexió/desafiament es pot trobar a <https://eatwot.academia.edu/JoséMaríaVIGIL> □

EL GÈNERE A LA GRAMÀTICA DE LA VIDA I AL CRISTIANISME

IVONE GEBARA

São Paulo, el Brasil

Si consultem totes les gramàtiques del món podem constatar que les paraules que hi surten tenen gènere, número i grau. N'hi ha que són femenines, n'hi ha que són masculines i n'hi ha que són neutres. Algunes es defineixen per l'article, d'altres són substantius i d'altres són adjectius. N'hi ha de singulars i de plurals. N'hi ha que tenen grau de superioritat, n'hi ha que el tenen d'igualtat i n'hi ha que el tenen d'inferioritat. Hi ha també els verbs, que en general són paraules que serveixen a totes les paraules en diferents temps. Hi ha els dobles i els triples sentits d'una mateixa paraula, i els diferents tons amb què es poden pronunciar, segons l'emoció del parlant. Hi ha regles de concordança i excepcions a les regles establertes. Ras i curt: ¡una gramàtica és una cosa força complexa!

Totes les gramàtiques obeeixen fins a un cert punt les regles socials viscudes pels gramàtics que les han escrit. Així doncs, el gènere masculí sempre preval a les regles de concordança de gènere, i el femení és pres com un gènere secundari. Hi ha molts altres artificis del llenguatge i de la gramàtica perquè ens puguem comunicar i precisar els sentits que donem a les coses i a nosaltres mateixos. Aquests artificis depenen dels usos canviants i dels costums de les nostres cultures durant els diversos moments de la història.

Amb tot, sabem prou bé que les paraules parlades i escrites són tan sols uns mitjans d'expressió, pàl·lides aproximacions a allò que vivim cada dia. Les paraules reflecteixen la realitat, però no són la realitat. La realitat és una, però al mateix temps se'ns escapa perquè es belluga contínuament atès el seu misteri desconcertant. És per aquest motiu que la interpretació es fa necessària i és també per aquest motiu que s'imposa la gramàtica històrica, com si ens recordés que els sentits de les paraules també evolucionen, igual que l'ortografia i el nombre

de paraules del vocabulari. Darrere cada paraula hi ha realitats múltiples, vivències singulars i plurals que no són tan sols diferents en cada persona, sinó també en la mateixa persona: es transformen i prenen un altre significat segons la història de cadascú. Cada persona pot ser sotmesa a regles, però també escapolar-se'n. Pot dir i desdir-se'n segons el moment. Pot, en un determinat moment, pertànyer a un gènere, i en un altre, no pertànyer-hi.

Des d'aquest punt de vista, quan parlem de gènere hem d'entendre que el femení i el masculí, aquesta dualitat limitada, són únicament paraules que serveixen per expressar realitats humanes que tenen un sentit inesgotable, és a dir, són més grans que allò que se'n diu. Així com en algunes cultures el color rosa o el color blau signifiquen el femení o el masculí, en d'altres aquests colors no tenen pas aquest significat.

Però ¿què hi ha darrere dels gèneres atribuïts a les persones? ¿Què hi ha darrere les gramàtiques establertes? ¿Què hi ha darrere les regles que construïm i que hem arribat a oblidar que vam ser nosaltres els humans els que ho vam fer? ¿Què passa quan les convertim en normes eternes i hi fonamentem el nostre bé i el nostre mal? ¿Què passa quan jutgem les persones i les condemnem a partir d'aquestes regles?

En el fons intentem fixar quelcom de les nostres experiències de vida, prendre'n possessió per mirar d'aturar-les ni que sigui un instant, estancar-les un moment en la seva existència fluïda i mòbil per intentar classificar-les, ordenar-les, explicar-les d'alguna manera, i tot seguit dir que les coneixem. Aleshores tenim l'experiència del poder sobre elles. Podem fixar-les, detenir-les, aferrar-les i estar segurs que són nostres i de ningú més. I, sobretot, ens serveix per creure que sabem com són. Aquest poder ens dóna seguretat i alhora limita la diversitat de

la vida perquè llavors només podem veure la vida a partir d'aquest ordre o de la llei que nosaltres mateixos hem establert.

Aleshores, per reforçar encara més el nostre poder, diem que aquesta és la pròpia naturalesa de la vida que podem dominar a través del coneixement i, d'aquesta manera, establir lleis i ordenances de veritat. A més, diem que Déu, ésser totpoderós i suprem, amb un rostre històric masculí, les va establir així i així vol conservar-les *per secula seculorum*. No ens adonem de les aberracions que afirmem i imposem als altres, com si fossin creences divines... Ni tan sols percebem el nostre atreviment i la nostra ambició a l'hora de dominar tot el coneixement, com si el fet d'"haver menjat de l'arbre del coneixement" ens donés el poder sobre la complexitat de la vida.

El gènere és també una paraula que amaga una diversitat d'expressions de vides plurals. "Femení", "masculí", "dona", "home", "animals", "vegetals" són paraules que diuen alguna cosa i alhora n'amaguen moltes d'allò que som realment, d'allò que cadascú o cadascuna són per a si mateixos. Són paraules que organitzen la vida, les relacions humanes, les ciències humanes, i al mateix temps les desorganitzen quan en prenem possessió com si fossin lleis rígides i absolutes dictades per Déu o pels nostres dirigents polítics o religiosos. Són paraules que creen intransigències, exclusions, lapidacions i morts. Són paraules i convencions creades per controlar l'enigma de l'existència plural i de les relacions humanes. Són, sens dubte, paraules necessàries. Ara bé: també és cert que són limitades com qualsevol altra, ja que no són capaces de reflectir totalment la creativitat i la complexitat del món que ens envolta.

A dins d'un masculí hi ha una infinitat de realitats diverses que viuen en la profunditat del nostre ésser. A dins d'un femení hi ha mons, volcans i jardins desconeguts, diferents els uns dels altres. I a dins de cadascú de nosaltres hi ha barreges del que s'ha anomenat convencionalment "masculí" i "femení". El gènere és tan sols la superfície. El gènere és tan sols una gramàtica organitzativa de les relacions i de la convivència humanes. El gènere no és cap regla fixa. És sempre l'excepció de qualsevol regla. És la

criatura que plora a la falda d'un home sense pits. És el bosc defensat per dones sense armes. És la dona que viu en el cos d'un home. És un home que viu en el cos d'una dona. És dues identitats en un sol cos... És tantes vides de moltes edats en una única vida precària... És el cos sempre diferent a la recerca dels que també són diferents tot responent a necessitats diferents.

¿Què és realment un home i què és realment una dona? Cap resposta no explica la nostra realitat. Fem aproximacions de nosaltres mateixos a partir dels processos de socialització, i mirem d'apropriar-nos d'una realitat que sempre és esmunyedissa.

El gènere és superfície, és aparença, és el segell, és una forma de ser, és la marca reconeguda per entrar a les diverses caselles de l'organització social. El gènere és ordre, és una llei biològica, social i religiosa. El gènere és el límit de la raó, però que explota segons els avenços del cor, de l'atracció, de la conjunció, de la passió, de l'encant, del sentiment, del cant d'amor. Gènere de les identitats i dels "esquinçaments" que sobreixen d'una identitat única. Quan fem mans i mànigues per abastar en un instant la complexitat de la vida ja no veiem el gènere fix. Les classificacions es desclassifiquen segons l'ordre establert i ens obrim a noves visions, audicions, tectes, experiències. Passem a veure la persona: la persona estimada, la persona ferida, la persona que pateix... Veiem la seva llum i les seves tenebres a imatge i semblança de nosaltres mateixos. Veiem tota la carn amb la mateixa substància més ellà de l'aparença i les classificacions. Ens veiem en l'altre/a i l'altre/a es veu en nosaltres... Aleshores ens veiem més enllà dels gèneres tot i que en un gènere encara precari.

¿Un somni impossible? ¿Una utopia? ¿Un desig que s'esdevingui l'amor en les relacions humanes? ¿Desig de flor en una terra impossible? No ho sé... Alguna cosa s'esdevé en nosaltres...

I mirava els lliris del cap que no sembren ni teixeixen... I mirava la mainada... I els paralítics... I les prostitutes... I els cobradors d'impostos... I els cecs... I els sord-muts... I els soldats... I els summes sacerdots... I els governadors... I els que passen gana... I els que passen set... I els leprosos... I la mainada...

Compartia el pa... Compartia els vestits...
Donava vi a cor què vols... Consolava els afligits...
Plorava amb els que ploraven... Tocava cossos...
Defensava la prostituta, l'adúltera, la posseïda pel dimoni perquè sabia prou bé que l'ordre de l'amor no era pas l'ordre de les classificacions socials, dels gèneres, dels nombres i del grau. Anava més enllà de la gramàtica establerta, de les convencions socials, de les ideologies inventades. Confonia la gent dient que els últims serien els primers, que qui tenia el cor net podia menjar sense haver de rentar-se les mans, que qui compartís el pa que tenia amb els altres no necessitava que l'etiquetessin de res per poder ser reconegut. Tot això ho va anomenar "regne del cel". Tan sols una altra convenció més enllà dels imperis establerts, més enllà de les regles del temple, més enllà de les expectatives de la família, més enllà de les lleis religioses... El "regne del cel" no era un lloc geogràfic, no tenia límits establerts, no tenia soldats ni armes de guerra per defensar-lo... Més aviat era la creença en una humanitat diferent, una humanitat dels bons desitjos, aquells que no existeixen per culpa de les nostres ambicions, dels nostres guanys inabastables, de les nostres savieses vanes, de les nostres pretensions per voler ser sempre millors que els altres.

El "regne del cel" era una cosa de baixeses exaltades, acollides en el seu desordre, en la seva confusió social, en la seva exuberant existència capaç de desordenar l'injust ordre dominant, descontrolar l'establert per tal de revelar les pretensions dels superpoders. Despüllava reis, prínceps, imperis, sacerdots i tots aquells que es consideraven homes de la llei i del bé... Destarotava els gramàtics i les seves gramàtiques...

El "regne del cel" era una expressió que trastocava la política dels poderosos, l'economia dels cobradors d'impostos, la corrupció convertida en el costum de robar la vida de molta gent fins i tot sobre un gra de mostassa.

A primera vista aquesta paraula no feia pas por perquè era només una cosa "del cel", una cosa inexistent, inventada pels tocats del bolet com ara Jesús de Natzaret, els seus amics i amigues. Però aquest buf de llibertat més enllà de qualsevol

gramàtica i de totes les convencions que defineixen regles de conducta perfecta es va anar perdent i es va anar assimilant l'ordenada i única llei del món, al límit imposat per les paraules establertes com a llei. Es va anar imposant l'exigència als cossos, als amors, i creant doctrines i castigant aquells que no la seguïen. Es van anar creant exèrcits de controladors i manuals de càstig...

Els que defensaven aquest "ordre" a fi d'imposar-se feien servir paraules com ara "amor", "misericòrdia", "justícia", "igualtat"... Confonien la gent amb paraules boniques, però gastades per l'ús. Gastades perquè tan sols en quedava el so agradable que arriba a l'orella. Paraules sense efecte sobre la vida perquè estaven allunyades de la vida. Paraules que ja no tenen la força de la fe en el "regne del cel" d'un tal Jesús.

¿Quin és el gènere del seu amor? ¿Quin és el sexe fidel? ¿Quin és el color de la seva fe? ¿Quina la gramàtica de la seva política? ¿I quina la seva ideologia?

Llavors l'alè diví ho va confondre tot i va restablir la felicitat de la diversitat, la convivència de Babel, allà on els diferents s'entenen no pas a través d'etiquetes, sinó a través de gestos de tendresa intercanviats els uns amb els altres, a la Terra on tots hi tenien cabuda.

El Moviment de Jesús, amb la seva diversitat de participants, continua encara avui desvetllant cors més enllà de les institucions del bé, més enllà de les ordres donades, més enllà de les esglésies estructurades, més enllà dels dogmes preestablerts... Això podria semblar tan sols un "happy end" d'un text breu. Però no ho és.

Encara que no ens agradin els "happy end" o els poemes d'amor, aquests serveixen com a paràboles que inciten i exciten el nostre desig de relacions humanes més enllà dels fonamentalismes que hem establert, més enllà de les etiquetes, les convencions i l'ordre pretesament preexistent. Ens conviden a pensar més enllà del que pensem i a gosar estimar més enllà dels límits establerts. I finalment, a descobrir i cantar que "jo sense tu només sóc desamor" (...) i, "sense tu, amor meu, jo no sóc ningú"... □

EL MEU COSTAT DONA

FREI BETTO

São Paulo, el Brasil

El meu costat dona s'empipa quan rep homenatges un sol dia a l'any (el 8 de març), mentre el meu costat home n'està tip i fart, de rebre'n (els altres 364 dies de l'any). Potser sí que encara cal aquesta efemèride, com el dolor recent d'una antiga cicatriu. Perquè vivim en una societat masculinista: matrimoni (tenir cura de la llar) *versus* patrimoni (el domini dels béns).

El marit té una casa, un cotxe i una dona que agafa el cognom del seu home. Ell exigeix que es netegi cada dia la casa. Porta el cotxe al taller cada cop que s'espantia. La dona, ésser polivalent, és l'encarregada de tenir cura de la casa, dels fills, de les compres i del bon humor del marit. Un marit que, sovint, no recorda que ha de cuidar la seva dona.

El meu costat dona no ha vist mai que el marit escridassés el seu cotxe, ni que l'amenacés, ni que l'agredís. Ella no sempre és tractada amb el mateix respecte. Ell oblidava que marit i muller no són parents sinó amants. O ho haurien de ser.

Dins l'Església Catòlica, els homes tenen accés als set sacraments. Fins i tot poden ser ordenats capellans i, més endavant, obtenir dispensa del ministeri i casar-se. Tota la jerarquia de la més antiga institució del món és dels homes. ¿Què se'n faria, de l'Església i dels homes, si no fos per les dones?

Les dones, considerades per la teologia vaticana un ésser naturalment inferior, només tenen accés a set sacraments. No poden rebre l'ordenació sacerdotal, tot i "obtenir" de Jesús l'úter que el va engendrar; el seguiment de Joana, de Susanna i de la mare dels fills de Zebedeu; la defensa de la dona adúltera; el perdó a la samaritana, la primera apòstola; l'amistat amb Magdalena, la primera persona que el va veure ressuscitar.

Al meu costat dona li fa basarda la violència domèstica; l'imbècil que diu bajanades quan passa una noia pel seu costat; el pare que assetja la seva filla i la llença a les urpes de la prostitució; el patró que exigeix favors sexuals de la treballadora que està al servei, i el marit que aixeca la mà per profanar l'ésser que ha donat a llum els seus fills.

Davant de la televisió o d'un quiosc, el meu costat dona s'esgarrifa: ella és l'estúpida, la idiota que remena el cul a l'escenari, que es banya en una banyera plena d'escuma, que s'exposa a la casa dels BROTHERS, que s'associa a la publicitat de cerveses i cotxes, com si fos un producte de consumició més.

El meu costat dona intenta resistir-se a l'implacable joc de deconstrucció de la feminitat: tortura del cos als gimnasos; anorèxia per tal de mantenir-se esvelta; vergonya dels "mitxelins" i les "cartutxeres", de les arrugues i de la vellesa; entrega al bisturí que amotlla la carn segons els gustos de la clientela de la carnisseria virtual; la silicona que boteix diferents parts del cos. I, per acabar-ho d'adobar, és callar fins que hi hagi al mercat un xip transmissor automàtic de cultura i intel·ligència que pugui empeltar-se dins el cervell. És empassar-se antidepressius per mirar de tapar el forat de l'esperit, la manca de sentit, d'idees i d'utopies.

El meu costat dona s'esforça per desempallegar-se del model emancipador que adopta, com a paradigma, el meu costat home. Seré ella si goso no voler ser com ell. Una sirena de mars mai navegats fins ara, rumb al continent femení, on les relacions de gènere seran de solidària alteritat, ja que el que és diferent no es farà pas divergent. Allò que és tan sols ateny la plenitud quan interactua amb el seu contrari. Com passa en qualsevol amor de veritat. □

GENER

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

JULIOL

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24/31	25	26	27	28	29

FEBRER

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

AGOST

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

MARÇ

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

SETEMBRE

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

ABRIL

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24	25	26	27	28	29

OCTUBRE

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

MAIG

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

NOVEMBRE

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

JUNY

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

DESEMBRE

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24/31	25	26	27	28	29	30

2
0
1
8

Gener'2017						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24/31	25	26	27	28	29

Febrer						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28					

Març						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Abril						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Maig						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Juny						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Juliol						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24/31	25	26	27	28	29

Agost						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Setembre						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Octubre						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24/31	25	26	27	28	29

Novembre						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Desembre'2017						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Latinoamericana¹

Gener'19						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Febrer						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

Març						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Abril						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Maig						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Juny						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Juliol						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Agost						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Setembre						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24	25	26	27	28	29

Octubre						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Novembre						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Desembre'2019						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24/31	25	26	27	28	29

1 Dl	1 Dj	1 Dj
2 Dm	2 Dv	2 Dv
3 Dc	3 Ds	3 Ds
4 Dj	4 Dg	4 Dg
5 Dv	5 Dl	5 Dl
6 Ds	6 Dm	6 Dm
7 Dg	7 Dc	7 Dc
8 Dl	8 Dj	8 Dj
9 Dm	9 Dv	9 Dv
10 Dc	10 Ds	10 Ds
11 Dj	11 Dg	11 Dg
12 Dv	12 Dl	12 Dl
13 Ds	13 Dm	13 Dm
14 Dg	14 Dc <small>Cendra</small>	14 Dc
15 Dl	15 Dj	15 Dj
16 Dm	16 Dv	16 Dv
17 Dc	17 Ds	17 Ds
18 Dj	18 Dg	18 Dg
19 Dv	19 Dl	19 Dl
20 Ds	20 Dm	20 Dm
21 Dg	21 Dc	21 Dc
22 Dl	22 Dj	22 Dj
23 Dm	23 Dv	23 Dv
24 Dc	24 Ds	24 Ds
25 Dj	25 Dg	25 Dg
26 Dv	26 Dl	26 Dl
27 Ds	27 Dm	27 Dm
28 Dg	28 Dc	28 Dc
29 Dl		29 Dj
30 Dm		30 Dv
31 Dc		31 Ds

1 Dg Pasqua	1 Dm	1 Dv
2 Dl	2 Dc	2 Ds
3 Dm	3 Dj	3 Dg
4 Dc	4 Dv	4 Dl
5 Dj	5 Ds	5 Dm
6 Dv	6 Dg	6 Dc
7 Ds	7 Dl	7 Dj
8 Dg	8 Dm	8 Dv
9 Dl	9 Dc	9 Ds
10 Dm	10 Dj	10 Dg
11 Dc	11 Dv	11 Dl
12 Dj	12 Ds	12 Dm
13 Dv	13 Dg	13 Dc
14 Ds	14 Dl	14 Dj
15 Dg	15 Dm	15 Dv
16 Dl	16 Dc	16 Ds
17 Dm	17 Dj	17 Dg
18 Dc	18 Dv	18 Dl
19 Dj	19 Ds	19 Dm
20 Dv	20 Dg	20 Dc
21 Ds	21 Dl	21 Dj
22 Dg	22 Dm	22 Dv
23 Dl	23 Dc	23 Ds
24 Dm	24 Dj	24 Dg
25 Dc	25 Dv	25 Dl
26 Dj	26 Ds	26 Dm
27 Dv	27 Dg	27 Dc
28 Ds	28 Dl	28 Dj
29 Dg	29 Dm	29 Dv
30 Dl	30 Dc	30 Ds
	31 Dj	

1 Dg	1 Dc	1 Ds
2 Dl	2 Dj	2 Dg
3 Dm	3 Dv	3 Dl
4 Dc	4 Ds	4 Dm
5 Dj	5 Dg	5 Dc
6 Dv	6 Dl	6 Dj
7 Ds	7 Dm	7 Dv
8 Dg	8 Dc	8 Ds
9 Dl	9 Dj	9 Dg
10 Dm	10 Dv	10 Dl
11 Dc	11 Ds	11 Dm
12 Dj	12 Dg	12 Dc
13 Dv	13 Dl	13 Dj
14 Ds	14 Dm	14 Dv
15 Dg	15 Dc	15 Ds
16 Dl	16 Dj	16 Dg
17 Dm	17 Dv	17 Dl
18 Dc	18 Ds	18 Dm
19 Dj	19 Dg	19 Dc
20 Dv	20 Dl	20 Dj
21 Ds	21 Dm	21 Dv
22 Dg	22 Dc	22 Ds
23 Dl	23 Dj	23 Dg
24 Dm	24 Dv	24 Dl
25 Dc	25 Ds	25 Dm
26 Dj	26 Dg	26 Dc
27 Dv	27 Dl	27 Dj
28 Ds	28 Dm	28 Dv
29 Dg	29 Dc	29 Ds
30 Dl	30 Dj	30 Dg
31 Dm	31 Dv	

1 Dl
 2 Dm
 3 Dc
 4 Dj
 5 Dv
 6 Ds
7 Dg
 8 Dl
 9 Dm
 10 Dc
 11 Dj
 12 Dv
 13 Ds
14 Dg
 15 Dl
 16 Dm
 17 Dc
 18 Dj
 19 Dv
 20 Ds
21 Dg
 22 Dl
 23 Dm
 24 Dc
 25 Dj
 26 Dv
 27 Ds
28 Dg
 29 Dl
 30 Dm
 31 Dc

1 Dj
 2 Dv
 3 Ds
4 Dg
 5 Dl
 6 Dm
 7 Dc
 8 Dj
 9 Dv
 10 Ds
11 Dg
 12 Dl
 13 Dm
 14 Dc
 15 Dj
 16 Dv
 17 Ds
18 Dg
 19 Dl
 20 Dm
 21 Dc
 22 Dj
 23 Dv
 24 Ds
25 Dg
 26 Dl
 27 Dm
 28 Dc
 29 Dj
 30 Dv

1 Ds
2 Dg Advent, C
 3 Dl
 4 Dm
 5 Dc
 6 Dj
 7 Dv
 8 Ds
9 Dg
 10 Dl
 11 Dm
 12 Dc
 13 Dj
 14 Dv
 15 Ds
16 Dg
 17 Dl
 18 Dm
 19 Dc
 20 Dj
 21 Dv
 22 Ds
23 Dg
 24 Dl
 25 Dm
 26 Dc
 27 Dj
 28 Dv
 29 Ds
30 Dg
 31 Dl

2018

Desembre 2017

Dl Dm Dc Dj Dv Ds Dg
 1 2 3
 4 5 6 7 8 9 10
 11 12 13 14 15 16 17

Dl Dm Dc Dj Dv Ds Dg
 18 19 20 21 22 23 24
 25 26 27 28 29 30 31

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
1 Dilluns	2 Dimarts	3 Dimecres	4 Dijous
8	9	10	11
15	16	17	18
22	23	24	25
29	30	31	1

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Febrer
			1	2	3	4	19	20	21	22	23	24	25	
5	6	7	8	9	10	11	26	27	28					
12	13	14	15	16	17	18								

GENER

Divendres		Dissabte		Diumenge	
5	6	7	8	9	10
12	13	14	15	16	17
19	20	21	22	23	24
26	27	28	29	30	31
2	3	4	5	6	7

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

1

Dilluns

Nm 6,22-27 / Sl 66
Gl 4, 4-7 / Lc 2,16-21

- 1508: Comença la colonització de Puerto Rico.
- 1804: Independència d'Haití. Festa nacional.
- 1959: Triomf de la revolució cubana.
- 1977: Mauricio López, rector de la Universitat de Mendoza, Argentina, membre del Consell Mundial d'Esglésies, desaparegut.
- 1990: Maureen Courtney i Teresa Rosales, religioses assassinades per la Contra a Nicaragua.
- 1994: Alçament camperol indígena zapatista a Mèxic.
- 2003: Lula assumeix el poder presidencial al Brasil.

Jornada mundial per la Pau.

2

Dimarts

1Jn 2,22-28 / Sl 97
Jn 1,19-28

- Basili el Gran
- Gregori Nacianzè
- J.K. Wilhelm Loehe
- 1904: Desembarcament de marines a la República Dominicana «per protegir interessos nord-americans».
- 1979: Francisco Jentel, defensor d'indis i camperols, víctima de la Seguretat Nacional al Brasil.
- 1981: José Manuel de Souza «Zé Piau», camperol, víctima dels «grileiros» de Parà, Brasil.
- 1994: Daniel Rollano, militant de la vida, evocador constant de la memòria dels màrtirs del seu poble argentí.

Plena: 03h24m (UTC) a Cranc

3

Dimecres

1Jn 2,29-3,6 / Sl 97
Jn 1,29-34

- 1511: El «grito de Coayucu», la gran rebel·lió dels taïns encapçalada per Agüeybanà el Brau, Puerto Rico.
- 1981: Diego Quic, indígena, catequista, líder de les organitzacions populars de Guatemala, desaparegut.
- 1994: Antulio Parrilla Bonilla, bisbe, lluitador independentista i de la causa dels perseguits, "Las Casas" del segle XX a Puerto Rico.

Any 2018 pel calendari **gregorià**. Any 6731 del període **julià**.

Any **hebreu** 5778 (el 5779 comença el 10 de setembre de 2018).

Any **islàmic** 1439 de l'Hègira (va començar el 21 set. de 2017; el 1440 començarà l'11 set. 2018).

Hi ha un convertidor de dates cristianoislàmic a www.islamicfinder.org (pitjar a *calendar*).

Any **xinès** 4714-4715. Any 2771 **ab Urbe còndita**. Any **budista** 2584. Any 1467 **armeni**.

Any **amazig** 2967-2968 (inici: 13 de gener).

4

Dijous

1Jn 3,17-10 / Sl 97
Jn 1,35-42

Rigobert

1975: José Patricio León «Pato», animador de la JEC i militant polític, desaparegut a Xile.
2005: La Cort Suprema autoritza el processament de Pinochet per crims de la Operació Còndor.

5

Divendres

1Jn 3,11-21 / Sl 99
Jn 1,43-51

Telèsfor i Emiliana

Kaj Munk
1534: Guarocuya «Enriquillo», cacic cristià de L'Espanyola (Rep. Dominicana), primer en rebel·lar-se en defensa dels seus germans.
1785: La Reina Maria I ordena suprimir tota la indústria brasilera excepte la de roba per als esclaus.
2007: Mor Axel Mencos, heroi de la resistència i la pastoral compromesa, Guatemala.

6

Dissabte

1Jn 5,5-13 / Sl 147
Mc 1,7-11

Melcior, Gaspar, Baltasar

1848: Un decret de Carlos A. López declara els guaranis ciutadans paraguaians.
1915: Reforma agrària a Mèxic, fruit de la revolució, primer repartiment de latifundis a l'A.L.
1927: Tropes dels EUA ocupen Nicaragua per combatre Sandino. No en sortiran fins al 1933.
1982: Victoria de la Roca, religiosa guatemalena, màrtir dels pobres, desapareguda.
1986: Julio González, bisbe de El Puno, Perú, mort en un accident sospitós.
1992: Augusto María i Augusto Conte, militants, màrtirs la solidaritat i els DDHH a l'Argentina.
2006: Mor la comandant Ramona de l'EZLN.

7

Epifania

Is 60,1-6 / Sl 71
Ef 3,2-6 / Mt 2,1-12

Ramon de Penyafort

1835: Victòria de Cabanagem, "el moviment popular més notable del Brasil". Els rebels prenen Belém i assumeixen el govern de la província.
1981: Sebastião Mearim, líder rural a Parà, Brasil, assassinat per «grileiros».
1983: Felipe i Mary Barreda, militants cristians revolucionaris assassinats per la Contra a Nicaragua. **35 anys.**
1999: Mor Mons. Bartolomé Carrasco Briseño, bisbe d'Oaxaca, Mèxic, destacat en l'opció pels pobres i els indígenes.

8

Dillans

Baptisme del Senyor / Is 42,1-4.6-7 / SI 28
Ac 10,34-38 / Mt 3,13-17

Severí

1454: El papa Nicolau autoritza el rei de Portugal a esclavitzar qualsevol nació del món africà, sempre que s'administri el baptisme.

1642: Mor Galileu Galilei, condemnat per la Inquisició. El Vaticà no el rehabilitarà fins tres segles i mig després (el 30/12/1992).

1850: Juan, líder de la Revolució del Queimado, Espirito Santo, Brasil, és penjat.

1912: Fundació del Congrés Nacional Africà.

1982: Domingo Cahuec Sic, indígena achi, catequista delegat de la Paraula, camperol, a Rabinal, Baixa Verapaz, Guatemala.

Minvant: 22 h25m (UTC) a Lliura

9

Dimarts

1Sam 1,9-20 / Int.: 1Sam 2
Mc 1,21-28

Eulogi, Julià, Basilissa

1662: Lisboa ordena l'extinció dels indis Janduí del Brasil (Estats de CE, RN i PB)

1858: Primera vaga coneguda del Brasil, la dels tipògrafs, que hi són els pioners de la lluita obrera.

1959: Neix Rigoberta Menchú a Chimal, departament del Quiché, Guatemala.

10

Dimecres

1Sam 3,1-20 / SI 39
Mc 1,29-39

Agató

1911: Vaga de 5 mesos dels sabaters de São Paulo per la jornada de 8 hores.

1920: Es crea la Lliga de les Nacions, després de les matances de la Primera Guerra Mundial.

1978: Pedro Joaquín Chamorro, periodista, lluitador per les llibertats contra la dictadura somocista. **40 anys.**

1982: Dora Azmitía «Menchy», militant, mestra de 23 anys, màrtir de la joventut estudiantil catòlica a Guatemala.

1985: Ernesto Fernández Espino, pastor luterà, màrtir dels refugiats salvadorencs.

11 Dijous

1Sam 4,1-11 / Sl 43
Mc 1,40-45

Higini, Martí de Lleó
1839: Naixement d'Eugenio María de Hostos, lluitador per la independència de Puerto Rico.

12 Divendres

1Sam 8,4-22a / Sl 88
Mc 2,1-12

Benet, Tatiana
1694: 6.500 homes comencen el setge de Palmares, que resistirà fins al 6 de febrer.
1948: La Cort Suprema dels EUA proclama la igualtat de blancs i negres a l'escola. **70 anys.**
2010: Terratrèmol a Haití, 7'3 Richter. Més de 250.000 morts, i destrucció total. Gran solidaritat mundial.
2010: Una comissió holandesa conclou que la invasió contra l'Iraq el 2003 va ser ilegal.

13 Dissabte

1Sam 9,1-19 / Sl 20
Mc 2,13-17

Hilari, *Jorge Fox*
1825: Frei Caneca, revolucionari republicà, heroi de la Confederació de l'Equador, és afusellat.
1879: Roca comença la campanya del Desert a la Patagònia argentina.
2001: Terratrèmol de 7'9 Richter a El Salvador, amb 1.200 morts, 4.200 desapareguts i més de 500.000 damnificats.

Idd Inneyer, any nou amazig (2968).

14

2n Diumenge ordinari
1Sam 3,3b-10,19 / Sl 39
1Cor 6,13c-15a.17-20 / Jn 1,35-42

Fulgenci
1988: Miguel Angel Pavón, director de la Comissió de Drets Humans, i Moisés Landaverde, Hondures. **30 anys.**
1997: Marxa de 700.000 sud-coreans en les vagues contra la flexibilització dels drets socials.

15 Dillans

1Sam 15,16-23 / Sl 49
Mc 2,18-22

- 1929: Neix Luther King a Atlanta, Geòrgia, EUA.
- 1970: Leonel Rugama, en la lluita revolucionària contra la dictadura de Somoza.
- 1976: El govern de Bahia (Brasil) suprimeix els registres policials als Candomblés.
- 1981: Estela Pajuelo Grimani, camperola, 55 anys, 11 fills, màrtir de la solidaritat, Perú.
- 1982: La llei constitucional del Canadà inclou els drets dels indis.

16 Dimarts

1Sam 16,1-13 / Sl 88
Mc 2,23-28
Marcel

1992: Es firmen els Acords de Pau a El Salvador.

Dia internacional contra l'esclavitud infantil.

En memòria del nen Iqbal Mashib, antic esclau, que unit al Front d'Alliberament del Treball del Pakistan, va aconseguir tancar varies fàbriques de nens esclaus (1995).

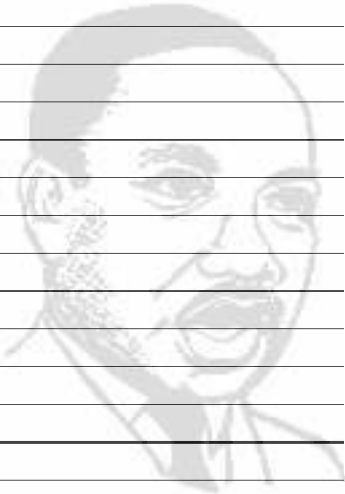
17 Dimecres

1Sam 17,32-51 / Sl 143
Mc 3,1-6
Antoni Abad

- 1961: Lumumba, heroi de la independència d'Àfrica, és assassinat al Congo.
- 1981: Silvia Maribel Arriola, infermera, primera religiosa màrtir en un front de combat, acompanyant al poble salvadorenc.
- 1981: Ana María Castillo, militant cristiana, màrtir de la justícia a El Salvador.
- 1988: Jaime Restrepo López, sacerdot, màrtir de la causa dels pobres, Colòmbia.
- 1991: Comença la guerra del Golf Pèrsic.
- 1994: Terratrèmol a Los Angeles, EUA.
- 1996: Juan Luis Segundo, teòleg de l'alliberament, mor a l'Uruguai.

Nova: 02h17m (UTC) a Capricorn

Luther King

Lined writing area for notes.

Bottom lined writing area.

18 Dijous

1Sam 18,6-9 / Sl 55
Mc 3,7-12

Beatriu, Prisca

La confessió de Pere

1535: Fundació de la Ciutat dels Reis (Lima).

1867: Neix a Metapa, Nicaragua, Rubén Darío.

1978: Germán Cortés, militant cristià i polític, màrtir de la causa de la justícia a Xile.

1981: José Eduardo, líder sindical d'Acre, Brasil, assassinat per encàrrec.

1982: Sergio Bertén, religiós belga, i companys, màrtirs de la solidaritat, Guatemala.

19 Divendres

1Sam 24,3-21 / Sl 56
Mc 3,13-19

Màrius, Marta

Enric d'Upsala

1897: Batalla de Tabuleirinho: els sertanejos aturen l'exèrcit a 3 km de Canudos, Brasil.

2012: María Santana Rocha Torres, líder comunitària, mor en acte de servei de la Campanya de l'Agenda Latinoamericana a Nicaragua.

20 Dissabte

2Sam 1,1-27 / Sl 79
Mc 3,20-21

Fabià i Sebastià

1973: Amílcar Cabral, anticolonialista de Guinea Bissau, mort per la policia portuguesa

1979: Octavio Ortiz, sacerdot, i quatre estudiants i catequistes, màrtirs a El Salvador.

1982: Carlos Morales, dominic, màrtir entre els camperols indígenes de Guatemala.

2009: Pren possessió Barack Hussein Obama, primer president afroamericà dels EUA.

María Santana

21

3r Diumenge ordinari
Jon 3,1-5.10 / Sl 24
1Cor 7,29-31 / Mc 1,14-20

Agnès

1972: Gerardo Valencia Cano, bisbe de Buenaventura (Colòmbia), profeta i màrtir de l'alliberament dels pobres.

1974: Màrtirs camperols de l'Alto Valle, Bolívia.

1980: María Ercilia i Ana Coralía Martínez, estudiants, socorristes de la Creu Roja i catequistes, màrtirs a El Salvador.

1984: Es funda a Cascavel (PR, Brasil) el MST, Moviment dels Treballadors Sense Terra.

2000: Alçament indígena i popular a l'Equador.

22 Dillans

2Sam 5,1-10 / Sl 88
Mc 3,22-30

Vicenç

1565: «Tata» Vasco de Quiroga, bisbe de Michoacán, precursor de les reduccions indígenes.
1982: Matança de camperols a Pueblo Nuevo, Colòmbia.
2006: Evo Morales, indígena aimarà, assumeix la presidència de Bolívia.

23 Dimarts

2Sam 6,12b-15.17-19 / Sl 23
Mc 3,31-35

Ildefons

1914: Revolta de Juazeiro, Brasil. Victòria dels *sertanejos*, capitanejats pel P. Cícero.
1958: Caiguda del darrer dictador de Veneçuela, General Marcos Pérez Jiménez.
1983: Segundo Francisco Guamán, quítxua, màrtir de la lluita per la terra a l'Equador. **35 anys.**

24 Dimecres

2Sam 7,4-17 / Sl 88
Mc 4,1-20

Francesc de Sales

1835: Els negres *malés* organitzen a Salvador la revolució urbana més gran del Brasil.
1977: Primer Congrés Indígena d'Amèrica Central.
2011: † Samuel Ruiz, bisbe de Chiapas, Mèxic, defensor dels indígenes, successor de Bartolomé de Las Casas.
Creixent: 22h20m (UTC) a Taure

Lined writing area for notes, consisting of multiple horizontal lines across the page.

29 Dilluns

2Sam 15,13-14.30;16,5-13a / SI 3
Mt 5,1-20

Valeri
1895: José Martí comença la guerra per la independència de Cuba.
1985: Primer congrés nacional del MST.
1999: El dòlar arriba a 2'15 reals: moment més crític de la caiguda de la moneda brasilera.
2001: Pinochet és processat com a autor dels crims de la "caravana de la Mort".
2010: Tony Blair respon davant la comissió que l'investiga per la seva participació en la invasió d'Iraq el 2003.

30 Dimarts

2Sam 18,9-10.14b.24-25a.30-19,3
SI 85 / Mc 5,21-43

Martina
1629: Antônio Raposo, bandeirante, destrueix les missions guaranis de Guaíra, PR, Brasil i esclavitzava 4.000 indígenes.
1948: Mahatma Gandhi mor assassinat.

Dia de la No-violència i la Pau.
Setmana mundial per a l'harmonia interreligiosa (ONU) (primera setmana de febrer)

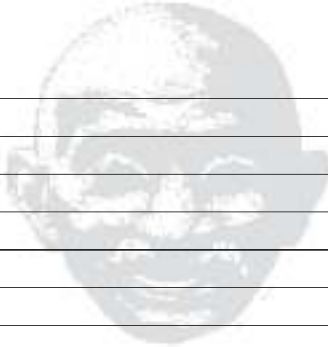
31 Dimecres

2Sam 24,2,9-17 / SI 31
Mc 6,1-6

Joan Bosco
1865: La 13a esmena de la Constitució declara abolida l'esclavitud als EUA.
1980: Matança de 40 quichés a l'Ambaixada d'Espanya a Guatemala: María Ramírez, Gaspar Viví, Vicente Menchú i companys, màrtirs d'El Quiché.
Eclipsi total de Lluna, al Pacífic i O de N Amèrica
Plena: 13h27m (UTC) a Lleó

Mahatma Gandhi

Lined writing area for notes.

Lined writing area for notes.

MARIA DE NATZARET O LA VERGE?

MARÍA LÓPEZ VIGIL

Managua, Nicaragua

No hi ha cap dona més famosa al món que la mare de Jesús. En sentir aquest nom (Maria, Miriam, Maryam, Mary, Marija, Marie, Miren...) milions de nenes i dones responen arreu del món.

Beneïda entre les dones i homònima de tantes dones, que poc que en sabem d'aquesta nena camperola i jueva, criada a Natzaret, que no sabia llegir, però sí comptar les cabres que engegava en els turons del seu mas... Segurament, ben joveneta el seu pare la va donar en matrimoni. No sabem quants anys tindria quan va infantar Jesús. Sí sabem que el va alletar, rentar i vestir, el va cuidar...

En els evangelis només trobem breus dades que ens permeten imaginar la seva relació amb el seu fill, ja profeta. Deixen constància que li va costar entendre el que Jesús anunciava quan parlava del Regne de Déu. Fins i tot el va prendre per boig (Lc 8, 19-21). Sense explicar-nos com el va arribar a comprendre, ens diuen que després l'acompanyava pels camins amb altres dones i que va ser present quan el van torturar a la creu. La darrera vegada que la "veiem" és reunida a Jerusalem amb els seguidors de Jesús, cinquanta dies després d'aquella jornada amarga, quan ella, amb altres dones i amb ells, van decidir anunciar que Jesús continuava viu. Començava així el moviment de Jesús.

En els evangelis també hi ha altres relats simbòlics sobre ella: l'àngel que li anuncia el seu embaràs, la visita a la seva cosina i el cant que va entonar aquell dia, la seva angoixa pel fill perdut als dotze anys...

Malgrat tot, el que més en "sabem" són creences que han transformat Maria de Natzaret en "la Verge". Fins i tot el seu nom desapareix sovint quan l'anomenen, centrant tota la identitat en això: en la virginitat.

L'Església catòlica proclama quatre "dogmes de fe" sobre ella, en un culte en ascens segons han anat passant els segles. Segons els dogmes, és mare

de Déu (segle IV), és verge perpètua (abans, durant i després del part, segle VI), no té pecat original (segle XIX) i va pujar al cel en cos i ànima (segle XX). L'Església catòlica també proclama unes altres quatre "veritats fonamentals": és corredemptora, és reina, és mare espiritual dels creients i és mitjancera de totes les gràcies. Com si no n'hi hagués prou, dóna per certes algunes de les seves "aparicions" en coves, arbustos, mars, núvols...

De totes les vestimentes amb les que concilis, teòlegs i pontífexs han revestit Maryam, el dogma que ha arrelat més en l'imaginari popular és el de la virginitat, que molta gent sol confondre amb el de la concepció immaculada, entenent-ho com que Jesús va ser concebut "immaculadament", és a dir, sense la "brutícia" d'una relació sexual.

Hi ha dogmes de fe, imposats com a creences que s'han d'acceptar sense discussió i sota pena d'excomunió i d'infern, que poden tenir conseqüències nocives, especialment entre aquells que en la societat no han estat ensenyats a pensar amb el seu propi cap i a dubtar. No podria ser un exemple la teologia de la redempció? Perquè els qui han estat ensenyats a creure que vam ser salvats per dolor i sang, sovint acaben pensant que ens salvem patint, aguantant pacientment les "creus" que Déu ens envia, siguin les injustícies d'un patró explotador, el desgovern d'un dictador, el maltractament d'un marit abusiu o qualsevol altre greuge...

Podrà també tenir conseqüències negatives el dogma de la virginitat de Maria? A partir del text simbòlic de l'àngel que li anuncia el seu embaràs, interpretat com un fet real, i a partir del text mític del Gènesi sobre el pecat d'Eva, interpretat com un fet històric i fonament de tota la dogmàtica, s'ha anat construint, segle a segle, fins als nostres dies, un dels imaginaris religiosos més contradictoris sobre "la Dona".

¿No hem escoltat una i altra vegada que la dona ideal és la submissa, la que per ser verge va ser escollida mare de Déu? ¿I que la dona proscrita és la rebel, la que pecant va obrir les portes del mal al món, la mare de tots els humans? D'una manera o altra, dit o no dit, a totes les dones ens han col·locat entre Maria i Eva.

La Maria simbòlica, l'“esclava del Senyor”, se'ns representa a les dones com un model a imitar, tot i que sempre inabastable perquè cap dona arriba a ser mare essent verge. L'Eva mítica se'ns presenta com una alerta roja, advertint-nos que les dones som fràgils, dèbils, inclinades a temptar i susceptibles de ser temptades...

¿No resultarà nociu el dogma de la virginitat de Maria, en presentar la virginitat com el valor que en les dones més agrada a Déu? ¿Serà sa presentar la virginitat com un valor superior al sa i alegre gaudi de la sexualitat? ¿Serà positiu presentar la passivitat i submissió amb què Maria accepta la raresa del seu embaràs, com a virtuts que han d'ornar totes les dones?

A tots, dones i també homes, el dogma de la virginitat de Maria, incrustat en les consciències, ens pot suggerir una idea nociva: el menyspreu de la sexualitat, especialment de la femenina. Sant Agustí, que 17 segles després dels seus escrits tant continua influint en la teologia, va nuar aquestes tres idees: el sexe com a quelcom pecaminós, el naixement virginal de Jesús i la superioritat de la virginitat sobre la vida sexual.

L'edifici dogmàtic està construït de tal manera que qualsevol pedra que s'hi col·loqui necessita recolzar-se en una altra. El dogma de la virginitat de Maria té molt a veure amb els dogmes amb que fou revestit Jesús de Natzaret fins a convertir-lo en Crist. El seu origen extraordinari, el fill d'un déu concebut humà en el si d'una verge, va arribar també a fer dogma que Maria havia conservat la seva virginitat en el part i que després del naixement de Jesús no hauria tingut mai relacions sexuals. Alguns teòlegs obsessionats per la virginitat, van predicar que la mare de Maria també havia sigut verge. I altres van considerar naixements virginals en cadena des de la quarta generació prèvia a Jesús. Tota aquesta especulació,

per “assegurar” la divinitat de Jesús, basant-la en la idea que el cos i la sexualitat no són ni divins ni sagrats.

No hi ha cap religió que ignori el significat del cos. Totes tendeixen a normar les dues principals funcions dels nostres cossos: l'alimentació i la sexualitat. Per ser un impuls tan vital, la moral sexual ha ocupat un lloc central en totes les religions. En les religions ancestrals de la humanitat van abundar els ritus que beneïen la fertilitat i el principi sexual femení com a símbol diví i sagrat. Però amb l'avenç de les religions patriarcals, de les que se'n deriven totes les religions actuals, la sexualitat femenina va ser censurada amb una severitat mai aplicada a la dels homes.

¿No són aquestes idees malsanes alienes al missatge de Jesús? Jesús va confiar en les dones i les va integrar al seu grup i mai va parlar de res semblant a una “moral sexual”. Tot això va arrelar en la teologia posterior, accentuant una visió negativa de la sexualitat. La relació sexual va deixar de ser un plaer sagrat, meravellosa via de comunicació humana, una metàfora de l'amor de Déu, per convertir-se en quelcom brut, negatiu, degradant.

Un dels dogmes dels orígens d'aquest dany està en el dogma de la virginitat de Maria. No el podem revisar? Per començar a canviar de mentalitat, anomenem-la pel seu nom, Maria de Natzaret, Maryam, molt millor que no pas “la Verge”.

Ella va ser la mare de Jesús. No sabrem mai qui va engendrar Jesús. Ella el va parir amb els dolors amb els que ho fan totes les dones. I va tenir altres fills. Els evangelis esmenten els seus germans i parlen de “les seves germanes”. Mateu ens dóna els noms dels quatre germans de Jesús.

Déu et salvi, Maryam, plena ets de gràcia, nascuda com totes nosaltres, embarassada com ens embarassem nosaltres, vas parir com totes nosaltres i vas morir com morirem totes. Beneïda tu entre les dones, no només per haver sigut la seva mare, sinó perquè eres allà, al començament del moviment de Jesús, forjadora, inspiradora i pionera, juntament a altres dones, d'aquella primera comunitat que va començar a construir el Regne de Déu. □

2018

Gener

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
1	2	3	4	5	6	7	22	23	24	25	26	27	28
8	9	10	11	12	13	14	29	30	31				
15	16	17	18	19	20	21							

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
29 Dilluns	30 Dimarts	31 Dimecres	1 Dijous
5	6	7	8
12	13	14	15
19	20	21	22
26	27	28	1

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Març
			1	2	3	4	19	20	21	22	23	24	25	
5	6	7	8	9	10	11	26	27	28	29	30	31		
12	13	14	15	16	17	18								

FEBRER

Divendres	Dissabte	Diumenge	
2	3	4	1
			2
			3
			4
			5
			6
9	10	11	7
			8
			9
			10
			11
			12
16	17	18	13
			14
			15
			16
			17
			18
23	24	25	19
			20
			21
			22
			23
			24
2	3	4	25
			26
			27
			28

5

Dillans

1Re 8,1-7.9-13 / Sl 131
Mc 6,53-56

Àgata

1977: La Guàrdia Somocista destrueix la comunitat contemplativa de Solentiname, compromesa amb la revolució de Nicaragua.

1988: Francisco Domingo Ramos, líder sindical a Pancas, Brasil, assassinat per encàrrec dels *fazendeiros*. 30 anys.

6

Dimarts

1Re 8,22-23.27-30 / Sl 83
Mc 7,1-13

Pau Miki

1694: Zumbi i els seus, assetjats a Palmares i ja sense pólvora, fugen a la selva.

1916: Mor Rubén Darío, nicaragüenc, príncep de les lletres castellanes.

1992: Mor Sergio Méndez Arceo, bisbe de Cuernavaca, Mèxic, Patriarca de la Solidaritat.

1997: El Congrés equatorià, amb el 95% dels vots, destitueix el president Abdalá Bucaram en el segon dia de vaga nacional massiva.

Dia internacional contra la mutilació genital femenina

7

Dimecres

1Re 10,1-10 / Sl 36
Mc 7,14-23

Ricard

1756: Mataença de Sepé Tiarajú (São Sepé) i 1.500 indis de la República Cristiana dels Guaranis, a Caiboaté, São Gabriel, RS, Brasil, pels exèrcits d'Espanya i Portugal. 1974: Independència de Grenada. Festa nacional.

1986: Jean Claude Duvalier abandona Haití després de 29 anys de dictadura familiar.

2015: † Raquel Saravia, cofundadora del SICAL, destacada acompanyant en la solidaritat amb els refugiats guatemalencs a Mèxic els 80 i 90, Guatemala.

Minvant: 15h54m (UTC) a Escorpi

Series of horizontal lines for writing notes.

Series of horizontal lines for writing notes.

8

Dijous

1Re 11,4-13 / Sl 105
Mc 7,24-30

Jeroni Emilià

1712: Rebel·lió dels esclaus a Nova York.
1812: Gran repressió contra els habitants dels quilombos de Rosario, Brasil.

9

Divendres

1Re 11,29-32;12,19 / Sl 80
Mc 7,31-37

Miquel Febres Cordero

Comença l'Any Xinès (Yüan Tan).
1977: Agustín Goiburú, metge, Paraguai. veieu *wikipedia*.
1985: Felipe Balam Tomás, religiós missioner, servidor dels pobres, màrtir, Guatemala.
1995: Diamantino García Acosta, capellà jornal·ler andalús identificat amb els pobres, fundador del Sindicat d'Obrers del Camp, de l'ONG Entrepobles i l'Associació pro DH d'Andalusia.

10

Dissabte

1Re 12,26-32;13,33-34 / Sl 105
Mt 8,1-10

Escolàstica

1986: Alberto Königsknecht, bisbe de Juli, Perú, mort en accident sospitós després d'haver estat amenaçat de mort per la seva opció pels pobres.

Multiple horizontal lines for writing.

11

6è Diumenge ordinari
Lv 13,1-2.44-46 / Sl 31
1Cor 10,31-11,1 / Mc 1,40-45

Lourdes

1990: Després de 27 anys empresonat, Nelson Mandela, màxim exponent de la resistència negra internacional contra l'Apartheid, és alliberat.
1998: Les comunitats Negres del Medio Atrato (Colòmbia) aconsegueixen del Govern un títol col·lectiu de 695.000 hectàrees de terra.

Dia mundial del malalt.

Multiple horizontal lines for writing.

12 Dillans

St 1,1-11 / Sl 118
Mc 8,11-13

Eulàlia

1541: Pedro de Valdivia funda Santiago de Xile.

1542: Orellana arriba a l'Amazones.

1545: Els conqueridors arriben a les mines de plata de Potosí, on moriran 8 milions d'indis.

1817: San Martín derrota les forces realistes a Chacabuco.

1818: Independència de Xile.

1894: L'exèrcit nicaraguenc ocupa Bluefields i s'annexiona el territori de la Mosquitia.

1905: Naixement de Federica Montseny, primera dona ministra a Espanya.

2005: Dorothy Stang, màrtir de l'ecologia, Anapú, Brasil. Veieu el seu testimoni martirial a: vimeo.com/54570270

13 Dimarts

Benigne

1976: Francisco Soares, sacerdot, màrtir de la justícia entre els pobres de l'Argentina.

1982: Santiago Miller, germà de La Salle nord-americà, màrtir de l'educació alliberadora a l'Església indígena guatemalenca.

14 Dimecres

Valentí, Ciril i Metodi

1981: Franz de Castro Rolzwarth, màrtir de la pastoral de presons, Jacaré, São Paulo, Brasil.

1992: Rick Julio Medrano, religiós, màrtir de l'Església perseguida de Guatemala.

Dia de l'amistat

15 Dijous

Dt 30,15-20 / SI 1
Lc 9,22-25

Claudi

1600: José de Acosta, missioner, historiador i defensor de la cultura indígena. Perú. 1966: Camilo Torres, sacerdot, màrtir de les lluites d'alliberament del poble, Colòmbia.

1981: Juan Alonso Hernández, sacerdot màrtir entre els camperols de Guatemala. 1991: Ariel Granada, missioner colombià assassinat per les guerrilles a Massangulu, Moçambic.

1992: Maria Elena Moyano, dirigent popular màrtir de la pau, a Villa El Salvador, Perú.

2003: "1a manifestació mundial": 15 milions de persones a 600 ciutats, contra la guerra dels EUA contra l'Iraq.

Eclipsi parcial de Sol, a l'Antàrtida i S de S Amèrica

Nova: 21h05m (UTC) a Aquari

16 Divendres

Is 58,1-9a / SI 50
Mt 9,14-15

Juliana i Onèsim

1981: Albino Amarilla, líder camperol i catequista, mort per l'exèrcit, màrtir del poble paraguaià.

1985: Ali Primera, poeta i cantor veneçolà de la justícia per al poble llatinoamericà.

1986: Mauricio Demierre, cooperant suís, i companyes camperoles, assassinats per la contrarevolució, tornant d'un Viacrucis per la pau, Nicaragua.

17 Dissabte

Is 58,9b-14 / SI 85
Lc 5,27-32

Fundadors Servites

1600: La Inquisició crema viu Giordano Bruno per la seva llibertat de pensament i d'expressió.

1997: 1.300 militants del MST surten de São Paulo cap a Brasília, per la reforma agrària.

1997: Mor Darcy Ribeiro, escriptor militant, antropòleg brasiler, senador.

2012: Comença a la Patagònia xilena una prolongada vaga de tots els gremis de la regió, durament reprimida.

18

1r Diumenge de Quaresma
Gn 9,8-15 / SI 24
1Pe 3,18-22 / Mc 1,12-15

Simó

1519: Hernán Cortés salpa de Cuba cap a la conquesta de Mèxic.

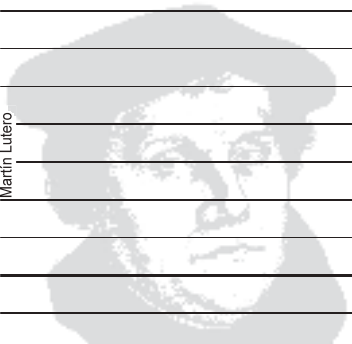
1546: Martí Luter mor a Alemanya.

1853: Félix Varela, lluitador de la causa de la independència cubana.

1918: Neix Julia Manzanal, sindicalista i única dona comissària política durant la Guerra Civil.

1984: Edgar Fernando García, activista social, capturat i legalment i desaparegut a Guatemala.

Martín Luter

19 Dillans

Lv 19,1-2.11-18 / Sl 18
Mt 25,31-46

Àlvar i Conrad

1590: Bernardino de Sahagún, missioner a Mèxic, protector de la cultura dels nostres pobles.

1990: Els estudiants prenen la Universitat de l'Estat de Tennessee, tradicionalment afroamericana, per exigir un tracte econòmic igual.

20 Dimarts

Is 55,10-11 / Sl 33
Mt 6,7-15

Eleuteri

Rasmus Jensen

1524: Avui, «els quichés han estat destruïts pels homes de Castella», testimonia el Memorial de Sololá.

1974: Domingo Laín, sacerdot màrtir de les lluites d'alliberament, Colòmbia.

1978 A Colòmbia el decret 1142 ordena tenir en compte la llengua i la cultura dels indis.

Dia Mundial de la Justícia Social (ONU).

21 Dimecres

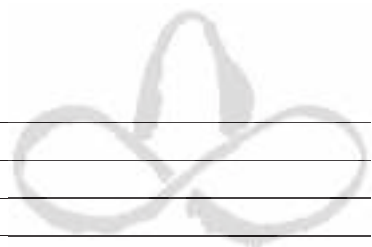
Jon 3,1-10 / Sl 50
Lc 11,29-32

Pere Damia

1934: Augusto C. Sandino, líder popular nicaragüenc, assassinat a traïció per Somoza.

1965: Malcom X, líder emancipacionista afroamericà, és assassinat als EUA.

1985: Camperols crucificats a Xeatzan, enmig de la passió del poble guatemalenc.

Lined writing area for notes, consisting of multiple horizontal lines across the width of the page.

A larger lined writing area at the bottom of the page, enclosed in a rounded rectangular frame with a decorative corner element.

22 Dijous

1Pe 5,1-4 / Sl 22
Mt 16,13-19

Càtedra de Pere

1910: Intervenció dels marines a Nicaragua.
1979: Independència de Santa Lúcia. Festa nacional.
1990: Camperols màrtirs d'Iquicha, Perú.
2007: Mor a Nicaragua Carme Blanch, sindicalista i cooperant catalana.

23 Divendres

Ez 18,21-28 / Sl 129
Mt 5,20-26

Bartomeu, Policarp

Ziegenbalg
1936: Elias Beauchamp i Hiram Rosado, del Partit Nacionalista de Puerto Rico, ajusticien el coronel Riggs, per la mort de quatre nacionalistes.
1970: Independència de Guyana.
2010: Creació de la CELAC, Comunitat d'Estats Llatinoamericans i Caribenys.

Dia internacional del control del mercuri

Creixent: 08h09m (UTC) a Bessons

24 Dissabte

Dt 26,16-19 / Sl 118
Mt 5,43-48

Sergi

Maties Apòstol
1821: Pla d'Iguala. Proclamació de la Independència de Mèxic.
1920: Nancy Astor, primera dona elegida parlamentària, fa el seu primer discurs a Londres.

febrer

25

2n Diumenge de Quaresma
Gn 22,1-2.9-13.15-18 / Sl 115
Rm 8,31b-34 / Mc 9,2-10

Just i Valeri *Isabel Fedde*

Dia Nacional de la Dignitat de les víctimes del conflicte armat, Guatemala.

1778: Neix José de San Martín.
1980: Cop militar a Suriname.
1982: Tucapel Jiménez, 60 anys, màrtir de les lluites dels sindicalistes xilens.
1985: Guillermo Céspedes, militant i revolucionari, màrtir de la lluita del poble colombià.
1989: Caincofen, indígena toba, assassinat per defensar la seva terra, a Formosa, Argentina.
1990: Derrota electoral del FSLN a Nicaragua.
2010: José Antonio Aguilar Tinoco i esposa, assassinats per defensar el bosc tropical a Esmeraldas, Ecuador.

26 Dillans

Dn 9,4b-10 / Sl 78
Lc 6,36-38

Paula Montal, Alexandre
1550: Antonio de Valdivieso, bisbe de Nicaragua, màrtir en la defensa dels indígenes.
1885: Les potències europees es reparteixen entre elles el continent africà, a Berlín.
1965: Jimmie Lee Jackson, activista negre dels drets civils, mor apallissat per la policia.
1992: Mor José Alberto Llaguno, bisbe, apòstol inculturat dels indis Tarahumara, Mèxic.
2012: Giulio Girardi, filòsof i teòleg de la solidaritat internacional i de la Causa revolucionària i indígena.

27 Dimarts

Is 1,10.16-20 / Sl 49
Mt 23,1-12

Gabriel de la Dolorosa
1844: La República Dominicana s'independitza d'Haití. Festa nacional.
1989: El «caracazo»: 400 morts i 2.000 ferits.
1998: Jesús M Valle Jaramillo, 4rt president de la Comissió de DH assassinat, Antioquia, Colòmbia.
2010: Terratrèmol de 8'8 a Xile, gairebé 500 morts.
2011: Sebastião Bezerra da Silva, del Moviment Nacional dels Drets Humans, màrtir de la tortura, Tocantins, Brasil.
2013: Mor Stéphane Hessel, un dels redactors de la Declaració Universal dels DH i autor de l'*Indigneu-vos!*

28 Dimecres

Jr 18,18-20 / Sl 30
Mt 20,17-28

Romà
1924: Els marines desembarquen a Hondures i ocupen Tegucigalpa.
1985: Guillermo Céspedes Siabato, laic compromès amb els Cristians pel Socialisme i les CEBs, obrer, després mestre, poeta. Assassinat per l'exèrcit mentre jugava a futbol. Colòmbia.
1989: Teresita Ramírez, de la Companyia de Maria, assassinada a Cristales, Colòmbia.

febrer

Blank lined area for notes.

Blank lined area for notes.

1

Dijous

Jr 17,5-10 / Sl 1
Lc 16,19-31

Rossend, Albi

Jordi Herbert

1739: Es firma a Jamaica un tractat de pau de 15 punts entre cimarrons i blancs.

1954: Lolita Lebrón, Irving Flores, Andrés Figueroa Cordero i Rafael Cancel Miranda ataquen el Congrés dels EUA per cridar l'atenció sobre el Puerto Rico colonial.

1959: Naixement de la CLAR, Confederació Llatinoamericana de Religiosos.

2012: Milton Schwantes, biblista luterà, animador de la lectura bíblica popular llatinoamericana

2

Divendres

Gn 37,3-28 / Sl 104
Mt 21,33-43.45-46

Simplici

Joan i Carles Wesley

1791: Mor John Wesley a Anglaterra.

1897: Tercer atac contra Canudos, Brasil.

1963: Goulart promulga l'Estatut dels Treballadors, que en el seu moment suposa un avenç.

2016: Berta Cáceres, líder indígena lenca, feminista, hondurenya, activista del medi ambient, premi Goldman.

Plena: 00h51m (UTC) a Verge

3

Dissabte

Mq 7,14-15.18-20 / Sl 102
Lc 15,1-3.11-32

Emeteri, Celoni, Medir

1908: Neix Juan Antonio Corretjer, poeta nacional de Puerto Rico, patriota i revolucionari fundador de la Liga Socialista.

1982: Hipólito Cervantes Arceo, sacerdot mexicà màrtir de la solidaritat amb els exiliats de Guatemala.

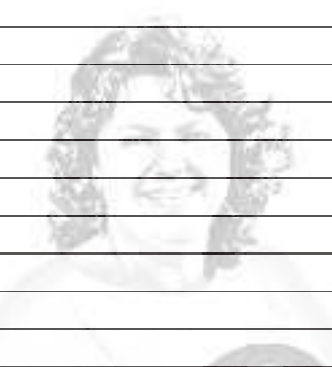
1982: Emiliano Pérez Obando, delegat de la Paraula, màrtir de la revolució nicaragüenca.

2000: Torna a Xile el dictador Pinochet després de 503 dies de detenció a Londres.

2005: La OMC condemna els subsidis dels EUA al seu cotó, els quals perjudiquen el lliure comerç.

2013: Reinan Valete, sacerdot, màrtir de les CEBs i del Moviment Popular, a Angical, Bahia, Brasil. **5 anys.**

Berta Cáceres

INDIC

4

3r Diumenge de Quaresma
Ex 20,1-17 / Sl 18
1Cor 1,22-25 / Jn 2,13-25

Casimir

1962: Els EUA comencen a operar un reactor nuclear a l'Antàrtida.

1970: Record d'Antonia Martínez Lagares, màrtir de la lluita universitària de 1970, assassinada per la policia de Puerto Rico.

1990: Nahamán Carmona, nen del carrer, mort a cops per la policia, Guatemala.

2004: L'armada argentina reconeix per primera vegada que va torturar durant la dictadura.

QUIN ÉS EL SEXE FORT?

RAMON NOGUÉS CARULLA

Barcelona, Catalunya

La sexualitat humana és una preciosa herència que l'evolució ens ha llegat de cara a la reproducció de l'espècie. Els humans hem enriquit aquest important model general de la vida amb una enriquidora creativitat relacional i una poderosa vinculació amorosa.

El model biològic de la sexualitat humana està presidit, com en tots els mamífers, per una forta asimetria. Els òvuls humans són unes 80.000 vegades més grans que els espermatozoides. Òvuls i espermatozoides contenen un nucli comparable on hi ha els cromosomes que constituïran el nou individu. Però els òvuls contenen a més un complex citoplasma organitzat, així com un gran nombre d'uns orgànuls essencials per al metabolisme (els mitocondris) amb ADN propi i que solament transmeten les dones. Això vol dir que l'asimetria entre gàmetes està molt fortament esbiaixada a favor de la dona. Des del punt de vista genètic, pel que fa a la parella de cromosomes sexuals, la dona posseeix dos cromosomes X (un dels quals serà silenciats), mentre que l'home posseeix un cromosoma X i un cromosoma Y. El desplegament genètic i epigenètic d'aquests cromosomes anirà conformant el sexe de l'individu. Totes les cèl·lules nucleades del cos mantenen aquestes diferències cromosòmiques fonamentals. Els òvuls són grans, pocs (solament uns centenars maduraran durant tota la vida de la dona) i "cars" (contenen materials molt preciosos en l'elaboració de l'embrió), mentre que els espermatozoides són petits, molts (varis milions en una sola ejaculació) i "barats" (just el material necessari per vehicular el nucli que s'unirà al de l'òvul).

El procés generacional també és poderosament asimètric a favor de la dona: només ella posseeix òrgans gestacionals (úter, etc.) i òrgans nutricionals (pits eficients per a la lactància), cosa que li confereix un paper preponderant en la relació amb

el nou ésser. El procés d'engendrar i alletar genera una relació psíquica íntima i única entre mare i fill. Alguns destaquen que en els mamífers les femelles tendeixen a valorar els seus gàmetes (cars i escassos) exigint demostració de qualitat per part dels mascles (els gàmetes dels quals, abundants i barats els porten a ser més volubles i cap calents). Aquesta manifestació de qualitat se sol concretar en exhibicions de lluita i estufament, ben conegudes en els animals.

Aquestes diferències sexuals es manifesten també en totes les dimensions corporals amb matisos diversos però clars. L'esquelet, la musculatura i la disposició del greix en el cos són diferents en la dona i l'home (quan trobem un esquelet en paleontologia humana, no és difícil establir a quin sexe va pertànyer). Els òrgans sexuals són clarament diferents (l'home no té úter). La fisiologia general presenta diferències subtils però clares (funcionament del sistema cardiovascular, matisos respiratoris...). Les hormones sexuals estan organitzades de forma molt diferent (en cicles en la dona i amb una estructuració molt específica en el cas de la gestació). Els sistemes sensorials presenten també peculiaritats (la visió perifèrica és més aguda en la dona i certes percepcions varien amb el cicle sexual). La força física és clarament superior en l'home degut a l'acció muscular de la testosterona. Moltes malalties presenten afectacions diferents segons el sexe (les malalties reumàtiques o l'osteoporosi són més freqüents en les dones, les patologies autistes són clarament més freqüents en els homes). El cervell presenta peculiaritats clarament establertes encara que no plenament identificades en les seves conseqüències (per exemple existeix millor connexió interhemisfèrica en el cervell de les dones; algunes zones de la morfologia cerebral de la dona modifiquen la seva estructura en ocasió del procés reproductor).

Aquestes diferències sexuals probablement expliquen matisos en la conducta (p. e. una major perspicàcia perceptiva i una millor capacitat de relació en xarxa per part de la dona en comparació amb els homes més jerarquitzats; o variacions d'humor i estat d'ànim correlatives amb els cicles sexuals). En les malalties mentals també apareixen biaixos en relació al sexe.

Cap de les diferències sexuals comentades autoritza a establir en els humans superioritats d'un sexe sobre l'altre, i com més intel·lectuals o mentals són les diferències menys clares queden, cosa que indica que les diferències tenen una certa arrel biològica preponderant.

Els humans hem elaborat secularment les nostres conductes en un procés d'humanització llarg i complex que partint dels potents condicionaments biològics tendeixi a establir uns patrons de conducta que superin la biologia per apuntar a valors nous. I això succeeix en el sexe. Els avantatges biològics femenins en competències generatives han estat precisament els que han suposat per a la dona el seu confinament en les funcions reproductores. Els primats som dèbils des del punt de vista reproductor, el que suposa que les femelles es vegin molt condicionades per les seves funcions reproductives. En els humans només la superació de les exigències reproductores gràcies als avenços de la biomedicina ha facilitat la superació dels condicionants reproductors de la dona, facilitant la seva igualtat en el camp d'allò públic i social. Efectivament, en l'antic règim demogràfic la major part de la vida de la majoria de les dones quedava monopolitzada per la seva feina reproductora. Actualment l'elevada supervivència dels fills reproductors porta a què les dones tinguin menys fills, cosa que els permet estar presents en la vida social en paritat de drets i oportunitats amb els homes. Això s'assoleix en reduir el nombre de fills mitjançant adequats sistemes de control de la natalitat, cosa que equilibra l'explosió demogràfica. Així que l'alliberament de la dona no es dedueix de la seva biologia sinó de la superació dels condicionaments biològics de la reproducció humana. En aquest tema, com en tants d'altres, és una respectuosa superació cultural de la biologia el que permet avançar la

humanització, tot respectant els condicionaments biològics que ens constitueixen.

En termes generals, no existeix un sexe fort enfront d'un sexe dèbil, a no ser que ens referim a un factor molt poc brillant: la força física en la que l'home sol destacar enfront de la dona. Aquesta és possiblement la raó per la qual les federacions esportives (la competitivitat esportiva depèn molt de la força física) segueixin separades per sexes en societats que han acceptat àmpliament la igualtat de sexes. Però aquesta "fortalesa" té poca significació enfront d'altres fortaleses com la de caràcter, la que prové de l'esperança o de la constància, la riquesa emocional, la fortalesa en la lluita social per les llibertats personals i socials, etc. Fortaleses que no depenen principalment de la pura biologia, sinó de la gran aportació de la ment, la cultura, l'educació, la gestió pública, etc. La cultura s'ocupa d'ordenar les relacions de gènere de forma que no siguin fruit solament de les diferències de sexe. La cultura forma part del nostre patrimoni evolutiu i la humanització constitueix un repte per a la nostra espècie. La igualtat de sexes, enriquida per les seves diferències, és part important d'aquest repte. Estem cridats a realitzar conjuntament un projecte humanitzador que coordini, articuli i vinculi els sexes en condicions d'igualtat i enriquit amb les diferències, en la construcció d'un món més just.

L'important tema de la sexualitat i la reproducció està avui sotmès precisament a un procés de modificació tècnica biomèdica que exigeix una curiosa atenció i discerniment científic i cultural. Les possibles modificacions afecten els sistemes de control de la natalitat, les variades tècniques de reproducció assistida, les manipulacions hormonals o cerebrals relatives al sexe, així com les estructures més o menys artificials amb les que la tècnica ens beneficia o amenaça en processos denominats posthumanistes o transhumanistes. Enfront d'aquests reptes cal estar molt atents per no constituir-nos com a "aprenents de bruixot" que ignorin que la naturalesa biològica ens ha conformat tal com som: humans, dones i homes a la recerca cultural d'una millor condició per a tots, en la perspectiva d'un punt focal borrós que cal anar precisant curiosament.

2018

Febrer

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
30 Dilluns	30 Dimarts	31 Dimecres	1 Dijous
5	6	7	8
12	13	14	15
19	20	21	22
26	27	28	29

5

Dilluns

2Re 5,1-15a / Sl 41
Lc 4,24-30

- Adrià
- 1996: 3000 famílies en l'ocupació més gran del MST, a Curionópolis, Brasil.
- 2013: Comença a Buenos Aires el macrojudici per l'Operació Cóndor, que jutjarà els responsables de la cooperació entre les dictadures d'Argentina, Bolívia, Brasil, Xile, Paraguai, Perú i Uruguai, per perseguir i eliminar opositors en les dècades del 70 i 80.
- 2013: Mor Hugo Chávez, president de Veneçuela i líder de la unitat llatinoamericana.

6

Dimarts

Dn 3,25.34-43 / Sl 24
Mt 18,21-35

- Oleguer, Rosa de Viterbo
- 1817: Revolució de Pernambuco, Brasil.
- 1854: S'aboleix l'esclavitud a l'Equador.
- 1996: Pascuala Rosado Cornejo, fundadora de la comunitat autogestionària de Huaycán, assassinada a trets i dinamitada al mercat Ate-Vitarte de Lima per no avenir-se a les exigències del terrorisme.
- 2005: La Cort Suprema de l'Argentina confirma la presó perpètua d'Arancibia Clavel per haver assassinat el general xilè Prats el 1974, com a delictes de *lesa humanitat*, imprescriptible.
- 2007: † Rufina Amaya Márquez, testimoni i única supervivent de la matança del Mozote perpetrada el 1981 per l'exèrcit salvadoreny.

7

Dimecres

Dt 4,1,5-9 / Sl 147
Mt 5,17-19

- Perpètua i Felicitat
- Tomàs d'Aquino
- 1524: Avui, «el dia 7-Qat, els reis Ahpop i Ahpop Qamahay han estat cremats per Tunatiuh (Pedro de Alvarado). El cor de Tunatiuh no tenia compassió» (Anals dels Cakchiquels).
- 1994: Joaquín Carregal, Remigio Morel, Pedro Medina i Daniel de la Sierra, sacerdots de la diòcesi de Quilmes, Argentina, profetes de la justícia.
- 2009: Fujimori, condemnat a 25 anys de presó, Perú.

8

Dijous

Joan de Déu

Jr 7,23-28 / Sl 94
Lc 11,14-23

Dia internacional de la dona. Es va establir el 1910. Es va triar aquesta data perquè el 8 de març de 1857 van morir moltes treballadores de la confecció, de Nova York, que exigien millors condicions de treball i el dret al vot.

9

Divendres

Domènec Savi

Os 14,2-10 / Sl 80
Mc 12,28b-34

Francesca Romana

1989: Mataça de Santa Elmira. 500 famílies ocupen una hisenda i en són expulsades per la policia militar: 400 ferits i 22 presos. Salto do Jacuí, RD, Brasil.

Minvant: 11h20m (UTC) a Sagitari

10

Dissabte

Macari

Os 6,1-6 / Sl 50
Lc 18,9-14

1928: Elias del Socorro Nieves, agusti, i els germans Jesús i Dolores Sierra, laics, assassinats durant la Revolució dels Cristeros, proclamant la seva fe. **90 anys.**

Series of horizontal lines for writing, with a faint background illustration of a woman with her arms raised.

MARÇ

11

4t Diumenge de Quaresma
2Cro 36,14-16.19-23 / Sl 136
Ef 2,4-10 / Jn 3,14-21

Constantí, Vicenç, Ramir

1797: Derrotats pels anglesos, els garifunes de San Vicente són deportats a Honduras.

1914: S'obre el canal de Panamà.

1990: Patricio Aylwin assumeix la presidència de Xile. La dictadura de Pinochet dona pas a una democràcia «concertada».

2004: Atemptat d'un grup islàmic a Madrid. 192 morts i més de 1.400 ferits.

Series of horizontal lines for writing.

12 Dilluns

Is 65,17-21 / Sl 29
Jn 4,43-54

Innocenci, Gregori

1977: Rutilio Grande, capellà, i Manuel i Nelson, camperols, màrtirs a El Salvador.

1994: L'Església anglicana ordena a Bristol, Anglaterra, el primer grup de 32 dones que accedeixen al sacerdoci.

2005: L'Argentina entrega Paul Schaefer a Xile, exnazi col·laborador de Pinochet a «Colonia Dignidad», acusat de desaparicions, tortures i abusos sexuals contra menors.

13 Dimarts

Ez 47,1-9.12 / Sl 45
Jn 5,1-3.5-16

Roderic, Salomó, Eulogi

1957: José Antonio Echeverría, estudiant, militant de la FEU i d'Acció Catòlica, màrtir de les lluites per alliberar Cuba de la dictadura de Batista.

1983: Marianela García, advocada dels pobres, fundadora de la Comissió de Drets Humans, màrtir de la justícia a El Salvador.

1998: Maria Leide Amorim, líder camperola dels Sense Terra, assassinada a Manaus en represàlia per haver dirigit una ocupació del MST. **20 anys.**

2013: Reinaldo Bignone, dictador argentí (1982-3) rep la seva 4a condemna per delictes de lesa humanitat, cadena perpètua.

14 Dimecres

Is 49,8-15 / Sl 144
Jn 5,17-30

Matilde

1549: Mor el sant negre franciscà San Antonio de Cathegeró. 1795: El líder garífuna Joseph Satuyé mor davant dels anglesos durant la II Guerra del Carib.

1849: Arriben a Bluefields (Nicaragua) els missioners moraus que evangelitzaran la Mosquitia.

1983: Marianela García, advocada dels pobres, fundadora de la Comissió de DH, assassinada, El Salvador. **35 anys.**

1997: Declaració de Curitiba: Dia internacional d'acció contra els embassaments, i a favor dels rius, l'aigua i la vida.

2009: Evo Morales comença a distribuir terra de latifundis a indígenes, emparat en la nova Constitució.

MDRÇ

Series of horizontal lines for writing notes.

15 Dijous

Ex 32,7-14 / Sl 105
Jn 5,31-47

Lluïsa de Marillac

1951: Mor a Viedma, Argentina, Artemides Zatti, salesià, l'«infermer sant de la Patagònia»; beatificat el 14 de abril de 2002.

1961: Es crea l'Aliança pel Progrés.

1986: Antonio Chaj Solís, pastor, Manuel de Jesús Recinos i companys, militants evangèlics, màrtirs del servei a Guatemala.

1995: Condemnen el general Luis García Meza a 30 anys de presó, per crims comesos després del seu cop d'estat el 1980 a Bolívia. Primer cas de detenció dels militars colpistes llatinoamericans.

2016: Nelson García, defensor de DH, membre de COPINH, assassinat a Santa Cruz de Yojoa, Hondures.

16 Divendres

Sb 2,1a.12-22 / Sl 33
Jn 7,1-2.10.25-30

Raimon de Fitero

1630: Benkos Biohó, líder i heroi negre en la lluita per la llibertat, Colòmbia.

1977: Antonio Olivo i Pantaleón Romero, màrtirs de la justícia entre els camperols de Perugorria, Argentina.

2003: Rachel Corrie, activista nord-americana de solidaritat és atropellada per una excavadora en oposar-se a l'enderroc d'una casa palestina, a Rafah, Gaza. **15 anys.**

17 Dissabte

Jr 11,18-20 / Sl 7
Jn 7,40-53

Patrici

1973: Alexandre Vanucchi, estudiant i militant cristià, assassinat per la policia, Brasil. **45 anys.**

1982: Jacobus Andreas Koster, «Koons», i companys periodistes, màrtirs per la veritat a Amèrica Llatina, El Salvador.

1990: María Mejía, mare camperola quiché, d'Acció Catòlica, assassinada a Sacapulas, Guatemala.

Nova: 13h11m (UTC) a Peixos

INDIÇ

18

5è Diumenge de Quaresma
Jr 31,31-34 / Sl 50
Hb 5,7-9 / Jn 12,20-33

Ciril de Jerusalem

1871: Comuna de París, primera revolució obrera de la història.

1907: Desembarcament de marines a Hondures.

1938: El president mexicà Lázaro Cárdenas decreta la nacionalització del petroli.

1981: Presentación Ponce, delegat de la Paraula, i companys, màrtirs a la revolució nicaragüenca.

1989: Neftalí Liceta, sacerdot, i Amparo Escobedo, religiosa, i companys, testimonis del Déu de la Vida entre els pobres del Perú.

19 Dillans

2Sm 7,4-5a.12-14a.16 / Sl 88
Rm 4,13.16-18.22 / Mt 1,16.18-21.24a

Josep

1849: Revolució del Quemado, (E.S., Brasil). Més de 200 negres s'organitzen per proclamar l'alliberament dels esclaus.

1915: Alçament de Quitxues i Aimaràs al Perú encapçalats per Rumi Maka.

1980: Primera Trobada de Pastoral Afroamericana, a Buenaventura, Colòmbia.

1991: Feïsa Urrutia, Carmelita Vedruna, assassinada a Cauca, Veneçuela, màrtir del servei als pobres i de la solidaritat.

20 Dimarts

Serapió

1838: El govern de Sergipe (Brasil) prohibeix anar a l'escola als «africans», esclaus o lliures, i als portadors de malalties contagioses.

1982: Cop d'Estat de Rios Montt a Guatemala.

1995: Menche Ruiz, catequista, profeta i poeta popular, missioner fidel de les comunitats de base d'El Salvador.

2003: Els EUA comencen a envair l'Iraq, al marge de les Nacions Unides. **15 anys.**

2013: Comença a Guatemala el judici contra l'exdictador Rios Montt acusat de genocidi.

Equinocci, de tardor al Sud, de primavera al Nord, a les 16h15m UTC.

21 Dimecres

Filemó, Nicolau

Any nou Baha'í

Dia forestal mundial.

1806: Neix Benito Juárez, Oaxaca, Mèxic.

1937: Matança de Ponce, Puerto Rico.

1975: Carlos Dormiak, sacerdot salesià, assassinat per la seva línia alliberadora, Argentina.

1977: Rodolfo Aguilar, capellà, 29 anys, màrtir de l'alliberament del poble mexicà. 1987: Luz Marina Valencia, religiosa, màrtir de la justícia entre els camperols de Mèxic.

Dn 3,14-20.91-92.95 / Int.: Dn 3
Jn 8,31-42

Dia internacional contra la discriminació racial.

MDRÇ

22 Dijous

Gn 17,3-9 / Sl 104
Jn 8,51-59

Benvingut, Lea

1873: Abolició de l'esclavitud a Puerto Rico.
1980: Lluís Espinal, sacerdot i periodista català, màrtir de les lluites del poble bolivià.
1988: Rafael Hernández, líder camperol, màrtir de la lluita per la terra entre els seus germans de Mèxic. **30 anys.**

Dia internacional de l'aigua.

23 Divendres

Jr 20,10-13 / Sl 17
Jn 10,31-42

Toribi de Mogrovejo

1606: Toribio de Mogrovejo, arquebisbe de Lima, pastor del poble inca, profeta de l'Església colonial.
1976: María del Carmen Maggi, profesora, degana de la Facultat d'Humanitats de la Universitat Catòlica de Mar del Plata, màrtir de l'educació alliberadora, Argentina. 2005: Xilereconeix que el 1976 la dictadura va assassinar Carmelo Soria.

24 Dissabte

Ez 37,21-28 / Int.: Jr 31
Jn 11,45-57

Josep Oriol

1918: Les dones canadenques conquereixen el vot.
1976: Cop militar de Jorge Videla contra Isabel Perón a l'Argentina.
1980: «Sant Romero d'Amèrica», arquebisbe de San Salvador, profeta i màrtir.
2004: Kichner converteix l'ESMA, centre de tortura de la dictadura argentina, en el Museu de la Memòria del terrorisme d'Estat argentí: 4.000 assassinats i 30.000 desapareguts.

Dia internacional pel Dret a la Veritat sobre les Violacions dels Drets Humans i la Dignitat de les Victimes (establert ONU 17/juny/2010)

Visiteu avui la pàgina de Mons. Romero i les seves homilies: <http://servicioskoinonia.org/romero>

Creixent: 15h35m (UTC) a Cranc

Monseñor Romero

MDR

25

Diumenge de Rams
Is 7,10-14;8,10 / Sl 39
Hb 10,4-10 / Lc 1,26-38

Anunciació

1986: Donato Mendoza, delegat de la Paraula i companys, màrtir de la fe entre els seus germans pobres de Nicaragua.
2002: Absolució de Safiya Hussaini, nigeriana condemnada a morir per lapidació.

Dia de l'hora del planeta per l'estalvi energètic

26 Dillans

Is 42,1-7 / SI 26
Jn 12,1-11

Brauli
Dia mundial del teatre.
1989: María Gómez, mestra catequista màrtir del servei al seu poble Simití a Colòmbia.
1991: Argentina, Brasil, Paraguai i Uruguai firmen el Tractat d'Asunción, constituint el Mercosur.
1998: Onalício Araujo Barros i Valentín Serra, líders del MST, executats pels *fazendeiros* a Parauapebas, Pará, Brasil. **20 anys.**

27 Dimarts

Is 49,1-6 / SI 70
Jn 13,21-33.36-38

Rupert
1502: Colom arriba a Cariari, Costa Rica.
1984: Els Txukahamãe bloquegen una carretera principal exigint les seves terres sagrades al Xingú.
2011: † José Comblin, teòleg llatinoamericà, profeta radical, compromès amb els pobres, escriptor prolífic, Brasil.

28 Dimecres

Is 50,4-9 / SI 68
Mt 26,14-25

Sixt
1750: Neix Francisco de Miranda a Caracas.
1985: Héctor Gómez Calito, defensor de drets humans, capturat, torturat i brutalment assassinat a Guatemala.
1988: 14 indígenes tikunes assassinats i 23 de ferits pel llenyataire Oscar Castelo Branco i 20 pistolers. Reunits a Benjamin Constant, Brasil, esperaven l'ajuda de la FUNAI davant de les amenaces del llenyataire. **30 anys.**

Lined writing area for notes, consisting of multiple horizontal lines across the page.

29 Dijous Sant

Ex 12,1-8.11-14 / Sl 115
1Cor 11,23-26 / Jn 13,1-15

Beatriu de Silva

Joan Nielsen Hauge

1904: Neix Consuelo Lee Corretjer, revolucionària, poeta i mestra, líder del moviment independentista porto-riqueny.

1967: Per primera vegada brolla petroli a l'Amazònia equatorialiana.

1985: Rafael i Eduardo Vergara Toledo i Paulina Aguirre Tobar; José Manuel Parada, sociòleg de la Vicaria de la Solidaritat, Santiago Natino, publicista i militant, i Manuel Guerrero, líder sindical, màrtirs de la resistència contra la dictadura a Xile.

30 Divendres Sant

Is 52,13-53,12 / Sl 30
Hb 4,14-16;5,7-9 / Jn 18,1-19,42

Gladys, Joan Clímac

1492: Decret dels Reis Catòlics que expulsa els jueus d'Espanya.

1870: Els homes afroamericans guanyen el vot als EUA: ratificació de la 15a esmena.

2007: † Maria Julia Hernández, defensora dels DH a El Salvador.

31 Dissabte Sant

Gn 1,1-2,2 / Gn 22,1-18 / Ex 14,15-15,1
Is 54,5-14 / Is 55,1-11 / Ba 3,9-15.32-4,4
Ez 36,16-28 / Rm 6,3-11 / Mt 28,1-10

Benjamí

Amós, Joan Donne

1767: Expulsió dels jesuïtes d'Amèrica Llatina.

1866: Esclata la guerra entre Espanya per una part i Xile, Bolívia i Perú per l'altra.

Plena: 12h37m (UTC) a Lliura

1

Diumenge de PASQUA
Ac 19,34a.37-43 / Sl 117
Col 3,1-4 / Jn 20,1-9

Hug

1680: Lisboa declara abolida l'esclavitud dels indis al Brasil, per influència d'Antonio Vieira.

1923: Primer congrés feminista celebrat a Amèrica Llatina, a Cuba. **95 anys.**

1964: Cop militar contra João Goulart. Comencen 21 anys de dictadura militar a Brasil.

1980: Comença la gran vaga de metal·lúrgics a São Paulo i a l'interior.

1982: Ernesto Pili Parra, militant, màrtir de la pau i la justícia a Caquetá, Colòmbia.

ELS REFUGIATS LGTBI, QUAN ESTIMAR O SER ET POSA EN PERILL DE MORT

PAU GÁLVEZ
Salt, Catalunya

El terme “refugiats” es va establir l’any 1951 en la Convenció de Ginebra que aprovava l’Estatut del Refugiats. Segons aquest text internacional, tenen aquesta consideració les persones que fugen del seu país d’origen per *“un temor fonamentat de ser perseguit per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social o opinions polítiques”*.

Dins del terme refugiats hi trobem moltes realitats, però n’hi ha una que moltes vegades és invisibilitzada. Estem parlant del cas de persones que han de fugir del seu país a causa de la seva orientació sexual o identitat de gènere. Són els refugiats LGBTI (acrònim utilitzat per designar el col·lectiu de lesbianes, gais, bisexuals, transsexuals i intersexuals).

En una gran part dels països s’exerceix “homofòbia d’estat”, és a dir, hi ha estats que castiguen i persegueixen el col·lectiu LGBTI des de les seves institucions –unes institucions que haurien de ser les garants dels drets de tota la població. A dia d’avui, encara trobem 83 països que practiquen aquesta homofòbia d’estat, als quals podríem classificar en dos grups:

Els que, en la seva legislació penal, castiguen de forma directa les relacions sexuals o afectives entre persones del mateix sexe. En aquest grup tenim aquells països que s’autojustifiquen en la suposada aplicació de l’anomenada llei islàmica o sharia, com l’Iran, Aràbia Saudita, Iemen, Mauritània, Sudan, Nigèria o Somàlia, on el simple fet de ser homosexual es castiga amb la pena de mort. En molts altres països, les persones LGBTI han d’afrontar llargues penes de presó i/o de multa per la seva orientació sexual o identitat de gènere, és el cas de Tanzània, Senegal o el Marroc, però també de països que poc tenen a veure amb la religió islàmica com són l’Índia, Trinidad i Tobago o Jamaica. A aquesta llista negra s’hi han de sumar els territoris d’Iraq i Síria controlats per Estat Islàmic.

Els països que discriminen els seus ciutadans en funció de la seva orientació sexual. En aquest cas trobem lleis que fan un tracte diferenciat i discriminatori com pot ser l’edat de consentiment a Grècia i Canadà o l’exclusió de l’exèrcit a Xipre o Corea del Sud. També en aquest grup hi trobem les anomenades lleis “antipropaganda”, eufemisme utilitzat per denominar aquelles lleis que impedeixen el dret a la llibertat d’expressió del col·lectiu LGBTI, com el cas de Rússia.

La legislació internacional protegeix formalment els refugiats LGBTI. Els principis de Yogyakarta, adoptats l’any 2007 insten a atorgar la condició de refugiats a les persones que són perseguïdes per pertànyer al col·lectiu LGBTI.

L’ACNUR va publicar unes directrius per atorgar l’Estatut de Refugiats al col·lectiu LGBTI. Aquest reconeixement es faria en base a l’article 1A(2) de la Convenció de Ginebra i del seu Protocol de Nova York de 1967, el qual estableix que “A l’efecte de la present Convenció, el terme “refugiats” s’aplicarà a tota persona: “Que (...) a causa de fundats temors de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social o opinions polítiques, es trobi fora del país de la seva nacionalitat i no pugui o, a causa d’aquests temors, no vulgui acollir-se a la protecció d’aquest país (...)”.

En l’àmbit estatal, Espanya va incloure l’any 2009 l’orientació sexual com a motiu explícit de reconeixement de la condició de refugiats en la Llei 12/2009, d’Asil. No obstant, tota aquesta protecció internacional i estatal no es correspon amb l’efectiva protecció que es dona en la pràctica als refugiats LGBTI. La Comissió Espanyola d’Ajuda al Refugiats (CEAR) ha posat de manifest en diverses ocasions l’escàs nombre de resolucions d’asil favorables a refugiats LGBTI.

Les persones refugiades LGTBI normalment han hagut d’amagar la seva realitat per poder sobreviure i sortir del seu país. En el país receptor el dubte sobre si donar-se a conèixer com a persona pertanyent a la comunitat LGTBI és degut a que si no és acceptada com a persona refugiada i ha de tornar al seu país, pot rebre la repressió en haver descobert la seva condició sexual. Increïblement també trobem la denegació de l’asil per l’anomenat “requisit de discreció”, on l’estat argumenta que poden evitar la persecució en el seu país d’origen si mantenen oculta la seva orientació sexual o identitat de gènere. Entitats com ACNUR ja han deixat clar que aquest requisit de discreció és contrari a l’Estatut del Refugiats.

Avui, els refugiats LGBTI es troben davant una doble desafiament: la lluita pel dret a l’asil a nivell mundial, per una banda; i el combat contra la LGTBIfòbia, per l’altra.

Aquesta realitat no pot ser aliena al món de la solidaritat i la cooperació, i per extensió de tota la societat. No s’hi val a mirar cap una altra banda dient que és el problema d’una minoria, o fins i tot posant en dubte la persecució que reben les comunitats LGTBI o (en el pitjor dels casos) justificant-la. No podem indignar-nos amb les execucions d’homosexuals a l’Iran o els camps de concentració per a homes gais a Txetxènia, i no obrir les nostres portes a les persones que fugen d’aquestes barbàries, negar l’acollida a la nostra societat ens fa còmplices d’aquestes violacions dels drets humans. □

PROSTITUCIÓ, UN DEBAT NECESSARI

GLÒRIA SANZ
Girona, Catalunya

Els discursos sobre la prostitució generen controvèrsia, des de les posicions més conservadores fins als sectors més actius i transformadors dels moviments socials. Dins mateix dels moviments feministes s'hi sol distingir entre propostes regulacionistes i postures abolicionistes, amb arguments en gran part irreconciliables. En alguns espais, encara insuficients i poc oberts al gran públic, hi ha iniciatives que conviden experts, polítics, juristes, treballadores del sexe, professionals de serveis socials, etc. a dialogar i reflexionar sobre una activitat que afecta la vida de milions de dones arreu del món. Són realment necessàries.

La controvèrsia sembla una excusa per al poc compromís d'institucions i governs: la prostitució té una presència minsa o poc seriosa en molts mitjans de comunicació i amb prou feines s'esmenta en els programes dels partits polítics. És encara una realitat molt desconeguda perquè ha estat intencionadament invisibilitzada per raons religioses, morals i fins i tot estètiques, amb mesures "oficials" que sovint s'han dedicat a estigmatitzar-la i amagar-la, agreujant els problemes que envolten la situació precària de moltes dones.

Beatriz Gimeno, al seu llibre *La prostitución*, publicat per Edicions Bellaterra, ens ofereix una visió global i social de la prostitució, plena d'elements útils per a un debat necessari, com ara dades realistes i testimonis de primera mà sobre la situació de les prostitutes. Gimeno és filòloga, escriptora, política i activista en favor dels drets de lesbianes, gais, bisexuals i transsexuals (LGBT). Ha participat en seminaris feministes i universitaris sobre prostitució, drets humans i violències de gènere. Autora de nombrosos articles que resulten útils per observar les diverses cares de la prostitució, és una veu activa i reconeguda en l'evolució d'aquest debat en àmbits socials i polítics.

Les seves obres plantegen la necessitat d'abordar la prostitució com a fenomen social, amb totes les seves arrelles. L'entén essencialment com un terrible símptoma de la societat patriarcal i de l'economia capitalista. D'una banda, la prostitució com a institució transmet, perpetua i reforça la desigualtat i els rols de sexe més tradicionals i patriarcals. De l'altra, –en paraules de l'autora– *ha passat de ser una sortida individual per a les dones més pobres, a convertir-se en una part fonamental d'un dels negocis globals que mou més diners, tant legals com il·legals: el negoci del sexe*. Afirmar, a més, que qui mou els fils d'aquest negoci multimilionari de dimensions mundials són màfies internacionals que es dediquen indistin-

tament a les mercaderies més lucratives, com ara la droga i les armes.

El fet que sigui un espai de desigualtat entre gèneres, de vulneració de drets humans i de grans interessos econòmics agreuja encara més les conseqüències de la manca de polítiques valentes de municipis i governs.

És poc realista entendre la prostitució com un intercanvi de serveis lliure, remunerat i respectuós. Si així fos, només es tractaria de regularitzar un sector laboral i comercial per protegir alguns drets i fer aflorar una part de l'economia submergida, inclosa la hipòtesi ingènua que tant treballadors com clients fossin homes i dones en un 50%. Però els partidaris de la regularització no poden ignorar que les situacions de prostitució tenen tota una altra dimensió i són significativament més injustes. Qui hi sortiria guanyant si la qüestió fos transformar proxenetes en empresaris?

Cal afrontar amb realisme que parlar de prostitució vol dir parlar d'explotació, de tràfic de persones, de clandestinitat, d'abús de menors, de pèrdua de drets i llibertats, de marginalitat i pobresa, i molt sovint de violència de gènere. Perquè la prostitució és, bàsicament, un tema de drets humans que afecta milions de dones a tot el món. Hi ha encara tantes assignatures pendents al voltant dels drets socials, laborals, econòmics, sexuals i reproductius de les dones que podem afirmar que un 50% de la població mundial viu en situacions que inclouen algun tipus de marginació o de precarietat. En aquest context, bordells, carreteres i situacions alegals impliquen un risc afegit d'explotació, violència física, maltractament psicològic i feminicidis.

Malauradament, ni les societats que es consideren més desenvolupades en l'àmbit dels drets humans han resolt el problema de la prostitució, que cal relacionar, sobretot, amb la desigualtat i la pèrdua de drets que pateixen persones especialment vulnerables. No es pot entendre l'exercici de la prostitució com una qüestió de llibertats individuals o de dret al propi cos. La realitat i les xifres ens demostren que la llibertat és lluny de la gran majoria dels contextos i situacions en què hi ha prostitució. Cal un enfocament valent i solidari, allunyat de judicis morals i, alhora, acceptar les contradiccions que comporta abordar el tema de la prostitució a la recerca de solucions vàlides. Seminaris universitaris, articles d'opinió, treballs periodístics d'investigació i debats als mitjans de comunicació poden tenir un paper determinant en un debat urgent i necessari. □

2018

Març

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4	19	20	21	22	23	24	25
5	6	7	8	9	10	11	26	27	28	29	30	31	
12	13	14	15	16	17	18							

Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
26 Dillans	27 Dimarts	28 Dimecres	29 Dijous
2	3	4	5
9	10	11	12
16	17	18	19
23	24	25	26
30			

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	<i>Maig</i>
1	2	3	4	5	6	21	22	23	24	25	26	27		
7	8	9	10	11	12	13	28	29	30	31				
14	15	16	17	18	19	20								

ABRIL

Divendres		Dissabte		Diumenge		
30		31		1		1
						2
						3
						4
						5
						6
6		7		8		7
						8
						9
						10
						11
						12
13		14		15		13
						14
						15
						16
						17
						18
20		21		22		19
						20
						21
						22
						23
						24
27		28		29		25
						26
						27
						28
						29
						30
						31

2

Dilluns

Hch 2,14,22-23 / Sl 15
Mt 28,8-15

Francesc de Paula

- 1550: La Corona espanyola ordena ensenyar castellà als indígenes.
- 1982: L'exèrcit argentí ocupa les illes Malvines intentant recuperar-les de la possessió britànica.
- 1993: Vaga conjunta a 8 països d'Europa contra la desocupació i l'amenaça sobre les conquestes socials.

3

Dimarts

Hch 2,36-41 / Sl 32
Jn 20,11-18

Ricard, Sixt

- 1976: Víctor Bionchenko, pastor protestant, Argentina.
- 1986: Brasil aprova el seu Pla d'Informàtica, que protegirà la indústria nacional uns anys.

4

Dimecres

Hch 3,1-10 / Sl 104
Lc 24,13-35

Gemma Galgani Isidor de Sevilla

- 1775: La Corona portuguesa estimula els casaments entre indígenes, negres i blancs.
- 1884: Acord de Valparaiso. Bolívia cedeix Antofagasta a Xile convertint-se en país mediterrani.
- 1968: Martin Luther King Jr. assassinat, Memphis, EUA.
- 1985: Rosario Godoy i família, màrtirs de la fraternitat a El Salvador.
- 2007: Carlos Fuentealba, sindicalista assassinat per la policia de Neuquén, Argentina, mentre reclamava drets laborals.

Dià contra la prostitució infantil.

Eclipse total de luna, visible en Amèrica

abril

5

Dijous

Hch 3,11-26 / Sl 8
Lc 24,35-48

Vicenç Ferrer

1818: Victòria de San Martín a Maipú, que conclou la Independència de Xile.
1976: Juan Carlo D'Costa, obrer, Paraguai.
1989: Maria Cristina Gómez, de l'Església Baptista, màrtir de la lluita de les dones salvadorenques.
1992: Fujimori dissol el Congrés, suspèn la Constitució i imposa la llei marcial.

6

Divendres

Hch 4,1-12 / Sl 117
Jn 21,1-14

Marcel·lí

Albert Durero

1979: Mor als 39 anys Hugo Echegaray, sacerdot i teòleg de l'alliberament peruà.

7

Dissabte

Hch 4,13-21 / Sl 117
Mc 16,9-15

Joan Baptista de La Salle

1999: Les AUC ataquen les Comunitats de Pau del Chocó (Colòmbia) massacrant 11 camperols, entre els quals 6 de Villahermosa: Coi, Floriberto, J. Correa, Chucho Arias, El Moreno i El Gordo.

Dia mundial de la salut.

abril

8

2n Diumenge de Pasqua
Ac 4,31-35 / Sl 117
1Jn 5,1-6 / Jn 20,19-31

Dionís

Festa «Vesak», naixement de Buda (566 a.C.).
1827: Neix Ramón Emeterio Betances, revolucionari que va concebre la idea del Crit de Lares, insurrecció porto-riquenya contra el domini espanyol.
1977: Carlos Bustos, sacerdot caputxí, testimoni de la fe entre els pobres de Buenos Aires, assassinat.

Dia mundial del Poble Gitano.

Establert pel Primer Congrés Mundial Gitano, celebrat a Londres, aquest mateix dia, el 1971.

Minvant: 22h13m (UTC) a Escorpi

9

Dillans

Anunciació / Is 7,10-14;8,10 / Sl 39
Hb 10,4-10 / Lc 1,26-38

Casilda, M Cleofàs

Dietrich Bonhoeffer

1920: Desembarcament de marines a Guatemala per protegir els ciutadans nord-americans.

1948: Jorge Eliécer Gaitán, assassinat a Bogotà. Violenta rebel·lió: el «Bogotazo». **70 anys.**

1952: Comença la Revolució Cívica a Bolívia.

10

Dimarts

Hch 4,32-37 / Sl 92
Jn 3,5a.7b-15

Ezequiel

Miquel Agrícola

1919: Mor en emboscada Emiliano Zapata, general dels camperols revolucionaris mexicans.

1985: Daniel Hubert Guillard, rector a Cali, mort per l'exèrcit pel seu compromís, Colòmbia.

1987: Martiniano Martínez, Terencio Vázquez i Abdón Julián, de l'Església Baptista, màrtirs de la llibertat de consciència a Oaxaca, Mèxic.

11

Dimecres

Hch 5,17-26 / Sl 33
Jn 3,16-21

Estanislau

1986: Antonio Hernández, periodista i militant popular, màrtir de la solidaritat a Bogotà.

2002: Cop d'Estat contra el president Hugo Chávez a Venèçuela, que durarà 4 dies fins a la seva reposició. Tres presidents en 42 hores.

abril

Lined writing area for the month of April, divided into three columns corresponding to the days of the week.

16 Dillans

Hch 6,8-15 / Sl 118
Jn 6,22-29

- Gràcia
- 1952: Triomfa la revolució: camperols i miners aconseguixen la reforma agrària a Bolívia.
- 1977: Es constitueix el Comitè pro defensa de presos, perseguits, desapareguts i exiliats polítics de Mèxic (EUREKA).
- 1984: 17 milions de persones es manifesten a São Paulo demanant les eleccions «Directas ya».
- 2002: Carlos Escobar, jutge paraguaià, ordena la captura i extradició del dictador Alfredo Stroessner, asilat a Brasília, per la mort el 1979 d'una dirigent sindical del gremi docent.

17 Dimarts

Hch 7,51-8,1a / Sl 30
Jn 6,30-35

- Anicet
- 1695: Mor Juana Inés de la Cruz, poetessa mexicana.
- 1803: Mor Toussaint L'Ouverture, lluitador per l'alliberament d'Haití.
- 1990: Tiberio Fernández, i companys, màrtirs de la promoció humana, Trujillo, Colòmbia.
- 1996: Matança d'Eldorado de Carajás, Pará, Brasil. La policia militar de l'Estat mata 23 persones.
- 1998: César Humberto López, de FraterPaz, assassinat, San Salvador. **20 anys.**

Dia internacional de la lluita camperola.
És el "Primer de maig" dels camperols.

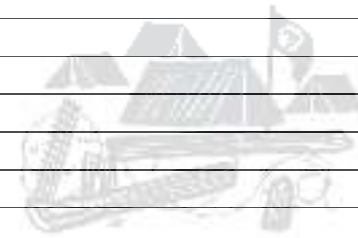
18 Dimecres

Hch 8,1b-8 / Sl 65
Jn 6,35-40

- Perfecte, Galdí
- 1537: Francisco Marroquín, primer bisbe consagrat a les Índies, fundador de les primeres escoles i hospitals, pastor de Guatemala.
- 1955: Conferència de Bandung, Indonèsia, on es crea el moviment de països no alineats.
- 1998: Eduardo Umaña Mendoza, advocat defensor dels drets populars, denunciador dels paramilitars, assassinat. **20 anys.**

Dia mundial contra l'esclavitud infantil
215 milions de nens en aquesta situació,
segons l'OIT 2010

Nova: 01h57m (UTC) a Àries

19 Dijous

Hch 8,26-40 / Sl 65
Jn 6,44-51

Lleó, Emma

Olavus Petri

1925: Desembarcament de marines a La Ceiba, Hondures.

1980: Juana Tun, esposa de Vicente Menchú i el seu fill Patrocínio, família indígena de catequistes, que va lluitar per la seva terra, màrtirs d'El Quiché.

2005: Adolfo Scilingo, condemnat a Espanya a 640 anys de presó per la seva participació en els «vols de la mort» de la dictadura argentina.

2010: 1a Conferència Mundial dels pobles sobre el Canvi Climàtic i els Drets de la Mare Terra. Tiquipaya. Cochabamba. Bolívia

Dia Panamericà de l'Indi.

20 Divendres

Hch 9,1-20 / Sl 116
Jn 6,52-59

Sulpici

1586: Neix a Lima Rosa de Lima.

1871: Els franciscans de Brasil alliberen els esclaus de tots els seus convents.

1898: Guerra entre Espanya i els EUA, que envaeixen Cuba, Puerto Rico, Guam i Filipines.

1980: Màrtirs indígenes de l'organització popular a Veracruz, Mèxic.

1980: «Primavera amaziga»: revolta cultural i democratitzadora dels amazigs de la Cabília algeriana contra el poder central i arabitador d'Alger.

1997: Gaudino dos Santos, indígena pataxó, mor cremat a Brasília per uns joves.

21 Dissabte

Hch 9,31-42 / Sl 115
Jn 6,60-69

Anselm

Naixement de Mahoma. Dia de perdó per al món.

Naixement de Rama. Religió Sikh.

1792: Decapiten Joaquín da Silva Xavier, «Tiradentes», precursor de la Independència de Brasil.

1960: Brasília es constitueix com a capital de Brasil.

1965: Mor torturat Pedro Albizu Campos, independentista de Puerto Rico.

1971: Mor F. Duvalier, Haití.

1989: Juan Sisay, màrtir de la fe i de l'art popular a Santiago de Atitlán, Guatemala.

2013: Després de 20 anys, la Justícia condemna els policies responsables de la matança de Carandirú (2-10-92), Brasil.

22

4t Diumenge de Pasqua
Ac 4,8-12 / Sl 117
1Jn 3,1-2 / Jn 10,11-18

Soter, Caius, Agapit

1500: Pedro Alvares Cabral desembarca a Brasil. Comença la invasió al Sud.

1519: Cortés desembarca a Veracruz amb 600 soldats, 16 cavalls i peces d'artilleria.

1638: Hernando Arias de Ugarte, bisbe de Quito i de Santa Fe, Colòmbia, defensor dels indis.

1982: Félix Tecu Jerónimo, camperol achí, catequista delegat de la Paraula, Guatemala.

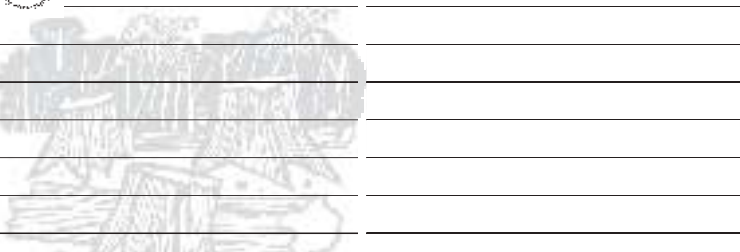
1990: Paulo i José Canuto, màrtirs de la lluita per la terra, a Río María, PA, Brasil, assassinats.

1997: L'exèrcit assalta l'ambaixada del Japó a Lima assassinant els 14 ocupants de l'IMRTA.

Dia Internacional de la Mare Terra (ONU).

Creixent: 19h47m (UTC) a Àries

23 Dillans

Hch 11,1-18 / Sl 41
Jn 10,1-10

Jordi, Toyohico Kagawa

1971: Revolta indígena contra les proves atòmiques que contaminen l'illa d'Anchitks, Alaska.

Dia del Llibre i dels Drets d'Autor.

«Per haver coincidit en aquest dia de 1616 la mort de l'Inca Garcilaso de la Vega, la de Miguel de Cervantes i la de William Shakespeare».

24 Dimarts

Hch 11,19-26 / Sl 86
Jn 10,22-30

Fidel

1915/17: Mort i deportació de gairebé un milió i mig d'armenis.
1965: Intervenció dels EUA a la República Dominicana, amb 40.000 homes.

1985: Laurita López, catequista, màrtir de la fe a l'Església salvadorenca.

2010: Mor a la presó Paul Shaefer, cap de la «Colònia Dignitat» al Sud de Xile durant la dictadura.

25 Dimecres

1Pe 5,5b-14 / Sl 88
Mc 16,15-20

Marc

1667: Pedro de Betancourt, apòstol dels pobres a Guatemala, canonitzat el 30.07.2002.

1975: Es constitueix l'Associació Indígena de la República Argentina (AIRA).

abril

Lined writing area for the calendar page.

Additional lined writing area at the bottom of the page.

26 Dijous

Hch 13,13-25 / Sl 88
Jn 13,16-20

Anaclet, Marcel·lí, Isidor

1995: Assassinat de Quim Vallmajó (Navata, Alt Empordà, 1941) a Rwanda, missioner a Àfrica.

1998: Assassinat a Guatemala Mons. Gerardi, després de publicar l'informe «Nunca Más», que documenta 55.000 violacions de drets humans, atribuïdes en un 80% a l'exèrcit. **20 anys.**

27 Divendres

Hch 13,26-33 / Sal 2
Jn 14,1-6

Zita, Montserrat

1977: Rodolfo Escamilla, sacerdot, màrtir, Mèxic.

1999: El Tribunal del Deute Extern de Río de Janeiro, Brasil, determina que no es pagui.

2010: Bety Cariño i Jyri Jaakkola, mexicana i finlandesa, defensors dels DDHH, assassinats en atac armat a la seva caravana de solidaritat, a Oaxaca, Mèxic.

28 Dissabte

Hch 13,44-52 / Sl 97
Jn 14,7-14

Pere Chanel

1688: Carta Regia de Portugal restablint l'esclavitud i guerra justa contra l'indígena.

1965: Lyndon Johnson ordena envair la República Dominicana.

1985: Cleúsa Carolina Rody Coelho, agustina missionera recoleta, assassinada per la seva defensa dels indígenes a la Prefectura Apostòlica de Lábrea, Brasil. Va desaparèixer el 28 d'abril i van trobar-ne el cadàver el 3 de maig.

Quim Vallmajó

29

5è Diumenge de Pasqua
Ac 9,26-31 / Sl 21
1Jn 3,18-24 / Jn 15,1-8

Caterina de Sena

1982: Mort d'Enrique Alvear, bisbe, pastor i profeta de l'Església a Xile.

1991: Moisés Cisneros Rodríguez, marista, màrtir de la violència i la impunitat, Guatemala.

2009: El jutge Garzón obre una causa per jutjar els responsables de les tortures a Guantánamo durant l'administració Bush.

30 Dillans

Hch 14,5-18 / SI 113
Jn 14,21-26

Pius V
1948: Vint-i-un països firmen a Bogotà la carta constitutiva de l'OEA.
1977: Es crea l'associació de les Madres de la Plaza de Mayo, Argentina.

Plena: 00h58m (UTC) a Escorpi

1

Dimarts

Hch 14,19-28 / SI 144
Jn 14,27-31a

Josep Obrer
Felip i Jaume
1980: Conrado de la Cruz, sacerdot, i Herlindo Cifuentes, catequista, segrestats i morts, màrtirs, a Guatemala.
1981: Raynaldo Edmundo Lemus Preza, de la CEB Guadalupe, a Soyapango, El Salvador, capturat i desaparegut pel seu compromís cristià, amb el seu amic Edwin Laínez.

Dia internacional dels treballadors.

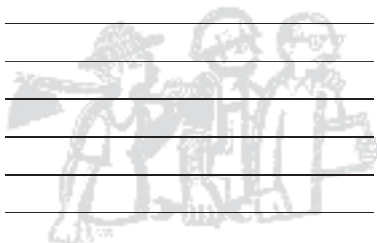
2

Dimecres

Hch 15,1-6 / SI 121
Jn 15,1-8

Anastasi
1979: Luis Alfonso Velázquez, nen de 10 anys, màrtir de la dictadura somocista, Nicaragua.
1981: Es crea la Unió de Nacions Indígenes del Brasil (UNI).
1994: Sebastián Larrosa, estudiant camperol, màrtir de la solidaritat entre els pobres del Paraguai.
1997: Mor Paulo Freire, fundador de la pedagogia alliberadora llatinoamericana.
2002: Matança de Bojayá, Chocó, Colòmbia; 80 morts civils (48 menors) en un enfrontament entre les FARC i els paramilitars de les AUC.
2014: Mor Tomás Balduino, dominic, bisbe líder de l'Església alliberadora brasilera, fundador del CIMI, CPT...

abril

3

Dijous

1Cor 15,1-8 / Sl 18
Jn 14,6-14

Felip i Jaume

1500: Fra Henrique de Coimbra, primer missioner europeu que trepitja terra brasilera.

1991: Felipe Huete, delegat de la Paraula, i quatre companys, màrtirs de la Reforma Agrària, a El Astillero, Hondures.

Dia (de l'ONU) de la llibertat de premsa.

4

Divendres

Hch 15,22-31 / Sl 56
Jn 15,12-17

Ciriac, Mònica

1493: Butlla *Inter Caetera* per la qual el Papa fa donació de les terres del nou Continent als Reis Catòlics.

1521: Pedro de Córdoba, primer apòstol missioner dels dominics a Amèrica. Autor del primer catecisme a Amèrica.

1547: Cristóbal de Pedraza, bisbe d'Hondures, "Pare dels Indis".

2010: Martínez de Hoz, superministre ideòleg de la dictadura, detingut als seus 84 anys d'edat, Buenos Aires.

5

Dissabte

Hch 16,1-10 / Sl 99
Jn 15,18-21

Màxim

1862: Mèxic derrota els francesos a Puebla.

1980: Isaura Esperanza, «Chaguita», catequista, de la Legió de Maria, màrtir salvadorenca.

2001: És assassinada Bàrbara Ann Ford, 64, religiosa nord-americana. Viví al Quiché des de 1989.

maig

6

6è Diumenge de Pasqua

Ac 10,25-26.34-35.44-48 / Sl 97

1Jn 4,7-10 / Jn 15,9-17

Heliodor

1977: Oscar Alajarin, militant de l'Església metodista, màrtir de la solidaritat a l'Argentina.

1987: Rubén Darío Vallejo, sacerdot, Colòmbia.

1994: La Cort Constitucional de Colòmbia legalitza la «dosi personal» de narcòtics.

Dia dels màrtirs d'Hondures.

LA MEITAT O LA POBLACIÓ SENCERA?

MARTA MACIAS I QUESADA

Barcelona, Catalunya

El progrés humà va íntimament lligat al paper de la dona a cadascuna de les societats del món. Així, el coneixement, reconeixement i promoció dels drets humans és parcial –i segons com, fictici– si no se centra en combatre i vèncer la principal resistència global per aquest progrés humà: el marc mental i el sistema de relacions socials, polítiques i econòmiques que ha imposat el patriarcat.

Efectivament, apuntem al patriarcat com a causa global –amb diferents formes, noms i matisos arreu del planeta– de les desigualtats que tenallen el conjunt de la població mundial i, de forma específica i concreta, les dones.

Analitzat en positiu, observem que el nivell de respecte i promoció dels drets humans de les dones esdevé un índex de qualitat democràtica essencial per observar el grau de progrés d'una societat en concret. Ras i curt: el progrés té nom de dona arreu. El té als països del Sud, clar, però el té i cal reivindicar-ho sense angúnia al nostre propi entorn, al món del Nord, al món aparentment desenvolupat.

Paradoxalment, des del Nord hem desenvolupat eines, estratègies i mitjans per evitar la conculcació dels drets de les dones al Sud, però mantenim una certa incapacitat de realitzar una diagnosi sobre les desigualtats de gènere i les inèrcies masclistes en els nostres propis entorns. És per això que afirmem que el progrés humà només té una dimensió, la global, i que manté intacte el repte d'incorporar-hi la meitat dels actors mundials: les dones.

El desenvolupament és un dret humà que han de gaudir per igual homes i dones en tots els àmbits i etapes de la vida, avançar en el desenvolupament igualitari equival a dir que hem ampliat la mirada a l'integrar els enfocaments de gènere, interculturalitat i drets humans. La incorporació d'aquests enfocaments ens permet situar les desigualtats com les principals causes de la pobresa, i és a partir de l'anàlisi i de l'eradicació de les causes que provoquen les desigualtats que comença la transformació social i el desenvolupament sostenible.

Les desigualtats i les discriminacions són diverses, múltiples i intersectorials, però el poder no és divers, el poder està concentrat en el gènere masculí i és hegemònic. Qualsevol indicador de desenvolupament humà amb la informació desagregada per gènere constata que el món segueix sent injust amb les dones, per tant si el que defensem és un desenvolupament just i equitatiu

entre homes i dones no és suficient l'enfocament d'interculturalitat i de drets humans, cal implementar polítiques que assoleixin la igualtat substantiva. És a dir polítiques que corregeixin els desavantatges socioeconòmics de les dones; la lluita contra els estereotips, l'estigma i la violència; i l'enfortiment del poder d'acció, la veu i la participació de les dones.

Les desigualtats de gènere són considerades com una de les principals causes de la pobresa però l'ajuda oficial al desenvolupament convertida en política pública de cooperació al desenvolupament tampoc s'escapa del model patriarcal de societat. Situar els drets humans de les dones com l'eix vertebrador de la cooperació incomoda els lideratges masculins perquè aquí i avui els drets humans segueixen tenint una mirada androcèntrica i hegemònica.

La cooperació feminista té detractors en la mateixa mesura que és transformadora perquè els canvis que provoca alteren l'actual hegemonia del poder masculí. Perpetuar les desigualtats en les relacions de poder manté l'hegemonia de l'home, i això el fa fort i segur. És denunciable com encara avui la majoria de polítiques públiques de cooperació al desenvolupament i acció humanitària no incorporen la transversalització de gènere. De fet, són polítiques que mantenen i perpetuen la violació sistemàtica dels drets humans de les dones.

La transversalització de gènere requereix empatia i voluntat. La seva aplicació no és fàcil perquè cal ser generós i ahora tenaç. No cedir a la por i mantenir la diferència com un atribut i una sort. Els drets econòmics, socials i culturals són bàsics per aconseguir la igualtat de gènere i són fonamentals per al desenvolupament. La igualtat entre dones i homes és una igualtat en el reconeixement, gaudi i exercici dels drets humans de tots dos. Per a això s'ha d'aconseguir la igualtat d'oportunitats, la igualtat en l'accés a les oportunitats i la igualtat de resultats.

No importa si les diferències entre dones i homes són construïdes o innates perquè la igualtat com a valor implica que en el que som iguals és en la nostra humanitat i no en les dades biològiques, materials o de qualsevol altra índole i per tant, l'obligació estatal és prendre totes i cadascuna de les mesures que siguin necessàries perquè cap llei, cap política, cap pla ni cap acció resulti en discriminació contra una dona. □

EL HIJAB, UNA HISTÈRIA POLÍTICA

KARIM SABNI
Banyoles, Catalunya

Una de les característiques més conegudes de la identitat occidental és l'assimilació cultural, l'objectiu de la qual és representar occident com una nació homogènia. Això no obstant, avui dia ens trobem amb un món més global i més divers; amb un munt de tribus urbanes a les nostres ciutats, barreja de cultures als nostres barris i, sobretot, amb molta diversitat en la vestimenta. Tot això qüestiona aquest vell concepte de homogeneïtat.

Davant d'aquesta situació podem observar com els partidaris de l'assimilació "identitària" poques vegades s'havien dirigit a les dones com ho fan ara. I això em du a preguntar-me, per què es converteixen en objecte de tanta atenció? Per què els polítics europeus notòriament reticents a aprovar lleis sobre la violència domèstica, l'assetjament sexual i la igualtat de remuneració, i que resisteixen activament l'aplicació de les lleis sobre la paritat política, estan tan preocupats per la situació de la dona en el context de l'Íslam?

Si tenim en consideració que la dreta, i especialment l'extrema dreta, associen el seu rebuig a l'Íslam amb el racisme contra els africans del nord fent-se ressò de la teoria del xoc de civilitzacions en una perspectiva d'identitat, ens és molt fàcil deduir que la roba de les dones musulmanes es veu com un tret molt més clar de la seva identitat religiosa que no pas la dels homes musulmans. Heus aquí, doncs, les campanyes racistes islamofòbiques de la dreta i extrema dreta que utilitzen sense embuts la imatge de la dona musulmana per aconseguir vots racistes.

El fet que dins d'algunes societats musulmanes s'hagin confiscat durant segles els drets de les dones ha comportat que ara, fora del món musulmà, s'hagi instrumentalitzat aquesta imatge de "dona víctima" per justificar les teories més dramàtiques com la del xoc de civilitzacions, la de la incompatibilitat de l'Íslam amb la modernitat o la d'un món occidental civilitzat davant d'un món bàrbar musulmà. I amb aquest discurs islamofòbic s'ha anat imposant arreu del món la idea de la salvació de la pobra dona amb vel.

Tot plegat s'emmarca com una "missió civilitzadora", intentant convertir la prohibició d'un símbol identitari religiós en una "mesura d'assimilació". Una situació completament inacceptable ja que suposa, en

ple segle XXI, retornar al model de pensament colonial.

Tanmateix hi ha partits més subtils, com PxC, el PP o Ciutadans, que pretenen emascarar aquest mateix plantejament racista darrere d'una defensa de la laïcitat. Això no obstant, voler prohibir a les dones utilitzar el vel sí que és un atac a la laïcitat ja que equival, de fet, a impedir una pràctica religiosa, mentre que la laïcitat precisament pretén garantir la llibertat religiosa. Així doncs, l'argument de la laïcitat no és res més que un racisme que no s'atreveix a dir el seu nom.

I encara ens podem trobar també amb cert feminisme que argumenta que les dones que porten el vel assimilen voluntàriament la dominació masculina i que, per tant, se les ha d'alliberar malgrat, si cal, la seva voluntat. Però aquest seria un feminisme tirànic que pot assimilar les pitjors pràctiques patriarcal, com els casos dels règims talibà o d'Àrabia Saudita on s'obliga les dones a vestir el burka.

Aquesta obsessió occidental envers el *hijab* no deixa de ser, doncs, una "histèria política"; retòrica plena d'ira, amenaces i lleis punitives adreçades a la roba de les dones musulmanes.

Tanmateix, totes aquestes dones porten el vel com a símbol de repressió? Totes aquestes dones no tenen la capacitat de poder decidir sobre la seva forma de vestir? Totes les dones que porten vel, són submises? I submises a qui, al marit? A l'Íslam? Són moltes preguntes que només provoquen que els homes ens qüestionem sobre la llibertat de les dones. Una llibertat que no està de més recordar-ho, han aconseguit encapçalant elles mateixes les lluites d'emancipació de cada moment històric concret. Però, per més que els homes treiem o posem més roba a les dones, no les podrem alliberar mai del domini patriarcal que exercim continuadament damunt seu si no comencem a canviar nosaltres mateixos.

L'única forma, al meu entendre, per poder entomar aquest debat seriosament i amb objectivitat és considerar el vel o *hijab* com una peça de roba que porta una més de les tribus urbanes que poblen els nostres barris, sense cap més consideració. La resta és anar a buscar-li, molt intencionadament, tres peus al gat. ■

2018

Abril

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1	16	17	18	19	20	21	22
2	3	4	5	6	7	8	23	24	25	26	27	28	29
9	10	11	12	13	14	15	30						

Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
30 Dillans	1 Dimarts	2 Dimecres	3 Dijous
7	8	9	10
14	15	16	17
21	22	23	24
28	29	30	31

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Juny
				1	2	3	18	19	20	21	22	23	24	
4	5	6	7	8	9	10	25	26	27	28	29	30		
11	12	13	14	15	16	17								

MAIG

Divendres			Dissabte			Diumenge		
4	5	6						
								1
								2
								3
								4
								5
								6
								7
								8
								9
								10
								11
								12
								13
								14
								15
								16
								17
								18
								19
								20
								21
								22
								23
								24
								25
								26
								27
								28
								29
								30
								31

7

Dillans

Hch 16,11-15 / Sl 149
Jn 15,26-16,4a

August, Flàvia, Domitilla

1937: Judici a Prestes, 16 anys de presó. Brasil.

1991: Capturen el fazendeiro Jerônimo de Amorim, per ordenar la mort d'un sindicalista, Brasil.

8

Dimarts

Hch 16,22-34 / Sl 137
Jn 16,5-11

Víctor i Acaci

1753: Neix Miguel Hidalgo, prohóm mexicà.

1770: Carles III ordena «que s'extingeixin els diferents idiomes indis i s'imposi el castellà».

1987: Vicente Cañas, missioner jesuïta, assassinat pels que cobejaven les terres dels indis que ell acompanyava, a Mato Grosso, Brasil.

1989: Nicolás van Kleef, sacerdot vicentí d'origen holandès assassinat per un militar a Santa María, Chiriquí, Panamá.

Dia de la Creu Roja Internacional.

Minvant: 02h09m (UTC) a Aquari

9

Dimecres

Hch 17,15.22-18,1 / Sl 148
Jn 16,12-15

Pacomi, Gregori Ostienc

1982: Luis Vallejos, arquebisbe d'El Cuzco, Perú, amenaçat de mort per la seva opció preferencial pels pobres, mor en «accident».

1994: Pren possessió de la Presidència de Sud-àfrica, després de les primeres eleccions multirracials de la història del país, en las quals va obtenir el 62% dels vots, Nelson Mandela, primer president negre del seu país, i el pres polític amb més anys a la presó.

maig

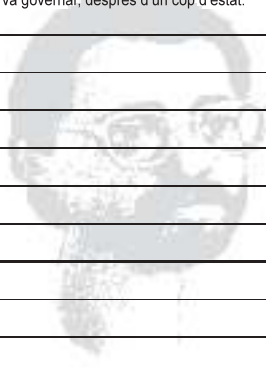
10 Dijous

Hch 18,1-8 / Sl 97
Jn 16,16-20

Joan d'Àvila, Antoni

- 1795: El zambo José Leonardo Chirino encapçala la insurrecció de Coro, Veneçuela, amb indis i negres, "per la llibertat dels esclaus i l'eliminació dels impostos".
- 1985: Ime García, sacerdot, i Gustavo Chamorro, militant, màrtirs de la justícia i la promoció humana a Guanabana, Colòmbia.
- 1986: Josimo Morais Tavares, sacerdot, assassinat pels latifundistes, màrtir de la pastoral de la terra, a Imperatriz, Brasil.
- 2013: Ríos Montt, exdictador guatemalenc, és condemnada a 80 anys de presó per genocidi i crims contra la Humanitat. La Comissió de la Veritat calcula que va cometre una mitjana de 800 assassinats mensuals en els 17 mesos que va governar, després d'un cop d'estat.

Josimo Morais

11 Divendres

Hch 18,9-18 / Sl 46
Jn 13,20-23a

Anastasi

- 1974: Carlos Múgica, sacerdot, màrtir del poble de les «villas miseria». www.carlosmugica.com.ar
- 1977: Alfonso Navarro, sacerdot, i Luís Torres, escolà, màrtirs a El Salvador.

12 Dissabte

Hch 18,23-28 / Sl 46
Jn 16,23b-28

Nereu, Aquil·leu, Pancraç

- Dia atribuït a l'esclava Anastasia, que simbolitza totes les negres torturades i violades fins a la mort pels propietaris blancs de les hisendes.
- 1957: L'OIT adopta el Conveni 107 sobre Poblacions Indígenes i Tribals, que protegeix l'indi.
- 1980: Walter Voodeckers, missioner belga, compromès amb els camperols pobres, màrtir a Escuintla, Guatemala.

maig

13

Ascensió
Ac 1,1-11 / Sl 46
Ef 1,17-23 / Mc 16,15-20

Fàtima

- 1829: Naixement de Segundo Ruiz Belvis, patriota i revolucionari porto-riqueny.
- 1888: S'aboleix jurídicament l'esclavitud al Brasil, quan ja el 95% dels negres havien aconseguit la llibertat per ells mateixos (llei àuria). **130 anys.**
- 1977: Luís Aredez, metge, màrtir de la solidaritat entre els pobres de l'Argentina.
- 1998: L'exèrcit ocupa a Bogotà la seu de la Comissió de Justícia i Pau de la Conferència Nacional de Religiosos de Colòmbia.

14 Dillans

Hch 1,15-17,20-26 / Sl 112
Jn 15,9-17

- Maties
- 1811: Independència del Paraguai. Festa nacional.
- 1904: † Mariano Avellana, missioner popular, claretà, Xile.
- 1980: Matança del riu Sumpul, El Salvador, on hi moren més de 600 persones.
- 1980: Juan Caccya Chipana, obrer, militant, víctima de la repressió policial al Perú.
- 1981: Carlos Gálvez, sacerdot, màrtir a Guatemala.
- 1986: Camperols màrtirs per la causa de la Pau, Cayara, Perú. **30 anys.**
- 1991: Porfirio Suny Quispe, militant i educador, màrtir de la justícia i solidaritat a Perú.

15 Dimarts

Hch 20,17-27 / Sl 67
Jn 17,1-11a

- Isidre Llaurador, Joana de Lestonnac
- 1903: Afusellen a Panamà, el general i guerriller Victoriano Lorenzo, heroi nacional.
- 1986: Nicolás Chuy Cumes, periodista evangèlic, màrtir de la llibertat d'expressió a Guatemala.
- 1987: Màrtirs indígenes, víctimes de la desposseïció de les seves terres, a Bagadó, Colòmbia.
- 2011: Comencen arreu de les places de l'Estat espanyol les acampades dels Indignats.

Dia internacional de la família (ONU)

Dia Internacional dels objectors de consciència.

Nova: 11h48m (UTC) a Taure

16 Dimecres

Hch 20,28-38 / Sl 67
Jn 17,11b-19

- Joan Nepomucè, Ubald
- 1818: Joan II aprova l'arribada de colons suïssos cap a l'actual Nova Friburg (estat de Rio de Janeiro), després de la fam de 1817 a Suïssa.
- 1981: Edgar Castillo, periodista, assassinat, Guatemala.

Comença el Ramadà

17 Dijous

Hch 22,30;23,6-11 / Sl 15
Jn 17,20-26

Pasqual Bailón

1961: Comença el bloqueig comercial dels EUA contra Cuba, en resposta a la seva Reforma Agrària.

2013: Mor a la presó, complint condemna, Jorge Videla, exdictador argentí.

Dia mundial de les telecomunicacions.
Una crida a evitar els enormes desequilibris en la producció de missatges i programes.

18 Divendres

Hch 25,13-21 / Sl 102
Jn 21,15-19

Rafaela M Porras

1525: Fundació de Trujillo (Hondures).

1781: José Gabriel Condorcanqui, Tupac Amaru II, lluitador del Perú i Bolívia, esquarterat.

1895: Neix Augusto C. Sandino a Nicaragua.

1950: Es reuneix a Rio de Janeiro el Consell Nacional de Dones Negres.

19 Dissabte

Hch 28,16-20.30-31 / Sl 10
Jn 21,20-25

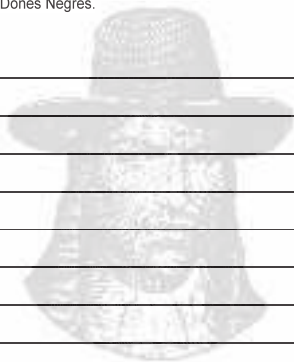
Pere Celesti

1895: Mor en combat, lluitant per la independència de Cuba, José Martí.

1995: Mor Jaime Nevaes, bisbe de Neuquén, veu profètica de l'Església argentina.

1997: Manoel Luis da Silva, 40, agricultor sense terra, assassinat a São Miguel de Taipú, Brasil.

Tupac Amaru II

maig

20

Pentecosta
Ac 2,1-11 / Sl 103
1Cor 12,3b-7.12-13 / Jn 20,19-23

Bernardí de Siena

1506: Colom mor a Valladolid (Espanya).

1976: Héctor Gutiérrez i Zelmar Michelini, militants uruguaians, màrtirs de la lluita del poble.

1993: Destitució del President de la República de Veneçuela, Carlos Andrés Pérez.

1998: Assassinat, a Pesqueira, Pernambuco, Brasil, Francisco de Assis Araújo, Cacic Xukuru. **20 anys.**

21 Dillans

St 3,13-18 / Sl 18
Mc 9,14-29

Feliça i Gisela, *Joan Eliot*

1897: Mor a Puerto Plata Gregorio Luperón, heroi de la independència de la República Dominicana.

1981: Pedro Aguilar Santos, sacerdot, màrtir, Guatemala.

1991: Irene McCormack, missionera, i companys, màrtirs per la causa de la pau, Perú.

Dia mundial (de l'ONU) de la diversitat cultural

22 Dimarts

St 4,1-10 / Sl 54
Mc 9,30-37

Joaquima Vedruna, Rita de Càsia

1937: Matança de Caldeirão, Brasil.

1965: Brasil envia 280 soldats, sol·licitats pels EUA, en suport al cop a Santo Domingo.

Dia internacional de l'ONU de la biodiversitat. Estan en perill d'extinció el 22% de les espècies de mamífers, el 23% de les d'amfibis, i el 25% de les de rèptils.

Dia mundial de la diversitat biològica

Creixent: 03h49m (UTC) a Verge

23 Dimecres

St 4,13-17 / Sl 48
Mc 9,38-40

Desideri, *Ludwig Nommensen*

1977: Elisabeth Käseman, militant luterana, màrtir dels pobres, Buenos Aires, Argentina.

2008: Tractat Constitutiu de la Unió de Nacions Sud-americanes, UNASUR. 12 països d'Amèrica del Sud.

Lined writing area for notes, consisting of multiple horizontal lines across the page.

24 Dijous

Crist Sacerdot / Gn 14,18-20 / Sl 109
1Cor 11,23-26 / Lc 9,11b-17

Vicenç de Lerins

1822: Batalla del Pichincha, plena independència de l'Equador.

1986: Ambrosio Mogorón, infermer espanyol, i companys camperols, màrtirs de la solidaritat a San José de Bocay, Nicaragua.

2005: Edickson Roberto Lemus, lluitador per la reforma agrària, assassinat a Progreso, Hondures.

2011: El matrimoni d'ambientalistes José Cláudio Ribeiro da Silva i Maria do Espírito Santo, Nova Ipxuna, PA, Brasil, assassinats per lluitar contra la devastació de la selva.

25 Divendres

St 5,9-12 / Sl 102
Mc 10,1-12

Gregori VII

1810: Revolució de maig, Dia de la Pàtria Argentina.

1987: Bernardo López Arroyave, sacerdot colombià màrtir a mans de terratinents i militars.

26 Dissabte

St 5,13-20 / Sl 140
Mc 10,13-16

Felip Neri, Mariana Paredes

1966: Independència de Guyana.

1969: Enrique Pereira Neto, sacerdot, 28 anys, màrtir de la justícia a Recife, Brasil.

Setmana de solidaritat amb els Pobles de tots els territoris colonials (ONU)

maig

27

Trinitat
Dt 4,32-34.39-40 / Sl 32
Rm 8,14-17 / Mt 28,16-20

Agustí de Cantorbery

Joan Calvi

1514: «Conversió» de Bartolomé de Las Casas a la Causa dels indis.

1975: S'oficialitza el quítxua al Perú.

2008: Detinguts 98 exagents de la DINA, aparell repressor de la dictadura de Pinochet, per l'«operació Colombo», amb 119 assassinats.

2011: Adelino Ramos, líder camperol, víctima per la seva lluita contra el latifundi devastador. Porto Velho, RO, Brasil.

28 Dillans

1Pe 1,3-9 / Sl 110
Mc 10,17-27

Emili i Just

1926: Cop d'Estat que porta el dretà Salazar al poder a Portugal, fins a la seva mort el 1970.

1993: Javier Cirujano, missioner, màrtir de la pau i la solidaritat a Colòmbia.

2001: La justícia francesa crida Henry Kissinger, exsecretari d'Estat dels EUA, implicat en assassinats de ciutadans francesos sota el règim de Pinochet.

2004: Amèrica Central firma un TLC amb els EUA que han de ratificar els Congressos dels respectius països.

29 Dimarts

1Pe 1,10-16 / Sl 97
Mc 10,28-31

Màxim

Jiri Tranovsky

1969: El «cordobazo»: explosió social contra la dictadura d'Onganía, a Córdoba, Argentina.

1978: Matança d'un centenar d'indígenes quechis a Panzós, Guatemala.

1980: Raimundo Ferreira Lima, «Gringo», camperol, sindicalista, agent de pastoral, màrtir a Conceição do Araguaia, Brasil.

2001: La jutgessa Servini, de l'Argentina, reitera a Xile la sol·licitud d'extradició de Pinochet per jutjar-lo per l'assassinat del general Prats.

2009: Detenen a Santiago de Xile un dels soldats que va executar Víctor Jara, 35 anys després.

2015: † P. Jaime McKenna, missioner de Dallas, EUA, que va passar tota la seva vida treballant amb els pobres a molts països d'Amèrica Llatina.

Plena: 14h20m (UTC) a Sagitari

30 Dimecres

1Pe 1,18-25 / Sl 147
Mc 10,32-45

Ferran, Joana d'Arc

1961: El dictador dominicà Rafael Leónidas Trujillo mor assassinat.

1994: Maria Correa, religiosa paraguaiana, germana dels indígenes Mby'a i profeta de la denúncia a la seva terra. Paraguai.

1996: La comissió de desapareguts polítics aprova la indemnització a la família de Fiel Filho, Brasil.

maig

31 Dijous

Sof 3,14-18 / Int.: Is 12
Lc 1,39-56

Visitació de Maria

1979: Teodoro Martínez, camperol, militant cristià, màrtir a Nicaragua.

1986: Primera Trobada d'Agents de Pastoral Negres de la diòcesi de Duque de Caxias i São João de Meriti, Brasil.

1990: Clotario Blest, profeta cristià al món sindical xilè.

Dia mundial sense tabac.

1 Divendres

1Pe 4,7-13 / Sl 95
Mc 11,11-26

Justí

1989: Sergio Restrepo, sacerdot, màrtir de l'alliberament dels camperols de Tierralta, Colòmbia.

1991: João de Aquino, president del Sindicat de Nueva Iguazú, Brasil, assassinat. 2009: General Motors declara la suspensió de pagaments més gran de la història industrial dels EUA, amb 122.550 milions de deute.

Dia mundial del reciclador

2 Dissabte

Judas 17,20b-25 / Sl 62
Mc 11,27-33

Pere i Marcel·lí

1537: Butlla *Sublimis Deus* de Pau III, que condemna l'esclavitud.

1987: Sebastián Morales, diaca de l'Església evangèlica, màrtir de la fe i la justícia a Guatemala.

3

Corpus Christi
Éx 24,3-8 / Sl 115
Hb 9,11-15 / Mc 14,12-16.22-26

Carles Luanga
Joan XXIII

1548: Juan de Zumàrraga, bisbe de Mèxic, protector dels indis.

1758: La Comissió de Límits troba els Yanomami de Veneçuela.

1885: Sant Carlos Luanga i companys, màrtirs d'Uganda. Patrons de la joventut africana.

1963: Mor Joan XXIII.

ELS DRETS DE LES DONES SÓN DRETS HUMANS

LA CEDAW: CONVENCIO SRE L'ELIMINACIO DE TOTES LES FORMES DE DISCRIMINACIO ENVERS LA DONA

BUFET POPULAR 'BORIS VEGA' I CEBS

Masaya, Nicaragua

Des de la Declaració Universal dels Drets Humans (DH) de 1948, tots els tractats de DH contemplen com a inherent a tota persona humana, entre altres, el dret a la igualtat i no discriminació per raons de sexe.

Eleanor Roosevelt deia que els drets humans universals començaven “en llocs tan propers i tan petits que no apareixen en els mapes i que conformen el món de l'individu: el barri on viu; l'escola o universitat on estudia; la fàbrica, el camp o l'oficina on treballa. Aquests són els llocs on cada home, dona i infant cerca ser igual davant la llei, en les oportunitats, en la dignitat sense discriminació. Si aquests drets no signifiquen res en aquests llocs tampoc signifiquen res enlloc”.

Això no obstant, quan un ésser humà neix amb sexe de dona, el tracte i valor desigual que rep de les societats patriarcals i capitalistes encara imperants al segle XXI és altament discriminatori i s'evidencia tant en l'àmbit públic com en l'espai privat de la llar, en el si de la família, on s'esdevenen moltes violacions als drets humans de les dones de totes les edats i a tots els països. La casa i el mateix cos són els primers llocs on les dones han de gaudir dels seus drets humans. Això es reconeix quan, amb la presència i obstinació del moviment de dones a l'ONU, s'aprova el 1979 la CONVENCIO SRE L'ELIMINACIO DE TOTES LES FORMES DE DISCRIMINACIO ENVERS LA DONA, coneguda com la CEDAW per les seves sigles en anglès, que defineix i detalla en què consisteix aquesta discriminació per raó del sexe envers les dones, establint les mesures que han d'adoptar els estats per eliminar-la a les lleis, a l'administració, a la vida política i pública, a la vida privada i familiar, a l'educació, a la feina, la salut, l'esport, l'oci, així com a la cultura i les tradicions. L'any 2000 es va aprovar un PROTOCOL FACULTATIU DE LA CEDAW en què es regulen dos procediments per denunciar i investigar les

violacions dels drets que s'hi contemplen.

Els instruments anteriors també prohibeixen aquesta discriminació en el gaudi dels drets, però la forma com ho estableixen és androcèntrica, perquè són pensats des de les necessitats dels homes, no creen drets per a les dones que siguin específics de la seva realitat quotidiana sinó que ofereixen la possibilitat d'exercir, en igualtat de condicions amb els homes, drets reconeguts per a ells. A la CEDAW els drets s'estableixen tenint en compte les necessitats de les dones. És clar que molts d'aquests drets són inherents a la condició humana i per tant, també necessaris per a les dones, però hi ha drets que només necessiten elles, ja sigui per la seva condició sexual, de gènere, o degut a la històrica desigualtat de poder entre els sexes.

La CEDAW desenvolupa el seu contingut a partir d'un preàmbul i trenta articles. En destaquem:

En el seu primer article, la CEDAW defineix la discriminació i estableix un concepte d'igualtat substantiva: “Als efectes de la present convenció, l'expressió ‘discriminació envers la dona’ denotarà tota distinció, exclusió o restricció basada en el sexe que tingui per objecte o per resultat menystenir o anul·lar el reconeixement, gaudi o exercici per la dona, independentment del seu estat civil, sobre la base de la igualtat de l'home i la dona, dels drets i les llibertats fonamentals a les esferes política, econòmica, social, cultural i civil o en qualsevol altra esfera”.

La Convenció obliga els estats a adoptar mesures concretes per eliminar la discriminació contra les dones en tots els àmbits públics i privats, practicada per l'estat i per qualsevol persona, organització o empresa; així com per garantir el seu exercici i gaudi de drets en igualtat de condicions amb els homes en totes les esferes, en particular a la política, social, econòmica i cultural.

Permet mesures transitòries d'“acció afirmativa”

o discriminació positiva, fins que s'aconsegueixi l'objectiu de la igualtat.

Exhorta a eliminar els estereotips en els papers d'homes i dones enquistats a la cultura i la tradició, modificant patrons socioculturals de conducta que eliminin prejudicis i pràctiques basats en la idea de la inferioritat o superioritat de qualsevol dels sexes.

Requereix que els estats eliminin tota forma de tracta de dones i explotació de la prostitució.

Aborda la discriminació a la vida política i pública per assegurar la participació de les dones en igualtat d'oportunitats, així com els seus drets i els de les seves filles i fills sobre la nacionalitat.

Obliga a eliminar la discriminació en l'educació, tant en l'accés a la mateixa, com en els seus aspectes substancials.

Mana eliminar tota discriminació contra la dona en l'accés a l'ocupació, el sou i totes les condicions laborals. Ni l'embaràs ni la maternitat poden discriminar-la en el seu dret al treball.

Inclou la planificació familiar.

Aborda la discriminació en la vida econòmica, social i cultural; en particular les dones han de tenir igualtat en el dret a les prestacions familiars, el crèdit financer i en la participació esportiva i cultural.

Crida a eliminar la discriminació envers la dona a les zones rurals perquè pugui participar per igual en el desenvolupament i beneficiar-se'n.

Garanteix la igualtat davant la llei, incloent la legislació del matrimoni i la família.

Crea el Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació envers la Dona (el Comitè de la CEDAW), amb 23 integrants, encarregat de dur a la pràctica les seves disposicions i vigilar el seu compliment. Els estats han d'informar el Comitè sobre les seves activitats encaminades a assolir els objectius de la Convenció.

La CEDAW no es pronuncia explícitament sobre la violència envers les dones per raons de gènere, el que ja assenyala la dècada dels vuitanta el moviment de dones llatinoamericanes i, per la seva incidència, el gener de 1992, el Comitè de la CEDAW va aprovar la Recomanació General dinou, en la qual s'afirma que "la violència de gènere, que impedeix o anul·la l'exercici de les dones dels

seus drets humans i les llibertats fonamentals... és discriminació". Posteriorment, la Conferència Mundial sobre DH de Viena (1993) incorpora la violència envers les dones a l'agenda dels DH i el desembre d'aquell any l'Assemblea General de l'ONU, aprova la **DECLARACIÓ SOBRE L'ELIMINACIÓ DE LA VIOLÈNCIA ENVERS LES DONES** en la definició de la qual inclou l'abús no físic, denuncia aquella violència a la llar i a la comunitat, i repudia la idea que els estats no són responsables ni interpel·lats a rendir comptes per la violència perpetrada per actors privats.

Si bé aquesta declaració no és vinculant, en el sistema Interamericà de DH sí que ho és la **CONVENCIÓ INTERAMERICANA PER PREVENIR, SANCIONAR I ERADICAR LA VIOLÈNCIA ENVERS LES DONES 'CONVENIÓ DE BELEM DO PARÁ'**, adoptada el 1995, que declara el dret humà fonamental de les dones a una vida lliure de violència, que defineix com qualsevol acció o conducta, basada en el seu gènere, que li provoqui la mort, dany o patiment físic, sexual o psicològic, en l'àmbit públic (comunitat, feina, espais polítics, escoles, esglésies, etc.) o en el privat (casa, llar, família).

Estableix que el dret a viure lliures de violència inclou, entre altres: el dret de les dones que es respecti la seva vida, la seva integritat física, psíquica i moral; dret a la seva llibertat i seguretat; a ser valorades i educades lliures de patrons estereotipats de comportament i pràctiques socials, culturals o religioses basades en conceptes d'inferioritat o subordinació. Aquesta Convenció imposa als estats els deures d'adoptar polítiques orientades a prevenir, sancionar i eradicar la violència, així com mecanismes interamericans de protecció.

Un cop ratificada una convenció, queda molt per fer: difondre-la, complir-la, adoptar lleis i polítiques públiques; disposar dels fons necessaris; que el procés de canvi de les tradicions i costums sigui efectiu, etc.

Cal que homes i dones, estats i organitzacions, prenguin consciència que la igualtat de gènere és una exigència de la justícia i una premissa inajornable per al desenvolupament humà i el bon viure social. És una revolució pendent per la qual hem d'organitzar-nos i lluitar. □

2018

Maig

DL	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	DL	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
	1	2	3	4	5	6	21	22	23	24	25	26	27
7	8	9	10	11	12	13	28	29	30	31			
14	15	16	17	18	19	20							

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
28 Dilluns	29 Dimarts	30 Dimecres	31 Dijous
4	5	6	7
11	12	13	14
18	19	20	21
25	26	27	28

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	<i>Juliol</i>
						1	16	17	18	19	20	21	22	
2	3	4	5	6	7	8	23	24	25	26	27	28	29	
9	10	11	12	13	14	15	30	31						

<div style="display: flex; justify-content: space-between; background-color: #800040; color: white; padding: 5px;"> Divendres Dissabte Diumenge </div>			JUNY
1	2	3	
			1
			2
			3
			4
			5
			6
			7
8	9	10	8
			9
			10
			11
			12
			13
15	16	17	14
			15
			16
			17
			18
			19
22	23	24	20
			21
			22
			23
			24
			25
29	30	1	26
			27
			28
			29
			30

4

Dilluns

2Pe 1,1-7 / Sl 90
Mc 12,1-12

Francesc Caracciolo

1559: L'Oidor Fernando Santillán informa de les matances d'indis a Xile.

1980: José María Gran, missioner, i Domingo Batz, sagristà, màrtirs a El Quiché, Guatemala.

Dia internacional dels nens víctimes innocents de l'agressió.

5

Dimarts

2Pe 3,12-15a.17-18 / Sl 89
Mc 12,13-17

Bonifaci

1573: Execució del cacic Tanamaco (Veneçuela).

1981: Es descobreix el primer cas de SIDA de la història, a Los Angeles, EUA.

1988: Agustín Ramírez i Javier Sotelo, obrers màrtirs de la lluita dels marginats del Gran Buenos Aires, Argentina. **30 anys.**

2000: La Cort d'Apel·lacions de Santiago retira la immunitat a l'ex president de facto Pinochet, acusat per 109 querrelles als tribunals xilens i buscat internacionalment.

Dia mundial del medi ambient.

6

Dimecres

2Tim 1,1-3.6-12 / Sl 122
Mc 12,18-27

Norbert

1940: Mor Marcus Garvey, líder negre jamaicà, mentor del panafricanisme.

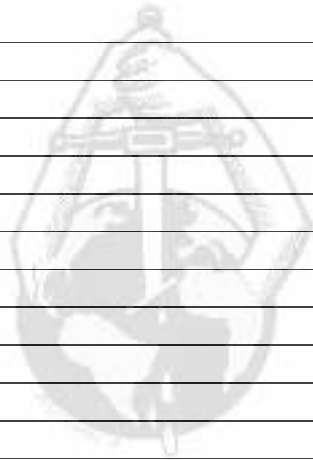
1980: José Ribeiro, líder de la nació indígena Apurinya, assassinat, Brasil.

1989: Pedro Hernández i companys, líders indígenes, màrtirs del reclam de la pròpia terra a Mèxic.

2014: La Justícia suïssa condemna el repressor guatemalenc-suís Erwin Sperisen, coautor d'assassinats i tortures.

Minvant: 18h32m (UTC) a Peixos

juny

7 Dijous

2Tim 2,8-15 / Sl 24
Mc 12,28-34

Robert

Seattle

1494: Castella i Portugal signen el Tractat de Tordesillas negociant les seves respectives àrees d'expansió a l'Atlàntic.

1978: Comença l'organització del Moviment Negre Unificat (MNU).

1990: Gna. Filomena Lopes Filha, apòstol de les faveles, Nova Iguaçu, Brasil, assassinada.

1998: Centenars de soldats cauen sobre representants indígenes reunits a El Charco, Guerrero, Mèxic, als quals confonen amb guerrillers: moren 10 camperols i un estudiant. **20 anys.**

2005: Després de 30 anys de lluita, es retornen les terres dels camperols de les Lligues Agràries Paraguaianes.

8 Divendres

Corazón de Jesús / Os 11,1b,3-4.8c-9
Int.: Is 12 / Jn 19,31-37

Salustià, Medard

1706: Una carta reial ordena segrestar la primera tipografia del Brasil, instal·lada a Recife.

1982: Luis Dalle, bisbe d'Ayaviri, Perú, amenaçat de mort per la seva opció pels pobres, mor en un «accident» provocat i mai aclarit.

2001: Tres militars i un sacerdot són condemnats per l'assassinat de Mons. Gerardi, tot i que queden alguns dubtes per aclarir en el cas.

Dia mundial dels oceans

9 Dissabte

Corazón de María / Is 61,9-11 / Int.: 1Sam 2
Lc 2,41-51

Efrem, Columbà, Aidà, Bede

1597: José de Anchieta, canari d'origen, evangelitzador del Brasil, «Gran Pare» dels guaranis.

1971: Héctor Gallego, sacerdot colombià, desaparegut a Santa Fe de Veraguas, Panamà, per la seva defensa dels camperols.

1979: Juan Morán, sacerdot mexicà, màrtir en defensa dels indígenes mazahues.

1981: Tonibia Flores de Cutipa, dirigent camperola, víctima de la repressió al Perú.

10

10è Diumenge ordinari

Gn 3,9-15 / Sl 129

2Cor 4,13-5,1 / Mc 3,20-35

Críspul i Maurici

1521: Els indis destrueixen la missió de Cumaná (Veneçuela) construïda per Las Casas.

1835: S'aprova al Brasil la pena de mort inapel·lable contra l'esclau que mati o molesti al seu senyor.

1992: Norman Pérez Bello, militant, màrtir de la fe i l'opció pels pobres, Colòmbia.

11

Dilluns

Hch 11,21b-26;13,1-3 / SI 97
Mt 10,7-13

Bernabé

1980: Ismael Enrique Pineda i companys, promotors de Càritas a San Salvador, desapareguts a El Salvador.

12

Dimarts

1Re 17,7-16 / SI 4
Mt 5,13-16

Gaspar,

Joan de Sahagún

1514: Per primer cop es llegeix un «requerimiento» (al cacic Catarapa), en la veu de Juan Ayora, a la costa de Santa Marta, Colòmbia.

1981: Joaquín Neves Norte, advocat del Sindicat de Treballadors Rurals de Naviraí, Paranà, Brasil, assassinat.

13

Dimecres

1Re 18,20-39 / SI 15
Mt 5,17-19

Antoni de Pàdua

1645: Comença la Insurrecció Pernambucana per expulsar el domini holandès del Brasil.

2003: El Suprem de Mèxic concedeix la extradició a Espanya de Ricardo Cavallo, torturador durant la dictadura argentina, per ser jutjat per Garzón.

Nova: 19h43m (UTC) a Bessons

Lined writing area for notes, consisting of multiple horizontal lines across the page.

14 Dijous

1Re 18,41-46 / Sl 64
Mt 5,20-26

Eliseu, *Basili el Gran*,
Gregori Naclancè, *Gregori de Niça*
1977: Mauricio Silva Iribarnegaray, sacerdot uruguaià,
germanet de l'Evangeli, escombriaire a Buenos Aires.
Segrestat i desaparegut.
1980: Cosme Spessoto, sacerdot italià, rector, màrtir a
El Salvador.
1983: Vicente Hordanza, sacerdot missioner al servei dels
camperols, Perú. **35 anys.**
2005: El Suprem argentí declara inconstitucionals les lleis
d'obediència deguda i punt final.

15 Divendres

1Re 19,9a.11-16 / Sl 26
Mt 5,27-32

Mª Micaela, Vito
1932: Comença la guerra del Chaco entre Bolívia i el
Paraguai.
1952: Mort de Víctor Sanabria, arquebisbe de San José de
Costa Rica, fundador de l'Acció Catòlica, defensor
de la justícia social.
1987: Dotze persones són assassinades a Santiago de Xile
per serveis de seguretat en el que es va anomenar
«Operació Albània» o «Matança de Corpus Christi».
1989: Teodoro Santos Mejía, sacerdot, Perú.
2005: La Suprema Cort de Mèxic declara no prescrit el
delicte de l'expresident Echeverría per genocidi, per
la matança d'estudiants de 1971.

Acaba el Ramadà

16 Dissabte

1Re 19,19-21 / Sl 15
Mt 5,33-37

Joan Francesc de Regis
1976: Matança de Soweto, Sud-àfrica: 700 nens assassinats
per negar-se a aprendre «afrikaans», la llengua de
l'opressor.
1976: Aurora Vivar Vásquez, militant, sindicalista, màrtir de
les lluites obreres del Perú.
1978: Se signa el Tractat Torrijos-Carter pel qual els EUA
cediran el Canal a Panamà.

17

11è Diumenge ordinari
Ez 17,22-24 / Sl 91
2Cor 5,6-10 / Mc 4,26-34

Ismael i Samuel
1703: Neix John Wesley a Anglaterra.
1983: Felipa Pucha i Pedro Cuji, camperols indígenes, màrtirs
del dret a la terra a Culluctuz, Equador.
1991: S'acaba l'apartheid a Sud-àfrica.

Dia internacional contra la desertificació i la sequera.

18 Dillans

1Re 21,1-16 / Sl 5
Mt 5,38-42

Germà

1997: El Brasil aprova la llei que permet privatitzar les comunicacions.

19 Dimarts

Romuald

1764: Neix José Artigas, alliberador de l'Uruguai i "pare" de la Reforma Agrària.

1867: Maximilià, emperador imposat als mexicans, és afusellat.

1986: Matança a les presons de Lima, Perú.

20 Dimecres

Silveri

1820: Mor Manuel Belgrano, prohom argentí.
1923: Mor assassinat Doroteo Arango, «Pancho Villa», general revolucionari mexicà.

1979: Rafael Palacios, sacerdot, màrtir de les comunitats de base salvadorenques.

1995: Greenpeace, amb el suport de l'opinió pública, aconsegueix que Shell i Esso renunciïn a enfonsar a l'oceà la plataforma petrolera Brent Spar, evitant que se n'enfonsin 200 més.

Dia mundial (de l'ONU) de les persones refugiades.

Creixent: 10h51m (UTC) a Verge

Lined writing area for notes.

juny

21 Dijous

Eclo 48,1-15 / Sl 96
Mt 6,7-15

Lluís Gonzaga

Onèsim Nesib

1980: Desapareixen 27 dirigents sindicals de la Central Nacional de Treballadors de Guatemala. Hi participen assessors militars dels EUA.

1984: Sergio Ortiz, seminarista, màrtir de la persecució contra l'Església a Guatemala.

1998: Pe. Leo Comissari, màrtir dels líders socials de São Bernardo do Campo, SP, Brasil. Assassinat. **20 anys.**

Any nou andí.

Solstici, d'estiu/hivern a les 10h07m (UTC)

22 Divendres

2Re 11,1-4-9-18.20 / Sl 131
Mt 6,19-23

Joan Fisher, Tomàs Moro

1534: Benalcázar entra a Quito i la saqueja.

1965: Arturo Mackinnon, d'origen canadenc i Missioner de Scarborough, assassinat als 33 anys a Monte Plata pels militars per defensar els pobres, màrtir a la Rep. Dominicana.

1966: Manuel Larraín, bisbe de Talca, president del CELAM, pastor del poble xilè. 1993: Aprovació a Nicaragua de la "Ley de Lenguas" que cooficialitza i afavoreix les llengües indígenes.

2012: El president Fernando Lugo depositat pel Senat paraguaià amb un judici polític sumaríssim.

23 Dissabte

2Cro 24,17-25 / Sl 88
Mt 6,24-34

Zenó, Marcial

1524: Arriben a les costes mexicanes els «dotze apòstols de la Nueva España», franciscans.

1936: Neix Carlos Fonseca fundador del FSLN.

1967: Matança de Sant Joan, al centre miner «Siglo XX», Bolívia, on moren miners i les seves famílies.

24

Joan Baptista
Is 49,1-6 / Sl 138
Hch 13,22-26 / Lc 1,57-66.80

Naixement de Joan Baptista

1541: Rebel·lió indígena a l'oest de Mèxic (Guerra de Mixton).

1821: Batalla de Carabobo, Veneçuela.

1823: Es constitueix la Federació de les Províncies Unides de Centre Amèrica, que durarà ben poc.

25 Dillans

2Re 17,5-8.13-15a.18 / Sl 59
Mt 7,1-5

Guillem, Màxim
Confessió d'Augsburg
Felip Melancton

1524: Col·loqui dels sacerdots i savis asteques amb els «Dotze Apòstols de Mèxic».

1975: Els màrtirs d'Olancho: Iván Betancourt, colombià, Miguel «Casimiro», sacerdots, i 7 companys camperols hondurens.

26 Dimarts

2Re 19,9b-11.14-21.31-35a.36 / Sl 47
Mt 7,6.12-14

Pelai
1541: Mort violenta de Pizarro.
1822: Històrica trobada de San Martí i Bolívar a Guayaquil.
1945: Es signa la Carta de las Naciones Unides a San Francisco, que començarà a existir oficialment el 24.10.1945.
1987: Es crea la Confederació dels Pobles Indígenes de Mèxic.

Dia internacional de lluita contra l'ús indegut i el comerç il·lícit de drogues.

Dia internacional de suport a les víctimes de la tortura.

Dia de la conservació dels boscos tropicals.

27 Dimecres

2Re 22,13;23,1-3 / Sl 118
Mt 7,15-20

Ciril·l d'Alexandria
1552: Domingo de Santo Tomás i Tomás de San Martín, dominics, primers bisbes de Bolívia, defensors dels indis.
1954: El president de Guatemala Jacobo Arbenz renuncia davant d'una invasió fomentada per la CIA.
1982: Juan Pablo Rodríguez Ran, sacerdot indígena, màrtir de la justícia a Guatemala.
1986: El Tribunal Internacional de La Haia declara els EUA «culpables de violar el Dret Internacional per la seva agressió contra Nicaragua».

juny

28 Dijous

2Re 24,8-17 / Sl 78
Mt 7,21-29

Ireneu

1890: El govern republicà, en obrir les portes del Brasil als emigrants europeus, estableix que els africans i asiàtics només podran entrar amb autorització del Congrés.

1918: Desembarcament de marines a Panamà.

2001: Wlademiro Montesinos ingressa a la presó de la base naval d'El Callao, on ell mateix havia fet construir cel·les especials per als líders terroristes, Perú.

2009: Cop d'Estat a Hondures contra el president constitucional Manuel Zelaya.

29 Divendres

Hch 12,1-11 / Sl 33
2Tm 4,6-8.17-18 / Mt 16,13-19

Pere i Pau

1995: Conflict de terres a São Félix do Xingú, Brasil. Moren 6 camperols i un policia.

1997: Condemnat els tres fazendeiros que havien ordenat l'assassinat de Josimo Tavares (Brasil, 10 de maig 1986).

Plena: 04h53m (UTC) a Capricorn

30 Dissabte

Lam 2,2.10-14.18-19 / Sl 73
Mt 8,5-17

Protomàrtirs de Roma

Joan Olof Wallin
Dia dels màrtirs de Guatemala. (Abans, de l'exèrcit).

1520: La «nit trista», derrota dels conqueridors a Mèxic.

1975: Dionisio Frías, camperol, màrtir de les lluites per la terra a la Rep. Dominicana.

1978: Hermógenes López, rector, fundador de l'Acció Catòlica Rural, màrtir dels camperols guatemalencs. **40 anys.**

2008: Manuel Contreras, excap de la policia de la dictadura és condemnat a dues cadenes perpètuas per l'assassinat de l'excomandant en cap de l'Exèrcit xilè Carlos Prats i la seva esposa, a Buenos Aires el 1974. També condemnen 7 agents més de la DINA. **10 anys.**

13è Diumenge ordinari
Sb 1,13-15;2,23-24 / Sl 29
2Cor 8,7.9.13-15 / Mc 5, 21-43

Cast, Secundí, Aaró

Caterina Winkworth, John Mason Neale

Festa nacional del Canadà.

1974: Mor Juan Domingo Perón, tres vegades president de l'Argentina.

1981: Tulio Maruzzo, sacerdot italià, i Luis Navarrete, catequista, màrtirs a Guatemala.

1990: Mariano Delaunay, mestre, màrtir de l'educació alliberadora a Haití.

2002: Entra en vigor el Tribunal Penal Internacional, malgrat l'oposició dels EUA.

Explica *L'origen del tantra de Tara* (text tibetà del s. XVII) que Tara, abans de convertir-se en la deïtat femenina il·luminada que venera el budisme mahayana, va ser una princesa lliurada al dharma i a la meditació profunda. Quan estava a punt d'assolir la il·luminació, un monjo va dir-li que era una llàstima que hagués nascut en un cos de dona, ja que per poder il·luminar-se hauria de retornar com a home. La princesa, molt més sàvia que el monjo, va respondre: *Aquí no existeix home, ni dona; no existeix el jo, la persona, ni la consciència; en va es pot qualificar de masculí o femení. Com s'enganyen a ells mateixos els babaus mundans.*

I va fer un jurament: *Són molts els que volen assolir la il·luminació suprema en un cos d'home, però pocs els que desitgen obrar pel bé de tots els éssers en un cos de dona. Fins que aquest món quedi buit, jo vetllaré pel benefici de tots els éssers conscients, en un cos de dona.* La història del jurament de Tara ens mostra la tensió que existeix en les tradicions religioses entre l'essència del seu missatge, que afirma la igualtat entre homes i dones, i la cultura patriarcal que intenta desmentir aquesta igualtat i justificar amb arguments religiosos i espirituals la subordinació de les dones. Els textos sagrats de totes les tradicions reflecteixen aquesta tensió i les lectures que se n'han fet al llarg de la història han tendit a emfatitzar allò que servia per mantenir l'ordre establert i a invisibilitzar les històries, els símbols i els referents que reivindicaven allò femení.

Això no obstant, les mateixes religions i els seus textos de referència ens ofereixen els recursos per transformar les estructures socials i religioses per fer-les més justes i igualitàries.

Creats iguals, mereixedors de la mateixa recompensa

• *Déu va crear l'home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, creà l'home i la dona.* (Gènesi 1,27 – judaisme i cristianisme).

• *Al·là ha preparat perdó i magnífica recompensa*

per als musulmans i les musulmanes, els creients i les creïeres, els devots i les devotes, els sincers i les sinceres, els pacients i les pacients, els humils i les humils, els que i les que donin almoïna, els que i les que dejunen, els castos i les castes, els que i les que se'n recorden molt d'Al·là (Alcorà, 33:35 – islam).

• *Sigui una dona o sigui un home a qui estigui esperant aquest carruatge, en aquest mateix vehicle entraran a la presència del Nirvana.* (Therigatha, Versos de les ancianes sàvies, budisme).

Alabances de l'aspecte femení de la divinitat i la transcendència

Devi Sukta o Himne de la deessa:

Jo sóc la Reina, la que junta tresors, la més considerada, la primera entre els que mereixen adoració (...). Ells no ho saben, però jo resideixo en l'essència de l'Univers. Escolteu, tots i cadascú, la veritat (...). Damunt del cim del món jo creo el Pare: la meva llar és a les aigües, a l'oceà. Des d'allà jo penetro en totes les criatures, com el seu Jo Suprem... He creat tots els móns segons la meva voluntat, sense cap ésser superior a mi, i els impregno i habito en el seu interior.

La consciència eterna i infinita sóc jo, i la meva grandesa és habitar en totes les coses. (Rigveda 10.125.3 – 10.125.8 – hinduisme).

Sobre Prajnaparamita, la perfecció de la saviesa

Els Budes en els móns que estan en les deu direccions pensen en aquestes perfeccions de la saviesa com la seva mare. Els salvadors del món en el passat, i també els del present en les deu direccions, n'han sorgit, i així ho faran els del futur. Ella és qui mostra aquest món com és, ella és la generadora, la mare dels Budes (Astahasrika Prajnaparamita Sutra, o La perfecció de la saviesa en 8.000 línees – budisme).

Proclama de la Saviesa

Jo he sortit de la boca de l'Altíssim i com una boira he cobert la terra. Jo habitava a les altures celestials, tenia el tron dalt la columna de núvol. Jo

sola he seguit la volta del cel i m'he passejat per les profunditats dels oceans. El meu poder s'estenia sobre les ones de la mar i sobre tota la terra, sobre tots els pobles i totes les nacions. (...) Veniu a mi, vosaltres que em desitgeu, i sacieu-vos dels meus fruits. Guardar el meu record és més dolç que la mel, posseir-me és més dolç que la bresca. (Siràcida 24,3-6.20 – judaisme i cristianisme).

Déu com les dones

Jo mateix vaig ensenyar Efraïm a caminar agafant-lo pels braços, però ells no han reconegut que jo els he guarit. Jo els atreïa cap a mi amb llaços d'afecte i amor. Feia com qui aixeca un jou del coll i deixa lliure la boca, m'acostava cap a ell i li donava menjar. (Osees 11,3-5 – judaisme i cristianisme).

• El Senyor diu: He callat durant molt temps, no deïa res, em contenia; però ara, com la dona quan infanta, crido, esbufego i panteixo. (Isaïes 42,14 – judaisme i cristianisme).

• O bé, si una dona té deu monedes de plata i en perd una, ¿no encén una llàntia i escombra la casa amb tota cura fins que la troba? I quan l'ha trobada, ¿no convida les amigues i veïnes dient-los: "Veniu a celebrar-ho amb mi: he trobat la moneda que havia perdut?" Igualment jo us dic que hi ha una alegria semblant entre els àngels de Déu per un sol pecador que es converteix. (Lluc 15,8-10 – cristianisme).

Iguals en el món i davant Déu

Però els creients i les creients són amics els uns dels altres. Ordenen el que està bé i prohibeixen el que està malament. Fan l'oració del salat, donen l'almoïna del zakat i obeeixen Al·là i el Seu Enviat. D'aquests se n'apiadarà Al·là. Al·là és poderós, savi (Alcorà 9:71 – islam).

• Allà on les dones són venerades, els déus estan contents. Però allà on les dones no són venerades, totes les cerimònies religioses resulten inútils (Manu Smriti o Lleis de Manu 3-56 – hinduisme).

• Al creient, home o dona, que obri bé, li farem, en veritat, que visqui un vida bona i li retribuïrem, sí, d'acord a les seves millors obres (Alcorà, 16:97 – islam).

Què importa el gènere?

- Sariputra: Per què no canvies el teu sexe

femení?

- Deessa: He passat dotze anys aquí cercant les característiques innates del sexe femení i no les he pogut trobar (Vimalakirti Nirveda Sutra – budisme).

• Ja no hi ha jueu ni grec, esclau ni lliure, home ni dona: tots sou un de sol en Jesucrist. (Gàl 3, 28 – cristianisme).

• No deixaré que es perdi obra de cap de vosaltres, tant si és home com si és dona, que heu sortit els uns dels altres (Alcorà 3:195 – islam).

• Parvatti li diu a Shiva, el seu espòs: Has de considerar qui ets tu, i què és la Natura... Com pots transcendir la natura? El que sents, el que menges, el que veus, tot és Natura. Com pots estar més enllà de la Natura? Estàs envoltat de la Natura, encara que no ho sàpigues (Skanda Puran 1.1.21.22 – hinduisme).

Com mostren els textos, totes les tradicions religioses comparteixen aquest "nucli igualitari", l'afirmació de la plena i igual humanitat d'homes i dones, encara que ho expressin de maneres diferents. En les tradicions abrahàmiques (judaisme, cristianisme i islam) la igualtat entre homes i dones es formula en termes de la seva igual creació a imatge de Déu, mentre que en l'hinduisme i el budisme, s'afirma que tant homes com dones poden assolir l'alliberament del cicle de renaixements. Malgrat això, aquestes creences i ensenyaments fonamentals es troben barrejats entre nombrosos relats i afirmacions que les contradueixen, i per això és fonamental apropar-se als textos deixant de banda els prejudicis i les lectures parcials, sobretot quan ens referim a religions que no són la que professem.

Per acabar, una història de l'evangeli. Expliquen Marc i Mateu que, una vegada que Jesús passava per la regió de Tir i Sidó, una dona cananea se li va apropar per demanar-li que guarís la seva filla. Jesús va respondre-li que era una llàstima que fos cananea, perquè ell havia estat enviat *únicament a les ovelles perdudes d'Israel*. Però la dona, igual que Tara va fer amb el monjo, li va replicar: *És veritat, Senyor, però també els gossets mengen les engrunes que cauen de la taula dels seus amos*.

I el text continua: *Llavors Jesús li respongué: Dona, és gran la teva fe! Que es faci tal com tu vols. I des d'aquell mateix moment es posà bona la seva filla.* (Mateu 15,21-28 – cristianisme). □

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
25 Dilluns	26 Dimarts	27 Dimecres	28 Dijous
2	3	4	5
9	10	11	12
16	17	18	19
23	24	25	26
30	31		

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Agost
		1	2	3	4	5	20	21	22	23	24	25	26	
6	7	8	9	10	11	12	27	28	29	30	31			
13	14	15	16	17	18	19								

JULIOL

Divendres	Dissabte	Diumenge	
29	30	1	1
			2
			3
			4
			5
			6
6	7	8	7
			8
			9
			10
			11
			12
13	14	15	13
			14
			15
			16
			17
			18
20	21	22	19
			20
			21
			22
			23
			24
27	28	29	25
			26
			27
			28
			29
			30
			31

2

Dilluns

Am 2,6-10.13-16 / Sl 49
Mt 8,18-22

Vidal, Marcial

1617: Rebel·lió dels tupinambes (Brasil).
1823: Acaba la guerra d'independència de Bahía, Brasil, amb la conquesta de Salvador.
1925: Neix el revolucionari africà Lumumba.
1991: El Congrés Nacional Africà, de Sud-àfrica, fa la seva primera Conferència legal després de 30 anys.

3

Dimarts

Ef 2,19-22 / Sl 116
Jn 20,24-29

Tomàs apòstol

1951: S'aprova al Brasil la llei Alfonso Arinos, que condemna com a contravenció penal la discriminació de raça, color i religió.
1978: Pablo Marcano García i Nydia Cuevas assalten el Consolat de Xile a San Juan, per denunciar l'absurditat de celebrar la independència del país (EUA) que la nega a Puerto Rico.
1987: Tomás Zavaleta, franciscà salvadorenc, màrtir de la solidaritat, a Nicaragua.

Dia internacional sense bosses de plàstic

4

Dimecres

Am 5,14-15.21-24 / Sl 49
Mt 8,28-34

Isabel de Portugal

1776: Independència dels EUA. Festa nacional.
1974: Antoni Llidó Mengua, sacerdot diocesà espanyol, detingut i desaparegut sota el règim de Pinochet.
1976: Alfredo Kelly, Pedro Dufau, Alfredo Leadan, Salvador Barbeito i José Barletti, màrtirs de la justícia, Argentina.
2014: La Justícia argentina confirma que Mons. Angelelli fou assassinat i condemna a perpetuïtat dos exmilitars implicats.

Dia internacional de la vida silvestre

5 Dijous

Am 7,10-17 / Sl 18
Mt 9,1-8

Antoni M Zaccaria

1573: Execució del cacic Tamanaco, Venèçuela.
1811: Independència de Venèçuela. Festa nacional.
1920: Bolívia ordena donar terra als «naturals».
1981: Emeterio Toj, camperol indígena, segrestat a Guatemala.
2012: Rafael Videla, líder del cop d'estat de 1976, condemnat a 50 anys pel robatori de nadons durant la dictadura argentina

6 Divendres

Am 8,4-6.9-12 / Sl 118
Mt 9,9-13

Maria Goretti

1415: Mor John Huss, a la República Txeca.
1943: Mor Nazaria Ignacia March Mesa, fundadora de les religioses «Cruzadas de la Iglesia» i del primer sindicat obrer femení d'A.L a Oruro (Bolívia).
1986: Rodrigo Rojas, militant, màrtir de la lluita per la democràcia del poble xilè.

Minvant: 07h50m (UTC) a Àries

7 Dissabte

Am 9,11-15 / Sl 84
Mt 9,14-17

Ferní

1976: Arturo Bernal, camperol cristià, dirigent de les Lligues Agràries, mort per la tortura, Paraguai.
1991: Carlos Bonilla, obrer, màrtir del dret al treball a Citaltepeti, Mèxic.
2005: Un triple atemptat suïcida causa 56 morts al metro de Londres.

8

14è Diumenge ordinari
Ez 2,1-5 / Sl 122
2Cor 12,7b-10 / Mc 6,1-6

Eugeni, Adrià, Priscil·la

1538: Mort violenta d'Almagro.
1991: Martín Ayala, màrtir de la solidaritat dels marginats del seu poble salvadorenc.
2008: Mort de Mercedes Ventura i M Eugenia Hernández, educadores d'El Salvador.

9

Dillans

Os 1,16.17b-18.21-22 / Sl 144
Mt 9,18-26

Roser de Chiquinquirá

1816: En el Congrés de Tucumán, Argentina, les Províncies Unides del Riu de la Plata declaren la seva independència d'Espanya. Festa nacional.

1821: San Martín proclama la independència de Perú.

1880: Joaquín Nabuco funda la Societat Brasileira contra l'esclavitud, que va tenir una gran actuació a places públiques i clubs.

1920: Pedro Lersa, estibador a Recife, lluitador pels drets dels treballadors, engarjolat i mort a la presó.

10

Dimarts

Os 8,4-7.11.13 / Sl 113B
Mt 9,32-38

Cristófol

1509: Naixement de Calví, a França.

1973: Independència de les Bahames. Festa nacional.

1980: Faustino Villanueva, sacerdot espanyol, màrtir al servei del poble indígena quiché, Guatemala, cosit a trets al seu despatx parroquial.

1988: Joseph Lafontant, advocat, màrtir de la defensa dels drets humans a Haití. **30 anys.**

1993: Mor Rafael Maroto Pérez, lluitador incansable per la justícia i la llibertat a Xile, sacerdot.

2002: Es descobreix al Txad un crani de 7 milions d'anys, de l'homínid conegut més antic.

11

Dimecres

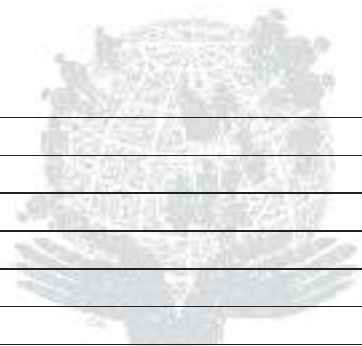
Os 10,1-3.7-8.12 / Sl 104
Mt 10,1-7

Benet

1968: Fundació del Moviment Indígena dels EUA (American Indian Movement).

1977: Carlos Ponce de León, bisbe de San Nicolás, màrtir de la justícia a l'Argentina.

Dia mundial de la població.

12 Dijous

Os 11,1-4.8c-9 / Sl 79
Mt 10,7-15

Joan Gualbert

1821: Bolívar crea la República de la Gran Colòmbia.
1917: Vaga general i insurrecció a São Paulo.
1976: Aurelio Rueda, sacerdot, màrtir dels habitants dels tuguris a Colòmbia.

13 Divendres

Os 14,2-10 / Sl 50
Mt 10,16-23

Enric

1900: Neix Juana Fernández Solar, santa Teresa de Jesús dels Andes, carmelita descalça xilena.
1982: Fernando Hoyos, jesuïta, educador entre els camperols, i Chepito, de 15 anys, escolà, morts per l'exèrcit, Guatemala.
1989: Natividad Quispe, indígena, 90 anys, Perú.
1991: Riccy Mabel Martínez, violada i assassinada per militars, símbol de la lluita del Poble d'Hondures contra la impunitat militar.
2007: Final de la impunitat legal a l'Argentina: la Cort Suprema declara nuls els indults als repressors.
2008: Rodolfo Ricciardelli, fundador del Moviment de Sacerdots pel Tercer Món, Argentina. **10 anys.**

Eclipsi parcial de Sol, al Sud d'Austràlia i l'Antàrtida

Nova: 02h48m (UTC) a Cranc

14 Dissabte

Is 6,1-8 / Sl 92
Mt 10,24-33

Francesc Solano

Camil de Lejis
1616: Francisco Solano, missioner franciscà, apòstol dels indis al Perú.
1630: Hermandarias publica al Paraguai les primeres ordenances en defensa dels indis.
1969: Esclata la «guerra del futbol» entre El Salvador i Hondures, causada per l'expulsió de colons salvadorencs de territori hondureny.

15

15è Diumenge ordinari
Am 7,12-15 / Sl 84
Ef 1,3-14 / Mc 6,7-13

Bonaventura
Vladimir

1972: Héctor Jurado, pastor metodista, màrtir del poble uruguaià, torturat.
1976: Rodolfo Lunkenbein, missioner, i Lorenzo Simão, cactic bororo, màrtirs del poble indígena al Brasil.
1981: Misael Ramírez, camperol, animador de comunitats, màrtir de la justícia, Colòmbia.
1991: Julio Quevedo Quezada, catequista de la Diòcesi d'El Quiché, assassinat per les forces de la seguretat de l'Estat, Guatemala.

Dia internacional de l'ONU de la Família.

16 Dilluns

Is 1,10-17 / Sl 49
Mt 10,34-11,1

Carme

1750: José Gumilla, missioner defensor dels indis, conreador de les llengües indígenes, Veneçuela.

1982: Els "sense sostre" ocupen 580 cases a Santo André, São Paulo, Brasil.

2000: Mor Elsa M. Chaney (*1930), feminista nord-americana, autora d'estudis sobre les dones a A.L.

17 Dimarts

Is 7,1-9 / Sl 47
Mt 11,20-24

Aleix, *Bartolomé de Las Casas*

1566: Mort de Bartolomé de Las Casas, 82 anys, primer sacerdot ordenat al Continent, profeta latinoamericà, defensor de la Causa dels indis i dels negres.

1976: Màrtirs obrers de la sucrera Ledesma, Argentina.

1980: Sagnant cop militar a Bolívia, encapçalat pel general Luís García Meza.

18 Dimecres

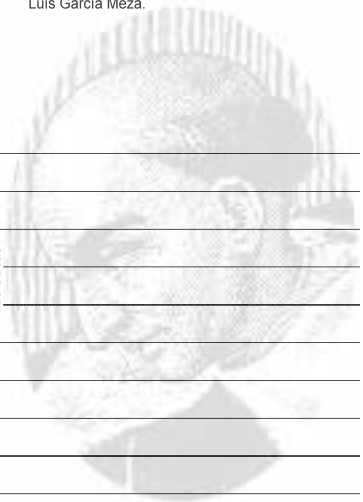
Is 10,5-7.13-16 / Sl 93
Mt 11,25-27

Arnulf, Frederic

1872: Mor el gran indi zapoteca Benito Juárez.

1976: Carlos de Dios Murias i Gabriel Longueville, sacerdots, segrestats i morts, màrtirs de la justícia a La Rioja, Argentina.

Las Casas

19 Dijous

Is 26,7-9.16-19 / Sl 101
Mt 11,28-30

Justa i Rufina, Arseni

- 1824: Iturbide, emperador de Mèxic, és afusellat.
- 1936: Els obrers armats de Barcelona i altres poblacions aturen l'alçament militar contra la República. Comencen 3 anys de Guerra Civil.
- 1979: Triomfa la Revolució Sandinista a Nicaragua.
- 1983: Yamilet Sequiera Cuarte, catequista, Nicaragua.

Creixent: 19h52m (UTC) a Lliura

20 Divendres

Is 38,1-6.21-22.7-8 / Int.: Is 38
Mt 12,1-8

Elies

- 1500: Reial cédula que ordena alliberar tots els indis venuts com a esclaus a la Península, i tornar-los a les Índies.
- 1810: Independència de Colòmbia. Festa nacional.
- 1923: Doroteo Arango, «Pancho Villa», general revolucionari mexicà, mor assassinat.
- 1969: L'ésser humà, en la persona del comandant Neil Armstrong de l'Apol.lo XI, trepitja la Lluna per primer cop.
- 1981: Matança de Coyá, Guatemala: tres-cents morts, dones, ancians i nens.

21 Dissabte

Mq 2,1-5 / Sl 9
Mt 12,14-21

Llorenç de Bríndisi

- 1980: Wilson de Souza Pinheiro, sindicalista, lluitador en favor dels camperols pobres, assassinat a Brasília (AC), Brasil.
- 1984: Sergio Alejandro Ortíz, seminarista, Guatemala.
- 1987: Alejandro Labaca, Vicari d'Aguaricó, i Inés Arango, missionera, a la selva equatorialiana.

22

Maria Magdalena

16è Diumenge ordinari
Jr 23,1-6 / Sl 22
Ef 2,13-18 / Mc 6,30-34

- 1980: Jorge Oscar Adur, sacerdot assumpcionista, ex-president de JEC, Raúl Rodríguez i Carlos Di Pietro, seminaristes, desapareguts, Argentina.

23 Dillans

Mq 6,1-4.6-8 / Sl 49
Mt 12,38-42

Brigida
1978: Mario Mujía Córdoba, «Guigui», obrer, mestre, agent de pastoral, màrtir de la causa obrera a Guatemala.
1980: Mor en combat la infermera i alfabetitzadora nicaragüenca Juana Cruz.
1983: Pedro Àngel Santos, catequista, màrtir de la fe i de la solidaritat amb el seu poble salvadorenc.
1987: Màrtirs camperols de Jean-Rabel, a Haití.
1993: Vuit nens del carrer, assassinats per un esquadró de la mort, mentre dormien, a la plaça de l'església de la Candelera de Rio de Janeiro.

24 Dimarts

Mq 7,14-15.18-20 / Sl 84
Mt 12,46-50

Cristina
1783: Neix Simón Bolívar a Caracas.
1985: Ezequiel Ramim, missioner combonià, màrtir de la Terra, defensor dels «posseiros» a Cacoal, Rondònia, Brasil. Assassinat.

Simón Bolívar

25 Dimecres

Hch 4,33;5,12.27-33;12,2 / Sl 66
2Cor 4,7-15 / Mt 20,20-28

Jaume
1495: Diego Colón funda a la Hispaniola (Rep. Dominicana) la ciutat de Santiago de los Caballeros.
1524: Es funda Santiago de los Caballeros, Guatemala.
1567: Fundació de «Santiago de León de Caracas».
1898: Els EUA envaeixen Puerto Rico.
1901: Els EUA imposen a Cuba l'esmena Platt (la base de Guantánamo).
1952: Puerto Rico: «Estat Lliure Associat dels EUA».
1976: Wenceslao Pedernera, camperol dirigent pastoral, màrtir a la Rioja, Argentina.
1978: Carlos Enrique Soto Arriví i Arnaldo Darío Rosado, assassinats per la policia, Puerto Rico. **40 anys.**
1980: José Othomario Cáceres, seminarista, i els seus 13 companys, màrtirs a El Salvador.
1981: Àngel Martínez Rodrigo i Raúl José Léger, catequistes missioners laics, Guatemala.
1983: Luis Calderón i Luis Solarte, militants, màrtirs de la lluita dels "destechados" de Popayán, Colòmbia. **35 anys.**

26 Dijous

Jr 2,1-3,7-8,12-13 / Sl 35
Mt 13,10-17

Joaquim i Anna

1503: El cacic Quibian (Panamà), destrueix la ciutat de Santa María, fundada per Colom.
1927: Primer bombardeig aeri de la història del Continent, a càrrec dels EUA, contra Ocotol, Nicaragua, on unes hores abans s'havia instal·lat Sandino.
1953: Assalt contra la caserna Moncada a Cuba.

27 Divendres

Jr 3,14-17 / Int.: Jr 31
Mt 13,18-23

Celestí

1909: Setmana tràgica a Barcelona, reivindicacions obreres fortament reprimides.

Eclipsi total de Lluna, al S Antàrtida i Europa

Plena: 20h20m (UTC) a Aquari

28 Dissabte

Jr 7,1-11 / Sl 83
Mt 13,24-30

Innocenci

Johan Sebastian Bach, Heinrich Schütz, George Frederic Handel

1821: Independència del Perú. Festa nacional.
1980: Matança de 70 camperols a San Juan Cotzal, Guatemala.
1981: Stanley Francisco Rother, nord-americà, assassinat, després de 13 anys de servei sacerdotal compromès en favor dels pobres a Santiago de Atitlán, Guatemala.
1986: Els cooperants Yvan Leyvraz (suís), Bernd Koberstein (alemany) i Joël Fieux (francès) assassinats per la Contra a La Zompopera, Nicaragua.
2010: L'ONU declara l'aigua i el sanejament dret humà bàsic; proposat per Bolívia.

29

17è Diumenge ordinari
2Re 4,42-44 / Sl 144
Ef 4,1-6 / Jn 6,1-15

Marta

Maria, Marta i Llätzer de Betània, Olaf

30 Dillans

Jr 13,1-11 / Int.: Dt 32
Mt 13,31-35

Pere Crisòleg

1502: Colom arriba a Honduras.

1811: És afusellat Miguel Hidalgo, rector de Dolores, heroi de la Independència de Mèxic.

1958: Frank Pais, líder estudiantil, dirigent laic de la Segona Església Baptista de Cuba, involucrat en la lluita revolucionària, és cosit a trets al carrer per la policia de Batista. **60 anys.**

31 Dimarts

Jr 14,17-22 / Sl 78
Mt 13,36-43

Ignasi de Loiola

1970: Guerrillers tupamaros segresten al cònsol del Brasil a Montevideo.

1997: Fòrum dels Moviments d'esquerra d'A.L. a São Paulo.

1 Dimecres

Jr 15,10.16-21 / Sl 58
Mt 13,44-46

Alfons Ma de Liguori

1920: Gandhi comença la seva campanya de desobediència civil a la Índia.

1975: Arlen Siu, estudiant, 18 anys, militant cristiana, màrtir a la revolució nicaragüenca.

1979: Matança de Chota, Perú.

2

Dijous

Jr 18,1-6 / Sl 145
Mt 13,47-53

Eusebi Vercelli

1981: Carlos Pérez Alonso, sacerdot, apòstol dels malalts i els presos, lluitador per la justícia, desaparegut a Guatemala.

3

Divendres

Jr 26,1-9 / Sl 68
Mt 13,54-58

Lidia

1492: Colom salpa de Palos de Moguer en el seu primer viatge cap a les Índies occidentals.
1980: Matança de miners a Caracoles, Bolívia, després d'un cop d'Estat: 500 morts. 1999: Ti Jan, sacerdot compromès amb la causa dels pobres, assassinat a Port-au-Prince, Haití.

4

Dissabte

Jr 26,11-16,24 / Sl 68
Mt 14,1-12

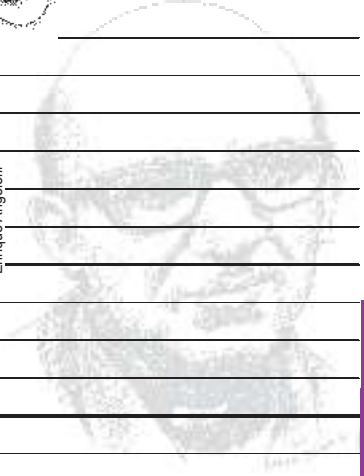
Joan M Vianney

1849: Anita Garibaldi, heroïna brasilera lluitadora per la llibertat a Brasil, Uruguai i Itàlia.
1976: Enrique Angelelli, bisbe de La Rioja, Argentina, profeta i màrtir dels pobres.
1979: Alirio Napoleón Macías, sacerdot màrtir a El Salvador, metralletat damunt l'altar.
1982: És destruït per l'alcaldia de Salvador, el «terreiro» Casa Blanca, el primer de Brasil.
2006: Julio Simón, condemnat per terrorisme d'estat: primer cas després de l'anul·lació de les lleis de punt final i obediència deguda, Argentina.

Minvant: 18h18m (UTC) a Taure

Enrique Angelelli

5

18è Diumenge ordinari
Ex 16,2-4.12-15 / Sl 77
Ef 4,17.20-24 / Jn 6,24-35

Blanca, Osvald

1499: Alonso de Ojeda arriba a La Guajira, Colòmbia.

AVORTAMENT, DRET AL PROPI COS I AUTOESTIMA

EUGÈNIA CROS

Col·lectiu per la Igualtat. Girona, Catalunya

Escriure sobre l'avortament és, i continuarà essent, un tema polèmic. Parir i avortar són dues accions que corresponen en essència a les dones, bàsicament per natura. També és en el cos de la dona on s'engendra la nova vida, fruit, per ara, i en la majoria dels casos, de la unió carnal d'un home i d'una dona.

Marina Subirats, sociòloga i filòsofa, parlava recentment de la maternitat i apuntava que tradicionalment s'ha considerat les dones mares per la carn, però no per la paraula. És a dir, al llarg de la història la maternitat s'ha vist més com un projecte del pare, que dona nom a la criatura, la filiació i la possibilitat de refundar una genealogia, que de la mare, relegada a simple receptora d'una llavor. És més, durant molts anys, es va considerar que l'home dipositava en la dona, un embrió complet. No cal dir que aquesta concepció de la dona com a receptacle va lligada directament a impugnar el dret a l'avortament sense discussions.

Ara estem en un altre moment, sí: el projecte de maternitat, compartit o no, amb una parella, però sobretot, un projecte pensat, desitjat i volgut. Aquest canvi ha de comportar una modificació en l'imaginari sobre la maternitat i els debats oberts actuals de les diferents opcions que es poden donar.

El 25 d'abril de 2017 sortia la notícia del judici a una ciutadà per entrar en una església i interrompre una missa en senyal de protesta per la reforma de la Llei de l'avortament que es volia dur a terme a l'Estat Espanyol el 2014 i que era recolzada per l'Església. Demanava, juntament amb altres companys, avortament lliure i gratuït. La reforma finalment no va prosperar. Està ben clar que el tema de l'avortament implica la posició des del punt de vista religiós, i obre debats polèmics i latents també en molts altres àmbits.

Un fet irrefutable és la seva pràctica al llarg de la història amb mètodes diferents i més o menys segurs. Un estudi recent realitzat a Catalunya ens dona la xifra de 19.130 interrupcions voluntàries de l'embaràs el 2014, dada que representa una

disminució del 13,4% respecte al 2013, que van ser 22.083. Una dada alarmant a casa nostra és l'increment d'aquesta pràctica entre joves adolescents.

Dels gairebé 200 països del món, només al 22% està permès l'avortament. Segons un estudi de fa deu anys, el nombre d'avortaments estimats anuals seria d'entre 42 i 46 milions, entre un 20 i un 22% dels embarassos totals. D'aquests, gairebé la meitat (OMS 2011) haurien resultat avortaments insegurs, és a dir, amb perill de la vida de la dona. La majoria d'aquests casos es donen a Amèrica Llatina, i constitueixen la tercera, entre les causes directes, després de les hemorràgies i les infeccions, de les morts maternes que es produeixen cada any en el món. No cal afegir l'estreta relació que hi ha entre aquests casos i la situació de pobresa.

Segons aquest organisme internacional, l'avortament clandestí i sense garanties és la quarta causa de mort materna encara ara a molts països del món. Cada any moren al voltant de 47.000 dones per complicacions en aquest tipus d'interrupcions, i moltes resulten ferides de forma greu i permanent. Davant d'aquests fets constatables, i afegint els riscos, tant físics com psicològics que pot suposar una decisió com aquesta, cal plantejar-nos obertament que topem amb una gran manca, encara ara i arreu, d'educació i d'informació bàsica en l'aspecte de la sexualitat, coneixement del propi cos i respecte i autoestima.

Ens queda molt per fer a les nostres llars, a les nostres escoles, i socialment, cal debatre aquest tema, amb coneixement ampli i parlant de responsabilitats. Les lleis reguladores, amb més o menys diferències, a molts països ja hi són. En d'altres, ni se'n sent a parlar, i l'avortament induït continua essent clarament un delictes. I cal urgentment un canvi en l'enfocament de les relacions entre homes i dones per tal de disminuir i eradicar aquestes morts en circumstàncies d'extrema pobresa i els embarassos no desitjats a les nostres societats.

QUE LA IGUALTAT SIGUI EL CAMÍ

QUERALT ARANDA ESPINAL

Navàs, Catalunya

Les violències contra les dones augmenten i es diversifiquen actualment fruit de les tensions en les esferes de poder. És ara, en aquest principi de segle, quan ens cal afrontar reptes fonamentals en els nostres estils i ritmes de vida, per tal de protegir-la: la supervivència del planeta i les seves espècies, també la humana, en depenen. Ja fa prou temps que parlem de Drets Humans i d'objectius del mil·lenni, tot i que no hem aconseguit universalitzar-los, i continua tocant parlar d'igualtat i no discriminació.

Sabem que la meitat de la població humana mundial és silenciada, invisibilitzada, discriminada, explotada o es troba en situació de risc per raó de gènere. El més probable, si ets dona, és que en algun moment de la vida experimentis directament la violència o la discriminació pel simple fet de ser-ho. Les manifestacions de la violència per raó de gènere sovint passen desapercebudes, en canvi en altres ocasions succeeixen i socialment són normalitzades o minimitzades. Mentre que ens exclamem davant la violència de gènere en l'àmbit domèstic, convivim amb violències institucionals i laborals més subtils i que poden passar desapercebudes, perquè no són més que reflexos de "formes tradicionals" o queden reduïdes a un càlcul economicista.

Mentre que la generació dels mil·lenials hem crescut amb les mares plenament incorporades en l'àmbit laboral i pensant que les dones podíem tenir els mateixos drets, quan arribem a l'àmbit laboral i institucional topem amb diverses realitats algunes encara impregnades de la tradició més rànica i masculista. Això passa arreu, des de Silicon Valley fins a la Diputació de Girona.

Com si les carreres professionals femenines haguessin de transcórrer d'esquena a les maternitats i als drets de les dones, i això forma part de la lletra menuda d'una espècie d'acord més o menys assumit. Com si és tractés de la tonada d'una vella cançó que anem repetint sense posar-hi gaire atenció, tolerem el mòbing, l'assetjament... i ens exclamem perquè als patis de les escoles hi passa el mateix.

Malgrat que denunciem la cultura de l'assetjament o l'abús i les diverses formes de violències contra les dones, aquestes continuaran si no aconseguim reapropiar-nos, com a dones, de la llibertat de decidir sobre els nostres cossos.

El dret de les dones a decidir sobre el propi cos implica decidir sobre l'opció de la maternitat i, per a les que

decideixen ser mares, també passa per la decisió sobre els propis parts i el model de cria i alimentació dels nadons.

La violència obstètrica és només una de les moltes violències que s'exerceixen contra les dones i en aquest cas es dona en institucions sanitàries durant l'embaràs i el part. Aquesta pràctica institucionalitzada i gratuïta afecta milers de dones tant en països llatinoamericans com a Catalunya i Espanya i no para d'augmentar. Aquest augment en el nombre d'intervencions en els parts, el podem dimensionar amb unes 50.000 dones/any a les quals se'ls fan cesàrees innecessàries (vista l'orientació de l'OMS que les cesàrees haurien de correspondre a un 10% dels naixements), o amb la pràctica de l'episiotomia (tall del perinè) que a Espanya es practica en el 79% dels parts vaginals a la sanitat pública i en el 89% en la sanitat privada, mentre que a Anglaterra s'efectua en el 14% dels parts vaginals. Les dones som intervingudes, sotmeses a cirurgia major o a proves innecessàries en funció de les mans dels professionals o els protocols hospitalaris amb els quals ens trobem. Aquestes pràctiques són directament proporcionals a la pressa que té qui les atén i augmenten en festius i dates senyalades malgrat que posen en risc les mares i els nadons.

Amb aquestes violències, la nostra capacitat gestant així com la nostra sexualitat ens és usurpada mitjançant diverses formes: medicamentació dels parts, pràctica generalitzada de l'episiotomia, la prohibició de l'avortament, la persecució policial de les treballadores sexuals i la seva manca de drets, la penalització laboral de les mares... són atacs als drets de les dones que generen majors vulnerabilitats i que ens expliquen perquè la pobresa i la desigualtat avui és femenina. La igualtat de drets entre dones i homes ha de ser un camí de lluita contra aquestes desigualtats socioeconòmiques estructurals.

Davant d'això, igual com davant dels reptes més importants de la vida o, fins i tot, en el coneixement del propi cos, no tenim recursos suficients, no hem estat educades per transformar-ho tot i sí per resistir-ho. Des d'aquest coneixement de la resistència heretada i des de noves aliances i constructes teixits col·lectivament com per exemple la "sororitat" (fraternitat entre dones) ens hem d'empoderar i recuperar en primer lloc els nostres cossos i també els nostres parts. □

2018

Juliol

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1	16	17	18	19	20	21	22
2	3	4	5	6	7	8	23	24	25	26	27	28	29
9	10	11	12	13	14	15	30	31					

Dillans			Dimarts			Dimecres			Dijous		
30 Dillans			31 Dimarts			1 Dimecres			2 Dijous		
6			7			8			9		
13			14			15			16		
20			21			22			23		
27			28			29			30		

AGOST

Divendres		Dissabte		Diumenge	
3	Divendres	4	Dissabte	5	Diumenge
10		11		12	
17		18		19	
24		25		26	
31		1		2	

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

6

Dillans

Transfiguració / Dn 7,9-10.13-14 / Sl 96
2Pe 1,16-19 / Mt 17,1-9

Transfiguració

- 1325: Es funda Tenochtitlán (Mèxic DF).
- 1538: Fundació de Santa Fe de Bogotà.
- 1524: Batalla de Junin.
- 1825: Independència de Bolívia. Festa nacional.
- 1945: Els EUA tiren la bomba atòmica sobre Hiroshima. 120.000 morts.
- 1961: Conferència de Punta del Este: es funda l'«Aliança pel Progrés».
- 1962: Independència de Jamaica. Festa nacional.
- 1978: Mor Pau VI.
- 1987: Els 5 presidents d'A. C. firmen els tractat Esquipulas II.
- 2000: Detenen a Itàlia el major argentí, Jorge Olivera per ordre de captura internacional, en relació amb la desaparició d'una jove francesa durant la dictadura militar argentina.

7

Dimarts

Jr 30,1-2.12-15.18-22 / Sl 101
Mt 14,22-36

Sixt i Gaietà

- 1819: Amb la victòria de Boyacá, Bolívar obre el camí per l'alliberament de Nueva Granada.
- 1985: Christopher Williams, pastor evangèlic, màrtir de la fe i la solidaritat a El Salvador.
- 2015: Mor a Santiago de Xile Manuel Contreras, braç dret de Pinochet en la repressió, dissenyador de l'operació Còndor, condemnat a més de 500 anys de presó, a 58 sentències fermes i 56 judicis pendents.

Eclipsi parcial de Lluna, a Europa

8

Dimecres

Jr 31,1-7 / Int.: Jr 31
Mt 15,21-28

Domènec de Guzmán

- 1873: Neix Emiliano Zapata, el dirigent camperol de la Revolució Mexicana, que va posar definitivament la reforma agrària en el programa de les lluites socials latinoamericanes.
- 1997: Vaga general a l'Argentina, amb el 90% d'adhesió.
- 2000: La Cort Suprema de Xile retira la immunitat parlamentària a l'ex-president i dictador Pinochet.

9 Dijous

Jr 31,31-34 / Sl 50
Mt 16,13-23

Fabià, Romà

1945: Els EUA tiren la bomba atòmica sobre Nagasaki.
1991: Miguel Tomaszek i Zbigniew Strzalkowski, franciscans, missioners al Perú. 1995: Corumbiara, Rondònia, Brasil. En un conflicte amb els treballadors sense terra a la Hisenda Santa Elena, la Policia Militar mata 10 treballadors i arresta 192 persones, amb crueltat.
2000: Mor Orlando Orio, ex-desaparegut, testimoni, profeta de la vida, figura de referència de l'Església compromesa de l'Argentina.
2007: El banc més gran de França, BNP Paribas, bloqueja 3 fons d'inversió: comença la crisi econòmica mundial.

Dia de l'ONU de les poblacions indígenes.

10 Divendres

Nahum 2,1.3;3,1-3.6-7 / Int.: Dt 32
Mt 16,24-28

Llorenç

1809: Primer crit d'independència a l'Amèrica Llatina continental, el de l'Equador. Festa nacional.
1974: Tito de Alencar, dominic, torturat fins al suïcidi, Brasil.
1977: Jesús Alberto Páez Vargas, líder del moviment comunal, segrestat i desaparegut, Perú.

11 Dissabte

Hab 1,12-2,4 / Sl 9
Mt 17,14-20

Clara d'Assís

1992: Comença la marxa de 3000 sense terra a Rio Grande do Sul, Brasil.
1997: Comença la "crisi asiàtica", que s'expandirà a les finances de tot el món.

Eclipsi parcial de Sol, visible al Nord d'Europa

Nova: 09h58m (UTC) a Lleó

12

19è Diumenge ordinari
1Re 19,4-8 / Sl 33
Ef 4,30-5,2 / Jn 6,41-51

Julia

1546: Mor Francisco de Victoria a Salamanca.
1976: 17 bisbes, 36 sacerdots, religiosos i laics llatinoamericans són detinguts per la policia en una reunió religiosa a Riobamba, Equador.
1981: IBM inicia el mercat dels ordinadors personals, que revolucionarà la vida humana.
1983: Margarita M Alves, presidenta del Sindicat rural d'Alagoa Gande, Brasil, màrtir de la terra. **35 anys.**

Dia internacional de l'ONU de la joventut.

16 Dijous

Ez 12,1-12 / Sl 77
Mt 18,21-29

Roc, Esteve d'Hongria

1976: Coco Erbetta, catequista, universitari, màrtir de les Iluïtes del poble argentí.

1993: Màrtirs indígenes yanomamis, de Roraima, Brasil.

2005: Assassinat de Roger Schutz, fundador del moviment ecumènic de Taizé, França.

2006: † Alfredo Stroesner, dictador paraguaià, acusat de crims contra la Humanitat, exiliat al Brasil.

2014: Josias Paulino de Castro i Ireni da Silva Castro, líders rurals, assassinats, a Colniza, MT, Brasil.

17 Divendres

Ez 17,1-15.60.63 / Int.: Is 32
Mt 19,3-12

Jacint

1850: San Martín mor a França.

1997: El Moviment dels Sense Terra ocupa dos hisendes a Pontal do Paranapanema, SP, Brasil.

18 Dissabte

Ez 18,1-10.13b.30-32 / Sl 50
Mt 19,13-15

Helena

1527: El cacic Lempira és assassinat durant una conferència de pau (Hondures).

1952: Alberto Hurtado, sacerdot xilè, apòstol dels pobres, beatificat el 1993.

1993: Màrtirs indígenes asháninkes, Tziririari, Perú.

2000: Dos policies militars de Rondònia són considerats culpables pel jutge de la matança de Corumbiara contra els sense terra, Brasil.

Creixent: 07h48m (UTC) a Escorpi

19

20è Diumenge ordinari
Pro 9,1-6 / Sl 33
Ef 5,15-20 / Jn 6,51-58

Joan Eudes

1991: Intent de cop d'Estat a la Unió Soviètica.

20 Dillans

Ez 24,15-24 / Int.: Dt 32
Mt 19,16-22

Bernat
1778: Neix el general Bernardo O'Higgins, prohòom xilè.
1998: Els EUA bombardegen l'Afganistan i Sudan.

21 Dimarts

Ez 28,1-10 / Int.: Dt 32
Mt 19,23-30

Pius X
1971: Mauricio Lefevre, missioner oblat canadenc, assassinat durant un cop d'Estat a Bolívia.

Festa islàmica del Sacrifici, Eid al-Adha

22 Dimecres

Ez 34,1-11 / Sl 22
Mt 20,1-6

Maria Reina
Dia mundial del folklore.
1988: Jürg Weis, teòleg suís missioner evangèlic, màrtir de la solidaritat amb El Salvador.

Lined writing area for notes, consisting of multiple horizontal lines across the page.

Large lined writing area at the bottom of the page, with a light purple background.

23 Dijous

Ez 36,23-28 / Sl 50
Mt 22,1-4

Rosa de Lima

1948: Fundació del Consell Mundial d'Esglésies.
1975: A Paraguai es crea l'Institut Nacional de l'Indi.

Dia internacional de l'ONU del record del tràfic d'esclaus i la seva abolicció.

24 Divendres

Ap 21,9b-14 / Sl 144
Jn 1,45-51

Bartomeu

1617: Rosa de Lima, patrona i primera santa canonitzada d'Amèrica.
1977: Primer Congrés de les Cultures Negres de les Amèriques.
1980: 17 dirigents sindicals reunits a la finca del bisbat d'Escuintla, Guatemala, desapareguts.

25 Dissabte

Ez 43,1-7a / Sl 84
Mt 23,1-2

Josep de Calasanç

Lluís de França
1825: Independència de l'Uruguai. Festa nacional.
1991: Alessandro Dordi Negroni, missioner, màrtir de la fe i la promoció humana, Perú.
2009: La Fiscalia dels EUA decideix investigar casos de possibles tortures de la CIA durant el govern Bush.

Series of horizontal lines for writing notes.

26

21è Diumenge ordinari
Jos 24,1-2a.15-17.18b / Sl 33
Ef 5,21-32 / Jn 6,60-69

Teresa Jornet

1968: Inauguració de la Conferència de Medellín. **50 anys.**
1977: Felipe de Jesús Chacón, camperol, catequista, assassinat pels militars, El Salvador.
2005: La Cort Suprema de Xile desafora l'exdictador Pinochet.

Plena: 11h56m (UTC) a Peixos

Series of horizontal lines for writing notes.

27 Dillans

2Tes 1,1-5.11b-12 / Sl 95
Mt 23,13-22

Mònica

1828: L'Acord de Montevideo, patrocinat per la Gran Bretanya, assegura la independència de l'Uruguai.

1847: El superintendent anglès i el rei miskito anuncien l'abolició de l'esclavitud, a la Costa Carib de Nicaragua.

1987: Héctor Abad Gómez, metge, màrtir de la defensa dels DH a Medellín, Colòmbia.

1993: La llei 70/93 reconeix els drets territorials, ètnics, econòmics i socials de les comunitats negres de Colòmbia.

1999: Mor Mons. Hélder Câmara, germà dels pobres, profeta de la pau i l'esperança, Brasil.

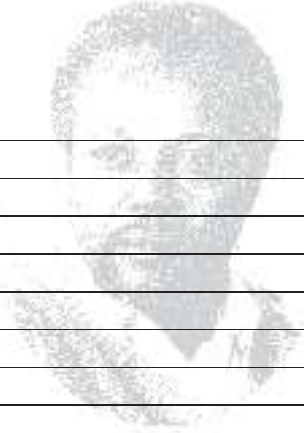
28 Dimarts

2Tes 2,1-3a.14-17 / Sl 95
Mt 23,23-26

Agostí

1994: Jean-Marie Vincent és assassinat a Port-au-Prince, religiós montfortià, compromès amb els drets humans. Durant els 3 anys del govern colpista de Raoul Cédras, més de 100 sacerdots, religiosos i religiosos van ser empresonats o obligats a abandonar les seves parròquies.

Jean-Marie Vincent

29 Dimecres

Jr 1,17-19 / Sl 70
Mc 6,17-29

Martiri de Joan Baptista

1533: «Bateig i execució» d'Atahualpa.

1563: Es crea la Real Audiència de Quito.

1986: Malgrat la prohibició del cardenal de Rio de Janeiro, es desenvolupa la III Trobada de Religiosos, Seminaristes i Sacerdots negres de Rio de Janeiro.

30 Dijous

1Cor 1,1-9 / Sl 144
Mt 24,42-51

Fèlix, Esteve Zudaire

1985: 300 agents del FBI envaeixen Puerto Rico i arresten a més d'una dotzena de lluitadors per la independència.
1993: Polícies i un esquadró de la mort executen 21 persones a la favela «do Vigário Geral», a Rio de Janeiro.

Dia internacional dels desapareguts.
(Amnistia Internacional i FEDEFAM)

31 Divendres

1Cor 1,17-25 / Sl 32
Mt 25,1-13

Ramon Nonat

1925: Els marines dels EUA acaben una ocupació d'Haïti de deu anys.
1962: Independència de Trinitat i Tobago.
1988: Mor Leónidas Proaño, bisbe dels indis, a Ríobamba, Equador.
2001: La Cort Interamericana de DDHH condemna Nicaragua per haver violat els drets dels indígenes mayagna de la Costa Atlàntica.

1 Dissabte

1Cor 1,26-31 / Sl 32
Mt 25,14-30

Nit de l'ascensió de Mahoma: és traslladat de La Meca a Jerusalem, d'on va pujar al cel.

1971: Julio Spósito Vitali, estudiant, 19 anys, militant cristià, màrtir de les lluites del poble uruguaià, assassinat per la policia.
1976: Inés Adriana Coblo, militant metodista, màrtir de la Causa dels pobres, Buenos Aires.
1978: Sorgeix el grup d'Unió i Consciència Negra, després dels Agents de Pastoral Negres.
1979: Jesús Jiménez, camperol, Delegat de la Paraula, màrtir de la Bona Notícia als pobres a El Salvador, assassinat.
2011: Reinel Restrepo, rector de Marmato (Caldas, Colòmbia), líder de l'oposició a les megaexplotacions mineres, assassinat.

Leónidas Proaño

2

22è Diumenge ordinari
Dt 4,1-2.6-8 / Sl 14
St 1,17-18.21b-22.27 / Mc 7,1-8.14-15.21-23

Antolí, Elpidi

BERNAT ESCUDERO PACHÓN,

president de l'Associació Homes Igualitaris-Ahige Catalunya

Les dones i els homes per la igualtat commemorem, com la resta del món feminista, el dia 8 de març; el reconeixem com el Dia Internacional de vindicació de totes les dones.

Per als homes de l'associació Homes Igualitaris de Catalunya, a l'igual que per a les dones feministes, aquest és un dia ple de reivindicacions, d'homenatges i d'esperança. En la commemoració del 8 de març com a Dia Internacional de les Dones, recordem en l'àmbit mundial la vaga de les obreres tèxtils nord-americanes de 1857, l'incendi de la fàbrica Cotton o el de la Triangle Shirtwaist Company, de Nova York, on van morir 142 obreres que l'any anterior havien mantingut una important vaga per demanar millors condicions laborals.

Des del començament de la revolució industrial, Catalunya no va quedar al marge de les reivindicacions de les dones per millorar les precàries condicions laborals. Un exemple és la vaga que 3.500 treballadores del sector tèxtil d'Igualada van fer el 1881.

Des d'aleshores, els èxits aconseguits són molts però, no ens podem permetre ni un pas enrere. Els darrers anys, la nostra societat ha avançat vers la igualtat de forma important i significativa pel que fa a drets de les dones però, encara hi ha molts objectius a aconseguir; les morts per violència masclista són un clar exemple que la igualtat i el respecte envers les dones no s'ha aconseguit.

El projecte per construir una societat basada en la llibertat, el respecte i la igualtat d'oportunitats, de valor i de tracte entre dones i homes és el camí, en el qual és de capital importància el compromís i la implicació dels homes.

La nostra societat cataloga la tasca per a la igualtat com una reclamació exclusiva de les dones. Aquesta visió no és completa, és parcial, perquè la igualtat ens afecta molt als homes, ja que és el nostre camí vers la millora del nostre propi benestar.

Sense oblidar totes les discriminacions sexistes i masclistes que pateixen les dones, els homes també hem de ser conscients que patim el masclisme. El masclisme també ens afecta de forma negativa, i així queda demostrat quan veiem que protagonitzem molts dels problemes socials del nostre país. Els homes protagonitzem majoritàriament problemes socials com el fracàs escolar, la violència masclista, la violència homòfoba, les conductes de risc que

acaben provocant els accidents de trànsit, les addiccions d'alcoholisme, drogodependències, la delinqüència urbana i tot queda reflectit posteriorment a les presons; nou de cada deu persones que habiten les presons catalanes són homes. Què és el que fem els homes? Ens hauríem de preguntar profundament.

Els homes hem de prendre consciència que al llarg de les nostres vides anem aprenent a seguir, des que som petits, referents de gènere masculí tradicional i hegemònic. Referents amb aspectes sexistes i no igualitaris. Amb aquests referents no fem més que adquirir rols de gènere masculí que, per exemple, poden fer que actuem amb conductes excessivament agressives o violentes, no respectuoses amb la diferència; visquem una paternitat distanciada i, per tant, no satisfactòria, o no explorem ni expressem els nostres sentiments d'una forma responsable i en harmonia. Aquestes només són algunes de les mostres que el masclisme, la masculinitat tradicional i que es mostra com l'hegemònica, no ens beneficia, sinó que també ens perjudica.

Per tant, els homes hem d'assumir la nostra responsabilitat individual i col·lectiva davant la discriminació i el sexisme contra les dones, a part de fer-ho, també, per una millora del nostre benestar personal.

Els homes ens hem d'implicar en la igualtat. No podem continuar mirant cap a un altre costat. Els homes actuals no som culpables dels milers d'anys de masclisme que conformen la nostra història. Però sí que és la nostra responsabilitat col·lectiva reconèixer les injustícies que el model tradicional masclista ha generat, principalment sobre les dones. Aquest és el punt de partida necessari per a la reconstrucció d'una societat que es basi en noves relacions i valors.

La nostra responsabilitat individual consisteix en el compromís personal de fer tot el possible per no reproduir el masclisme i la discriminació en les nostres vides, en el nostre entorn familiar i social més immediat.

Ens hem parat a pensar en els guanys que obtindríem els homes amb la igualtat? De veritat creiem que val la pena continuar tancats i negant el canvi?

El masclisme també és dolent per als homes. El masclisme i el sexisme són els nostres enemics comuns. Donem suport a les justes reivindicacions de les dones i reflexionem internament sobre el nostre paper en les nostres vides i la societat. Treballem per la igualtat, visquem el canvi que tenim pendent. Fem-ho per elles i per nosaltres. □

LA INVISIBILITAT DE LA DONA A L'ESPAI PÚBLIC

PURI MOLINA REQUENA

Girona, Catalunya

A què ens referim quan parlem d'invisibilitat de la dona? A la condició de la seva no existència pública i en conseqüència a la vulneració flagrant dels seus drets d'igualtat i a la manca de reconeixement de les seves aportacions al bé comú. Els drets de la dona sempre han anat uns quants passos enrere en el trajecte de la conquesta de la plena ciutadania: no va ser fins a la Conferència de Beijing del 1995 que els seus drets van obtenir la "categoria" de drets humans. Fins fa poc, la història de les dones ha estat silenciada, ignorada i sempre relacionada en masculí. I, de fet, el Dret a Vot per a les dones no s'implanta als països europeus fins al segle XX.

El sostre de vidre és l'expressió que descriu les dificultats que tenen les dones per accedir a llocs de poder i responsabilitat en espais públics, ja siguin laborals, polítics o científics. Aquest sostre, encara avui no es trenca. No podem parlar de corresponsabilitat, ni de justícia ni de drets socials per a la meitat de les persones de la nostra societat. Així, les dones continuen majoritàriament dins del marc de la invisibilitat tot i haver incrementat i ampliat les seves valuoses aportacions a la història. Aquesta situació s'ha agreujat considerablement des de la crisi global del 2008 amb conseqüències com ara: la *invisibilitat laboral* amb els seus devastadors efectes col·laterals –la doble jornada, el retorn als rols domèstics i tradicionals; la presència residual als mitjans de comunicació; el desús públic del *llenguatge inclusiu i de valors igualitaris* amb un reforç de rols i estereotips que parteixen exclusivament d'un punt de vista androcèntric; la *invisibilitat intel·lectual* en sectors acadèmics, culturals, científics i professionals; la *invisibilitat als carrers* pels escassos percentatges de noms femenins en els nomenclàtors; la *invisibilitat política* i llocs públics de responsabilitat, de presa de decisions inclusives; la *por a la igualtat* per part dels homes; el naixement de neomasclismes; les microviolències; la *violència masclista envers les dones*, la pitjor de totes les xacres socials; les xarxes de prostitució com a nova forma d'esclavitud...

Necessitem més que mai visualitzar les dones de tot arreu i de tots els àmbits. Necessitem incorporar la *mirada inclusiva* des del discurs fet amb perspectiva de gènere. Ens cal rescatar els drets i valors igualitaris, iden-

tificats i definits en les nostres societats democràtiques, defensar-los amb fermesa, amb tasques de sensibilització i conscienciació, vetllar i denunciar per tal d'arraconar les cultures tòxiques en el dia a dia, perquè s'entengui que vivim en un únic planeta format per éssers humans, siguin dones o homes. I per eradicar la desigualtat, és imprescindible la complicitat masculina. Hem de substituir la desigualtat per nous paradigmes socials i culturals que milers de persones ja practiquen. La *mirada i les actuacions femenines* són bàsiques per plantar cara a aquest món injust, neoliberal capitalista. Si s'exclou la mirada de la dona, es perjudica tota la societat.

La meta ha de ser la *igualtat de drets per a tothom*. La *coeducació*, l'educació per a la igualtat real, es revifa en nous sectors de professorat i famílies, i esdevé revolucionària, dóna nous valors (deconstrucció del sexisme, racisme i classisme), apropa la quotidianitat a la ciència, a la vida, a desenvolupar els *sabers de les dones*, trenca amb els estereotips i prejudicis tot incorporant les relacions de gènere i ens ajuda a llimar les grans dificultats i reptes pendents perquè no discrimina. L'extensa bibliografia pedagògica d'experiències coeducatives, aporta modelatges imprescindibles en el món socioeducatiu, obrint camins difícils però esperançadors per a les generacions que ens seguiran. Podem valorar també les intervencions en àmbits científics, com el mèdic o l'arquitectònic, en el que ja incorporen la perspectiva de gènere en el diagnòstic de diverses malalties o en el disseny d'espais urbans.

Per a transformar-nos en una societat igualitària tenim molts recursos: els Plans d'Igualtat institucionals que parteixen de les desigualtats per tal d'equilibrar la vida comunitària, *moviments feministes*, *moviments de noves masculinitats* que ens ofereixen uns models que validen les expectatives dels canvis necessaris; amplis *moviments socials i polítics* que recolzen les reivindicacions pendents de les dones... Hem de treballar plegats per al benefici col·lectiu, per la vida i dignitat de totes les persones, tot canviant les creences i amb el convenciment que el segle XXI serà el de la Revolució Feminista, amb la nova mirada igualitària i les complicitats imprescindibles per trencar els estereotips i rols sexistes, fent visible la discriminació històrica de la invisibilitat femenina i les seves aportacions "per un altre món possible". □

2018

Agost

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
		1	2	3	4	5	20	21	22	23	24	25	26
6	7	8	9	10	11	12	27	28	29	30	31		
13	14	15	16	17	18	19							

Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
27 Dillans	28 Dimarts	29 Dimecres	30 Dijous
3	4	5	6
10	11	12	13
17	18	19	20
24	25	26	27

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Octubre
1	2	3	4	5	6	7	22	23	24	25	26	27	28	
8	9	10	11	12	13	14	29	30	31					
15	16	17	18	19	20	21								

SETEMBRE

Divendres	Dissabte	Diumenge	
31 Divendres	1 Dissabte	2 Diumenge	1
			2
			3
			4
			5
			6
7	8	9	7
			8
			9
			10
			11
			12
14	15	16	13
			14
			15
			16
			17
			18
21	22	23	19
			20
			21
			22
			23
			24
28	29	30	25
			26
			27
			28
			29
			30

3 Dillans

1Cor 2,1-5 / Sl 118
Lc 4,16-30

Gregori el Gran

1759: Lisboa expulsa de la colònia als jesuïtes, acusats d' "usurpar tot l'Estat de Brasil".

1976: Mor Ramón Pastor Bogarín, bisbe, fundador de la Universitat d'Asunción, profeta de l'Església al Paraguai.

Minvant: 02h37m (UTC) a Bessons

4 Dimarts

1Cor 2,10b-16 / Sl 144
Lc 4,31-37

Rosalia

Albert Schweitzer

1970: Triomf electoral de la Unitat Popular, Xile.

1984: Andrés Jarfán, sacerdot missioner francès, mort per una bala disparada per policies a la població militant de La Victoria, Santiago, Xile.

1995: Conferència Mundial de Pequín sobre la Dona.

2005: El jutge Urso imposa presó a Jorge Videla i altres 17 repressors de la dictadura militar argentina.

5 Dimecres

1Cor 3,1-9 / Sl 32
Lc 4,38-44

Llorenç, Justinià

1972: La censura brasilera prohibeix publicar notícies sobre Amnistia Internacional.

1983: Els aturats acampen a l'Assemblea Legislativa de São Paulo.

Series of horizontal lines for writing.

6

Dijous

1Cor 3,18-23 / Sl 23
Lc 5,1-11

Joan de Ribera, Zacaries
1839: Pengen Manuel Congo, cap del Quilombo a la Serra do Mar, destruït pel futur Duc de Caxias. Brasil.
1995: 2.300 sense terra ocupen l'hisenda Boqueirão, Brasil. En seran expulsats.

7

Divendres

1Cor 4,-5 / Sl 36
Lc 5,33-39

Regina
1822: Independència del Brasil. Crit d'Piranga. "Crit dels Exclosos" al Brasil.
1968: Clausura de la Conferència de Medellín. **50 anys.**
1981: Assemblea Nacional de creació del Grup d'Unió i Consciència Negra.

8

Dissabte

Mq 5,1-4a / Sl 12
Mt 1,1-16.18-23

Nativitat de Maria
1522: Juan Sebastián Elcano completa la primera volta al món.
1974: Ford concedeix a Nixon «perdó ple i absolut per tots els delictes que hagués pogut cometre quan ocupava la presidència».

Dia internacional de l'alfabetització.

Multiple horizontal lines for writing.

9

23è Diumenge ordinari
Is 35,4-7a / Sl 145
St 2,1-5 / Mc 7,31-37

Pere Claver

1613: Alçament de Lari Qaxa, Bolívia (aimaràs i quitxues s'enfronten als espanyols).

1654: Pedro Claver, apòstol dels esclaus negres a Cartagena, Colòmbia.

1990: Hildegard Feldman, religiosa, i Ramón Rojas, catequista, màrtirs de la fe i el servei als camperols colombians.

Nova: 18h01m (UTC) a Verge

Multiple horizontal lines for writing.

10 Dillans

1Cor 5,1-8 / Sl 5
Lc 6,6-11

Nicolau de Tolentino

1924: Els marines ocupen diverses ciutats hondurenyes per donar suport a un candidat presidencial.

1984: Policarpo Chem, delegat de la Paraula, catequista, Verapaz, Guatemala, segrestat i torturat per les forces de seguretat.

11 Dimarts

1Cor 6,1-11 / Sl 149
Lc 6,12-19

Protus i Jacint

1714: Barcelona cau assetjada per les tropes borbòniques després de tres mesos de resistència. Pèrdua de les llibertats i persecució de la llengua catalana. Diada Nacional de Catalunya.

1973: Cop d'Estat a Xile contra el president constitucional Allende.

1981: Sebastiana Mendoza, indígena, catequista, màrtir de la solidaritat, Guatemala.

1988: Màrtirs de l'església de Sant Joan Bosco, a Port-au-Prince, Haití. **30 anys.**

1990: Myrna Mack, antropòloga, lluitadora pels drets humans, assassinada a Guatemala.

2001: Atemptat terrorista contra les Torres Bessones de Nova York i el Pentàgon de Washington.

2008: Matança de camperols a El Porvenir, Pando, Bolívia, a las ordres de terratinents i empresaris amb la connivència del Prefecte Leopoldo Fernández, avui empresonat. **10 anys.**

Any nou islàmic: 1440

12 Dimecres

1Cor 7,25-31 / Sl 44
Lc 6,20-26

Leonci i Guiu

1977: Martíri de Steve Biko a la presó del règim blanc de Sud-àfrica.

1982: Alfonso Acevedo, catequista, màrtir del servei als desplaçats d'El Salvador.

1989: Valdicio Barbosa dos Santos, sindicalista rural de Pedro Canário (ES), Brasil. 2001: Barbara Lee, congressista per Califòrnia, vota en contra de concedir a Bush poders especials per envair l'Afganistan.

13 Dijous

1Cor 8, 1b-7.11-13 / Sl 138
Lc 6,27-38

Joan Crisòstom

- 1549: Juan de Betanzos es retracta de la seva opinió anterior que els indis no eren humans.
- 1589: Rebel·lió sagnant dels maputxes a Xile.
- 1978: L'ONU aprova una resolució en la qual es reafirma el dret de Puerto Rico a la independència i a la llibre determinació.
- 1980: Premi Nobel de la Pau a Adolfo Pérez Esquivel, arquitecte argentí, empresonat i torturat.

14 Divendres

Exaltació de la Santa Cruz
Nm 21,4b-9 - Sl 77 / Jn 3,13-17

- 1843: Naixement de Lola Rodríguez, autora de l'himne de la insurrecció del 23.9.1868 contra el domini espanyol a Puerto Rico, «la Borinqueña».
- 1856: Batalla de San Jacinto, derrota dels filibusters de William Walker a Nicaragua.
- 1992: Comença la I Assemblea del Poble de Déu (APD). Es crea el terme «macroecumenisme».

15 Dissabte

Dolors
Hb 5,7-9 / Sl 30
Jn 19,25-27

- 1810: «Crit de Dolors» a Mèxic.
- 1821: Independència d'Amèrica Central. Festa nacional a tots els països d'Amèrica Central.
- 1842: Afusellament a San José de Costa Rica, Francisco de Morazán, unionista centreamericà.
- 1973: Arturo Hillerns, metge, màrtir del servei als pobres a Xile. **45 anys.**
- 1974: Antoni Llidó, sacerdot català, desaparegut, màrtir a les presons de Xile.
- 1981: Pedro Pío Cortés, indígena achi, delegat de la Paraula, Baja Verapaz, Guatemala.

setembre

16

24è Diumenge ordinari
Is 50,5-9a / Sl 114
St 2,14-18 / Mc 8,27-35

Creixent: 23h15m (UTC) a Sagitari

- 1501: El rei dona autorització al governador de les illes del Carib per dur-hi esclaus negres.
- 1821: Independència de Mèxic. Festa nacional.
- 1931: Fundació a São Paulo del Front Negre Brasil, més tard violentament clausurat per Getulio Vargas.
- 1955: Insurrecció cívico-militar que derroca el president constitucional Perón.
- 1973: Assassinat del cantautor xilè Víctor Jara.
- 1983: Guadalupe Carney sj, assassinat per l'exèrcit hondureny. **35 anys.** Recollí la seva autobiografia a servicioskoinonia.org/biblioteca

Dia internacional (ONU) per la capa d'ozó.

17 Dillans

1Cor 11,17-26.33 / SI 39
Lc 7,1-10

Robert Bel-larmino

1645: Juan Macías, germà dominic, confessor de la fe i servidor dels pobres al Perú colonial.

1980: Mor en accident Augusto Cotto, baptista militant salvadorenc.

1981: John David Troyer, missioner menonita dels EUA, màrtir de la justícia a Guatemala.

1982: Alirio, Carlos i Fabián Buitrago, Giraldo Ramírez i Marcos Marín, camperols, catequistes de Cocorná, Colòmbia, assassinats.

1983: Julián Bac, celebrador, i Guadalupe Lara, catequista, màrtirs a Guatemala. **35 anys.**

18 Dimarts

1Cor 12,12-14.27-31a / SI 99
Lc 7,11-17

Josep de Cupertino

Dag Hammarskjöld

1810: Independència de Xile. Festa nacional.

1945: Decret de Getulio Vargas que només permet la immigració al Brasil a persones que «preservin i desenvolupin en la composició ètnica del país la seva ascendència europea».

1969: El «Rosariozo». La ciutadania doblega les forces policials a Rosario, Argentina.

1998: Miguel Ángel Quiroga, marianista, assassinat per paramilitars, Chocó, Colòmbia. **20 anys.**

2006: Jorge Julio López, lluitador pels DH, primer desaparegut en democràcia, Argentina.

19 Dimecres

1Cor 12,31-13,13 / SI 32
Lc 7,31-35

Gener

1973: Joan Alsina (missioner nascut a Castelló d'Empúries), Omar Venturelli, Etienne Marie Louis Pesle de Menil, sacerdots víctimes de la policia de Pinochet.

1983: Independència de San Cristóbal i Nevis.

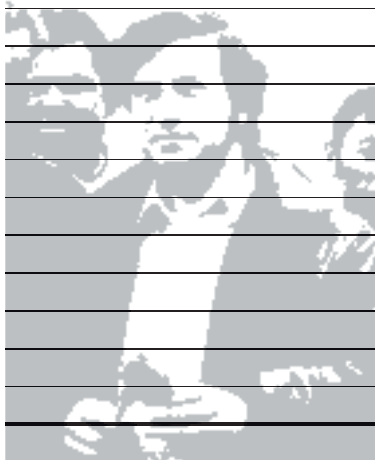
1985: Terratrèmol a la ciutat de Mèxic.

1986: Charlot Jacqueline i companys, màrtirs de l'educació alliberadora, Haití.

1994: Els EUA desembarquen a Haití per reposar el president Jean Bertrand Aristide.

2001: Yolanda Cerón, directora de la Pastoral Social de la diòcesi de Tumaco, Colòmbia, assassinada pel seu compromís amb els drets humans.

Festa jueva del Yom Kippur

Joan Alsina

20 Dijous

1Cor 15,1-11 / Sl 117
Lc 7,36-50

Andreu Kim, Fausta

- 1519: Hernando de Magallanes salpa de Sanlúcar.
- 1976: És assassinat a Washington l'excanceller del règim popular d'Allende, Orlando Letelier. Gairebé 20 anys després en serà declarat culpable el director de la DINA, Manuel Contreras.
- 1977: Els pobles indis d'Amèrica Llatina fan sentir la seva veu per primera vegada al Palau de les Nacions de Ginebra.
- 1978: Francisco Luis Espinosa, sacerdot i companys màrtirs a Estelí, Nicaragua. **40 anys.**
- 1979: Apolinar Serrano, José López, Félix Salas i Patricia Puertas, camperols i dirigents sindicals, màrtirs a El Salvador.

21 Divendres

Ef 4,1-7.11-13 / Sl 18
Mt 9,9-13

Mateu

- 1526: Arriba el primer europeu a les costes equatorianes.
- 1956: El dictador Anastasio Somoza mor a mans de Rigoberto López Pérez, Nicaragua.
- 1973: Gerardo Poblete Fernández, salesià xilè, assassinat a Iquique per la dictadura de Pinochet.
- 1981: Independència de Belize.

Dia internacional (de l'ONU) de la Pau.

22 Dissabte

1Cor 15,35-37.42-49 / Sl 55
Lc 8,4-15

Maurici

- 1862: Els esclaus dels EUA són alliberats jurídicament.
- 1973: Miguel Woodward Iriberrí, sacerdot, a Valparaíso, Xile, torturat i assassinat al Buc Esmeralda de l'Armada, per la dictadura de Pinochet.
- 1977: Eugenio Lyra Silva, advocat popular, màrtir de la justícia, Santa Maria da Vitoria, Brasil.

23

25è Diumenge ordinari
Sb 2,12.17-20 / Sl 53
St 3,16-4,3 / Mc 9,30-37

Lli i Tecla

- 1868: El «crit de Lares», (Puerto Rico): Ramón E. Betances inicia el moviment independentista i emancipador de l'esclavitud.
- 1905: Mor Francisco de Paula Víctor, negre, considerat sant per la comunitat negra brasilera.
- 1973: Mor Pablo Neruda.
- 1989: Henry Bello Ovalle, militant, màrtir de la solidaritat amb el jovent, a Bogotá, Colòmbia.
- 1993: Sergio Rodríguez, obrer i universitari, màrtir de la lluita per la justícia a Veneçuela. **25 anys.**
- 2008: «Dia del sobrepassament»: vam començar a gastar un 30% de recursos més dels disponibles en el planeta.

Dia internacional contra l'explotació sexual i la tracta de persones

Equinocci, de tardor/primavera a les 01h54m (UTC)

24 Dillans

Pro 3,27-34 / SI 14
Lc 8,16-18

Mare de Déu de la Mercè
1553: Executen el líder maputxe Caupolicán.
1976: Independència de Trinidad i Tobago.
1976: Marlene Kegler, estudiant i obrera, màrtir de la fe i el servei entre els universitaris de La Plata, Argentina.

Festa jueva del Suckot

25 Dimarts

Pro 21,1-6.10-13 / SI 118
Lc 8,19-21

Cleofàs
Sergi de Radonezh
1849: Penge Lucas da Feira, esclau negre fugitiu, cap de sertanejos. Brasil.
1963: Cop militar pro-EUA a la República Dominicana. Bosch, admirador de la revolució cubana, és derrocat.
Plena: 02h52m (UTC) a Àries

26 Dimecres

Pro 30,5-9 / SI 118
Lc 9,1-6

Cosme i Damià
1974: Lázaro Condo i Cristóbal Pajuña, camperols màrtirs del poble equatorià, líders cristians de les seves comunitats en lluita per la reforma agrària assassinats a Riobamba, Equador.
2014: 43 estudiants de l'Escola Normal d'Ayotzinapa (Mèxic) fets desaparèixer i 6 assassinats per policies complint ordres de l'autoritat local. Els seus familiars i organitzacions d'arreu del món els cerquen amb el lema "Vius se'ls van endur, vius els volem".

Series of horizontal lines for writing notes.

27 Dijous

Qo 1,2-11 / Sl 89
Lc 9,7-9

Vicenç de Paül

Dia d'Enriquillo, cacic quisqueia que va resistir la conquesta espanyola a la República Dominicana.

1979: Guido León dos Santos, heroi de la classe obrera, mort per la repressió policial a Minas, Brasil.

1990: Germana Agustina Rivas, religiosa del Bon Pastor, màrtir a La Florida, Perú.

28 Divendres

Qo 3,1-11 / Sl 143
Lc 9,18-22

Venceslau i Llorenç Ruiz

551 a. de C.: Naixement de Confucí a Xina.

1569: Casiodoro de Reina porta a la impremta la seva traducció de la Bíblia, fet que dona peu al Dia de la Bíblia a diversos països llatinoamericans entorn d'aquest dia.

1871: Llei brasilera «del ventre lliure», que separaria les criatures negres dels seus pares esclaus, com a primers «menors abandonats».

1885: Llei brasilera «del sexagenari», que deixaria als carrers els esclaus negres amb més de 60 anys, augmentant així el nombre de captaires.

1990: Pedro Martínez i Jorge Euceda, periodistes militants, màrtirs de la veritat a El Salvador.

2012: Mor Pierre Dubois, capellà obrer, profeta dels DH i la justícia social, La Victoria, Santiago, Xile

29 Dissabte

Dn 7,9-10.13-14 / Sl 137
Jn 1,47-51

Miquel, Gabriel, Rafael

1871: Els benedictins, primera orde religiosa que allibera els seus esclaus al Brasil.

1906: Segona intervenció armada dels EUA a Cuba, que durarà 2 anys i 4 mesos.

1992: La Cambra brasilera destitueix el president Collor.

Dia mundial dels mars

30

26è Diumenge ordinari
Nm 11,25-29 / Sl 18
St 5,1-6 / Mc 9,38-43.45.47-48

Jeroni

1655: Coronilla i companys, cacics indígenes, màrtirs de l'alliberament, Argentina.

1974: Carlos Prats, general de l'exèrcit xilè, i la seva esposa, màrtirs de la democràcia, a Xile.

1981: Honorio Alejandro Núñez, celebrador i seminarista, màrtir pel seu poble hondureny.

1991: Vicente Matute i Francisco Guevara, màrtirs de la lluita per la terra, Hondures.

1991: José Luis Cerrón, universitari, màrtir de la solidaritat entre els joves i els pobres d'Huancayo, Perú.

1991: Cop d'estat contra el president constitucional Jean-Bertrand Aristide, Haití.

Yom Kippur jueu

La primera vegada que recordo haver patit discriminació de gènere tenia 9 anys. El meu pare li havia posat al meu germà, més petit que jo, un professor d'anglès. Quan vaig manifestar-li el meu desig de també assistir a les classes, no em va deixar. "Ets una nena", va argumentar com la cosa més normal del món. Em vaig quedar muda i perplexa. No entenia res, i com més raons demanava, menys ho entenia, sobretot perquè el meu pare tenia un agut sentit de la justícia i, a més, volia que totes les seves filles estudiéssim. Vaig sentir-me injustament tractada per ser una nena i em semblava quelcom tan absurd... però aquell fet va canviar per sempre la meua mirada i percepció de la realitat, a la que, des d'aleshores, miro i percebo amb una viva consciència de gènere.

Com a religiosa, com a teòloga, psicòloga i pensadora feminista, comparteixo amb moltíssimes dones la tasca de construir un món més just substituïnt el sistema patriarcal, exterior i interior, per un altre que es sustenti en la igualtat i es desenvolupi crítica i inclusivament, per tal que cap persona sigui descartada o quedi exclosa.

La meua forma de ser feminista i d'estar en el feminisme ha anat evolucionant. Durant dècades, el meu compromís crític feminista va ser, sobretot, lluitador i reivindicatiu. Vaig sumar-me a les onades del feminisme damunt la cresta de la llibertat per tal que totes les dones hi poguessin accedir. Vaig prendre part en la conquesta d'algunes fites, però també vaig compartir molts disgustos.

Els darrers anys, la meua perspectiva ha canviat. Tot i que continua essent necessari reivindicar i denunciar, focalitzo la meua proposta en construir i crear allò que desitjo i vull. Dedico les meves millors energies a crear i construir aquest món nou amb el que sóc i allò que tinc a mà ("pensar globalment i actuar localment"): la meua persona, el meu pensament, la meua escriptura, el meu horitzó

compartit, la meua nova consciència de la vida, dels altres, de la terra, del cosmos i de la divinitat. I, per descomptat, en companyia de nombroses i molt diverses dones. La llibertat que configura aquest horitzó no me la pot prendre res ni ningú, ni més ençà ni més enllà de la mort.

Les majors satisfaccions i les frustracions més dures, tot i que no pas les úniques, les trobo, com sol ser habitual, en els ambients més propers: l'Església i la Vida Religiosa femenina, que constitueixen el meu context vital, l'àmbit en el que em moc i del que em sento més responsable. L'Església, Comunitat de comunitats, continua essent profundament masclista i patriarcal. No puc pas dir que el masclisme es manifesti només i exclusivament en els òrgans de govern i estructures de poder eclesial, perquè, per desgràcia, es troba a tot arreu i s'expressa de molt diverses maneres. La divisió clero-laicat reforça contínuament el masclisme i el patriarcat eclesials, però, com dic, aquests van més enllà i ens afecten a totes i tots per fora i, sobretot, per dins. És el que passa a la resta d'àmbits de la societat, amb la diferència que a l'Església, el masclisme-patriarcat s'assenta en les creences religioses, que són molt més fortes, en general, que altres menes de creences. Però a l'Església, també hi ha present i actiu el feminisme, d'això no en podem pas dubtar. Tot i que moltes feministes se n'han anat, moltes altres hi hem romàs, ja que el feminisme no només no és incompatible amb la fe cristiana i amb l'evangeli de Jesús, sinó que encaixa molt bé amb l'una i l'altre. Trets del feminisme com l'horizontalitat, la circularitat i la inclusivitat, són elements de la Bona Nova del Regne proclamada per Jesús i afirmada per les seves seguidores i testimonis de la Pasqua. Per altra banda, l'Església també som nosaltres i el seu clarobscur patrimoni també és nostre. A més, les dones estem recuperant la impressionant història de llibertat i afirmació de

moltes, moltes avantpassades de la nostra història cristiana. Feminisme i llibertat són inseparables i formen part de l'horitzó emergent.

La llibertat, com reconeixen alguns pensadors i pensadores, fa molta por. La desitgem i la temem alhora. La llibertat de les dones, la seva afirmació com a persones plenes, de drets i deures, sembla horroritzar certs sectors de l'Església. La por, no obstant, no pot amb la fe i moltes de nosaltres som dones d'una fe forta forjada en el dubte, la incertesa, els riscos i la millor consciència crítica. Les conseqüències de la por que infon la llibertat de les dones fan mal. Les que més me'n fan a mi tenen a veure amb la Vida Religiosa de les dones, en general, i amb la meua congregació, en particular, la que més conec i en la que visc. Per gràcia, vaig néixer i créixer sota l'esperit mercedari. La meua biografia s'escriu des de la línia transversal de l'esperit de l'alliberament. La meua persona respira la llibertat evangèlica i la missió alliberadora, llegat de Jesús i el seu Regne, i això té conseqüències positives i també doloroses, com les tingué per Jesús i les seves seguidores i seguidors. Res es juga en la dicotomia blanc-negre, sinó en la infinita gama dels colors. A la meua família mercedària he trobat facilitats i camins de llibertat, però també impediments i obstacles per al seu exercici. Sens dubte, m'hauria succeït el mateix a qualsevol lloc. La meua percepció de l'estil de vida que anomenem Vida Religiosa (de les dones) és, contra les creences a l'ús, positiu i optimista. El veig mudar, lentament, i a vegades observo molta por a una mort que jo considero una transformació. Davant dels indicis de canvi, em sento eufòrica per dins, tot i que per fora ben just trobo les paraules per dir el que veig, el que intueixo, el que respiro a l'aire, el que surt per l'horitzó.

Vaig tenir la immensa sort d'estudiar Bíblia i poder dedicar-me a l'exègesi i la interpretació dels textos bíblics. En aquesta tasca exerceixo la llibertat, la meua llibertat. Hi aprenc, sobretot, llibertat, tant pel que els textos m'ofereixen, com pel que provoquen en mi. Em sento profundament agraïda i mai ho expressaré prou.

La manera en què som tractades les dones arreu del planeta i la persistència del masclisme, en la seva àmplia gama de manifestacions, deixa clar que

a les dones se'ns considera menys humanes que als homes. Prova inequívoca i irreversible d'això és la desproporció existent arreu del planeta entre els feminicidis esdevinguts i l'alarma social, mínima, que provoquen. La mort de les dones no sembla valer el mateix que la mort dels homes i la immensa majoria dels feminicidis roman interessadament amagada, suprimida. Però també són indicis d'aquesta infravaloració les infinites humiliacions i vexacions, cada vegada més cruels i sofisticades, a les que som sotmeses les dones a tot arreu, a totes les àrees de la vida, a totes les edats, en totes les direccions i de totes les maneres. Cap entitat, cap nació, cap religió ni església ha estat capaç d'alçar-se eficaçment contra aquesta terrible lacra. La pràctica omnipresència del patriarcat, com a sistema multiplicador d'opressions, impregna societat, cultures, hàbits, creences, institucions, mitjans de comunicació de masses, comerç, explotació, grups, homes i dones, nens i nenes, homosexuals i transgènères... i canviar aquest fet sembla una tasca titànica, si no impossible. Això no obstant, és una tasca humana i possible. Pot trigar més o menys, però el canvi profund arribarà si no desistim en el nostre intent.

La profunditat del patriarcat i el seu arrelament en la consciència es manifesta, com apuntava, en la percepció més o menys conscient que les dones som menys humanes que els homes, el que sembla justificar i donar certa impunitat al tracte discriminatori. És fonamental, òbviament, canviar aquesta percepció, perquè mentre persisteix, els avenços continuaran essent fràgils i poc sòlids i estaran exposats a retrocessos els efectes dels quals afecten tota la realitat, particularment les persones i grups empobrits i més vulnerables.

Davant d'aquest repte, a curt, mitjà i llarg termini, considero imprescindible una bona teologia feminista, perquè està profundament compromesa amb la realitat. La teologia feminista aposta, des dels seus inicis, pel més vulnerable del vulnerable, les dones; està compromesa amb la transformació del món i de qualsevol sistema injust i, per això, va ser i continua essent necessària. Reclama anar sense presses, però sense pauses, ja que, com diu un antic lema, "anem a poc a poc perquè anem lluny". □

Dilluns		Dimarts		Dimecres		Dijous	
1	Dilluns	2	Dimarts	3	Dimecres	4	Dijous
8		9		10		11	
15		16		17		18	
22		23		24		25	
29		30		31		1	

1 Dillans

Job 1,6-22 / Sl 16
Lc 9,46-50

Teresa del Nen Jesús
1542: Comença la guerra de l'Araucània.
1949: Triomf de la Revolució Xinesa.
1991: Els militars expulsen el president constitucional d'Haití, Aristide, i comença una matança.
1992: Julio Rocca, cooperant italià, màrtir de la solidaritat al Perú.

Dia internacional de les persones d'edat.
Dia mundial dels sense sostre.

2 Dimarts

Job 3,1-3.11-17.20-23 / Sl 87
Lc 9,51-56

Àngels custodis
1869: Naixement de Mahatma Gandhi.
1968: Matança de Tlatelolco, a la Plaça de les Tres Cultures, de Mèxic DF. **50 anys.**
1972: La United Brand Company comença a envair el territori Brunka, Hondures.
1989: Jesús Emilio Jaramillo, bisbe d'Arauca, Colòmbia, màrtir de la pau i del servei.
1992: Repressió policíaca contra els presos de Carandirú, São Paulo: 111 morts i 110 ferits.

Dia internacional per la No Violència (ONU)

 Minvant: 09h45m (UTC) a Cranc

3 Dimecres

Job 9,1-12.14-16 / Sl 87
Lc 9,57-62

Francesc de Borja
1937: Matança de Caldeirão, Brasil.
1980: María Magdalena Enríquez, baptista, secretària de premsa de la Comissió de DH, defensora dels drets dels pobres, El Salvador.
1990: Reunificació d'Alemanya.

4

Dijous

Job 19,21-27 / Sl 26
Lc 10,1-12

Francesc d'Assís

Teodor Fliedner

1555: El concili provincial de Mèxic prohibeix el sacerdoci als indis.

1976: Omar Venturelli, màrtir per lliurar-se als més pobres a Temuco, Xile.

2007: Ingressen a la presó la vídua i els cinc fills de Pinochet per apropiació de fons públics.

Dia mundial de l'Amnistia.

5

Divendres

Job 38,1.12-21;40,3-5 / Sl 138
Lc 10,13-16

Plàcid i Mauri

1995: L'exèrcit guatemalenc assassina 11 camperols a la comunitat «Aurora 8 de octubre», per desanimar el retorn dels refugiats exiliats a Mèxic.

Dia internacional dels professors (ONU).

6

Dissabte

Job 42,1-3.5-6.12-16 / Sl 118
Lc 10,17-24

Bru

William i Tyndal

1981: 300 famílies sense sostre resisteixen el desallotjament a J. Robru, São Paulo.

7

27è Diumenge ordinari
Gn 2,18-24 / Sl 127
Hb 2,9-11 / Mc 10,2-16

Roser

Enric Melcior, Muhlenberg

Nostra Sra. del Roser, patrona dels negres, Brasil.

1462: Pius II censura oficialment la reducció d'africans a l'esclavitud.

1931: Naixement de Desmond Tutu, arquebisbe negre sud-africà, premi Nobel de la Pau.

1973: Màrtirs de Lonquén, Xile.

1978: José Osmán Rodríguez, camperol Delegat de la Paraula, màrtir a Honduras. **40 anys.**

1980: Manuel Antonio Reyes, capellà, màrtir per lliurar-se als pobres, a El Salvador.

2001: Els EUA comencen la invasió de l'Afganistán.

8 Dillans

Gál 1,13-24 / Sl 138
Lc 10,38-42

Tais i Pelàgia

1970: Néstor Paz Zamora, seminarista, universitari, fill d'un general bolivià, màrtir de les lluites d'alliberament del seu poble.

1974: Es reuneix a Asunción el Primer Parlament Indígena Amèrica del Con Sud.

1989: Mor Penny Lemoux, periodista, defensora dels pobres d'Amèrica Llatina.

9 Dimarts

Gál 1,13-24 / Sl 138
Lc 10,38-42

Dionís, Lluís Beltrán

1581: Mor Luis Beltrán, missioner espanyol a Colòmbia, dominic, predicador, patró principal de Colòmbia.

1967: Ernesto Che Guevara, metge, guerriller, internacionalista, assassinat a Bolívia.

Nova: 03h47m (UTC) a Lliura

10 Dimecres

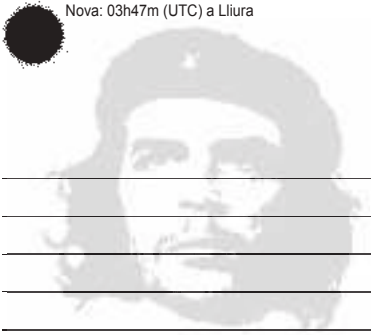
Gál 2,1-2.7-14 / Sl 116
Lc 11,1-4

Tomàs de Villanueva

1987: I Trobada dels Negres del Sud i Sud-est del Brasil, a RÍo de Janeiro.

2007: Cadena perpètua per a Christian Von Wernich, capellà dels torturadors a l'Argentina.

Dia Internacional contra els desastres naturals.
Segon dimecres d'octubre

Lined writing area for notes.

11 Dijous

Gál 3,1-5 / Int.: Lc 1
Lc 11,5-13

Soledat Torres Acosta

1531: Mor Ulrico Zwinglio, a Suïssa.

1629: Luis de Bolaños, franciscà, precursor de les reduccions
indígenes, apòstol dels guaranis.

1962: S'inaugura el Concili Vaticà II.

1976: Marta González de Baronetto i companys, màrtirs del
servei, Córdoba, Argentina.

1983: Benito Hernández i companys, indígenes, màrtirs de
la terra a Hidalgo, Mèxic. **35 anys.**

12 Divendres

Gál 3,7-14 / Sl 110
Lc 11,15-26

Pilar, Serafi

Crit dels exclosos a diversos països d'A.L.

Ntra. Sra. *Aparecida*, negra, Patrona de Brasil.

1492: A les 2 a.m. Colom entreveu l'illa Guanahani, a la qual
anomenarà San Salvador (avui Watling).

1909: Afusellament del pedagog Francesc Ferrer i Guàrdia
a Barcelona.

1925: Desembarquen 600 marines a Panamà.

1958: Primers contactes amb els indígenes Ayoreos
(Paraguai).

1976: Juan Bosco Penido Burnier, jesuïta missioner, màrtir
de la caritat, Ribeirão Bonito, MG, Brasil.

1983: Marco Antonio Orozco, pastor evangèlic, màrtir de la
Causa dels pobres a Guatemala. **35 anys.**

13 Dissabte

Gál 3,22-29 / Sl 104
Lc 11,27-28

Eduard

1987: 106 famílies sense terra ocupen hisendes a diversos
punts de Rio Grande do Sul, Brasil.

14

28è Diumenge ordinari
Sb 7,1-11 / Sl 89
Mb 4,12-13 / Mc 10,17-30

Calixt

1964: Martin Luther King Jr. es converteix en el guanyador
més jove del Premi Nobel de la Pau per la seva lluita
no violenta contra el racisme als EUA.

1973: 77 universitaris morts i centenars de ferits per demanar
un govern democràtic a Tailàndia.

15 Dillans

Gál 4,22-24,26-27,31-5,1 / SI 112
Lc 11,29-32

Teresa d'Àvila

1535: Pedro de Mendoza s'endinsa al Río de la Plata amb 12 vaixells i 15.000 homes.

1980: El president Figueiredo expulsa del Brasil el sacerdot italià Víctor Miracapillo.

1994: Aristide retorna al poder a Haití després de la interrupció pel cop militar de Raoul Cedras.

2008: El general Sergio Arellano Stark, cap de la Caravana de la Mort, enviat a presó 35 anys després, Xile.

16 Dimarts

Gál 5,1-6 / SI 118
Lc 11,37-41

Margarida M Alacoque

1952: Es crea la CNBB, Conferència Nacional de Bisbes Brasilers (catòlics).

1992: Es concedeix el premi Nobel de la Pau a Rigoberta Menchú.

1997: Fulgêncio Manoel da Silva, líder sindical i polític, assassinat a Santa Maria da Boa Vista, Brasil.

1998: Pinochet és detingut a Londres. Més de 3100 persones van ser torturades, desaparegudes i/o assassinades durant els 17 anys que va durar la seva dictadura. 2008: Garzón obre la primera causa contra el franquisme.

Dia mundial de l'alimentació (FAO, 1979).

Creixent: 18h01m (UTC) a Capricorn

17 Dimecres

Gál 5,18-25 / SI 1
Lc 11,42-46

Ignasi d'Antioquia

1806: Mor Jean-Jacques Dessalines, cap de la revolució d'esclaus a Haití que va ser exemple per a tota Amèrica.

1945: La mobilització popular impedeix el cop anti-Perón a l'Argentina.

2003: Derrocament de Gonzalo Sánchez de Lozada, president de Bolívia, per alçament popular.

Dia mundial per a l'eradicació de la pobresa.

18 Dijous

2Tim 4,9-17a / Sl 144
Lc 10,1-9

Lluc evangelista

1859: Alçament antiesclavista a Kansas, EUA.
1977: Matança de la sucraera Aztra, Equador. Més de 100 morts, per protestar contra l'empresa que no els pagava.
1991: "Tortura, nunca mais" identifica 3 víctimes enterrades clandestinament a São Paulo.

19 Divendres

Ef 1,11-14 / Sl 32
Lc 12,1-7

Pere d'Alcàntara

Pau de la Creu
1970: Mor a Mèxic Lázaro Cárdenas, patriota mexicà.
2001: Digna Ochoa, advocada, assassinada pel seu compromís, al Centre de DH Agustín Pro, Mèxic D.F.

20 Dissabte

Ef 1,15-23 / Sl 8
Lc 12,8-12

Laura

1548: Fundació de la ciutat de La Paz.
1883: Fi de la guerra de límits entre Xile i el Perú.
1944: El dictador Ubico és derrocat a Guatemala per insurrecció popular.
1975: Raimundo Hermann, sacerdot nord-americà, capellà entre els indis quítxues, màrtir dels camperols del poble de Bolívia.
1978: Oliverio Castañeda de León. Màxim dirigent de l'Associació d'Estudiants Universitaris (AEU) de la Universitat de San Carlos de Guatemala. Símbol de la lluita per la llibertat. **40 anys.**

Series of horizontal lines for notes, organized in three columns corresponding to the days of the week.

21

29è Diumenge ordinari
IS 53,10-11 / Sl 32
Hb 4,4-16 / Mc 10,35-45

Úrsula, Celina, Hilarió

1973: Gerardo Poblete, sacerdot salesià, torturat i mort, màrtir de la pau i la justícia a Xile. **45 anys.**

Series of horizontal lines for notes for the 21st day.

22 Dillans

Ef 2,1-10 / Sl 99
Lc 12,13-21

Maria Salomé

1976: Ernesto Lahourcade, gremialista, màrtir de la justícia a l'Argentina.

1981: Eduardo Capiáu, religiós belga, màrtir de la solidaritat a Guatemala.

1987: Nevardo Fernández, màrtir de la lluita per les reivindicacions indígenes a Colòmbia.

2009: Gregorio Álvarez, darrer dictador d'Uruguai (1981-1985), condemnat a 25 anys de presó.

23 Dimarts

Ef 2,12-22 / Sl 84
Lc 12,35-38

Joan de Capestrano

Santiago de Jerusalem

1981: Marco Antonio Ayerbe Flores, estudiant universitari, Perú.

1986: Vilmar José de Castro, agent de pastoral i militant per la terra, assassinat a Caçú, Goiás, Brasil, per la UDR dels terratinents.

1987: João «Ventinha», posseïdor a Jacundá (PA), Brasil, assassinat per tres pistolers.

24 Dimecres

Ef 3,2-12 / Int.: Is 12
Lc 12,39-48

Antoni M Claret,

arquebisbe de Santiago de Cuba

1945: Comença a existir oficialment l'ONU. Dia de l'ONU.

1977: Juan Caballero, sindicalista porto-riqueny, assassinat per esquadrons de la mort.

2005: Mor Rose Park símbol de la lluita per la igualtat racial als EUA.

2009: Víctor Gálvez, catequista, promotor de DDHH, assassinat per la seva resistència a les multinacionals mineres i d'electricitat. Malacatán, San Marcos, Guatemala

Dia de les Nacions Unides.

Aniversari de la signatura de la seva Carta (1945).

Dia mundial d'informació sobre el desenvolupament

Setmana pel desarmament (ONU) Oct., 24-30.

Plena: 16h45m (UTC) a Taure

25 Dijous

Ef 3,14-21 / Sl 32
Lc 12,49-53

Crisant, Gaudenci

- 1887: Un sector de l'exèrcit brasiler, solidari amb la lluita popular, es nega a ser utilitzat per destruir els palenques dels negres.
- 1975: Wladimir Herzog, periodista, assassinat per la dictadura militar a São Paulo. 1983: Els EUA envaeixen Grenada i posen fi a la revolució del New Jewel Movement.
- 1987: Carlos Pérez i Salvador Ninco, indígenes; Luz Estela i Nevardo Fernández, obrers, Colòmbia.
- 1988: Alejandro Rey i Jacinto Quiroga, agents de pastoral, màrtirs de la fe, Colòmbia.
- 1989: Jorge Párraga, pastor evangèlic, i companys, màrtirs de la causa dels pobres, Perú.
- 2002: Mor Richard Shauli, teòleg de l'alliberament presbiterià, missioner a Colòmbia i el Brasil.

26 Divendres

Ef 4,1-6 / Sl 23
Lc 12,54-59

Felicíssim, Evarist

- Felip Nicolai, Johann Heemann, Paul Gerhard*
- 1981: Ramón Valladares, secretari administratiu de la Comissió de drets humans a El Salvador, assassinat.
- 1987: Herbert Anaya, advocat, màrtir dels Drets Humans a El Salvador.
- 2011: Carmelo Astiz i 15 militars més són condemnats a penes de presó perpètua i 25 anys per la seva repressió en la dictadura argentina.

27 Dissabte

Ef 4,7-16 / Sl 121
Lc 13,1-9

Gustau

- 1553: Mor a la foguera Miquel Servet, condemnat tant per catòlics com per protestants, màrtir de les llibertats de pensament, de consciència i d'expressió.
- 1866: Pau de Black Hills entre Xeïennes, Sioux i Navajos, i l'exèrcit dels EUA.
- 1979: Independència de San Vicente i les Granadines. Festa nacional.
- 2010: Mor Néstor Kirchner, president d'Argentina que impulsà el judici als crims de la Dictadura.
- 2011: Sentència per la Megacausa ESMA, el major centre de tortura i extermini argentí. Cadena perpètua per Alfredo Astiz, 'àngel de la mort', i 15 repressors més.

28

30è Diumenge ordinari
Jr 31,7-9 / Sl 125
Hb 5,1-6 / Mc 10,46-52

Simó i Judes

- Processó del Senyor Negre dels Miracles (Crist) a Lima, segons la tradició afroperuana.
- 1492: Colom arriba a Cuba en el seu primer viatge.
- 1880: Naixement de Luisa Capetillo. Va participar a la creació de la Federació Lliure dels Treballadors de Puerto Rico. Va advocar pel socialisme, l'emancipació de l'ésser humà i de la dona.
- 1986: Mauricio Maraglio, missioner, màrtir de la lluita per la terra, Brasil.

29 Dillans

Ef 4,32-5.8 / Sl 1
Lc 13,10-17

Narcís
1626: Els holandesos compren als indis l'illa de Manhattan per 24 dòlars.
1987: Manuel Chin Sooj i companys, camperols i catequistes màrtirs a Guatemala.
1989: Matança dels pescadors d'El Amparo, Veneçuela.

30 Dimarts

Ef 5,21-33 / Sl 127
Lc 13,18-21

Alfons Rodríguez
1950: Insurrecció nacionalista a Puerto Rico, dirigida per Pedro Albizu Campos.
1979: Santo Dias da Silva, 37 anys, líder sindical, metal·lúrgic, militant de la pastoral obrera, màrtir dels obrers brasilers.
1983: Raúl Alfonsín és elegit a l'Argentina després de la dictadura dels militars.
1987: El Congrés de Nicaragua aprova l'Estatut d'Autonomia de les Regions del Carib, primera autonomia multiètnica d'Amèrica Llatina.
1999: Dorcelina de Oliveira Folador, persona amb una discapacitat física, del Moviment Sense Terra, alcaldessa de Mundo Novo, Brasil, assassinada.

31 Dimecres

Ef 6,1-9 / Sl 144
Lc 13,22-30

Dia de la Reforma protestant
1553: Apareix la primera comunitat negra d'Amèrica Llatina que no va experimentar l'esclavitud, a Esmeraldas, Equador. El seu líder: Alonso Illescas.
1973: José Matías Nanco, pastor evangèlic, i companys, màrtirs de la solidaritat, Xile. **45 anys.**

Dia universal de l'estalvi.

Minvant: 16h40m (UTC) a Lleó

Lined writing area for notes, consisting of multiple horizontal lines.

octubre

1

Dijous

Ap 7,2-4,9-14 / Sl 23
1Jn 3,1-3 / Mt 5,1-12a

Tots Sants

1950: Els nacionalistes porto-riquenys Oscar Collazo i Griselio Torresola ataquen la Casa Blair com a part de l'Alçament de Jayuya.

1974: Florinda Soriano, Doña Tingó, de les Lligues Agràries, màrtir del poble dominicà.

1979: Matança de Tots Sants, La Paz, Bolívia.

1981: Simón Hernández, indígena achí, delegat de la Paraula, camperol, Guatemala.

1981: Independència d'Antigua i Barbuda. Festa nacional.

2004: L'exèrcit xilè reconeix la responsabilitat en els crims comesos durant la dictadura de Pinochet.

2

Divendres

Jb 19,1,23-27a / Sl 24
Flp 3,20-21 / Mc 15,33-39;16,1-6

Fidels Difunts

1979: Primera Trobada de les Nacionalitats i Minories (Cuzco).

3

Dissabte

Flp 1,18b-26 / Sl 41
Lc 14,1,7-11

Martí de Porres

1639: Mor Sant Martí de Lima, al Perú. Fill d'esclava negra, va lluitar contra els prejudicis fins que els dominics el van acceptar com a religiós.

1903: Panamá se separa de Colòmbia amb el suport dels EUA. Festa nacional.

4

31è Diumenge ordinari
Dt 6,2-6 / Sl 17
Hb 7,23-28 / Mc 12,28b-34

Carles Borromeo

1763: Els Ottawa (EUA) ataquen Detroit.

1780: Rebel·lió contra els espanyols liderada per Tupac Amaru, Perú.

1969: Carlos Mariguela és executat a São Paulo.

EL VOL D'ÍCAR: EL REPTA DEL CANVI CLIMÀTIC

DANI BOIX I MASAFRET

Girona, Catalunya

La humanitat ha combinat, combina i sembla que continuarà combinant l'orgull i l'estupidesa, obtenint, com és esperable, resultats desastrosos i en alguns casos fins i tot tràgics. El funcionament del planeta i l'existència de límits en els recursos naturals són sistemàticament ignorats. Hem construït una societat antropocèntrica i egoista amb una economia que senzillament no té en compte ni una cosa ni l'altra. I no serà perquè desconeguem situacions històriques on s'han posat de manifest les conseqüències d'aquesta absurda manera d'afrontar els problemes:

Quan els europeus van arribar a l'illa de Pasqua (Rapa Nui) es van trobar amb una població que subsistia molt precàriament, però en contradicció amb aquesta realitat, l'illa presentava nombroses evidències de l'existència en el passat d'una cultura rica i elaborada. La misteriosa desaparició d'aquesta cultura es va atribuir a una mala gestió dels recursos naturals. Segons algunes interpretacions, tot va començar amb una superpoblació que va succeir 200 anys abans de l'arribada dels europeus. La problemàtica per la manca d'aliments va fomentar la competició i, fins i tot, els conflictes bèl·lics entre diferents grups de pobladors. Una d'aquestes competicions va consistir en erigir el major moái (estàtues simbòliques gegants el significat de les quals avui dia és encara incert, però podrien ser representacions dels avantpassats). Aquesta competició va suposar una demanda molt gran de fusta que era utilitzada per transportar les estàtues de les canteres fins a seva ubicació definitiva. Així, es va desforestar gran part de l'illa agreujant encara més la situació fins arribar a l'ocàs d'aquesta cultura.

Encara que aquest és un bon exemple per prendre nota sobre els límits dels recursos i els resultats quan aquests no són tinguts en compte, és de suposar que els habitants de l'illa de Pasqua no van predir el desenllaç de la guerra de símbols moái. Per

això, encara és més preocupant quan un desenllaç desastrós és previsible i succeeix perquè s'ignoren recurrentment els senyals que avisen de la situació. Sembla lògic pensar que si es disposa d'informació i coneixement per identificar els símptomes d'un procés que pot acabar en catàstrofe, es facin amb la màxima celeritat i esforç actuacions dirigides a evitar el previsible desenllaç. La humanitat, però, si bé és una espècie intel·ligent, no sempre es comporta com una espècie racional. En els temps que vivim de civilització globalitzada, alguns reptes que té la humanitat són d'escala planetària i, entre ells, destaca el canvi climàtic per la seva urgència de solucions i magnitud dels seus efectes. Coneixem com s'ha generat, hem monitoritzat els canvis, s'ha modelitzat el procés i finalment s'han predit les seves conseqüències. Malgrat això, som incapaços d'afrontar-lo decididament. Els avisos de la comunitat científica són esmorteïts davant els interessos d'una minoria que únicament vol veure els seus guanys particulars a curt termini.

Existeixen evidències científiques que validin que el procés de canvi climàtic està succeint i que en bona part els humans en som responsables? El percentatge de científics que mantenen dubtes al respecte ha disminuït significativament any rere any, sent en l'actualitat un grup molt reduït. Malgrat això, hem de ser conscients que dins de la minoria de persones que encara neguen l'existència d'un escalfament global causat per l'activitat humana n'hi ha que ostenten altes quotes de poder (i haurien de tenir, conseqüentment, nivells equivalents de seny). Un exemple és el flamant president dels EUA, el Sr. Donald Trump, que considera que el canvi climàtic és un invent del govern xinès per disminuir la competitivitat de l'economia americana. El pitjor no són les seves opinions, en el poc temps que porta en el càrrec ha afavorit descaradament la indústria del petroli (fins i tot perjudicant greument comunitats,

ja que ha permès la instal·lació d'infraestructures que malmeten seriosament el territori on viuen) i ha decidit que els EUA no continuïn dins l'acord de París sobre el canvi climàtic (tot i ser un acord de mínims).

No és l'objectiu d'aquest escrit exposar tot el coneixement científic existent sobre el canvi climàtic. Es poden trobar muntanyes de documents rigorosament elaborats mitjançant una participació científica plural que fan aquesta funció. En aquest sentit serveixi d'exemple els informes d'avaluació realitzats per l'IPCC, "Intergovernmental Panel on Climate Change" (guanyadora del premi Nobel de la Paz el 2007), que al 2014 va publicar la cinquena avaluació i que en l'actualitat està elaborant la sisena que es preveu que finalitzi al 2012 <<http://www.ipcc.ch/>>. Em limitaré a comentar les darreres dades (2016-2017) que ha donat a conèixer l'OMM (acrònim de l'"Organització Meteorològica Mundial" que depèn de l'ONU):

a) **Temperatura**: segons les dades de les institucions nord-americanes que determinen les temperatures mundials (NASA i NOAA), el gener del 2017 ha estat el tercer més càlid (darrera dels anys del 2016 i 2007) des de l'inici de la presa de mesures, a mitjans del segle XIX. El passat 2016 es van registrar durant diversos mesos les temperatures més altes de la història, sent 1°C superior a la mitjana global i de més de 4°C a Alaska, Rússia i Groenlàndia. De fet al segle XXI s'han observat 15 dels 16 anys més càlids de la sèrie de mesuraments. Aquest augment de temperatura s'ha relacionat amb: la pujada del nivell del mar que ha generat la desaparició de cinc illes de l'arxipèlag Salomó; els grans incendis a Canadà; i la destrucció de l'escull coral·lí de les costes australianes (s'ha estimat que es va veure afectat fins el 93% de la Gran Barrera Australiana de 2.300 km).

b) **Gel polar**: el passat mes de setembre (2016) el gel àrtic va ocupar una extensió d'un 34% menys respecte a la mitjana del període 1979-2000. També pel que fa al gel antàrtic es va documentar un mínim històric durant el passat estiu austral. Aquesta major fusió del gel polar està comportant canvis en la circulació oceànica i atmosfèrica del planeta, afectant el clima de moltes parts del planeta i agreujant els efectes del canvi climàtic.

c) **Fenòmens climàtics extrems** (huracans, sequeres i inundacions): les sequeres que van afectar a Àfrica i Amèrica i que van posar en risc l'alimentació de milions de persones i la primera tempesta de categoria 4 que va tocar terra a Haití després de més de 50 anys (huracà *Matthew*) van ser fenòmens excepcionals que van succeir al 2016. És rellevant destacar que l'OMM considera que actualment es poden demostrar els vincles entre el canvi climàtic generat pels humans i els fenòmens extrems. A més, adverteixen que l'augment de temperatura comportarà una major freqüència d'onades de calor, inundacions, sequeres i ciclons.

A part de las evidències científiques, en nombroses cultures, ja sigui a partir de rondalles populars, contes infantils, faules alligadores, relats religiosos, llegendes històriques o narracions mitològiques, han posat l'accent en la importància de saber controlar l'orgull i acceptar que, com la resta dels éssers vius, estem subjectes a límits. De tots ells n'hi ha un que em sembla especialment adient pels paral·lelismes metafòrics que es poden establir, és el mite del vol d'Ícar de la mitologia grecollatina:

Ícar era fill de Nàucrate (esclava del rei Minos) i de l'arquitecte Dèdal. Pare i fill estaven presoners a Creta per ordre del rei Minos, perquè Dèdal va ajudar a Teseu a sortir del laberint del Minotaure. Per poder fugir del control del rei, Dèdal va construir ales amb plomes i cera. Abans de començar a volar, Dèdal va advertir al seu fill que no volés ni molt baix, per evitar problemes amb la humitat, ni molt alt, ja que el sol fondria la cera de les ales. Ícar va començar a volar i cegat per l'orgull es va enlairar amunt i amunt sense fer cas al consell del seu pare. Va pujar tant que el sol va fondre la cera, les ales es van desfer i Ícar va morir en la caiguda.

Tenim uns coneixements científics i tècnics que ens permeten fer coses impensables fa unes dècades. Aquests coneixements són les nostres ales de cera. Estem avisats que cal canviar la direcció del nostre vol per evitar un major escalfament del planeta o ens espera una trompada monumental. Com més tardem a reaccionar, de més amunt caurem. El nostre orgull-estupidesa no deixarà que canviem de direcció fins que la caiguda sigui inevitable i des d'una alçada més que perillosa? □

2018

Octubre

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
29 Dilluns	30 Dimarts	31 Dimecres	1 Dijous
5	6	7	8
12	13	14	15
19	20	21	22
26	27	28	29

Dl Dm Dc Dj Dv Ds Dg Dl Dm Dc Dj Dv Ds Dg *Desembre*
 1 2 17 18 19 20 21 22 23
 3 4 5 6 7 8 9 24 25 26 27 28 29 30
 10 11 12 13 14 15 16 31

NOVEMBRE

Divendres		Dissabte		Diumenge	
2	3	4			
					1
					2
					3
					4
					5
					6
					7
					8
					9
					10
					11
					12
					13
					14
					15
					16
					17
					18
					19
					20
					21
					22
					23
					24
					25
					26
					27
					28
					29
					30

5 Dillans

Flp 2,1-4 / Sl 130
Lc 14,12-14

Zacaries i Isabel

1838: Independència d'Hondures.

1980: Fanny Abanto, mestra, líder d'educadors, animadora de CEBs de Lima, vinculada a les lluites populars, testimoni de la fe.

1988: Araceli Romo Álvarez i Pablo Vergara Toledo, militants cristians màrtirs de la resistència contra la dictadura a Xile. **30 anys.**

6 Dimarts

Flp 2,5-11 / Sl 21
Lc 14,15-24

Leonard

1866: El decret imperial núm. 3275 allibera els esclaus de la nació que estiguin disposats a defensar el Brasil a la guerra contra el Paraguai.

1988: José Ecelino Forero, agent de pastoral, màrtir de la fe i del servei a Colòmbia. **30 anys.**

Dia Internacional de l'ONU per a la Prevenció de l'Explotació del Medi Ambient en la Guerra.

7 Dimecres

Flp 2,12-18 / Sl 26
Lc 14,25-33

Ernest

John Christian Frederik Heyer

1513: Ponce de León pren possessió de Florida.

1917: Triomfa la insurrecció obrera i camperola a Rússia i comença la primera experiència de construcció del socialisme en el món.

1962: Mor Leonor Roosevelt, activista pels DH i primera dama dels EUA.

1978: Antonio Ciani. Dirigent estudiantil de l'AEU a Guatemala. Desaparegut. **40 anys.**

1983: Augusto Ramírez Monasterio, franciscà, màrtir de la defensa dels pobres, Guatemala.

Nova: 16h02m (UTC) a Escorpí

Lined writing area for notes.

8

Dijous

Filp 3,3-8a / Sl 104
Lc 15,1-10

Deodat

1546: Rebel·lió dels cupules i els chichuncheles contra els espanyols a Yucatán.
1976: Carlos Fonseca cau a Zinica.
1987: Màrtirs indígenes de Pai Tavyeterá, Paraguai.

9

Divendres

Filp 3,17-4,1 / Sl 121
Lc 16,1-8

Teodor

1938: Nit dels vidres trencats, comença la violència antisemita a Alemanya.
1977: Justo Mejía, sindicalista camperol i catequista, màrtir de la fe a El Salvador. 1984: Primera Trobada dels Religiosos, Seminaristes i Capellans Negres de Rio de Janeiro.
1989: Cau el mur de Berlín.

10

Dissabte

Filp 4,10-19 / Sl 111
Lc 16,9-15

Leó el Gran

1483: Naixement de Luter, a Alemanya.
1969: El govern brasiler prohibeix la publicació de notícies sobre indis, guerrilla, moviment negre i contra la discriminació racial.
1980: Policiano Albeño, pastor evangèlic, i Raúl Albeño, màrtirs de la justícia, El Salvador.
1984: Alvaro Ulcué Chocué, sacerdot indígena páez, assassinat a Santander, Colòmbia.
1996: Jafeth Morales López, militant popular colombià, animador de CEBs, assassinat.
2004: La Comissió Nacional sobre Tortura lliura al president de Xile el testimoni de més de 35.000 víctimes de la dictadura de Pinochet.

Martí de Tours

Soren Kierkgaard

1983: Sebastián Acevedo, militant, màrtir de l'amor filial al poble xilè.

32è Diumenge ordinari
1Re 17,10-16 / Sl 145
Hb 9,24-28 / Mc 12,38-44

12 Dillans

Tit 1,1-9 / SI 23
Lc 17,1-6

Josafat

1838: Abolicció de l'esclavitud a Nicaragua.

1980: Nicolás Tum Quistán, catequista ministre de l'eucaristia, màrtir de la solidaritat, Guatemala.

2008: El jutge Baltasar Garzón ordena investigar les execucions de l'època franquista a Espanya.

13 Dimarts

Tit 2,1-8.11-14 / SI 36
Lc 17,7-10

Leandre

1969: Indalecio Oliveira Da Rosa, sacerdot, 33 anys, màrtir dels moviments d'alliberament del poble uruguaià.

14 Dimecres

Tit 3,1-7 / SI 22
Lc 17,11-19

Didac d'Alcalà

1960: Vaga nacional de 400.000 ferroviaris, portuaris i mariners, Brasil.

Ruled lines for writing notes.

15 Dijous

Filemón 7-20 / Sl 145
Lc 17,20-25

Albert el Gran

1562: Juan del Valle, bisbe de Popayán, Colòmbia, pelegrí de la causa indígena.

1781: Julián Apasa, «Tupac Katari», rebel contra els conqueridors, màrtir de la insurrecció indígena a Bolívia, esquarterat per l'exèrcit.

1889: Es proclama la República al Brasil.

1904: Desembarquen marines a Ancón, Panamá.

1922: Més de 100 treballadors assassinats a Guayaquil, Equador, per defensar els seus drets laborals.

1987: Fernando Vélez, advocat i militant, màrtir dels drets humans a Colòmbia.

Creixent: 14h54m (UTC) a Aquari

16 Divendres

2Jn 4-9 / Sl 118
Lc 17,26-37

Margarida, Gertrudis

1982: Fundació del Consell Latinoamericà d'Esglésies, CLAI.

1989: Ignacio Ellacuría, companys jesuïtes i les seves dues empleades domèstiques, assassinats a la UCA de San Salvador.

17 Dissabte

3Jn 5-8 / Sl 111
Lc 18,1-8

Isabel d'Hongria

1985: Luís Che, celebrador de la paraula, màrtir de la fe a Guatemala.

Dia internacional per la tolerància (ONU).

18

33è Diumenge ordinari

Dn 12,1-3 / Sl 15

Hb 10,11-14.18 / Mc 13,24-32

Elsa

1867: El Duc de Caxias escriu a l'Emperador preocupat per la possibilitat que els negres que tornin de la guerra del Paraguai comencin una guerra interna, pels seus legítims drets.

1970: Gil Tablada, assassinat per oposar-se a l'acapament de terres, La Cruz, Costa Rica.

1999: Iñigo Eguiluz Tellería, cooperant basc, i Jorge Luis Mazo, sacerdot, assassinats pels paramilitars, a Quibdó, Colòmbia.

19 Dillans

Ap 1,1-4;2,1-5a / Sl 1
Lc 18,35-43

Abdies, Crispí

1681: Roque González, primer testimoni de la fe a l'Església paraguaiana i els seus companys jesuïtes Juan i Alfonso, màrtirs.

1980: Santos Jiménez Martínez i Jerónimo "Don Chomo", pastors protestants, camperols, màrtirs a Guatemala.

2000: Fujimori, des del Japó, presenta per fax la seva renúncia a la presidència del Perú.

Dia internacional de l'aire pur

20 Dimarts

Ap 3,1-6.14-22 / Sl 14
Lc 19,1-10

Fèlix de Valois, Octavi

1542: Les Lleis Noves regulen les *encomiendas* d'indis. Suprimides el 1545 romanen de fet fins 1710.

1695: Mort-màrtir de Zumbi dels Palmars. Líder dels Palenques de Palmars. Dia nacional brasiler de la Consciència Negra.

1976: Guillermo Woods, sacerdot missioner, excombatent nord-americà al Vietnam, màrtir i servidor del poble de Guatemala.

2000: Condemnat a cadena perpètua Enrique Arancibia, exagent de la DINAM xilena, per atemptar contra el general Prats a Buenos Aires el 30.09.1974.

Dia internacional dels Drets del Nen.

Dia mundial per la industrialització d'Àfrica.

21 Dimecres

Ap 4,1-11 / Sl 150
Lc 19,11-28

Presentació de Maria

1831: Colòmbia es proclama Estat sobirà, dissolent-se la Gran Colòmbia.

1966: Fundació de l'Organització Nacional de Dones de Chicago.

1975: Matança de camperols per mercenaris contractats pels latifundistes a La Unión, Honduras.

22 Dijous

Ap 5,1-10 / Sl 149
Lc 19,41-44

Cecília

Dia universal de la música

1910: João Cândido, l'«almirall negre», lidera la «Revolta de la Chibata» a Rio de Janeiro.

1980: Trinidad Jiménez, coordinador de catequistes i animador de CEB, assassinat per la policia d'Hisenda en el pati on es reunia la comunitat, El Salvador.

23 Divendres

Ap 10,8-11 / Sl 118
Lc 19,45-48

Climent

1927: Miguel Agustín Pro, assassinat, amb tres laics, per ordre del president de Mèxic Plutarco Elías Calles, durant la persecució religiosa de l'època dels cristeros.

1974: Amílcar Oviedo D., líder obrer, Paraguai.
1980: Ernesto Abrego, rector, desaparegut amb 4 dels seus germans a El Salvador.

Plena: 05h39m (UTC) a Bessons

24 Dissabte

Ap 11,4-12 / Sl 143
Lc 20,27-40

Andreu Dung-Lac

1590: Agustí de La Corunya, bisbe de Popayán, desterrat i empresonat per defensar els indis.

1807: Mor José Brandt, cap de la nació Mohawk.
1980: El Tribunal Russel considera 14 casos de violació de drets humans contra indígenes.

Multiple horizontal lines for writing notes.

25

34è Diumenge ordinari
Dn 7,13-14 / Sl 92
Ap 1,5-8 / Jn 18,33b-37

Caterina d'Alexandria
Isaac Wats

1808: Es signa una llei que concedeix terres a tots els estrangers no negres que vagin al Brasil.

1960: Assassinat de les germanes Mirabal a la República Dominicana.

1975: Independència de Surinam. Festa nacional.

1983: Marçal de Sousa, Tupá'i, indígena, màrtir de la lluita per la terra dels seus germans, que havia parlat amb Joan Pau II a Manaus el 1980. Assassinat.

2016: Mor Fidel Castro als 90 anys.

Dia internacional contra la Violència i l'Explotació de la dona.

29 Dijous

Ap 18,1-2.21-23;19,1-3,9a / Sl 99
Lc 21,20-28

Sadurni

1916: Desembarcament massiu de Marines i implantació del protectorat a la Rep. Dominicana.

1976: Pablo Gazzari, sacerdot argentí, Germanet de l'Evangelí, segrestat i llençat viu al mar en els "vois de la mort".

2000: Mor a Panamà mossèn Antonio Fernández Ibáñez, defensor dels grups ètnics més desprotegits.

Dia de Solidaritat amb el Poble Palestí (ONU)

30 Divendres

Rm 10,9-18 / Sl 18
Mt 4,18-22

Andreu apòstol

1967: La conferència episcopal brasilera (CNBB) protesta contra l'empresonament de sacerdots.

Minvant: 00h19m (UTC) a Verge

1 Dissabte

Ap 22,1-7 / Sl 94
Lc 21,34-36

Eloi

1981: Diego Uribe, sacerdot, màrtir de la lluita d'alliberament del seu poble, Colòmbia.

2000: El jutge Guzmán disposa l'arrest domiciliari i el processament de Pinochet.

Dia mundial de la lluita contra la SIDA.

Series of horizontal lines for notes or reflections.

2

1r Diumenge d'Advent
Jr 33,14-16 / Sl 24
1Tes 3,12-4,2 / Lc 21,25-28.34-36

Bibiana

1823: Declaració de la doctrina Monroe: «Amèrica pels americans».

1956: Desembarcament del Granma a Cuba.

1972: Panamà reconeix el dret dels indígenes a la seva comarca.

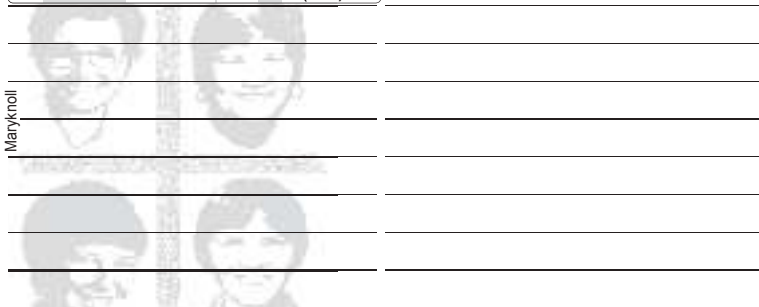
1980: Ita Catherine Ford, Maura Clarke, Dorothy Kasel i Jean Donovan, de Maryknoll, segrestades, violades i assassinades. El Salvador.

1990: Camperols màrtirs d'Atitlán, Guatemala.

2011: El govern espanyol demana l'extradició dels militars que assassinaren Ignacio Ellacuría i companys, per assassinat, terrorisme i crims contra la Humanitat.

Maryknoll

Dia internacional contra l'esclavitud (ONU).

desembre

Havia complert els vint-i-un anys; estudiava un cicle formatiu de grau superior a la ciutat catalana on havia nascut i tenia una parella amb la qual començava a projectar somnis i expectatives. Encara no l'havia presentat a casa; era conscient que per a la família aquestes coses no són fàcils d'acceptar, que s'han de preparar a poc a poc. No en va tenir l'oportunitat, els pares no van arribar a saber de qui s'havia enamorat. De fet ells ja tenien els seus propis plans que ella desconeixia malgrat que l'afectaven de ple. I així, un mal dia, quan va tornar de l'institut es va trobar amb la sorpresa d'un "vell escardalenc" com a marit, un home de la mateixa ètnia al qual mai no havia vist. No podia reaccionar: Casada a la força? Ella? Si es preparava per entrar a la universitat, si ja tenia a qui estimar, si mai no li havien insinuat res... Com podia ser? De cop i volta la seva vida se n'anava en orris.

Aquesta referència esquemàtica d'un cas real no és malauradament, una "anècdota" aïllada sinó que s'inscriu en una de les anomenades pràctiques tradicionals nocives més esteses en determinades regions de tots els continents: el Matrimoni Forçat (MF) i sovint també infantil, atavisme cultural que sol romandre ocult en la privacitat domèstica, deixant a les seves víctimes absolutament desamparades. Així ho reconeixia a l'any 2013 el Nobel de la Pau Desmond Tutu: "Em pensava que tenia una idea ajustada del panorama dels drets humans però he de confessar que no havia pres consciència de la magnitud i l'impacte del matrimoni infantil. Ara comprenc que aquestes nenes són invisibles i no tenen veu, la qual cosa les converteix en les persones més vulnerables i mancades de drets del planeta".

Certament la presa de consciència internacional per a eradicar el MF és absolutament imprescindible a aquestes alçades de recorregut de la Declaració Universal dels Drets Humans que proclama la igual dignitat de tota persona pel sol fet de ser-ho, sense cap distinció ni discriminació sustentada en

motius de raça, sexe, llengua, fortuna... etc. A més de considerar la formulació de la llei, ens podem imaginar, a la pràctica, la violència íntima i el suplici que enfronta una nena, una adolescent o una jove en ser entregada en matrimoni contra la seva voluntat i sense possible escapadòria? Se li nega la capacitat, el dret i la responsabilitat de decidir, en arribar a l'edat adulta, el seu futur i se li sostrau, en conseqüència, el principal valor que la constitueix: el de la seva plena humanitat. Una ferida atroç que interpel·la, compromet i danya també el desenvolupament moral i econòmic de totes les societats on es tolera la pràctica. Com apuntava Desmond Tutu: és hora d'obrir els ulls i prendre mesures fermes per a la prevenció. I és que la incidència mundial del MF no és pas menor: Segons UNICEF, actualment hi ha 700 milions de dones casades abans de complir divuit anys (250 abans de complir-ne quinze: el 6,8% de la població femenina). Si no es reverteix la tendència l'ONU calcula que a l'any 2020 més de 140 milions de nenes o joves d'entre quinze i dinou anys s'afegiran a la fatal estadística. Tampoc no és insignificant la seva representació geogràfica, ja que amb diferents variants i graus d'intensitat abasta pràcticament a països de tots els continents: del nord d'Àfrica, d'Àfrica Occidental i Central, de Pròxim Orient i Orient Mitjà, d'Àsia Meridional, d'Amèrica Llatina, del Nord d'Amèrica, d'Europa...

Què s'entén com a Matrimoni Forçat? La unió de dues persones en la qual al menys una d'elles –la dona generalment– no ha atorgat el seu ple i lliure consentiment sinó que ha estat coaccionada físicament, sexual, psicològica i emocional per la família i per tot l'entorn, i això tant si la "núvia" és menor (matrimoni precoç o infantil) com si és adulta ja que les formes de pressió, realment dures, no atenen a raons d'edat sinó a l'assoliment de l'objectiu perseguit. En societats compactament estructurades segons concepcions immobiliàries de la tradició, segons les normes inapel·lables de la transmissió

del llinatge i del respecte inqüestionat a l'autoritat dels més grans i segons l'apropiació de "l'honor" de la dona com a garantia del prestigi general, el matrimoni no es considera una opció personal sinó un pacte de família d'interès de tota la comunitat que fa pinya per al manteniment de l'ordre establert. Essent així les coses, hi ha poc marge per a dissentir. La rebel·lia es castiga amb el rebuig i la segregació del grup, un estigma que malmet greument les possibilitats de supervivència. La víctima pateix un grau molt elevat de vulnerabilitat i indefensió que fa pràcticament impossible que pugui defugir el destí marcat.

Com a fruit de la lluita perseverant i no sempre prou reconeguda de moltes dones activistes per als Drets Humans, finalment el Matrimoni Forçat ha aconseguit entrar a l'escena internacional amb el seu propi nom i cognom. Hi ha entrat per la porta gran, podríem dir, la de l'Agenda 2030 pel Desenvolupament Sostenible aprovada per l'ONU el setembre del 2015 i que inclou disset objectius per a posar fi a la pobresa, vèncer la desigualtat i la injustícia i afrontar el canvi climàtic. En l'objectiu número 5 (igualtat de gènere i apoderament de les dones i nenes) hi figura com a mandat eliminar totes les pràctiques nocives com el matrimoni infantil, precoç i forçat i la mutilació genital femenina. És la primera vegada que s'hi al·ludeix amb tanta contundència i que s'identifica el MF com a causa i efecte de desigualtat entre homes i dones i d'empobriment. Causa perquè s'insereix dins d'un sistema de relacions i de poder patriarcal basat en la submissió de la dona als designis del pare, del marit i del grup. Efecte perquè en reduir la dona al rol domèstic, disminueix les seves oportunitats de formació i d'autonomia i limita o anul·la la seva participació en la presa de decisions i en la contribució al progrés col·lectiu. Quan les veus més reivindicatives reclamen a ple pulmó "doneu-nos llibres, no marits", els governs farien bé en vincular directament el dret a l'educació de les dones, així com el respecte a la seva llibertat i integritat física i emocional amb els canvis necessaris per a la transformació de les condicions de vida en benefici de tota la societat.

Als Estats Units d'Amèrica, a l'Europa, a la Catalunya del segle XXI, el Matrimoni Forçat hi és present a través dels moviments migratoris de les

últimes dècades i constitueix una amenaça per a les filles de determinats col·lectius procedents de llocs on impera aquesta tradició. Diferents associacions de dones treballen en xarxa amb altres associacions dels països d'origen per a generar consciència, moure mentalitats i protegir les joves en risc. De forma progressiva s'estan fent passes per al combat del que cal identificar com una intolerable manifestació de violència comunitària que no es pot justificar per cap raó, ni molt menys d'índole cultural. No és un debat senzill però té un punt de partida clar: Una cultura es manté viva si és capaç d'evolucionar, de cuidar i enaltir els valors que l'enriqueixen i eliminar aquelles pràctiques que s'han demostrat perjudicials pels drets de les persones, pel seu propi progrés i pel desenvolupament humà en general. Un debat que cal plantejar amb certa urgència perquè està creixent una generació de nenes, adolescents i joves que somien l'oportunitat d'un futur en condicions d'igualtat i perquè en funció del que acabi passant amb elles el món anirà dibuixant la seva fesomia.

A Catalunya, on dels anys 80/90 ha recalat una nova fornada migratòria, es va posar en funcionament el 2014 el projecte pioner "Valentes i Acompanyades" que treballa per a la prevenció del MF a través de l'apoderament formatiu/laboral i emocional/psicològic de les adolescents i joves en risc, bo i establint els mecanismes d'una atenció integral i sostinguda que les permeti afrontar el conflicte familiar sense renunciar a la seva llibertat. El trajecte recorregut des d'aleshores posa de manifest l'encert del lema: és del tot necessari un efectiu i afectiu suport en àmbits diversos per tal que les joves que es troben en aquesta crua situació adquireixin la força i els ànims per a resistir. La noia a la qual ens referíem al principi de l'article no va acceptar el marit imposat, va marxar de casa, va rebre i continua rebent acolliment i teràpia emocional, està estudiant un grau universitari, preveu compartir pis amb la parella i dóna suport a adolescents en risc. Va ser valenta per a plantar cara i decidir sobre la seva vida i va obtenir acompanyament. Moltes d'altres, però, pateixen en solitud la pressió del grup i acaben cedint. Es perden i ens perdem el seu potencial, la seva formació, la seva contribució al bé comú. La defensa dels seus drets és un compromís inexcusable amb la defensa dels drets humans. □

2018

Novembre

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4	19	20	21	22	23	24	25
5	6	7	8	9	10	11	26	27	28	29	30		
12	13	14	15	16	17	18							

Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
26 Dillans	27 Dimarts	28 Dimecres	29 Dijous
3	4	5	6
10	11	12	13
17	18	19	20
24	25	26	27
31			

3 Dillans

Is 2,1-5 / Sl 121
Mt 8,5-11

Francesc Xavier

1502: Moctezuma és entronitzat com a senyor de Tenochtitlan.

1987: Víctor Raúl Acuña, sacerdot, Perú.

2002: Mor Ivan Illich, filòsof i sociòleg de l'alliberament.

Dia internacional del discapacitat.

4 Dimarts

Is 11,1-10 / Sl 71
Lc 10,21-24

Joan Damascè, Bàrbara

1677: La tropa de Fernán Carrillo ataca el Quilombo de

Palmares, Brasil.

Dia internacional del voluntariat.

5 Dimecres

Is 26,1-6a / Sl 22
Mt 15,29-37

Sabas

1492: En el seu primer viatge Colom arriba a La Española.

1824: La constitució brasilera, en la seva llei complementària,

prohibeix als leprosos i negres anar a escola.

2000: Dos exgenerals argentins són condemnats a cadena

perpètua per la justícia italiana: Suárez Masón i

Santiago Riveros, per crims durant la dictadura.

**Dia internacional dels Voluntaris
pel desenvolupament (ONU).**

10 Dillans

Is 35,1-10 / Sl 84
Lc 5,17-26

Eulàlia de Mèrida

1898: Espanya, derrotada, cedeix Puerto Rico i Filipines als EUA.

1948: L'ONU proclama la Declaració Universal dels Drets Humans.

1996: Es concedeix el Nobel de la Pau a José Ramos Horta, autor del pla de pau per al Timor Est del 1992, i a Carlos Ximenes Belo, bisbe de Dili.

1997: El govern socialista francès aprova la reducció de la jornada setmanal a 35 hores.

Dia dels Drets Humans (ONU)

11 Dimarts

Is 40,1-11 / Sl 95
Mt 18,12-14

Damas

Lars Olsen Skrefsrud

1978: Gaspar García Laviana, sacerdot, màrtir de les lluites d'alliberament, Nicaragua. **40 anys.**

1994: Primera Cimera Americana, a Miami. Els governs decideixen crear l'ALCA, sense la participació dels pobles. El 2005 fracassarà.

Dia internacional de les muntanyes

12 Dimecres

Zac 2,14-17 / Sl 95
Lc 1,39-45

Guadalupe, Juan Diego

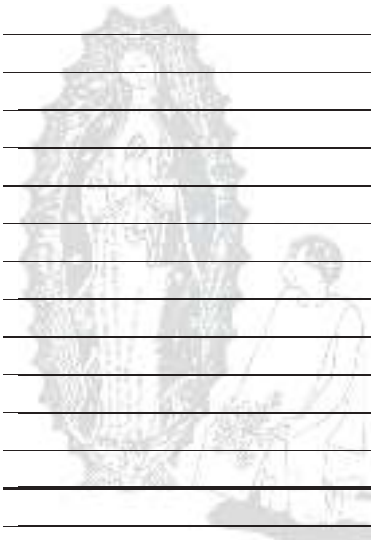
1531: Maria s'apareix a l'indi Juan Diego al Tepeyac, on s'adorava Tonantzin, la «venerable Mare».

1981: Matança d'«El Mozote», centenars de camperols a Morazán, El Salvador.

1983: Prudencio Mendoza «Tencho», seminarista, màrtir, Huehuetenango, Guatemala.

2002: El Congrés de Nicaragua desafora l'expresident Alemán, per frau milionari contra l'Estat.

2009: Megajudici argentí sobre l'ESMA, amb Astiz, Cavallo i altres acusats de tortura i desaparició de 85 víctimes. S'inicien diversos megajudicis.

13 Dijous

Is 41,13-20 / Sl 144
Mt 11,11-15

Lúcia

1968: La Cambra dels Diputats s'oposa al Govern i és suprimida, Brasil.

1978: Independència de Santa Lúcia.

14 Divendres

Is 48,17-19 / Sl 1
Mt 11,16-19

Joan de la Creu

Teresa d'Àvila

1890: Rui Barbosa ordena cremar els documents relatius a la situació de l'esclavitud al Brasil per esborrar la taca de la nació.

1973: L'ONU identifica Puerto Rico com a colònia i afirma el seu dret a la independència.

15 Dissabte

Eclo 48,1-4.9-11 / Sl 79
Mt 17,10-13

Valerià

1975: Daniel Bombara, membre de la JUC, màrtir dels universitaris compromesos amb els pobres a l'Argentina.

2009: Mor Ronaldo Muñoz, teòleg de l'alliberament xilè, exemple de coherència entre fe, teologia i pràctica. A Santiago de Xile.

Creixent: 11h49m (UTC) a Peixos

16

3r Diumenge d'Advent
Sof 3,14-18a / Int.: Is 12
Flp 4,4-7 / Lc 3,10-18

Adelaida

1984: Eloy Ferreira da Silva, líder sindical, a San Francisco, MG, Brasil.

1991: Indígenes màrtirs del Cauca, Colòmbia.

1993: Aixecament popular a Santiago del Estero, Argentina, on es cala foc a les seus dels tres poders de l'Estat.

20 Dijous

Is 7,10-14 / Sl 23
Lc 1,26-38

Domènec de Silos, Ceferí

1818: Luis Beltrán, sacerdot franciscà, «primer enginyer de l'exèrcit alliberador» dels Andes, Argentina.

1989: Els EUA ataquen i envaeixen Panamà per capturar Noriega.

21 Divendres

Cant 2,8-14 / Sl 32
Lc 1,39-45

Pere Canisi

Tomàs Apòstol

1511: Homilia de Fra Antonio de Montesinos a La Española.
1907: Matança a Santa Maria de Iquique, Xile: 3.600 víctimes, miners en vaga per millors condicions de vida.

1964: Guillermo Sardiña, sacerdot, solidari amb el seu poble en la lluita contra la dictadura, Cuba.

2009: Lula proposa una Comissió de la Veritat brasilera per jutjar els 400 morts, 200 desapareguts, 20.000 torturats de la dictadura militar de 1964 a 1985 al Brasil, amb els seus 24.000 repressors i 334 torturadors.

22 Dissabte

1Sm 1,24-28 / Int.: 1Sm 2
Lc 1,46-56

Francesca X. Cabrini

1815: És afusellat José María Morelos, heroi de la independència de Mèxic, després que la Inquisició el desterrés.
1988: Francisco «Chico» Mendes, 44 anys, líder ecologista a Xapuri, Brasil. Assassinat pels latifundistes. **30 anys.**

1997: Matança d'Acteal, Chiapas. Paramilitars dels latifundistes i del governant PRI maten 46 indígenes tzotzils pacifistes, reunits en oració, ja al seu tercer dia de dejuni.

2010: Cadena perpetua per a Jorge Videla, dictador argentí, i 16 exmilitars, per crims contra la humanitat.

Plena: 17h48m (UTC) a Cranc

Solstici d'estiu/hivern, a les 22h23m (UTC)

Lined writing area for notes, consisting of 20 horizontal lines.

23

4t Diumenge d'Advent
Mq 5,1-4a / Sl 79
Hb 10,5-10 / Lc 1,39-45

Joan de Kety

1896: Conflict entre els EUA i la Gran Bretanya degut a la Guyana veneçolana.

1972: Un terratrèmol de 7 punts Richter destrueix Managua i causa la mort a més de 10 mil persones.

1989: Gabriel Maire, assassinat a Vitoria, Brasil per la seva pastoral compromesa.

Lined writing area for notes, consisting of 5 horizontal lines.

24 Dillans

(Nit de Nadal) Is 9,1-3.5-6 / SI 95
Tit 2,11-14 / Lc 2,1-14

Herminia i Adela

1873: Expedició repressiva contra els guerrillers dels quilombos a Sergipe, Brasil.

1896: Mor a Sabadell, Isabel Vilà, primera sindicalista catalana.

1925: La llei brasilera passa a garantir 15 dies a l'any de vacances a la indústria, el comerç i els bancs.

25 Dimarts

Is 52,7-10 / SI 97
Hb 1,1-6 / Jn 1,1-18

Nadal

1553: Valdivia és derrotat a Tucapel pels araucans.

1652: Alonso de Sandoval, testimoni de l'esclavitud a Cartagena de Indias, profeta i defensor dels negres.

26 Dimecres

Ac 6,8-10;7,54-60 / SI 30
Mt 10,17-22

Esteve

1864: Comença la Guerra de la Triple Aliança: Brasil, Argentina i Uruguai contra Paraguai.

1996: Vaga general a l'Argentina.

27 Dijous

1Jn 1,1-4 / Sl 96
Jn 20,2-8

Joan evangelista

- 1512: Promulgació de noves lleis reguladores de "encomienda" dels indis, per les denúncies de Pedro de Córdoba i Antonio Montesinos.
- 1979: Angelo Pereira Xavier, cacic de la nació Pankararé, Brasil, mort en lluita per la terra.
- 1985: El governador de Rio de Janeiro firma la llei 962/85 que prohibeix la discriminació racial als ascensors dels edificis.
- 1996: Vaga d'un milió de sud-coreans contra la llei laboral que facilita els acomiadaments.
- 2001: Petrona Sánchez, líder camperola i de l'organització de dones, assassinada per les FARC a Costa de Oro, Chocó, Colòmbia.
- 2007: És assassinada Benazir Butto, al Pakistan.
- 2011: José María 'Pichi' Meisegeier sj. Membre del MSTM (Mov. Sacerdots per al Tercer Món). Inclaudicable en la Causa dels pobres del poble *villero*. Argentina

28 Divendres

1Jn 1,5-2,2 / Sl 123
Mt 2,13-18

Sants Innocents

- 1925: La columna Prestes ataca Teresina, PI, Brasil.
- 1977: Matança dels camperols d'Huacataz, Perú.
- 2001: Edwin Ortega, camperol chocoà, líder juvenil, assassinat per les FARC en una assemblea de joves al riu Jiguamandó, Colòmbia.
- 2010: Govern i Universitat acorden continuar les excavacions per trobar reseos de desapareguts durant la dictadura, Montevideo.
- 2012: Detinguts i processats 8 militars per l'assassinat de Víctor Jara a Santiago de Xile, 39 anys després.

29 Dissabte

1Jn 2,3-11 / Sl 95
Lc 2,22-35

Tomàs Becket

- 1987: Més de 70 garimpeiros de Serra Pelada, Marabá, Brasil, tirotejats al pont del riu Tocantins, atacats per la Policia Militar.
- 1996: Acords de Pau entre el Govern guatemalenc i la guerrilla que posen fi a 36 anys d'hostilitat, més de 100.000 morts i 44 aldees arrasades.

Dia internacional per la biodiversitat.
Minvant: 09h34m (UTC) a Liura

30

Diumenge Sagrada Família
Eclo 3,2-6.12-14 / Sl 127
Col 3,12-21 / Lc 2,41-52

Sabí

- 1502: Salpa d'Espanya la flota més gran d'aleshores: 30 vaixells amb uns 1.200 homes, sota el comandament de Nicolás de Obando.

Any 2018, dins dels següents decennis de l'ONU:

- 2010-2019: Decenni de l'ONU pels deserts i la lluita contra la desertificació
- 2011-2020: Decenni de la seguretat vial, de la biodiversitat i de l'eradicació del colonialisme
- 2014-2024: Decenni de l'energia per a tothom sostenible
- 2015-2024: Decenni internacional dels afrodescendents

www.un.org/en/events/observances/decades.shtml

3		

1 Dm	1 Dv	1 Dv
2 Dc	2 Ds	2 Ds
3 Dj	3 Dg	3 Dg
4 Dv	4 Dl	4 Dl
5 Ds	5 Dm	5 Dm
6 Dg	6 Dc	6 Dc
7 Dl	7 Dj	7 Dj
8 Dm	8 Dv	8 Dv
9 Dc	9 Ds	9 Ds
10 Dj	10 Dg	10 Dg
11 Dv	11 Dl	11 Dl
12 Ds	12 Dm	12 Dm
13 Dg	13 Dc	13 Dc
14 Dl	14 Dj	14 Dj
15 Dm	15 Dv	15 Dv
16 Dc	16 Ds	16 Ds
17 Dj	17 Dg	17 Dg
18 Dv	18 Dl	18 Dl
19 Ds	19 Dm	19 Dm
20 Dg	20 Dc	20 Dc
21 Dl	21 Dj	21 Dj
22 Dm	22 Dv	22 Dv
23 Dc	23 Ds	23 Ds
24 Dj	24 Dg	24 Dg
25 Dv	25 Dl	25 Dl
26 Ds	26 Dm	26 Dm
27 Dg	27 Dc	27 Dc
28 Dl	28 Dj	28 Dj
29 Dm		29 Dv
30 Dc		30 Ds
31 Dj		31 Dg

1 Dl	1 Dc	1 Ds
2 Dm	2 Dj	2 Dg
3 Dc	3 Dv	3 Dl
4 Dj	4 Ds	4 Dm
5 Dv	5 Dg	5 Dc
6 Ds	6 Dl	6 Dj
7 Dg	7 Dm	7 Dv
8 Dl	8 Dc	8 Ds
9 Dm	9 Dj	9 Dg
10 Dc	10 Dv	10 Dl
11 Dj	11 Ds	11 Dm
12 Dv	12 Dg	12 Dc
13 Ds	13 Dl	13 Dj
14 Dg	14 Dm	14 Dv
15 Dl	15 Dc	15 Ds
16 Dm	16 Dj	16 Dg
17 Dc	17 Dv	17 Dl
18 Dj	18 Ds	18 Dm
19 Dv	19 Dg	19 Dc
20 Ds	20 Dl	20 Dj
21 Dg Pasqua	21 Dm	21 Dv
22 Dl	22 Dc	22 Ds
23 Dm	23 Dj	23 Dg
24 Dc	24 Dv	24 Dl
25 Dj	25 Ds	25 Dm
26 Dv	26 Dg	26 Dc
27 Ds	27 Dl	27 Dj
28 Dg	28 Dm	28 Dv
29 Dl	29 Dc	29 Ds
30 Dm	30 Dj	30 Dg
	31 Dv	

1 Dl	1 Dj	1 Dg
2 Dm	2 Dv	2 Dl
3 Dc	3 Ds	3 Dm
4 Dj	4 Dg	4 Dc
5 Dv	5 Dl	5 Dj
6 Ds	6 Dm	6 Dv
7 Dg	7 Dc	7 Ds
8 Dl	8 Dj	8 Dg
9 Dm	9 Dv	9 Dl
10 Dc	10 Ds	10 Dm
11 Dj	11 Dg	11 Dc
12 Dv	12 Dl	12 Dj
13 Ds	13 Dm	13 Dv
14 Dg	14 Dc	14 Ds
15 Dl	15 Dj	15 Dg
16 Dm	16 Dv	16 Dl
17 Dc	17 Ds	17 Dm
18 Dj	18 Dg	18 Dc
19 Dv	19 Dl	19 Dj
20 Ds	20 Dm	20 Dv
21 Dg	21 Dc	21 Ds
22 Dl	22 Dj	22 Dg
23 Dm	23 Dv	23 Dl
24 Dc	24 Ds	24 Dm
25 Dj	25 Dg	25 Dc
26 Dv	26 Dl	26 Dj
27 Ds	27 Dm	27 Dv
28 Dg	28 Dc	28 Ds
29 Dl	29 Dj	29 Dg
30 Dm	30 Dv	30 Dl
31 Dc	31 Ds	

octubre

novembre

desembre

1 Dm
2 Dc
3 Dj
4 Dv
5 Ds
6 Dg
7 Dl
8 Dm
9 Dc
10 Dj
11 Dv
12 Ds
13 Dg
14 Dl
15 Dm
16 Dc
17 Dj
18 Dv
19 Ds
20 Dg
21 Dl
22 Dm
23 Dc
24 Dj
25 Dv
26 Ds
27 Dg
28 Dl
29 Dm
30 Dc
31 Dj

1 Dv
2 Ds
3 Dg
4 Dl
5 Dm
6 Dc
7 Dj
8 Dv
9 Ds
10 Dg
11 Dl
12 Dm
13 Dc
14 Dj
15 Dv
16 Ds
17 Dg
18 Dl
19 Dm
20 Dc
21 Dj
22 Dv
23 Ds
24 Dg
25 Dl
26 Dm
27 Dc
28 Dj
29 Dv
30 Ds

1 Dg <small>Advent, A</small>
2 Dl
3 Dm
4 Dc
5 Dj
6 Dv
7 Ds
8 Dg
9 Dl
10 Dm
11 Dc
12 Dj
13 Dv
14 Ds
15 Dg
16 Dl
17 Dm
18 Dc
19 Dj
20 Dv
21 Ds
22 Dg
23 Dl
24 Dm
25 Dc
26 Dj
27 Dv
28 Ds
29 Dg
30 Dl
31 Dm

EL FEMINISME: UNA ÈTICA PER LA VIDA

MARÍA TERESA BLANDÓN GADEA

Managua, Nicaragua

El feminisme com a ètica, com a teoria crítica i com a acció política, pren sentit en l'esforç constant de reassignificar les experiències vitals de les dones, posant en qüestió el pensament patriarcal que durant segles ha presentat les dones com a éssers inferiors, dèbils, incapaços, perillosos, mancats de voluntat pròpia i fins i tot de capacitat per elaborar els seus propis pensaments.

En els seu afany de construir pensament crític, el feminisme ha desplegat una ètica de la sospita des d'on analitza i qüestiona els discursos que legitimen el predomini del poder masculí sobre les dones en tots els àmbits de la vida.

La construcció d'identitats en clau binària; la constitució d'un ordre familiar que reproduïx el poder del pare; la divisió sexual de la feina que obliga les dones a dedicar les seves principals energies a la cura dels altres, expropiant-les del seu temps i de tota mena de recursos i oportunitats; una moral sexual que posa els cossos de les dones a disposició dels homes negant-les el seu propi desig; el monopoli dels homes sobre l'espai públic i la presa de decisions, formen part de les múltiples dimensions que han estat objecte de profundes elaboracions filosòfiques, conceptuals, polítiques i metodològiques.

El feminisme constitueix una interpel·lació al pensament patriarcal que proclama el predomini del poder masculí sobre les dones i altres cossos feminitzats, alhora que expressa la insubordinació de les dones davant aitals mandats.

En aquest afany de deconstruir estructures de poder que es construeixen amb base al gènere, el feminisme ha hagut de superar la històrica alienació de les dones, recuperant les seves històries de resistència i desplegant una "ètica de la sospita" que ens ha permès posar en qüestió la ideologia patriarcal.

La teoria feminista ha aconseguit desvelar les claus que històricament han reproduït i legitimat el sexisme i la misogínia, que articulats amb altres

sistemes de dominació com el racisme colonialista i el neoliberalisme, condemnen milions de dones a viure en els límits de la dignitat.

El feminisme ha qüestionat els fonaments teològics de les religions patriarcal que parlant en nom d'allò sagrat reproduïxen la dominació masculina; les premisses androcèntriques de les democràcies occidentals que neguen drets plens a les dones, ubicant-les com a ciutadanes de segona i tercera categoria; la complicitat de les ciències socials amb la històrica invisibilització de les dones i sobrerrepresentació dels homes; la patologització dels legítims malestars de les dones i l'encobriment dels abusos de poder comesos en contra de les dones; la brutal expropiació i explotació de la feina de les dones per a benefici d'altres, entre moltes altres dimensions.

Mercès al feminisme ha estat possible reconèixer els fils visibles i invisibles de les xarxes de poder que parlant en nom d'allò sagrat, de l'amor, de la família, de la pàtria, de la moral i els bons costums, comminen les dones al silenci i la resignació, com a estratègia discursiva perquè les dones acabin acceptant el lloc subordinat que se'ls ha assignat.

Si bé el recorregut del feminisme llatinoamericà ha estat producte de diverses influències i ha transitat per diverses etapes en termes de construcció de noves narratives sobre les relacions entre homes i dones, per al feminisme del segle XXI és cada vegada més evident la profunditat i complexitat dels històrics processos d'articulació de les lògiques de dominació on conflueixen el patriarcat, el racisme i el neoliberalisme, que sotmeten i exclouen no només les dones, sinó tots aquells cossos que no encaixen en els estereotips de la modernitat occidental.

El feminisme a Amèrica Llatina i el Carib s'ha constituït els darrers segles, no només en una teoria capaç d'explicar l'origen i recorregut de la història de submissió de les dones i de les seves resistències, sinó en un potent moviment social amb arrelament

en les lluites de les dones camperoles, obreres, indígenes, afrodescendents, lesbianes, trans, joves, intel·lectuals, acadèmiques, artistes, expressió de les múltiples identitats que ens constitueixen.

Aquestes dones en la seva diversitat d'experiències i pluralitat de veus que actuen col·lectivament en defensa de l'equitat i la igualtat entre dones i homes, s'han articulat en col·lectius, associacions, centres i xarxes d'aliança que donen sentit al que avui coneixem com a moviment de dones i feminista a la regió.

Formen part dels quotidians i grans reptes identificats en el moviment feminista llatinoamericà i del Carib:

- Continuar generant la més profunda indignació i rebuig a totes les formes de violència que pateixen cada dia milions de nenes, adolescents i dones de totes les edats, en la base de les quals hi ha uns imaginaris socials entorn de la masculinitat com a dominació a les dones i la feminitat com a submissió al poder masculí.

- Qüestionar tots els mandats que parlant en nom de Déu-pare, de la ciència o del mercat, redueixen els cossos de les dones a úters reproductors.

- Davant la nova ofensiva dels fonamentalismes religiosos que té com a principal objectiu impedir els canvis favorables a la igualtat i a l'equitat, el feminisme llatinoamericà i caribeny ha assumit el repte de construir noves visions i pràctiques espirituals que enforteixin la consciència i la llibertat per escollir en tots els àmbits de la vida.

- Defensar la maternitat i la paternitat voluntària com a expressió de la llibertat i autodeterminació, però també com a acte conscient i profundament responsable amb la reproducció i cura de la vida.

- Denunciar l'empobriment al que han estat condemnades milions de dones –i d'homes– com a conseqüència de la instal·lació dels interessos dels grans capitals en el funcionament dels mercats i de l'Estat.

- Aportar noves mirades i propostes que posin en el centre dels debats sobre pobresa i desenvolupament, la preeminència de la cura i sostenibilitat de la vida, el que suposa un plantejament radical de la comprensió patriarcal de l'economia i la política.

- Continuar denunciant les fal·làcies de les

democràcies occidentals, la racionalitat de les quals continua ancorada en una visió sexista, classista i racista, que exclou i discrimina les dones, els pobles indígenes i afrodescendents, la gent empobrida del camp i la ciutat, entre altres cossos col·locats als marges.

- Construir noves nocions de democràcia que ens remetin al poder dels individus i les comunitats en el seu sentit més ampli, d'escollir els models de societat que més s'adeqüin als interessos del bé comú i de la recerca de la felicitat.

- Construir noves i radicals nocions de democràcia i ciutadania, que partint del reconeixement de la diversitat de subjectes, proposi un nou contracte social capaç d'invertir l'actual piràmide de poder que confereix a les elits econòmiques, polítiques i militars tota mena de privilegis.

- Denunciar l'existència de governs autoritaris, misògins i corruptes que parlant en nom del progrés i del desenvolupament i fins i tot de l'equitat de gènere, han mantingut inalterables polítiques de perfil neoliberal que exclouen milions de dones, nens i nenes, pobles indígenes i afrodescendents a la regió.

- Avançar en la construcció de narratives capaces de mobilitzar les consciències d'homes i dones en la recerca de la justícia social i de gènere, multiplicant els diàlegs i la construcció d'aliances amb altres moviments socials amb els que compartim cosmovisions i utopies.

- Com a conclusió es pot afirmar que la radicalitat de la crítica i dels canvis que proposa el feminisme al conjunt de les nostres societats, s'expressa en el qüestionament a tots els poders opressius que parlant en nom de Déu, de la cultura, de la tradició i de la llei, reproduïen un ordre de gènere asimètric, jeràrquic i violent.

- El feminisme llatinoamericà i del Carib, en les seves diverses expressions, ha produït canvis d'enorme importància per al conjunt de les nostres societats, que van des de la vida quotidiana, fins al qüestionament de tots els sistemes de poder que reproduïen les desigualtats.

- L'acumulat històric d'un moviment social que en defensar l'emancipació de les dones, planteja l'alliberament dels homes de tots els mandats que els allunyen de la seva humanitat, constitueixen l'aportació feminista a aquest canvi d'època. □

Aquest tema es pot tractar com un afer tècnic centrat en el procés metodològic que comporta definir polítiques públiques: identificació i anàlisi del problema, formular la política, adoptar la decisió, implantar i avaluar la política. No obstant, aquí es parteix del supòsit que es tracta d'un afer sociopolític.

Les polítiques públiques són afers de governs, conjunts de decisions que es tradueixen en accions estratègicament seleccionades d'acord a una visió sobre la realitat i una escala de valors. Cerquen com respondre a problemes o necessitats socials posades en agenda. És a dir, la seva atenció és imprescindible perquè afecten evidentment la societat en el seu conjunt o a "determinats sectors".

Tenen caràcter públic per l'extensió de la seva influència i per ser promulgades per un ens estatal, que en teoria representa l'interès comú. Hi ha polítiques de diferents menes: econòmiques (fiscals, monetàries, d'ocupació, producció, inversió energètica); socials (salut, educació, seguretat social, igualtat de gènere) i altres (defensa, política exterior...).

Sovint, perquè existeixi resposta governamental d'aquesta mena cal la mobilització i la lluita de les persones afectades, com ha passat amb les dones, que històricament hem estat en desavantatge: menor accés al treball remunerat, exclusió de recursos productius (terra, crèdits, assistència tècnica), sous inferiors encara que tinguem més educació; vivint violències en les seves diferents manifestacions, incloent l'extrema al treure'ns la vida; amb insuficient participació i/o representació política; responsable gairebé en exclusiva de la criança i cura de la llar i la família.

En altres ocasions les polítiques es defineixen per compromisos internacionals adquirits pels estats, com va passar amb l'auge de polítiques de gènere la dècada dels anys noranta del segle passat. Previ a això, el programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament, entre els seixanta i setanta, va

impulsar propostes per afavorir fonamentalment el creixement econòmic de països considerats "subdesenvolupats", per la seva dependència econòmica, escàs nivell tecnològic, dedicació a les activitats primàries (agricultura, ramaderia, extracció de minerals), desconeixent les causes històriques d'aquesta situació.

En aquesta preocupació per estimular la generació de capital, es va percebre les dones com un recurs humà infrautilitzat, que pel seu interès en la cura de les seves famílies, podria aprofitar-se per elevar la producció. Òbviament aquesta consideració desvaloritza la feina domèstica i invisibilitza les múltiples estratègies de les dones per obtenir recursos. Va sorgir el primer enfocament d'integració de les dones al món productiu lucratiu, anomenat "Dona en el desenvolupament". Per analitzar i ressaltar el paper de les dones l'ONU va consagrar l'any 1975 i una dècada (1975-1985) a les dones.

A les mateixes Nacions Unides, dones funcionàries van valorar com a insuficient aquesta iniciativa que incrementava la feina de les dones, considerant imprescindible adoptar una mirada de *gènere*, reconèixer l'existència de relacions de poder entre homes i dones a la societat i a les seves llars, per la supremacia masculina prevalent.

Van difondre's així conceptes com interessos pràctics de les dones (tot allò relatiu a les seves responsabilitats de mestresses de casa i mares); interessos estratègics (aquelles condicions que millorin les seves posicions socials, econòmica i política); els vincles entre aquests interessos amb el món privat i el món públic. És innegable la influència del moviment de dones en aquests canvis conceptuals, en particular el feminista, que des de molt de temps enrere ha lluitat per la transformació del sistema patriarcal i per donar poder a les dones.

El 1995 se celebra la IV Conferència Mundial sobre la dona. 189 governs van firmar la Declaració i Plataforma d'Acció de Beijing en la qual es va incloure

la creació de mecanismes institucionals per l'avenç de la dona. Això significava entre altres accions que s'havia d'incorporar als òrgans governamentals una perspectiva d'igualtat entre els gèneres i introduir-la a totes les legislacions polítiques, plans i programes (transversalitzar).

Amb la suposada finalitat de complir els compromisos adquirits, a la majoria dels nostres països es van crear ministeris o instituts de la dona, legislacions per a la igualtat d'oportunitats de les dones, per prevenir i penalitzar la violència contra les dones, creant tribunals especialitzats. A més es va impulsar la formulació d'altres polítiques públiques (productives) amb l'enfocament de gènere, a fi que dones i homes accedissin en termes igualitaris als béns i serveis públics per garantir l'exercici dels drets ciutadans en tots els ordres.

S'ha reconegut internacionalment que les teories de gènere –base d'aquests avenços– tenen un enfocament crític i històric de la societat humana, arrelat en la reflexió feminista i proveït d'una concepció de desenvolupament i democràcia com a processos centrats en els éssers humans, amb una clara base ètica el valor essencial de la qual és la igualtat.

Però cal recordar que els estats, com a institucions polítiques bàsiques d'una societat, són part del sistema patriarcal vigent a Amèrica Llatina i el món, desenvolupant mecanismes i institucions per mantenir i reproduir aquest sistema, reduint legislacions i polítiques definides a respostes formals, per respondre d'una banda a la mobilització de les dones per les seves reivindicacions i de l'altra, per complir amb allò "políticament correcte" en virtut dels compromisos adquirits internacionalment.

El 2015, vint anys després de la Conferència de Beijing, anàlisis d'organismes com la Comissió Econòmica per Amèrica Llatina i el Carib (CEPAL) assenyalen que "s'han constatat resistències polítiques i culturals a la igualtat de gènere, inèrcies institucionals, manca d'assignació de recursos i moltes vegades de voluntat política. Aquests elements han obstaculitzat les transformacions necessàries per garantir l'exercici ple dels drets de les dones i eliminar les bretxes de desigualtat". En altres paraules, els avenços són poc satisfactoris.

Novament, l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible i els seus Objectius de Desenvolupament

Sostenible, assumida pels governs a la Conferència Regional sobre la Dona d'Amèrica Llatina i el Carib, incorpora compromisos a incloure en polítiques i programes nacionals, subnacionals i locals d'igualtat, drets de les dones i desenvolupament sostenible.

Això ens remet a expressions del feminisme de la nostra regió, com el feminisme de la decolonialitat del pensament i la vida, i el feminisme comunitari, que en el dia a dia forgen noves visions i relacions entre les persones. Es critica el feminisme desenvolupat a Amèrica Llatina a la llum de paradigmes euronord-cèntrics, desconeixent la realitat de les dones negres, indígenes, camperoles, lesbianes, minusvàlides. A més es fa notar que els discursos feministes els han "pres" els organismes multilaterals i de cooperació cooptant organitzacions de dones i accentuant allò tècnic per damunt d'allò sociopolític.

Si bé els organismes i la cooperació internacional assumeixen avui el concepte d'interseccionalitat per a l'anàlisi i la intervenció social, reconeixent múltiples formes de discriminació viscudes per dones en les quals s'entreteixeixen diverses identitats subalternes, difícilment en societats patriarcales, racistes, homòfobes, heteronormatives, classistes, això garanteix el desenvolupament de polítiques públiques com un procés de "sota cap a dalt", en el qual no hi hagi polítiques sense la visió i participació de les dones.

Des del feminisme decolonial i comunitari es proposa valorar les nostres històries subalternes, personals i col·lectives, unir-nos i comprometre'ns amb els moviments autònoms que porten a terme a la regió processos de descolonització i restitució d'arrels, tenint la possibilitat d'altres significats d'interpretació de la vida i la vida col·lectiva. Desmuntar els processos de socialització vigents, per no ser femenines ni masculins, sinó dones i homes amb història i cultura pròpia, reconceptualitzar el parell complementari home-dona des de nosaltres les subordinades, i construir un equilibri, una harmonia a la comunitat i a la societat (Paredes, 2014). Segurament, el termini per aconseguir-ho, serà de generacions, ja que implica objectius utòpics, però es pot aconseguir la victòria de les petites revolucions diàries. Per això cal treballar en diferents espais, en l'entramat d'allò polític i a la casa, per construir un projecte comú, si deixem de banda els interessos que ens envaeixen i colonitzen. □

TASQUES DOMÈSTIQUES I DE CURA: TAMBÉ SÓN COSA D'HOMES

VINICIO BUITRAGO

Managua, Nicaragua

Cada vegada són menys fortes les veus que afirmen que les tasques domèstiques són cosa de dones. Els supòsits dels quals parteixen han invocat la divisió sexual del treball, un argument antropològic segons el qual en l'era de les cavernes els homes sortien a caçar i les dones quedaven a la manada tenint cura dels fills i les filles –aleshores comuns– i de la preparació dels aliments. Segons aquest argument, la divisió sexual del treball respon a una conveniència, i no es tractaria pas de quelcom intrínsec a la naturalesa d'homes i dones.

Des de la psicologia es va naturalitzar aquesta divisió sexual del treball. Es va plantejar que els homes tenim més predisposició a l'exploració de l'entorn, relacionat amb un major desenvolupament de l'hemisferi esquerre del cervell. Per la seva part les dones –com a extrem oposat dels homes, cosa també qüestionable– tindrien més desenvolupat l'hemisferi dret, això les dotaria de majors capacitats per a la comunicació, i per tant per a la interacció empàtica amb altres persones. A més, les dones desenvoluparien durant l'embaràs un instint maternal, això les col·locaria en una situació absolutament idònia per a la cura de les nenes i nens. Continuant amb el fil d'aquests arguments, els homes, en no disposar d'aquest instint maternal, no serien aptes per a la cura de nens i nenes. Cal aclarir que la fal·làcia d'aquest plantejament va quedar establerta des de fa més de 30 anys a la psicologia actual.

Malgrat la superació d'aquests prejudicis pseudocientífics, arguments com aquests es continuen explotant des de l'àmbit religiós com una manera de mostrar evidència científica del disseny diví de la divisió sexual del treball, que hauria quedat establerta en el moment en què Adam i Eva van ser expulsats del Jardí de l'Edèn: “Et guanyaràs el pa amb la suor del teu front” (Gen 3,17). A la dona li anuncia la multiplicació dels dolors de part; ni una sola paraula sobre el treball: així, doncs, li correspon

a Adam, i per extensió als homes.

Això no obstant, la realitat ha sigut que en totes les èpoques les dones també han aconseguit l'aliment treballant, encara que elles no sempre ho tinguin clar i no sempre ho diguin. Veiem per exemple el cas del camp nicaragüenc, en el qual, quan els tècnics pregunten qui treballa la terra, les dones responen que els seus marits. No prenen en compte que en gran mesura elles menen l'hort, que també genera un ingrés econòmic. Tampoc els tècnics reflecteixen la feina de les dones a les estadístiques sobre el treball al camp; això que podem observar de primera mà al nostre país, ha quedat documentat per Marilyn Waring des de 1988 en la realitat d'un entorn tan allunyat com Nova Zelanda.

En la societat industrial, en la qual s'ha consolidat la divisió sexual del treball en l'imaginari social, també ha quedat provada la fal·làcia de la incapacitat –o menor rendiment– de les dones en les *feines d'homes*: cada vegada que hi ha hagut guerres, les dones han fet funcionar les fàbriques.

Aquestes *feines d'homes* no només són el reflex d'una divisió arbitrària de funcions entre homes i dones en els plans públic i de la llar, sinó que estan marcades jeràrquicament, estant la *feina de l'home* en el pol social i econòmicament reconegut. Les estadístiques econòmiques mundials es continuen calculant sobre la base de la feina que es realitza fora de la llar, no assignant cap valor a la feina reproductiva (la domèstica i la de cures).

Després de la Segona Guerra Mundial, havent tornat els homes del front de batalla, el sistema va intentar fer tornar les dones a la llar, però ja va ser impossible. Des d'aleshores ençà, les dones cada vegada s'han incorporat més al treball, a les feines que es realitzen fora de la llar i que històricament s'han assignat als homes. Les raons són òbvies: implica un sou, vacances pagades, horaris reglamentats, seguretat social i jubilació, entre altres importants prestacions, tot plegat enforteix

l'autonomia de qui hi té accés. No obstant això, no les han rellevat de la feina domèstica i de cures. En aquest escenari les dones realitzen doble jornada, o triple si hi afegim el treball comunitari (cf. Caroline Moser a Mendoza, R. *El género y los enfoques de desarrollo*).

Els homes no s'han pas involucrat més en les feines domèstiques. També aquí hi ha raons òbvies: les feines domèstiques no són font de prestigi ni de cap mena de poder, més que el de fer-se necessari per a la supervivència d'altres persones.

La doble jornada i que els homes no s'involucrin en les tasques reproductives ha tingut un doble impacte en les dones. El no poder desvincular-se del treball reproductiu –per la creença ancestral que els és connatural– els resta temps per a elles mateixes, que podrien emprar per a la seva capacitat i actualització professional. Moltes dones ho fan, però per això han d'invertir molt més temps que els homes. Així mateix, la doble jornada i la manca de suport dels homes en l'àmbit domèstic, porta les dones a acceptar, quan no a cercar deliberadament, feines a temps parcial i precàries, que es reflecteixen en un menor sou nominal, menys prestacions socials i menors possibilitats d'assolir llocs de direcció, que són tots drets legítims de qualsevol treballador.

Segons l'Organització Internacional del Treball (OIT), el 2015, en l'àmbit mundial, la possibilitat que les dones participin en el mercat laboral continua essent 27 punts percentuals menor que el dels homes. La taxa mundial de desocupació de les dones és el 6,2% (un punt percentual més alt que en els homes). El 40% del treball que realitzen les dones no aporta a la seguretat social, cosa que indica l'alt percentatge d'informalitat del seu treball.

Sempre continuant amb dades de l'OIT, en l'àmbit mundial les dones dediquen dues vegades més temps que els homes a les feines reproductives: les dones gairebé cinc hores per dia, mentre que els homes una hora i mitja, amb una bretxa mitjana de tres hores i 45 minuts, bretxa que creix en països en desenvolupament, com a Amèrica Llatina. Un efecte immediat de la quantitat de temps que homes i dones dediquen al treball reproductiu és el temps disponible per realitzar treball remunerat: en els països en desenvolupament les dones hi dediquen cinc hores i mitja i els homes set hores.

És a dir que de mitjana els homes dediquen una jornada laboral estàndard a la feina, mentre que les dones, de mitjana, disposen del temps d'una feina a mitja jornada. No està de més insistir que parlem de mitjanes, doncs hi ha variacions de país a país, del camp a la ciutat i entre grups ètnics, per esmentar només uns exemples d'eixos de privilegi i discriminació.

En relació a 1995 hi ha hagut una reducció de la bretxa del temps que homes i dones dediquen al treball reproductiu, més concretament al relatiu a la realització de tasques domèstiques (rentar, cuinar...), no és així en el cas del temps dedicat a la cura de fills/es, realitzat gairebé exclusivament per les dones.

Els homes que hem iniciat el procés de qüestionament de les nostres masculinitats hem tingut en la divisió sexual del treball un punt de reflexió molt important i un aspecte en el qual comprometre'ns. Veig dos nivells en la nostra incorporació a les tasques domèstiques i de cura. En primer lloc, és un assumpte de justícia social: si les dones realitzen un treball remunerat i reproductiu, és just que els homes també participem en les dues menes de feina. Encara més, en no haver-hi argument científic que justifiqui que els homes no puguem realitzar tasques domèstiques ni de cures.

També veig un altre nivell o perspectiva, tot i que menys evident: revaloritzar el treball domèstic i de cures és important per al creixement personal –d'homes i dones: quan desenvolupem l'habilitat de realitzar tasques domèstiques creixem en autonomia; quan desenvolupem l'habilitat de tenir cura d'altres persones desenvolupem l'empatia i el sentit de la solidaritat.

En el cas concret dels homes, crec que nosaltres guanyem en incorporar al conjunt de les nostres destreses aquelles que tenen a veure amb l'àmbit reproductiu, i amb això, els valors que el sistema ha assignat a allò femení: la capacitat d'estimar, l'empatia, etc. Això, que s'esdevé en el pla personal, pot tenir efectes en l'àmbit més global contribuint a una cultura de pau.

Com a home crec que és important tenir en compte aquesta dimensió de recuperació d'allò femení –un valor a les nostres vides– i també la seva dimensió de justícia, no com “una ajuda”, sinó per corresponsabilitat. □

LA RENDA BÀSICA UNIVERSAL I LA DONA

RAÚL GARCÍA-DURÁN

Palafrugell, Catalunya

La Renda Bàsica Universal (RBU) és el dret de tothom a rebre individualment una renda que li permeti satisfer les necessitats. Per què? Perquè la riquesa no la produeixen només els que treballen sinó també la natura i el treball de les generacions anteriors. Es calcula en el 50% de la renda *per càpita*, i hi ha riquesa per donar-la fins i tot als països empobrits, molts estudis ho demostren.

Situació de la dona

Segons l'ONU, el treball assalariat produeix només el 25% de la riquesa, la resta el produeix el treball domèstic, el voluntari i el d'autosubsistència, tots tres més femenins que masculins. Malgrat que les dones realitzen més de la meitat del treball, només un terç són activitats remunerades. Les dones amb feina remunerada tenen una jornada de treball domèstic suplementària, segons les dades oficials, de tres hores diàries, tot i que de fet són moltes més. La dona està clarament discriminada.

Algunes dades d'Espanya: És evident la realització d'una doble jornada per les dones, treball fora i a casa, essent un 25% major el temps d'oci dels homes. El salari femení és un 30% inferior al de l'home. El 77% de l'economia submergida està realitzada per dones. L'atur femení és molt més gran que el dels homes. Dels contractes indefinits el 67% son masculins davant d'un 33% femení. Segons la visió oficial, el 70% de les dones són inactives, realitzen *les seves labors*. A escala mundial: El 80% dels 1.200 milions de persones que viuen sota el llindar de la pobresa són dones. Dues de cada tres persones aturades són dones.

Un canvi significatiu dels últims anys és l'increment de la taxa d'activitat femenina, que es deu principalment a l'increment del nivell educatiu femení i a la modificació del comportament de les dones respecte del treball remunerat. Progressivament, les dones s'incorporen al mercat de treball amb la intenció de continuar-hi tot i les càrregues familiars. Malgrat això, la voluntat de les dones topa amb resistències, dins la família, davant el repartiment de les responsabilitats i la falta de serveis públics, cosa que ha conduït a una reducció de la natalitat per poder mantenir-se en el mercat de treball amb menys càrregues familiars. L'increment de la incorporació de la dona al treball ha anat acompanyada d'un augment de l'atur femení, fet que demostra la incapacitat del mercat de treball per respondre a l'increment de la demanda laboral per part de les dones. La taxa d'atur femení

es manté superior a la dels homes inclosos els períodes de bonança econòmica, de manera que actualment representa el doble del masculí. Ara bé, quan l'atur afecta a les dones gaudeix de major tolerància social, ni els partits polítics ni els sindicats han mostrat que la disminució de l'atur femení fos una de les seves preocupacions.

Com afecta la RBU a la dona?

Encara que no sigui, ni molt menys, la solució a tots aquests problemes, i potser fins i tot, si no va acompanyada d'altres mecanismes d'alliberament, un parany, un bombó per gastar en la seva *feminitat*, convertida en atracció al mascle segons els codis masculins. La RBU suposa:

a) la consideració de la dona com a persona, subjecte actiu independent, amb necessitat i possibilitat de decidir el seu paper en la vida, amb l'opció de viure en família o no,

b) un ingrés independent del marit facilitant que la convivència es doni només quan és desitjada i disminuint per tant la situació d'inferioritat en el si de la parella,

c) el reconeixement, encara que infravalorat, del valor del treball domèstic, facilitant la superació de la seva masculinitat,

d) fer que sigui més fàcil que, en disposar de temps lliure, el marit pugui participar més del treball domèstic, encara que pot succeir tot el contrari: *ja estàs pagada, o sigui que treballa*,

e) la fi dels valors masculins de treball per sobre de tot;

f) superar el posar la raó econòmica per sobre dels sentiments, encara que sigui un dret econòmic, aquesta és la seva principal limitació,

g) tenir més temps de cuidar-se a si mateixa, que no té res a veure amb el culte al cos, és un valor altament femení en el millor sentit de la paraula (a imitar pels homes), i un plaer a no perdre per l'esclavitud del treball assalariat,

h) la creació de noves formes de relacions, amistats i el treball voluntari fora de casa,

i) el trencar amb la falsa recerca d'igualtat amb l'home a través del treball assalariat.

¡Visca la dona i la Renda Bàsica Universal!

Nota important: aquest article està basat en l'excel·lent llibret *Mujer y Renta Básica*, editat per AREBA

UNA MIRADA MÉS ENLLÀ DE LA MUTILACIÓ GENITAL FEMENINA

ELISABET MATAMALA MIR

Col·laboradora de l'Associació Legki Yakaru – Projecte Heal sobre la MGF
Cornellà de Terri, Catalunya

Les migracions formen part de l'evolució de l'ésser humà. Al llarg de la història, famílies, comunitats i pobles sencers s'han desplaçat acompanyats de les seves cultures, tradicions, pràctiques i costums. La mutilació genital femenina (MGF) n'és un exemple.

Quan es diu que una nena ha estat sotmesa a la pràctica de la MGF, significa que li han extirpat, total o parcialment, els òrgans genitals per raons no mèdiques. La comunitat internacional reconeix aquesta pràctica com una clara violació dels drets de les dones i de les nenes, i a Europa està totalment prohibida. És per això que les famílies d'ètnies practicants solen enviar les seves filles als països d'origen per poder seguir amb la tradició. I és durant aquests viatges que les nenes poden ser sotmeses a aquesta pràctica.

Just després del "tall", les nenes solen quedar en estat de xoc, pateixen dolors molt intensos i poden tenir hemorràgies i infeccions. A mitjà i llarg termini, les conseqüències solen durar tota la vida. Quan aquestes nenes tornen a Europa, si no les visita un/a pediatra, ningú sabrà el que els ha passat. Elles no ho diran, perquè saben que si ho expliquen els seus pares molt probablement aniran a judici i la comunitat no els donarà suport, ja que ho veuran com una acció encaminada a perjudicar la continuïtat "de les seves tradicions". La complexitat de la MGF fa que no sigui fàcil empatitzar i entendre de veritat la motxilla que aquestes nenes han de suportar. Silenci, solitud i pressió.

Per sort, però, cada vegada són més els testimonis de dones que han patit la MGF i que estan disposades a parlar. La primera persona que va aconseguir cridar l'atenció de la comunitat internacional va ser la top-model Waris Dirie. Existeixen quatre tipus de mutilació. A la Waris li van practicar la tipus III quan era petita, coneguda com a "infibulació". És el tipus més agressiu, donat que implica la extirpació total o parcial dels òrgans genitals femenins i el posterior tancament de la vagina, deixant un petit orifici per la menstruació i un altre per l'orina. La Waris no ha

oblidat mai aquell dia, tampoc el gran esforç que li va suposar escapar-se de casa, travessar el desert de Somàlia i arribar a Europa. Després de fer-ho públic, va decidir deixar les passarel·les i dedicar la resta de la seva vida a lluitar contra la MGF.

Entitats com Legki Yakaru estan seguint el seu exemple. I reivindiquen que el càstig no és la sol·lució per erradicar la MGF, sinó que cal anar més enllà. Cal abordar la MGF des d'una perspectiva integral i culturalment contextualitzada, i potenciar les següents línies d'actuació:

Apoderar les famílies d'ètnies practicants mitjançant la creació d'**espais de debat** sobre sexualitat i drets de la dona. D'aquesta manera seran elles mateixes les que treuran conclusions sobre la temàtica i decidiran si continuar o no amb la pràctica.

Formar i conscienciar els professionals d'àmbits com el sanitari, l'educatiu i el social perquè siguin capaços de detectar, gestionar i prevenir casos de MGF.

Atenció personalitzada per a les nenes i les mares. És primordial que aquestes persones no se sentin soles i que tinguin sempre algú a qui recórrer en cas de dubte, necessitat o per obtenir informació.

Castigar les famílies que duen a terme aquesta pràctica la limitarà, cert, però no l'erradicarà. Cal anar a l'arrel del problema. Cal trencar amb el desconeixement i cal fer-ho ràpid, ja que vivim en una societat on els desplaçaments cada dia són més freqüents. I arran d'aquests, a vegades sorgeixen comportaments discriminatoris per la senzilla raó de no saber empatitzar amb la comunitat nouvinguda, de no conèixer la seva realitat i de no entendre les veritables raons del seu desplaçament. Una visió i educació basada en la diversitat i la multiculturalitat, amb perspectiva de gènere i en clau de drets humans és avui més necessària que mai. Cal canviar la mirada i considerar "aprenentatge" tot allò que percebem com a "diferent", posant sempre per davant, la dignitat i els drets de les persones. □

JUNTES SOM MÉS FORTES

LES LLUITES DE LES DONES D'AHIR I D'AVUI CONTRA LA VIOLÈNCIA

ISABEL APARECIDA FÉLIX

Universitat de Coïmbra, Portugal

Començo aquest text amb una notícia acabada de sortir del forn i que he rebut fa poca estona: el moviment de dones del Brasil, de l'Argentina i de Xile són "dels més destacats entre els cercles internacionals".

Quan es parla de les dones de Llatinoamèrica, és normal fer una connexió immediata amb números preocupants de femicidi, amb l'escassetat de drets i amb una forta cultura de la violació. Poques vegades, però, es parla dels canvis duts a terme per la lluita feminista a països com ara el Brasil, l'Argentina o Xile, països que han fet reformes interessants envers la igualtat de gènere, fins i tot amb reconeixement i amb l'ajuda d'òrgans internacionals com l'ONU, i que han tingut, al llarg dels últims 50 anys, governants del sexe femení.

Amb tot, és un fet que fins i tot amb la constatació dels avenços i les conquestes en les lluites dels moviments de les dones, la violència de gènere és alarmant a Llatinoamèrica, segons dades de la CEPAL (Comissió Econòmica per a l'Amèrica Llatina i el Carib): almenys dotze dones són assassinades cada dia víctimes de la violència de gènere, és a dir, pel simple fet de ser dones. L'Observatori d'Igualtat de Gènere de l'Amèrica Llatina i el Carib (OIG), pertanyent a l'ONU, indica que l'any 2014, a 25 països de la regió, un total de 2.089 dones van ser assassinades víctimes de femicidi.

Sabem que la violència perpetrada contra les dones i altres minories és un fenomen cultural que malauradament no és recent, i que traspasa continents, religions, països i cultures. Parlant de religió, durant els últims anys ha crescut, en l'esfera pública d'arreu del món, la influència de lideratges religiosos amb discursos i pràctiques religioses conservadores sobre la qüestió de gènere i diversitat sexual. Aquests discursos, en certa forma fonamentalistes, han interferit políticament en els

avenços i conquestes de drets que els moviments emancipadors organitzats, principalment de dones i comunitats LGBT, han assolit a les darreres dècades, com apunta l'estudi que he esmentat abans. En aquest sentit, cal destacar l'afirmació de Boaventura de Sousa: "per sort o per desgràcia, la religió no ha abandonat mai el domini públic".

Podem afirmar que la violència contra les dones no és rellevant per a les religions, encara que la majoria de fidels d'aquestes religions siguin dones. Tot i així, no podem deixar d'advertir les ambigüitats de la religió, com bé expressa la teòloga Elisabeth Schüssler Fiorenza: "La religió pot fomentar el fonamentalisme, o l'"exclusivisme" i l'explotació d'una cultura única, global i totalitària, o bé pot defensar valors i punts de vista espirituals, democràtics i radicals que celebren la diversitat, la multiplicitat, la tolerància, la igualtat, la justícia i el benestar per a tothom".

Al llarg de la història podem observar que no és del centre de les religions institucionalitzades d'on sentim veus de suport a qui afronta la violència contra les dones i altres minories; aquestes veus ens arriben de la perifèria, de les fronteres de les religions i de la societat.

Per tal de constatar-ho, faig memòria de Sojourner Truth, una dona esclava i analfabeta. Una cristiana del segle XIX que no va permetre que la fessin víctima de la violència racista i inhumana dels sistema esclavista, sinó que, ben al contrari, es va convertir en una "figura impossible" que reivindicava l'estatus d'humanitat, com bé afirma Donna Haraway.

Quan va participar a la Convenció dels Drets de les Dones a Ohio, als Estats Units, l'any 1851, on la discussió central era sobre el dret a votar de les dones, Sojourner Truth es va aixecar i va proferir un discurs que ha entrat a la història, amb la qual cosa s'ajunta a tantes altres dones que van desafiar els poders religiosos i socials a fi d'obtenir l'alliberament de les múltiples formes d'opressió i dominació.

Durant la conferència, un clergue va defensar que

les dones no haurien de tenir els mateixos drets que els homes. Segons ell, una dona de classe alta i blanca és respectada quan necessita ajuda. En canvi, una dona negra, sense cultura ni intel·ligència, no pot tenir el dret a votar. A més a més, totes dues, pel fet de ser dones, són pecadores i, per tant, no tenen dret a votar.

Com a resposta, Sojourner Truth es va aixecar i amb la seva veu, trencant tots els protocols, va afirmar que era negra, que tenia un cos fort per treballar com un home i que la intel·ligència no importa. No necessitava ni rebia ajuda, ni respecte. Deia que sovint la dona negra no era considerada una dona, sinó una esclava, de classe baixa, i era tractada diferent de les “dones blanques de classe alta”. Per a ella, ser una dona de color, raça, classe i grau d’instrucció diferents no era cap motiu per no tenir els mateixos drets.

Sojourner va acabar el seu discurs ensenyant com fer servir la Bíblia per donar suport a les lluites de les dones contra la violència, i va rebutjar la interpretació del clergue que feia servir la Bíblia per legitimar la violència contra les dones quan va dir que: “Si la primera dona que Déu va crear va ser prou forta per capgirar el món, totes aquestes dones juntes d’aquí han de ser capaces de capgirar-lo un altre cop i tornar-lo a posar del dret.”

Amb aquesta intervenció ella va ensenyar que així com Eva va tenir el poder de canviar el món, les dones juntes tenen el poder suficient per canviar el món un altre cop en la lluita contra totes les formes de violència i dominació. Avui dia, els moviments de les dones, organitzats tant en l’àmbit social com des de dins de les religions, segueixen l’estela de Sojourner Truth: “Tan sols juntes podem portar a terme la transformació” del món un altre cop. □

PAU DE TARS, EL QUE VA INVENTAR JESÚS I MARIA MAGDALENA, LA QUE VA CONÈIXER JESÚS

Amb la caiguda de Jerusalem l’any 70, només van quedar vives les comunitats cristianes fundades per l’apòstol Pau a les ciutats gregues i romanes per on tant va viatjar i predicar. Aquestes comunitats, que van alimentar la seva fe amb les seves visites i cartes, escrites vàries dècades abans que els evangelis, no van conèixer de Jesús, de les seves paraules i obres, pràcticament res.

I el problema, com bé diu José María Castillo, és que Pau tampoc va conèixer Jesús, mai no va sentir-lo parlar, no va descobrir el rostre de l’Abbà misericordiós i sanador que fa sortir el sol damunt de bons i dolents. Pau, fariseu, va predicar un Senyor glorificat, divinitzat, a partir d’una experiència personal en el seu camí a Damasc. Però aquest “Senyor” predicat per Pau continuava tenint els mateixos trets del Jahvè intransigent que va ordenar Abraham matar el seu fill. La teologia paulina està travessada per una visió sacrificial, ritual i moralitzadora que no té res a veure amb el missatge de Jesús. El Regne de Déu, regne de justícia per als pobres, desapareix a les cartes de Pau. Això és un problema gravíssim perquè les esglésies cristianes s’han fonamentat històricament, i encara avui, més en la teologia de Pau que en la bona nova de l’Evangeli de Jesús.

A més d’intolerant, Pau, com a bon fariseu, va ser misogin, homòfob i promotor d’una fe resignada davant les autoritats, fins i tot esclavistes. Per a Pau, allò important era el més enllà, la glòria futura promesa als que renunciaven als seus pecats, no el dolor i la pobresa d’aquí.

Què hagués dit Jesús si hagués llegit les cartes de Pau? Amb aquesta sèrie volem posar un granet de mostassa per ajudar a reflexionar sobre la contradicció que existeix entre la teologia de Pau i l’evangeli de Jesús. El format escollit són debats imaginaris entre Pau de Tars i Maria Magdalena. Un periodista d’*Emisoras Latinas* conduirà els debats.

María i José Ignacio LÓPEZ VIGIL

autors d’*Un tal Jesús* i *Otro Dios es Posible*.

Nova sèrie d’àudios. Amb drets compartits a www.emisoraslatinas.net i www.radialistas.net

SENSE UNA NOVA VISIÓ, ENS PERDEM

MARY JUDITH RESS

Col·lectiu Con-spirando, Santiago de Xile

He estat treballant dins del pensament ecofeminista, especialment en les seves aplicacions a la teologia, l'ètica i l'espiritualitat en el context llatinoamericà, els darrers 25 anys. Com molts altres éssers humans, tota la meua vida he estat cercant imatges rellevants de la divinitat, per poder guiar la meua forma de ser i actuar en el món. I encara que la teologia feminista m'havia donat eines analítiques per "sospitar" dels pilars patriarcals de les nostres imatges de déu, encara no m'oferia d'una manera satisfactòria imatges autèntiques del Misteri Darrer, que incorporessin les revelacions provinents dels descobriments científics després d'Einstein.

Això no obstant, els humans necessitem *construccions de significat* sobre les quals edificar les nostres vides. "Sense visions profètiques, el poble decandeix" (Proverbis 29,18). Això esdevé quelcom urgent en el meu cas: en apropar-me a la vellesa cerco imatges que em donin un sentit, i no només que tinguin sentit, sinó que m'urgeixin –com a Miriam en l'antiguitat– a liderar altres en el cant, la dansa, l'oració i l'agraïment, per les meravelles que sorgeixen amb un despertar conscient o, en paraules de Carl Sagan, a celebrar "l'encarnació local d'un Cosmos que s'ha fet autoconscient".

Conviccions ecofeministes

Cada dia em convingo més que la humanitat està "clamant" per una nova definició de l'ésser humà que faci que ens percebem com a part de la comunitat de la Terra, no aliens a ella. La convicció ecofeminista és aquesta: som terrícoles. El nostre passat, així com el nostre futur, estan radicalment connectats a la sort d'aquest planeta. I des d'aquí tractaré de seduir-vos vers les percepcions de l'ecofeminisme, un "recordar qui som", quelcom que, en realitat, ofereix una nova visió utòpica.

L'ecofeminisme insisteix en què la interdependència de tots els éssers és *la realitat que constitueix l'Univers*. Ser "amos de l'univers" ens deixava amb una

sensació amarga de ser orfes de la matriu de la qual evolucionem. En realitat, poc a poc, està despertant en nosaltres que en ser parts d'una totalitat més gran, aquesta gran totalitat també és part de nosaltres, i és precisament per l'evolució d'aquesta gran totalitat com ara ens adonem de com n'estem de relacionats amb tota la resta.

Els descobriments fets durant els darrers 30 anys en la física quàntica i en la biologia, han canviat radicalment les nostres definicions de l'origen i la magnitud de l'univers, així com de qui som com a espècie humana. Un gran canvi de paradigma s'està esdevenint, que qüestiona la nostra actual manera mecanicista d'entendre l'univers i que ens porta cap a una cosmologia, que està emergint, en la qual l'univers apareix com una xarxa dinàmica d'esdeveniments interrelacionats...

Per a mi, l'ecofeminisme és un nou terme per a una saviesa antiga: una saviesa que encara roman adormida dins de les nostres memòries genètiques. La gran intuïció de l'ecofeminisme és el despertar a la convicció que totes les coses estan interconnectades, i per tant revestides d'allò sagrat. L'ecofeminisme vincula l'opressió de les dones i de les persones de color, a un sistema que és controlat per la classe mitjana que governa, i inclou la devastació del planeta com dues formes de violència que es reforcen i alimenten mútuament. Més: ambdues provenen d'un sentit terriblement erroni de la necessitat de controlar, de dominar l'altra, allò que és diferent, és a dir: la mentalitat patriarcal. Després d'haver estat ambdues –les dones i la terra– *font* de la vida hem arribat a ser *recursos* per ser usats –i abusats– com l'estructura de poder ho desitgi.

Les ecofeministes s'uneixen amb totes aquelles persones que cerquen una visió més global i holística, que reconeix i celebra el teixit de la vida. L'ecofeminisme situa a qui s'hi adhereix, en el debat postmodern i postpatriarcal per entendre més rellevant i apassionadament qui som en relació a tot el cosmos.

Cerquem una cosmologia, una ètica i una espiritualitat més adequades.

Dones activistes

Avui dia, a Amèrica Llatina, un dels moviments més dinàmics és el moviment ecològic. La majoria dels seus membres són dones i gent jove. (Mundialment, les dones formem el 60-80% dels membres de les organitzacions ecològiques, tot i que el perfil de lideratge no ho reflecteixi). La defensa dels drets de la terra i de l'aigua ha estat sostinguda principalment per dones. Moltes camperoles i indígenes lluiten contra les grans empreses extractives, de mineria, petroli, fusta...

La teoria ecofeminista està evolucionant a partir d'aquest activisme de les dones. Vull subratllar que la pràctica ecofeminista sempre ha emergit de les demandes crítiques de la vida, dels imperatius d'un moment històric particular, no d'una teoria prefabricada. Les dones senten que hi ha una manera més sistemàtica d'entendre què li està passant al planeta, i en molts de casos estan cercant una espiritualitat que nodreixi les seves lluites.

Un exemple d'aquest activisme és la Xarxa Llatinoamericana de "Dones Defensores de Drets Socials i Ambientals", formada el 2005. El seu propòsit és "visibilitzar els impactes de la mineria sobre les dones, visibilitzar les seves lluites, qüestionar aquest sistema colonitzador dels pobles, de les seves terres, de les dones i de la natura, del saqueig voraç dels recursos minerals per al benefici econòmic de les corporacions mineres". La xarxa és present a Argentina, Bolívia, Colòmbia, Equador, Guatemala, Hondures, Mèxic, Perú, El Salvador, Uruguai i Xile. Són institucions, col·lectius, grups locals, dones del camp i la ciutat, organitzacions d'investigació... (www.redlatinoamericanademujeres.org).

La gran metàfora ecofeminista de la llavor

Teilhard de Chardin va dir que el gran descobriment de l'època moderna ha sigut el descobriment de l'evolució. L'evolució pot entendre's com un despertar continu, un procés cada vegada més complex de transformació, un caminar a les palpentes vers un horitzó futur de possibilitat que va estar present des del començament de l'univers...

La gran metàfora de l'ecofeminisme és la llavor.

La llavor germina, creix, floreix, dóna fruit, es panseix, mor... i torna a la terra per començar altre cop el procés. La llavor serà el que ha de ser, res més ni res menys, enriquint tota la comunitat de la terra. Nosaltres, com a llavors, hem de ser el que hem de ser. ¿Podrem arribar a entendre que cada una té una contribució única per al nostre temps, i que jo floriré quan d'altres també germinin i donin fruits com ha de ser? Aquest canvi de consciència mostrarà la mentida de la competitivitat i del control patriarcal, i ens durà a celebrar la complementarietat i la diversitat.

Estimades, estimats: som terrícoles, i tant la nostra història com el nostre futur estan connectats radicalment amb el destí d'aquest planeta fràgil i verd que anomenem la nostra llar. Estem entrant en una estranya època nova, on tant de bo els humans ens connectem en un escoltar profund. Un escoltar de veus molt de temps oblidades: la dels mars, els rius, les muntanyes, el bosc, les estrelles, la Lluna; aquelles que ens arriben per la nostra memòria genètica: els nostres ancestres, tant humans com no humans; la dels nostres cossos: el meu, el teu, l'amiga que ha patit abusos, el nou nadó, els joves, l'àvia desgastada i amb arrugues, la mateixa Terra...

Aquí és clau un sentit més ampli de germanor. D'una forma molt real, no existeix l'altre/l'altra: l'altra sóc jo mateixa, perquè tots venim de la mateixa font; al capdavant, tots som terrestres!

A aquestes alçades de la meua vida, tinc el sentiment que el meu sentit de qui sóc s'està expandint. Jo no sóc només aquest individu el nom del qual és Judy, aquest meravellós conglomerat d'energia; sóc també memòria i possibilitat. A vegades experimento com espurnes d'aquest jo, i aquí m'adono que sóc la meua àvia, una dona paleolítica que està compartint el seu somni amb la tribu, al voltant del foc a la nit... Sé que estaré present en les meves nêtes i besnêtes... En aquests moments el meu sentit de comunió (*comú unió*) arriba a ser més real, gairebé físic. "Som allò que mengem", deia el vell Feuerbach. Hem de comprendre que, com les altres espècies, els humans vivim i morim, mengem... i som menjats. Tots els membres de la Comunitat de Vida de la Terra s'alimenten els uns dels altres, i la mort d'un dóna vida i nutrició a d'altres, la qual cosa, al capdavant, crea una íntima i profunda reciprocitat. D'alguna manera, amb això n'hi ha prou. □

El 1981 la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació envers la dona (CEDAW) va especificar, per a la meitat de la humanitat que havia estat exclosa, les obligacions dels Estats respecte a garantir la participació igualitària de les seves ciutadanes en el quefer polític. Aquestes obligacions ja estaven previstes en els articles 2, 3 i 25 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, això no obstant com que no s'entenia que aquests articles incloguessin les dones, es va haver de redactar l'article 7 de la CEDAW que no deixa dubte sobre el dret de les dones a la participació en la vida política en igualtat de condicions amb els homes.

Amb la CEDAW en mà, el moviment feminista va aconseguir convèncer la comunitat internacional que era indispensable fer efectiu el dret de les dones a la participació política per aconseguir l'eliminació de la discriminació. Molts Estats van respondre implementant diverses mesures que van augmentar substancialment la participació les dècades següents.

El 1993 les i els delegats oficials a la Conferència Mundial de Drets Humans van cedir a la pressió exercida per dones d'arreu del món perquè s'establís en el seu document final, la Declaració i el Programa d'Acció de Viena, el reconeixement dels drets de la dona com a drets humans, la qual cosa inclou, per descomptat, el dret humà a la participació en les decisions públiques.

El 1995, la Quarta Conferència Mundial sobre la Dona i el seu document final, la Declaració i la Plataforma d'Acció de Beijing, es van convertir en el catalitzador perquè els governs de tot el món establissin quotes de representació política de les dones que van propiciar la duplicació de la mitjana mundial d'aquesta representació en menys de dues dècades.

Malgrat aquest augment numèric i el creixent reconeixement que una societat en la que homes i dones no comparteixin l'adopció de decisions

polítiques i els interessos d'ambdós no es tinguin en compte per igual no es pot anomenar democràtica, les innombrables barreres econòmiques, socials, religioses i culturals a les que encara s'enfronten les dones, continuen limitant seriosament aquesta participació. Ni tan sols les democràcies històricament estables han pogut integrar plenament i en condicions d'igualtat les opinions i els interessos de la meitat femenina de la població.

Per això és tan important reconèixer que l'eliminació de les barreres jurídiques que impedièen i que en alguns països encara impedeixen la participació de les dones, tot i que necessària, no és suficient. La manca d'una participació plena i igualitària de les dones no és pas sempre deliberada, sinó que obeeix a pràctiques i estereotips inconscients que de manera indirecta promouen l'home o li faciliten la participació en detriment de les dones. És per això que l'article 4 de la CEDAW anima a l'ús de mesures especials de caràcter temporal ("accions afirmatives") per donar ple compliment al seu article 7. És més, jo diria que per superar segles de dominació masculina a la vida pública i accelerar el que s'ha aconseguit d'igualtat, els Estats tenen l'obligació d'implementar aquestes mesures especials de caràcter temporal. Aquestes s'han d'orientar clarament a donar suport a la igualtat substantiva, que no es redueix a tracte idèntic entre homes i dones sinó que requereix implementar totes i cadascuna de les mesures que calguin per assolir-les i així complir amb els principis constitucionals que garanteixen la igualtat de tots els i les ciutadanes.

És important distingir clarament entre les mesures especials de caràcter temporal per accelerar els objectius concrets aconseguits relacionats amb la participació igualitària de dones i homes en espais de poder, i altres polítiques socials generals adoptades per millorar la situació de la dona per

tal que aquesta pugui participar en condicions igualitàries. No pas totes les mesures que puguin ser o que seran favorables a les dones són mesures especials de caràcter temporal. L'establiment de condicions generals que garanteixin els drets civils, polítics, econòmics, socials i culturals de la dona i que tinguin per objectiu assegurar una vida digna i sense discriminació per a elles no poden ser considerades mesures especials de caràcter temporal.

Després de les dues conferències ja esmentades, paral·lelament a la implementació de quotes, es va començar a parlar de "paritat", entesa com una participació equilibrada de dones i homes en les posicions de poder i de presa de decisions en totes les esferes de la vida, participació que constitueix un indicador de la qualitat democràtica dels països, havent-se integrat aquesta dada en nombrosos índexs internacionals.

Però així com moltes persones no van entendre mai el perquè de les quotes o el seu funcionament, creient que eren topalls per a la participació de dones en comptes de mínims, moltes persones van confondre i encara confonen el concepte "quotes" amb el concepte de "paritat". Les quotes són exemples del que la CEDAW anomena "mesures especials de caràcter temporal", que volen donar resposta al desequilibri de gènere en els òrgans de presa de decisions. Amb la seva implementació s'intenta fer-ne un mecanisme que garanteixi la integració de les dones als òrgans de decisió a través de l'establiment de percentatges mínims de participació femenina en aquests espais. Com el seu nom indica, són mesures temporals que apunten a la seva desaparició una vegada que s'hagi aconseguit eliminar les barreres culturals i socials que impedeixen a les dones participar en aquests espais en igualtat de condicions amb els homes.

La paritat no és pas una mesura especial de caràcter temporal sinó precisament una mesura, entre moltes, per garantir la igualtat en la participació de presa de decisions. Com afirma la destacada politòloga Beatriz Llanos, "la paritat és una mesura definitiva, que reformula la concepció del poder polític redefinint-lo com un espai que s'ha de compartir igualitàriament entre homes i dones, i per això incideix en el resultat des de la seva pròpia

concepció i no només en l'oferta electoral, com passa amb les quotes".

La paritat exigeix no només que es reconegui que el concepte de ciutadania no és neutral, sinó que s'entengui que degut a que es compon d'homes i dones, ambdós han d'estar representats en percentatges similars en el sistema polític. No es tracta únicament de cobrir una quota més gran de càrrecs polítics a favor de les dones, sinó de reconèixer i respectar en la pràctica, el dret a la igualtat entre dones i homes. En altres paraules, la paritat inclou l'augment quantitatiu de les dones en els espais polítics, però també comporta un canvi en les formes de fer política, construint una nova cultura política.

Malgrat dècades d'esforços per institucionalitzar ja sigui les quotes o la paritat, el 2011 la Comissió Interamericana de Drets Humans (CIDH) va observar que "els avenços en la representació política de les dones en els diferents àmbits de govern" eren "desiguals" i "lents" a les Amèriques. Encara pitjor, els darrers anys estem veient seriosos retrocessos en nom de la cultura, la religió o les tradicions, i a totes les regions del món s'estan veient intents per altre cop desaparèixer el subjecte "dona", homologant-nos amb la família; substituïnt els ministeris o instituts de la dona que tant va costar construir la dècada dels 90, per ministeris o instituts de la família, legislant perquè la família estigui més protegida que el dret de les dones a viure lliures de violència; i derogant les lleis de quotes de participació femenina amb l'argumentació que ja no són necessàries. Esmento això perquè és molt difícil aconseguir la igualtat en la participació política i pública si les dones som invisibles o simplement no existim com a subjectes de drets, o si hem de participar en condicions de molta violència de gènere envers nosaltres.

Per combatre aquests i tants altres retrocessos pel que fa als drets humans de les dones crec important estudiar i usar la CEDAW, i les seves Recomanacions Generals, que diuen com s'ha d'interpretar la convenció. Però a més de combatre aquests retrocessos, és important que per fi s'entengui que sense les dones, la democràcia no ho és. □

LA TEOLOGIA FEMINISTA EN LA HISTÒRIA

TERESA FORCADES I VILA

Montserrat, Catalunya

Amb aquest títol vaig escriure un llibre fa deu anys. Hi afirmava que la teologia feminista existeix des que existeix la teologia patriarcal: des que existeixen teologies (reflexions sobre Déu) que consideren les dones menys aptes que els homes per representar o interpretar allò diví, han existit alternatives crítiques que han reivindicat la igualtat davant Déu de dones i homes. Avui continuo pensant de la mateixa manera, particularment després d'haver tingut l'oportunitat d'aprofundir en el paper de les dones a les primeres comunitats cristianes i d'haver constatat fins a quin punt resulta significatiu que segons tres dels quatre evangelistes, Jesús ressuscitat s'apareguí en primer lloc a una o dues dones, abans que a cap home, i que un dels evangelistes fins i tot renyí els homes per no haver cregut en el testimoni de Maria Magdalena (Mc 16,14). En llatí, la paraula 'testimoni' i la paraula 'testicle' són la mateixa (*testes*). El parell de *testes*-testicles tradicionalment necessaris per establir la masculinitat s'associen al parell de *testes*-testimonis legalment necessaris per donar per establert un fet històric. La nova Creació inaugurada per Crist trenca aquesta lògica patriarcal en presentar una dona sola, o dues, com els seus primers testimonis.

Els textos primitius del budisme, per la seva part, testimonien que la consciència de la discriminació de les dones i la resposta crítica davant seu ja existia abans de Crist: tal com explico en el llibre, la primera manifestació feminista de la que en tenim notícia la va organitzar el segle V aC Mahapajapati Gotami, tia materna de Buda. No crec que fossin només les dones motivades religiosament, com Maria Magdalena o Mahapajapati Gotami, les que defensessin el sexisme de l'època, però sembla que només han sigut les tradicions religioses les que, tot i que molt a contracor, han preservat la seva memòria.

Considero que les diferents teologies feministes tenen avui el repte d'analitzar de forma crítica l'associació moderna que vincula la religiositat

tradicional amb el sexisme i reserva per a l'humanisme secular l'emancipació de les dones. En rebutjar la identificació entre modernitat i emancipació, la teòloga feminista se situa a la cruïlla incòmoda, irriant i fecunda inaugurada per Joan Kelly el 1982 amb la seva anàlisi de la *querelle des femmes* que va caracteritzar els primers segles de la Modernitat. Kelly va constatar que la teocràcia medieval definia la plenitud humana en termes de 'santedat' alhora que hi reconeixia el ple accés de les dones i posava a disposició de les dones abundants exemples de santedat femenina socialment rellevants. L'humanisme renaixentista, en canvi, va rebutjar la santedat com a ideal de realització humana i va substituir-lo pel desenvolupament intel·lectual (exercici de la pròpia raó) i polític (la participació en el progrés social); les dones van quedar excloses d'aquest ideal humà renaixentista definit. Alhora que va rebutjar totes les barreres socials com a construccions artificials que introdueixen jerarquies violentes on la natura va crear igualtat, l'humanisme universalista modern va naturalitzar les barreres socials que separen els homes de les dones. Així, amb la modernitat i no pas abans, naixem 'les dones' com a categoria social. Abans per descomptat que les dones existíem, però no pas com a categoria social ja que una aristòcrata ben poc tenia a veure amb una dona del poble; l'aristòcrata es definia socialment com a aristòcrata, no pas com a dona. La divisió premoderna en estaments socials no implicava la igualtat de les dones dins de la seva categoria social, però dificultava la naturalització de 'l'essència femenina universal'.

Amb la modernitat, l'essència femenina no només es naturalitza sinó que es teologitza: la inferioritat de totes les dones respecte de tots els homes es considera instituída per Déu i necessària per a la bona marxa de la societat. La llei sàlica –que prohibeix governar a les dones– s'introdueix a França el 1328. Considero que la teologització de la submissió social de les dones es va dur a terme de manera molt més profunda que

la teologització de la submissió social dels estaments socials inferiors. Al cap i a la fi, Jesús va ser un home del poble, no pas un aristòcrata; i homes del poble van ser també els seus primers deixebles i els primers màrtirs. Jesús, en canvi, no va ser dona i la tradició canònica no ha preservat la memòria de les dones com a deixebles de Jesús en igualtat amb els homes. Sí que van ser les dones màrtirs i santes, però l'avenç de la Modernitat ha tendit a menysprear cada vegada més el martiri i la santedat i a associar-los al fanatisme religiós i a la ignorància precientífica. Durant l'època medieval, la *dansa de la mort* representada a l'atri d'algunes esglésies recordava als que hi entraven que el privilegi social era de curta durada: la mort igualava tothom; les diferències socials només eren aparença. On trobar-nos a la Modernitat una saviesa paral·lela, això és, la relativització de les diferències de gènere? La cercarem en va. No apareix històricament. La naturalització i la teologització de la inferioritat femenina s'han consolidat durant cinc segles de modernitat. Considero que han culminat a l'Església Catòlica amb la *teologia del cos* desenvolupada pel Papa Joan Pau II i amb l'anomenat 'feminisme vaticà': el reconeixement de la igualtat en dignitat d'homes i dones acompanyat d'una complementarietat binària de gènere que s'estén des d'allò físic fins a allò espiritual, a la qual s'atribueix un origen diví i un significat teològic i sacramental vinculat al 'gran misteri' que s'esmenta a la carta als Efesis (Ef 5,32).

Segons Joan Pau II, l'amor redemptor de Crist expressa l'essència de la masculinitat, que no és altra cosa que la capacitat de 'buidar-se un mateix' per donar-se a l'altre; l'acte espiritual de 'donar la vida' donant-se hom mateix té un correlat físic en la capacitat del cos masculí de penetrar i d'impregnar el cos femení. De forma complementària, l'acceptació per part de l'Església de l'amor de Crist expressa l'essència de la feminitat, que no és altra que la capacitat d'obrir-se a fi d'acollir el do de si que ofereix l'altre; l'acte espiritual 'd'acollir la vida' fent espai en si mateixa té un correlat físic en la capacitat del cos femení de ser penetrat i ser impregnat pel cos masculí.

I ara ve el punt rellevant per al tema de l'ordenació femenina: segons Joan Pau II, el 'gran misteri' de la complementarietat teològica dels sexes explica per què el sacerdot, que actua 'in persona Christi', ha de ser home (l'home, com Crist, es dona ell mateix en la

relació d'espòs) i per què la verge Maria, símbol de l'Església, havia de ser dona (la dona, com l'Església, rep i acull en el seu si la donació de si de l'espòs que la fa fecunda).

A més d'excloure moltes persones que tenen un cos o un desig que no s'adapta a la complementarietat de penetrar envers ser penetrat, 'el feminisme vaticà' reproduceix i reforça l'estereotip de la feminitat com a 'disponibilitat' als desitjos o necessitats de l'home: la dona-esposa està preparada per donar la benvinguda i per abraçar l'expressió masculina, però –segons aquest model– no està humana, teològica ni eclesialment preparada per 'expressar-se a ella mateixa'. El model reproduceix i reforça així mateix l'estereotip de la masculinitat com a 'incapaç d'acollir': l'home està preparat per expressar-se ell mateix, però –sempre segons aquest model– no es correspon a la seva essència humana, teològica ni eclesial el ser receptiu (deixar-se penetrar, deixar-se impregnar) als desigs o necessitats de la seva companya o a la inesperada i sempre excepcional expressió de si de la dona. El 'gran misteri' de Joan Pau II resulta ser un vell prejudici: es convida l'originalitat personal de la dona a difuminar-se fins a desaparèixer convertida en un mirall acollidor per a l'originalitat personal del seu espòs. Personalment, considero que la nostra plenitud humana, teològica i eclesial no està subjecta a les categories de gènere ni a categories de cap classe, sinó que es realitza només quan s'és capaç de reconèixer *simultàniament* l'originalitat personal pròpia i la dels altres i s'està disposat a actuar en conseqüència.

Les persones que tenen identitats sexuals que no s'adapten a les categories socialment predominants encarnen un caràcter *queer* que en el fons ens afecta a tots, en tant que tots hem sigut creats a imatge de Déu i cridats a ser com Déu (en qui ni les categories de gènere ni cap altra categoria troben aplicació). Les categories de gènere són històriques, no escatològiques. Els sagraments de l'Església en canvi no reflecteixen la realitat històrica de la vida humana, sinó la seva dimensió escatològica (el seu ser 'en Déu'). En aquest sentit, considero teològicament consistent des d'un punt de vista cristià tant que les dones puguin ser ordenades sacerdot com que les parelles homosexuals o transexuals puguin casar-se per l'Església. □

EL PATRIARCAT DESTRUIRÀ EL PLANETA SI NO EL FRENEM

VANDANA SHIVA

Premi Nobel Alternatiu 1993, Índia

"Tinc 63 anys. Sóc de Dehradun (Índia). Sóc filòsofa de la ciència i ciutadana professional de la Terra. Tinc un fill de 33 anys. Política? Democràcia planetària veritable! Creences? Les deesses mare antigues, el Principi Femení. L'ecofeminisme portarà la biocivilització".

Biocivilització

Shiva va rebre el 1993 el premi Nobel Alternatiu de la Pau, i Zapatero la va tenir com a assessora en un grup de pensadors durant el seu mandat. És una dona fogosa, combativa i vehement que s'acreix davant els poders dels bancs i corporacions com Monsanto. Doctora en Ciències Físiques, és una de les ecologistes, feministes i filòsofes de la ciència més prestigioses a escala internacional, bel·ligerant contra el neoliberalisme i defensora dels drets dels pobles. Va publicar *Ecofeminismo* (Icaria) i ha participat en el IV Seminari Internacional de Convivència Planetària: *Construïm Biocivilització*, organitzat per l'Associació *Imago*, de Barcelona.

Què és l'ecofeminisme?

La millor resposta a la crisi civilitzadora que patim. La vaig formular fa vint anys: cada dia és més vigent i necessària.

Ecologia més feminisme?

Sí, perquè tant la crisi mediambiental com la socioeconòmica són d'arrel sexogenèrica.

L'home és culpable?

No simplifiquis: el sistema patriarcal capitalista. Un ordre de valors que desvaloritza, esclavitza i explota les dones, el treball de les quals a casa i al camp ha estat sempre el veritable sostenidor de la humanitat.

Des de quan sotmetem la dona?

Parlo de l'era antropocèntrica, intrínsecament destructiva de la natura i de la feminitat, lligada a la violència i la guerra. No va pas ser sempre així: en la remota antiguitat veneràvem deesses, representació del respecte a la Terra Mare.

El capitalisme expressa el patriarcat?

Òbviament, és fruit de la prolongada explotació masculina, acumulativa i destructiva, amb violència envers les dones, els nens, els dèbils, les llavors...

Les llavors?

Les varietats de llavors dels cereals i hortalisses han estat seleccionades per les dones generació rere generació, durant milers d'anys. Les dones són les parteres de l'agricultura. I ara resulta que ens pirategen les llavors...

Pirategen? Qui?

Grans corporacions d'agroenginyeria alimentària com Monsanto: modifiquen algun gen d'una varietat de llavor, i la patenten!, com si no fossin de la vida, com si fossin seves! D'això se'n diu biopirateria.

Tan greu és la cosa?

La nostra llibertat està en joc! Perdem varietats de llavors, empobrint el patrimoni de la humanitat. Si vingués una plaga, la manca de varietat ho arrasaria tot, o acabarem en mans d'una corporació. L'1% de la humanitat domina el 99%.

Podem adreçar-ho?

Lluitant junts, sí. A l'Índia hem aconseguit noves lleis que protegeixen els camperols d'abusos, i també les dones.

Ha millorat el tracte a les dones des de la seva infantesa?

Recordo les dones a les mines: van enfrontar-se a una màfia armada, bloquejant la mina. Les dones són valentes! Cada vegada que flaquejo, penso en aquelles dones i em tornen les forces. I sap d'on ve aquesta força?

D'on?

De l'herba que trepitgen, de la mateixa terra. El poder de la natura és en nosaltres.

I en l'home no?

També... si renuncia al patriarcat, sistema d'explotació destructiva de la terra, dels seus minerals, vegetals i animals. Tres aspectes expressen el patriarcat: la colonització, el maquinisme industrial...

Les màquines ens han dut prosperitat.
Només per als que manen. No hi ha progrés maltractant la natura. Si l'agredim com a un objecte inanimat, l'arruïnem, un endarreriment. I la tercera expressió patriarcal és l'atropellament a la saviesa de la dona, culminada pel capitalisme.

Què pot fer l'ecofeminisme?

Eco ve del grec *oikos*: casa. D'aquí economia: sense el treball domèstic femení, no hi ha riquesa! És una feina creativa. El capitalisme és extractiu, destrueix.

Un exemple.

Des de 1995, a l'Índia s'han suïcidat 300.000 camperols, extorsionats econòmicament pels amos de llavors i pesticides. És un crim contra la Terra i la Humanitat. Inclou els transgènics.

Què els passa?

Causen patologies: si hi ha més nens autistes que mai, es deu als transgènics.

És una afirmació arriscada...

La sostinc. Estan afectant el desenvolupament neuronal dels nadons i propicien càncers en la població. S'han de frenar!

Vostè deu ser una bèstia negra per a molts.

M'anomenen reaccionària, incendiària... Però no em faran callar. De les dones en vindrà la salvació, continuarem lluitant. Igual que vam ser lectors de llavors, ara som lectors del present i predictores de la biocivilització.

Què és la biocivilització?

Prendre consciència que els humans formem part de la Terra, que no som un ens separat. Canviem de model i diluïrem les misèries del patriarcat: canvi climàtic, desigualtat, insolidaritat, guerra.

Ecofeminisme al poder?

Frenaria el projecte tòxic de dominació sobre la natura i la dona, insalubre i irresponsable. La natura viuria, seria sostenible.

I si no... ens anirem a un altre planeta.

Un concepte molt patriarcal: continuar conquerint i destruint... No, respectem els recursos de la Terra i visquem a gust en aquest planeta: l'ecofeminisme és el camí de la biocivilització planetària. □

COLECCIÓ «TEMPS AXIAL»

PATROCINADA PER AQUESTA «AGENDA LLATINOAMERICANA

La col·lecció recull el diàleg de la teologia de l'alliberament amb altres fronteres de pensament, els nous paradigmes.

1. **ASETT**, *Por los muchos caminos de Dios*, I.
2. John **HICK**, *La metáfora del Dios encarnado*.
3. **ASETT**, *Por los muchos caminos de Dios*, II.
4. Faustino **TEIXEIRA**, *Teología de las religiones*.
5. José María **VIGIL**, *Teología del pluralismo religioso. Curso sistemático de teología popular*.
6. **ASETT**, *Por los muchos caminos de Dios*, III.
7. Alberto **MOLINER**, *Pluralismo religioso y sufrimiento ecoumano* (sobre l'obra de Paul F. Knitter).
8. **ASETT**, *Por los muchos caminos de Dios*, IV.
9. R. **FORNET-BETANCOURT**, *Interculturalidad y religión*.
10. Roger **LENAERS**, *Otro cristianismo es posible. Fe en lenguaje de modernidad*.
11. Ariel **FINGUERMAN**, *La elección de Israel*.
12. Jorge **PIXLEY**, *Teología de la liberación, Biblia y filosofía procesual*.
13. **ASETT**, *Por los muchos caminos de Dios*, V.
14. J. S. **SPONG**, *Un cristianismo nuevo para un mundo nuevo*.
15. Michael **MORWOOD**, *El católico del mañana*.
16. Diarmuid **O'MURCHU**, *Teología cuántica. Implicaciones espirituales de la nueva física*.
17. Roger **LENAERS**, *Aunque no haya un dios ahí arriba*.
18. J. S. **SPONG**, *Por qué el cristianismo tiene que cambiar o morir*.
19. J. S. **SPONG**, *Vida eterna*.

(Els volums 1, 3, 6, 8 i 13 formen la coneguda sèrie «*Por los muchos caminos de Dios*», projecte teològic col·lectiu de l'ASETT, que confronta la teologia de l'alliberament amb la teologia del pluralisme religiós. Veieu la sèrie, en quatre idiomes: <http://tiempoaxial.org/PorLosMuchos-Caminos>)

Llegiu l'índex, el pròleg del llibre que us interessi, i veieu la forma de adquirir-lo a: <http://tiempoaxial.org> Hi podeu veure també l'adreça de l'editorial Abya Yala, i com adquirir els llibres per internet si ho preferiu, a meitat de preu.

A **ESPANYA**, tots els volums de la col·lecció, excepte el 12 i el 15, estan distribuïts també, dins de l'estat, pel Comitè Óscar Romero. Comandes a: zaragoza@comitesrome-ro.org / tel. 625 216 939

POBRE, INDÍGENA I DONA

COSSOS ENTRETEIXITS DES DE LA RESISTÈNCIA

SOFÍA CHIPANA QUISPE

La Paz, Bolívia

*En memòria de les ancestres nenes, adolescents i joves mares, que ens acompanyen des de les estrelles, llunes, sols, muntanyes, mars, rius, llacs, flors, insectes, peixos, rèptils i aus; que ens recorden que la seva sang vessada clama: “mai més un món sense nosaltres”
(Comandanta Ramona).*

El teixit que ofereixo, parteix de les inspiracions profundes del nostre caminar com a dones anomenades “indígenes”, que es gesten des de diversos espais on reconstruïm les nostres històries violentades i identitats alienades; en les que ens reconeixem part de la història comuna dels nostres territoris dominats, expropiats, violentats i oprimits, ben igual que els nostres cossos.

Des de les savieses, espiritualitats i cosmovisions heretades de les i els nostres ancestres, ens sentim interrelacionades amb la comunitat de la vida que habitem i que ens habita, no ens veiem com a petites parts, sinó com a part de les múltiples interrelacions que s'ententeixen. Per això ens preocupa i dol viure en la desharmonia que arrosseguem de generació en generació, fins a veure com a naturals o normals les realitats de violència, opressió, dominació, exclusió, racisme, sexisme, xenofòbia, que ens emmalalteixen i degraden com a comunitat humana; ja que el dolor es comparteix de diverses maneres i té la seva repercussió en les altres comunitats de vida, ja que tots i totes som part del gran teixit de la Vida.

Això no obstant, no podem negar que les dones i el cosmos, carreguem en els nostres cossos petges de les múltiples violències que han desfigurat el nostre ésser. Evocant rostres, cossos, paraules i sentiments de dones... un dolor profund que habita en moltes, és el masclisme que encobreix en nom de la tradició “cultural” i que ha naturalitzat una forma de ser dona, que sovint han transmès les mares a les seves filles com un mandat patriarcal de criar filles bones (submises), treballadores i obedients. Realment hi ha una forta interiorització d'aquesta forma de ser dona i costa desaprendre allò après, ja que es cova al costat

de la por que tanca les portes de la confiança en una mateixa.

Aquesta forma de ser dona en molts de pobles també limita la seva participació en l'organització de la comunitat, enfortint així el predomini masculí en alguns serveis que vinculen les comunitats amb les organitzacions ampliades i amb les instàncies dels estats, encara colonials. Per això, el feminisme comunitari de Bolívia i Guatemala planteja l'entroncament patriarcal, entre el patriarcat colonitzador i el patriarcat ancestral. De manera que les dones “indígenes” en els diversos contextos s'han assumit com a éssers que han de viure en constant “sacrifici”, a veure si per això en reben reconeixement, com si es tractés d'una mena d'herència, ja que moltes de les nostres ancestres àvies, mares, ties i germanes, van perdre el poder sobre elles mateixes, sobre els seus cossos i la seva plena relació amb el cosmos, pel que era possible cuidar els seus cicles generadors de vida.

L'entroncament patriarcal també ha atorgat certs poders i drets a les dones “blanques”, ja que la feina considerada com a “domèstica”, es va assignar a les dones “indígenes”, al llarg d'aquests més de cinc-cents anys de conquesta. Feina que en els nostres temps es pot considerar com una extensió colonialista, ja que l'espai de la llar urbana es presenta com un espai civilitzador on s'han d'aprendre les bones “costums” de l'alimentació, la neteja, la cura de la mainada i els bons comportaments. De manera que l'alienació dels cossos i identitats continua, i els vexàmens sexuals, el maltractament, la humiliació i la subordinació s'estenen en molts d'espais “blanquejats” de les

societats.

En l'afany de tallar amb aquestes múltiples violències i opressions, moltes dones són explotades en diverses feines, i en comptes de dignificar les seves famílies, se n'allunyen, fins i tot travessant fronteres, acompanyades del somni que les seves filles i fills "no siguin com elles", com si la seva vida no valgués. I semblaria que la vida de les dones "indígenes" no val... No podem ignorar la realitat de molts cossos de nenes, adolescents i joves dels nostres pobles que travessen diversos territoris, essent traficades, i es perden en l'abisme de l'explotació sexual, com a mercaderia barata, de la que no en poden sortir, perquè les famílies, sobretot les mares, no tenen el suport de les instàncies corresponents, ni els recursos per recuperar-les.

Des de les realitats anteriorment compartides, vull fer ressò de les paraules d'algunes dones i organitzacions que ens estudien, i que presenten la nostra realitat des d'una triple opressió: per ser "dones, indígenes i pobres". Apreciació que d'alguna manera recull el que les nostres germanes afrodescendents que habiten en el territori del nord van plantejar, que no es podria comprendre el que s'anomena gènere des d'una sola opressió, la de l'home envers la dona, ja que la realitat de les dones "negres" era molt diferent al de les dones "blanques", perquè sobre els seus cossos requeia l'estigma "racial", que va determinar la seva condició social, com a pobres: les seves vides estaven marcades per una història comuna, l'esclavitud.

No podem negar que tal com fan les nostres germanes afrodescendents, carreguem l'estigma social sobre els nostres cossos, ja que encara preval la concepció colonial que som éssers "sense ànima", per tant inferiors, analfabetes, ignorants, vinculades al diable i la bruixeria; en els diversos àmbits de les societats "urbanes blanquejades" i en els espais eclesiàstics. I amb dolor també hem d'admetre que aquesta concepció també va arribar als nostres contextos en les noves generacions. Per tant, se'ns considera subjectes que cal "civilitzar i evangelitzar".

De la mateixa manera, alguns col·lectius feministes, plantegen que el nostre alliberament només serà possible si abandonem les nostres pràctiques culturals. Pel que el repte per alguns plantejaments feministes és assumir que no hi ha

una sola manera de ser dona, i que l'opressió del patriarcat i masclisme la vivim de diverses maneres, i que no es limita només a les desigualtats entre homes i dones, sinó també a les diferències i desigualtats que existeixen entre dones, entre homes, i les desigualtats que genera el patriarcat capitalista.

Des de les comunitats de dones "indígenes", connectades a les savieses i resistències de les i els nostres ancestres, i a altres savieses que ens ajuden a continuar aprofundint en els nostres propis nous, estem assumint com a repte els processos de guariment integrals, com dirien les germanes Xinxes de Guatemala, dels nostres cossos territoris i de la nostra terra territori. Ja que el guariment està connectat a la nostra medicina que acull la integralitat de la vida que es pot sentir i viure des de les nostres espiritualitats, que conspiren amb tot el cosmos. Pel que defensar els nostres territoris de les conquestes del capitalisme patriarcal, implica també trencar la violència i opressió de les dones. Ja que no és possible el *Bon Viure*, si no hi ha un *Bon Conviure*.

De manera que quan demanem la paraula per denunciar les violències que s'exerceixen sobre el nostre ésser, que no se'ns vegi com una amenaça que s'ha de silenciar i expulsar de les comunitats. Continuarem denunciant l'entroncament patriarcal, ja que moltes de les nostres germanes no només estan essent criminalitzades, amenaçades i assassinades pel patriarcat capitalista i estatal, sinó també pel patriarcat dels avis, pares, germans, marits i companys.

Amb tot, continuem arrossegant les resistències de germanes que habiten els nostres bells territoris, que són sostingudes per les seves vides connectades amb la memòria de l'ancestralitat, des del cant, els teixits, els rituals, les danses, i les paraules sagrades, com llavors que volen continuar honorant la vida. Es tracta d'una gran xarxa de vida compartida, a la que ens sumem des de diversos llocs per tal que des de la sinergia dels nostres cossos que habiten en el cosmos i els altres cosmos, puguem rompre tots els cercles de violències i trencar amb les herències colonials, a fi de continuar teixint la vida amb els fils de diversos colors que s'interrelacionen de manera recíproca, generant l'harmonia i l'equilibri necessari per a la Vida en Plenitud, la Vida Digna, el *Bon Viure* en els nostres territoris. □

DES DEL MEU ÉSSER DE DONA NÈGRE

ZOLIA CUETO VILLAMÁN

Bogotà, Colòmbia

Sóc una dona negra camperola i religiosa, de la República Dominicana. Vaig arribar a Colòmbia fa 29 anys. Per mi va ser una sorpresa estar en una ciutat com Bogotà amb una presència tan baixa de població afro, relegada generalment als barris més pobres i marginals. Anys després la violenta escalada dels paramilitars va provocar el desplaçament de milions de persones cap a l'interior del país, des de zones com l'Urabá. Els paramilitars actuaven com una força irregular de l'Estat, patrocinats per grans grups econòmics, com Chiquita Brands (reconegut pel Departament de Justícia dels EUA), que es beneficiava de la guerra en apoderar-se de grans regions, entre elles les pertanyents històricament a les Comunitats Tradicionals Negres. Gran part d'aquest desplaçats va aconseguir "ubicar-se" a les perifèries de les grans ciutats sobrevivint en condicions precàries, amb la recerca diària de feines informals.

Com si no n'hi hagués prou amb el desplaçament patit i l'assassinat de familiars, molts dels seus líders populars van ser acusats de fomentar la violència i enviats a la presó. Aleshores ja s'emprava la modalitat de "falsos positius", acusant dirigents de la Unió Patriòtica i civils comuns de ser els responsables de les matances rurals. Les dones afro, les esposes i fills d'aquests acusats, van arribar a barris com Palermo Sud, proper a la presó La Picota.

Fou en aquest context on vaig desenvolupar la meva tasca missionera, acompanyant principalment les esposes dels presos. Vam intentar recuperar la memòria històrica i col·lectiva des del ser negres, per fiançar l'esperit de resistència i superar les adversitats i la discriminació. La majoria d'aquestes dones afro eren pobres, violentades, desplaçades, sense accés a l'educació ni els serveis bàsics, desocupades i marginades. Aquest procés va ajudar a identificar orígens i somnis comuns. La fe del Poble Negre ens va ajudar a rebel·lar-nos davant l'opressió

per reivindicar els nostres drets legítims.

Cap al 2000 van enviar-me a Mosquera Nariño, a la costa pacífica, on vaig iniciar una altra tasca amb dones afro. Moltes estaven fustigades per la violència, i amb les necessitats bàsiques sense satisfer. L'Estat es reduïa a la presència militar, sense assumir ni solucionar els problemes reals de la comunitat. Com a religiosa em va tocar acompanyar dones afectades per la presència paramilitar que, per exemple, els negava la possibilitat de recollir i enterrar els morts; moltes vegades vam haver de recollir cadàvers surant en el mar o el riu, amb cartells de "prohibit recollir-lo".

Vam començar un procés de reflexió sobre aquesta realitat inhumana i violenta a la llum de la paraula de Déu, des d'una lectura popular i compromesa del missatge cristià. Així va sorgir el grup "Dones per la dignitat de Mosquera-Nariño", que reflexionava sobre l'experiència de llibertat i opressió, els drets de les dones a la vida, a la terra, i com reivindicar els seus legítims drets com a ciutadanes.

Vam dur a terme una tasca ètnico-territorial contra el masclisme, exigint que escoltessin les propostes de les dones pel que fa a la participació a la vida ciutadana, l'etnoeducació i el maneig dels recursos naturals i de l'Estat.

Uns anys més tard em van assignar a Buenaventura, el port més important de Colòmbia, marcat per les contradiccions entre la zona portuària i la pobresa de la resta de la ciutat, on el 82% de la població afro està desocupada. El 2007, amb una violència sistemàtica basada en tortures, massacres, desplaçaments i desaparicions contra les famílies, els paramilitars van provocar a Buenaventura la destrucció del teixit social. Va ser una estratègia mestre per posicionar-se en el territori i dominar la ciutat. Per la comunitat negra la família extensa és un dels pilars de la seva resistència.

El 2011 vam començar un procés amb les mares

de les/els desapareguts. El grup s'anomena: "Dones entreteixint veus per les i els desapareguts de Buenaventura". Es va caracteritzar pel seu coratge i valentia, ja que el sol fet de reclamar a les autoritats pel destí dels desapareguts era arriscar-se a tortura o mort. Una de les seves iniciatives van ser les plantades els dijous davant el centre administratiu. Vam il·luminar-nos amb la Paraula de Déu, sobretot amb el text de 2Sam 21, 1-14. Rispà ens va motivar i ens va animar per reclamar els nostres drets com a mares. Ens tensava l'ànima per continuar dempeus, amb pluja o sol: érem allà amb fotos dels seus éssers estimats desapareguts.

Són veus de dones que clamen davant un govern sord i cec al que no li importa el patiment dels seus conciutadans. A les cares d'aquestes dones grans, amb el pes d'una història dura de lluites i patiments, es nota que no estan derrotades. Les seves paraules són d'ànim, per continuar reclamant fins que les autoritats donin resposta. Reclamen justícia sense veritat, sense reparació dels danys comesos i sense assegurar que no es tornaran a repetir aquests fets. En les seves oracions i diàlegs demanen per altres dones que pateixen en silenci per por a venir a la plaça pública a cridar pels seus fills/es desapareguts.

Les dones negres, a Colòmbia i altres parts del món, ens sabem posseïdores d'un llegat ancestral de segles de lluita. L'amor per la nostra causa ens ajuda a enfrontar les diverses formes de discriminació, marcades per un racisme i sexisme estructurat. Denunciem la marginalitat, que respon a un sistema econòmic excloent que no va acabar amb l'abolició legal de l'esclavitud i que continua generant inequitat i mort. Diuen els bisbes en el document de Santo Domingo: "Tant a la família com a les comunitats eclesials i les organitzacions, les dones són les que més comuniquen, sostenen i promouen la vida, la fe i els valors... Aquest reconeixement xoca escandalosament amb la freqüent realitat de la seva marginació, dels perills als que es sotmet la seva dignitat, i de la violència que pateixen moltes vegades. A aquella que dona i que defensa la vida, se li nega una vida digna. L'Església es sent cridada a estar al costat de la vida i defensar-la en la dona" (106).

En la vida religiosa les dones afro també hem anat reivindicant el nostre dret a l'equitat. Recordo

que en el meu procés de formació una religiosa de la comunitat em va dir que jo "era bona, tenia qualitats per ser una religiosa... però que l'únic problema que tenia era ser negra". Em va tocar la fibra més íntima i sagrada de la persona: la meua identitat, les meves arrels. Vaig entrar en un procés de confusió que amb el pas del temps em va fer plantar cara davant les accions discriminatòries, especialment en defensa de les dones afrodescendents que acompanyo en la meua tasca pastoral.

Les dones negres portem uns quants segles construint pau. La nostra paraula i acció es caracteritzen per generar vida malgrat la violència rebuda. Per tal que es continuïn gestant canvis a l'interior de les societats, cal per part nostra assumir com a nostres els següents reptes:

- continuar formant-nos, per disminuir les bretxes que ens separen d'altres dones no negres.
- fiançar els processos identitaris, conèixer la nostra història, saber d'on venim.
- continuar sostenint els vincles familiars, conservant la saviesa ancestral i essent el pilar que manté el patrimoni identitari i cultural.
- per naturalesa som defensores dels Drets Humans i la vida. Les nostres aportacions a la defensa de la vida continuen essent avui una necessitat.
- formar-nos per a la participació política i arribar als escenaris en els que es prenen les decisions, on els homes han acaparat la paraula.
- valorar i recuperar el nostre ésser de dones negres, enfortir la nostra autoestima, i que el nostre cos sigui un espai de memòria i història recreada.

Per acabar, vull fer un reconeixement a totes aquelles dones negres que a Amèrica i el Carib han aportat amb les seves vides i les seves lluites per tal que avui continuem construint història i forjant ambients propicis en els que les dones negres pobres, marginades i excloses, tinguin amb la resta de dones, l'oportunitat d'aportar les seves vivències i canviar les pràctiques de racisme i indiferència que vivim en els nostres països. Per aconseguir tot això cal trencar amb els prejudicis i visions excloents perquè... no som aquí només per servir el cafè, arreglar els llits i fer les tasques de casa. Som capaces de prendre decisions, de fer política, de donar suggeriments sense límit (Natalie, Organització Afro Caribenya). □

FEMINISME I ESPIRITUALITAT MACROECUMÈNICA

MARCELO BARROS

Recife, el Brasil

“Pues no sois Vos, Criador mío, desagradecido para que piense yo daréis menos de lo que os suplican, sino mucho más; ni aborrecisteis, Señor de mi alma, cuando andabais por el mundo, las mujeres, antes las favorecisteis siempre con mucha piedad y hallasteis en ellas tanto amor y más fe que en los hombres, pues estaba vuestra sacratísima Madre...¿No basta, Señor, que nos tiene el mundo acorraladas e incapaces para que no hagamos cosa que valga nada por Vos en público ni osemos hablar algunas verdades que lloramos en secreto, sino que no nos habíais de oír petición tan justa? No lo creo yo, Señor, de vuestra bondad y justicia, que sois juez, y no como los jueces del mundo, que como son hijos de Adán y, en fin, todos varones, no hay virtud de mujer que no tengan por sospechosa. Sí, que algún día ha de haber, Rey mío, que se conozcan todos. No hablo por mí, que ya tiene conocido el mundo mi ruindad, y yo holgado que sea pública, sino porque veo los tiempos de manera que no es razón desechar ánimos virtuosos y fuertes, aunque sean de mujeres”

Teresa de Jesús

Aquest text, d'una de les místiques cristianes més importants de tota la història de l'Església, mostra l'esbós d'una espiritualitat feminista o, si més no, en desbrossa el camí que tard o d'hora hi portarà. I això ho fa al segle XVI. Revela que no tenir en compte la igualtat entre home i dona i trencar amb la justa relació de gèneres és una qüestió no tan sols social i cultural, sinó que afecta al centre de l'espiritualitat cristiana. Nega la manera de ser de Jesús, ja que ell sempre va actuar justament privilegiant la relació entre gèneres. Es tracta de donar testimoni a la manera de ser del mateix Déu Amor. És per això que ja als anys vuitanta, Leonardo Boff afirmava: “Cada cop que es margina la dona a l'Església, la nostra experiència de Déu es veu perjudicada. Ens tornem més pobres i ens tanquem a un sacrament radical de Déu”.

Aleshores, una justa i alliberadora relació de gèneres és el camí i el mètode d'una espiritualitat cristiana. Ja durant el segle XVI, en la història de la seva vida, Santa Teresa revela el que, en aquell temps, sonava estrany i ella expressa com un secret: “que no es otra cosa oración mental, a mi parecer, sino tratar de amistad, estando muchas veces tratando a solas con quien sabemos nos ama” (*Vida*, 8,5). Això vol dir que Santa Teresa entén l'oració com una relació d'amistat. Es refereix a “l'amistat amb Déu, o amb Jesús”. En aquesta relació, Santa Teresa emprà algunes imatges afectives i fins i tot eròtiques.

El llenguatge és tal que va provocar que la Inquisició se'n preocupés i la investigués fins a set vegades. ¿Per què? Perquè expressava la seva feminitat en l'oració. En el món antic, les abadesses del desert i moltes santes eren educades per expressar-se a través d'allò masculí i fer servir imatges masculines quan parlessin d'espiritualitat. En l'oració, Santa Teresa es va atrevir a proposar una relació entre gèneres. D'altra banda, va viure una amistat afectuosa amb Sant Joan de la Creu i d'altres germans, com ara Graziano. Aquest corrent de mística nupcial i fins i tot eròtica es troba a les místiques beguines del nord d'Europa als segles XIII i XIV. Mal vistes per la jerarquia eclesiàstica, n'hi va haver que es van veure perseguides i martiritzades fins i tot. És un element central en l'espiritualitat de dones com Hildegarda de Bingen (al segle XI) i Caterina de Siena (al segle XIV). Dones, avui, reconegudes pels Papes com a “doctores de l'Església”. Així mateix, a l'Islam, va ser una dona, la mística medieval Rabbia Al Adawlya (701-801) que va donar a l'espiritualitat musulmana una dimensió de relació d'intimitat nupcial amb l'amor diví. Ella va fer que els musulmans recordessin unes paraules atribuïdes al profeta Mahoma: “Tres coses hi ha al món que em van ser donades per tu i es van tornar dignes d'amor: les dones, el perfum i l'oració”. És important observar que, en aquestes paraules del profeta, l'oració és citada com a tercer punt en la relació amb Al·là.

Per als que vivim al segle XXI, aquesta comprensió humana de l'Espiritualitat és important perquè va més enllà del món cristià. S'expressa en la proposta d'autors com ara Maria Corbi, que anomena l'espiritualitat com a "qualitat humana profunda". També Ken Wilber, filòsof nord-americà, entén l'espiritualitat com una "visió integral". És un procés existencial que ens fa passar d'un estat egoic a un altre de més etnocèntric i finalment a una posició de tipus cosmocèntrica. Si aquesta forma d'entendre l'espiritualitat humana i ecumènica és correcta, aleshores un dels criteris bàsics i essencials perquè aquest procés sigui viscut és justament "el reconeixement i la valorització de la plena humanitat, tant de l'home com, en una cultura patriarcal, de la dona". Parlant de "cultura patriarcal", la religió sempre és un element de la cultura. És per aquesta raó que, al llarg de la història, la majoria de les vegades les jerarquies religioses han ignorat, o negat a posta, aquesta preocupació de justícia en el reconeixement de la dignitat de la dona i d'una justa relació entre gèneres. Fins al dia d'avui vivim tot això a l'Església Catòlica i en algunes esglésies cristianes. Pel fet de mantenir els ministeris ordenats com si fossin un privilegi masculí, i pel fet que els exerceixen de forma patriarcal, les esglésies no tan sols fan una lectura fonamentalista dels textos bíblics, sinó que cometen un pecat que és social (pequen contra la justícia) i, sobretot, reflecteixen una postura antiespiritual i bandegen "el que l'Esperit diu avui a les Esglésies" (Ap 2, 5)

En diversos països de Llatinoamèrica (si més no al Brasil, Cuba, Colòmbia, la costa de l'Equador i en algunes regions de Veneçuela), les poblacions més pobres estan molt impregnades per la cultura afroamericana i indígena. En aquests casos, la postura clerical masclista de les esglésies tradicionals incomoda i en certa manera dificulta la vivència de la relació ecumènica amb les relegions i tradicions populars. En el cas de les cultures indígenes de tradició patriarcal, les esglésies que podrien donar testimoni evangèlic d'alliberament i de justícia, ajuden a reforçar el masclisme. Tot i així, en les cultures afroamericanes i en algunes d'indígenes, la benedició és una cosa de dones (les *benzedeiras*); i la cura, de les remeieres. A la majoria de les comunitats afrodescendents, la pròpia dimensió

sacerdotal és exercida per Ialorixàs (*mães de santo*). Algunes comunitats tenen un *babalorixá* (pare), però no és el mateix ser orientat i rebre l'*Axé* d'un home que d'una dona. Hi ha una manera pròpia de relació amb els *Orixás* que depèn de la dimensió femenina i d'aquesta relació entre gèneres. Tant és així que, sovint, els *babalorixás* (homes) acaben desenvolupant, misteriosament i espiritualment, una dimensió tan femenina que, tot i ser molt respectats per la seva comunitat religiosa, són vistos per la societat dominant com a gays o fins i tot com a travestis. N'hi ha que s'hi tornen, però n'hi ha d'altres que no. Viuen en la carn el conflicte d'un diàleg interior que la societat no ajuda a explicitar, i reben *Orixás* que són, alhora, masculins i femenins sense ser necessàriament homoeròtics (amb tot el respecte pels homosexuals, i amb una profunda estima per la seva dimensió espiritual).

Per a les nostres vides, l'espiritualitat basada en la relació entre gèneres ens du a valorar més la corporeïtat i la dimensió afectuosa (i fins i tot eròtica) de la vida com a camí d'intimitat amb el Misteri. Ens ajuda a unir en el camí espiritual ètica i estètica, una visió coherent i profunda de les coses amb una sensibilitat aguda i, sobretot, ens porta a veure la manifestació de Déu com a Misteri de l'Amor i de Passió.

Durant el segle XX, un testimoni que va viure tot això d'una manera profunda va ser una jove jueva holandesa, Etty Hillesum. A principis dels anys quaranta, quan tenia 25 o 26 anys, va ser prou valenta com per assumir una relació amorosa (sense casament ni compromís estable) amb un oficial alemany i després amb un compositor holandès. I, sense que ningú l'hi ensenyés, fins i tot enmig d'aquestes relacions, a viure una profunda relació d'intimitat amb Déu d'una manera molt secular. El dia 12 de juliol de 1942, escrivia en el seu diari el següent: "T'ajudaré, Déu meu, a no esborrar-te de mi, però no et puc garantir res. El que veig amb claredat és que no ets Tu qui ens pot ajudar, sinó nosaltres (els jueus) els que podem ajudar-te a Tu i, de retop, ajudar-nos a nosaltres mateixos. Això és tot el que, en aquest moment, podem salvar i també l'única cosa que compta: una mica de Tu en nosaltres, Déu meu. Potser també podrem fer que aparegui la teva presència en els cors devastats dels altres." □

DONA, PODER, SOLIDARITAT

REFLEXIONS ENTORN DE LA MALINCHE

MARISA NORIEGA CÁNDANO

Mèxic DF, Mèxic

En realitzar els meus estudis de Teologia Feminista, vaig aprendre poc a poc a deconstruir el bagatge cultural heretat i a transformar les meves creences i la meua manera d'actuar, tot i que sóc conscient que encara em falta molt per avançar.

El primer que em va sacsejar profundament va ser l'adonar-me de com n'estava d'encasellada, limitada i equivocada la meua manera de veure i concebre el món. És a dir, la cosmogonia bíblica que vaig heretar no em permetia veure més enllà d'un dualisme oposat: home-dona, cel-terra, cos-esperit, puresa-impuresa, mal-bé, dominador-dominat. En aquest model l'home sempre ocupava la part positiva i superior i la dona la negativa i inferior. Després vaig adonar-me que l'exclusió i marginació afecten més enllà del sexe, la raça, l'edat, l'estrat social, el color de la pell, la creença, etc.

Entre d'altres coses, el que em va ajudar a anar sortint d'aquesta manera reduïda d'entendre la vida, va ser que vaig començar a adquirir i incorporar eines d'anàlisi a l'hora de llegir i d'interpretar els textos bíblics, sobretot. Aquestes eines o hermenèutiques conformen un mètode d'anàlisi crític feminista de l'alliberament, així anomenat i desenvolupat per la teòloga Elisabeth Schüssler Fiorenza.

Aquestes hermenèutiques són: la de la sospita, la de l'avaluació crítica, la de la imaginació creativa, la de l'experiència, la de la dominació i la ubicació social de la remembrança i la reconstrucció, i la de l'acció transformadora per al canvi.

Em proposo elaborar la present reflexió per una banda, més enllà d'una Malinche traïdora o heroïna, bona o dolenta, i per l'altra, més profundament, que ens mostri obertament com en són de similars les experiències que vivim quotidianament les dones, sense importar l'època. Així com emprar de manera entreteixida les hermenèutiques que ens permetin imaginar de manera creativa i crítica la Malinche, que simbòlicament representa moltes dones, si no és que

a totes. I d'aquesta manera poder-nos alliberar dels prejudicis dualistes i ser capaços de veure allò que ens uneix com a persones, i integrar la riquesa de les diferents interpretacions sense pretendre imposar una única veritat.

També us vull convidar, a que m'ajudeu des de les vostres experiències a sospitar i a reconstruir aquesta reflexió per tal que juntes i junts ampliem el prisma de la nostra mirada sobre aquest llegendari personatge, que continua vigent i actual perquè ens confronta amb situacions que experimentem a diari, i que ens revela que hem avançat en uns aspectes, però en d'altres, tristament com la violència envers les dones, hem canviat ben poc, i que el sistema de dominació, sense importar qui està en el poder, es perpetua.

Per començar, per una banda cal recordar i per una altra imaginar: ¿com hauria sigut la infància de Malinalli, en quin ambient va créixer, què pensava, què sentia, què somiava, quina relació va tenir amb els seus pares, quines eren les seves veritables creences?

Segons explica la història, la Malinche neix a la regió de Painala, actualment Coatzacoalcos, Veracruz, cap a l'any 1500. Filla d'un cacic de l'imperi asteca, la seva llengua materna era el nàhuatl. Malintzin, durant els primers anys de la seva infantesa, va rebre l'educació de la seva àvia paterna amb qui mantenia una estreta relació i qui des de la seva ceguesa, li va ensenya a veure la vida no només amb els ulls físics sinó a percebre-la d'una manera molt més profunda, despertant i potenciant tots els seus sentits i el seu cor. Podem sospitar i imaginar que Malinalli, derivada d'aquestes ensenyances i experiències tan estretes que va mantenir amb la natura i amb tot el que l'envoltava, es devia convertir en una dona "observadora", intuïtiva, reflexiva i receptiva. A més d'apassionada per la vida, forta i intel·ligent i que va conservar la seva capacitat de sorprendre's fins

el darrer dia. Actituds que hem de conrear totes les persones.

Sabem també, que a la mort del seu pare, la seva mare es torna a casar i el seu padastre la ven com a esclava a un cacic de Tabasco, experiència comuna i vigent que travessen milers de dones; ser emprades com a mers objectes de canvi, passar de mà en mà de patrons que es consideren els seus amos i que poden disposar i abusar d'elles en el moment que els plagui. I descartar les que els deixen de ser útils.

Imaginem-nos, què va poder experimentar aquesta joveneta en arribar a un lloc nou sense conèixer ningú, en ser desposseïda de les seves arrels, sabent que no tornaria a veure els seus. S'hauria sentit com una estranya, aliena a aquell lloc, a més de ser coartada de la seva llibertat, sense ser escoltada ni presa en compte. Segurament va tenir por, però mercès a les ensenyances de la seva àvia i a les seves pròpies qualitats i fortalesa, va ser capaç de resistir i de defensar-se davant d'aquesta situació tan dramàtica. Va aprendre la llengua maia que més tard li seria de gran utilitat.

Jo interpreto que Malinalli va emprar la seva capacitat reflexiva per discernir i adonar-se que el seu entorn no només era hostil, sinó injust, ja que els mexiques conquerien molts de pobles, acabant de manera sanguinària amb els seus guerrers i prenent les dones com a trofeus de guerra, per després sacrificar cruentament les donzelles i oferir-les als déus. Encara més, essent una apassionada per respectar la vida, es va oposar rotundament a aquest sistema que determinava que la dona no valia com a persona, a més que imposava quina era la voluntat dels déus i la quantitat de sang que necessitaven per a la seva supervivència. Va viure convençuda que era urgent un canvi polític, social i espiritual. Sabia que l'època més gloriosa dels seus avantpassats havia sigut durant el temps del déu Quetzalcóatl –el més gran opositor dels sacrificis humans- i per això, ella n'esperava i anhelava el retorn.

Considero que Malinalli va ser realista i ingènua i va lluitar per aconseguir aquest canvi, tot i que com és lògic, es va veure influïda pel context en el que vivia i per les creences de la seva època. Qui no ho està? Ella confiava en la possibilitat d'un món millor, d'un món nou, més just, sense violència. Però, igual com la majoria dels seus contemporanis,

va creure que Cortés podia ser el retorn de Quetzalcóatl, és a dir un déu que venia a salvar-los, i que fins i tot eliminaria els sacrificis humans.

Em vull aturar en aquest punt i contrastar aquesta creença, o més aviat la interpretació d'aquesta creença, amb la mateixa que les cristianes i cristians hem heretat i rebut de la nostra religió dualista i patriarcal durant segles. Des de la meua experiència –i estic segura que no sóc pas l'única, ja que vaig ser catequista més de 25 anys- el creure en un Déu concebut com a pare, home, totpoderós, ha causat molt de mal, ja que ha contribuït a associar l'home amb "aquest déu" que els ha fet superiors, i a les dones les portadores del mal, de la temptació i del pecat. A més d'haver-nos infantilitzat com a éssers humans en general, fent-nos dependents d'un "pare-home-totpoderós", del qual hem d'esperar de manera passiva, "la condemna, o la salvació, l'infern o el cel"...

En allò personal, considero que Malintzin, va ser una persona trencadora en molts sentits amb els estereotips de la seva època, que va voler unir el millor de les dues cultures, que va transcendir la dualitat, ja que en la seva persona es va fer patent que les diferències ens enriqueixen, des d'allò més senzill i quotidià, com els sabors, els aromes, els colors, així com també a través de la riquesa del vocabulari que va adquirir i de la barreja de les llengües que va aprendre i de la sang que va córrer per les seves venes.

Em sembla que Malintzin va ser fidel i congruent amb ella mateixa, que mai va pensar ni va voler traïr els seus, que va mirar el món com ella mateixa era, i per això creia poder alliberar la seva gent, vers els quals va mantenir la seva lleialtat, i va confiar per un moment que "parlava el mateix idioma que els seus conqueridors".

Damunt les espatlles de la Malinche, recau un gran pes que considero injust, producte de la tradició dualista patriarcal: el complex mexicà que es considera "fill i filla de la *chingada*", d'aquella dona que va prostituir-se, i va deixar-se prostituir sense més. En comptes de veure-hi un símbol d'humanitat nova, capaç de transcendir l'ambivalència i d'emprar el poder, no pas sobre, sinó a favor dels altres per elevar-los i dignificar-los. □

L'OBSERVATORI CULTURAL DE GÈNERE: UNA INICIATIVA NECESSÀRIA

MARIA ÀNGELS CABRÉ

Barcelona, Catalunya

Tractaré d'explicar molt sintèticament per què cap al 2013 se'm va acudir que crear un Observatori Cultural de Gènere, encara que fos molt modest, no era una idea desgavellada sinó tot el contrari, sobretot perquè era necessari. El pas de l'acció individual a la col·lectiva es produí d'una manera força accelerada. S'assembla molt a la decisió de quedar-se a casa o acudir a una manifestació: n'hi ha prou d'agafar les claus, obrir la porta i sortir al carrer. Després, les energies col·lectives s'ocupen de mantenir viu el nivell de compromís necessari. Actualment, l'OCG és ja al cinquè any d'activitat i, fins ara, ja ha assolit petites fites. Per posar un exemple, citarem que una figura de Madame Curie rep els i les visitants que acudeixen al Cosmo Caixa de Barcelona, mentre abans només ho feien Einstein i Darwin.

Porto una colla d'anys treballant en el sector cultural, concretament en el sector literari. Però sóc també una gran afeccionada a d'altres sectors culturals com ara les arts plàstiques, les arts escèniques i el cinema. De manera que, quasi sense voler, he anat construint al meu interior una imatge global de com s'articula la cultura al meu país. I en aquesta imatge sempre hi ha faltat una peça: nosaltres, les dones. Sempre m'ha preocupat l'escassetat de dones, ja sigui com a creadores culturals, com a intermediàries o situades en llocs de responsabilitat.

L'OCG té dos objectius principals. D'una banda, retratar aquesta realitat cultural tan poc igualitària en matèria de gènere en l'àmbit de Catalunya. Ho fa elaborant cada any un informe sobre un sector cultural concret i sempre en col·laboració amb una associació o entitat que hi pertanyi. Així, fins ara, hem posat la lupa en el periodisme d'opinió, el cinema, els premis literaris i els centres d'art. Calculadora en mà, hem demostrat la infrarepresentació femenina en tots aquests camps i les xifres, sempre vergonyants, ens han dut a aparèixer als mitjans de comunicació com a portadores de males notícies. Sí, no es tracta tan sols d'una percepció subjectiva: a les dones no se les deixa participar en igualtat en el món de la cultura. Posar dades a aquesta realitat ha resultat ser un mecanisme molt útil per despertar consciències.

D'altra banda, l'OCG també té la missió de generar continguts que posin en valor el treball cultural de les dones, i amb aquest fi organitza activitats, tant a Catalunya com en altres llocs de l'Estat espanyol: debats, cicles de conferències, celebracions... Fins i tot va impulsar i coor-

dina un premi periodístic destinat a premiar treballs que tractin sobre l'apoderament de les dones. Entre les tasques de l'Observatori hi ha atendre consultes, respondre entrevistes, agitar les xarxes socials i, en general, fer treball en xarxa. La comunicació és essencial perquè les accions de les persones i de les agrupacions que defensen un futur compartit entre homes i dones siguin efectives.

Fa temps que vivim immersos en una gran falsedat: el miratge de la igualtat. Ens volen fer creure que ja hem arribat a aquest estat ideal, però no és cert. Ho explica amb paraules clares Núria Varela a la seva obra *Cansadas. Una reacció feminista frente a la nueva misoginia: "Estem vivint una suposada igualtat basada en l'utilitarisme de les dones, no en la defensa dels nostres drets"*. Al llibre se'ns ve a dir que ens han venut la idea que si podem ser escriptores, advocades o bombers, ja hem arribat al nostre llinar de desig. Ens ho repeteixen des de les polítiques públiques, des del pensament patriarcal i des de la publicitat. Tanmateix, ens adonem perfectament que, més enllà d'aquest llinar límit que se'ns ha marcat, ells poden ser molt més d'allò que a nosaltres ens deixen ser.

La realitat innegable és que als països democràtics, les darreres dècades ens han portat lleis a favor de la igualtat, gràcies a les quals tots i totes vivim molt millor. No obstant això, l'altra cara de la moneda és que el preu a pagar per tots els avenços legals ha estat molt alt. Encara que ningú no ho hagi ni tan sols esmentat, inclou abdicar de la lluita feminista. Al·legant que ja no és necessària, ens conviden amablement a deixar-la de banda. Varela també ho explica de manera diàfana: *"es van començar a fer polítiques d'igualtat sense feminisme i sense feministes"*.

La certesa que aquest engany, aquest miratge, es trencava així que apropàvem la culpa al camp cultural, em va dur a pensar que focalitzar la lluita en aquest terreny podia contribuir a revelar la trampa. Han invertit molts mitjans en la tasca de desdibuixar els nostres objectius, i sembla que oferir-nos a canvi una millor posició en la perenne desigualtat no ha estat una mala estratègia. Però no ens és útil si no podem ser plenament allò que volem ser; no ens serveix, si ens hem de conformar amb allò que ells volen que siguem. El nostre horitzó d'expectatives és un altre: inclou ocupar espais simbòlics de la cultura, que són la clau de tantes coses, inclosa la violència de gènere. □

LLIBRES SOBRE ECOFEMINISME QUE ENS PODEN AJUDAR

AGENDA LLATINOAMERICANA

Heus aquí una selecció mínima de llibres, clàssics i recents, sobre la nova visió ecofeminista. Tots mereixen ser a la nostra biblioteca de paper, però en qualsevol cas són a la xarxa. Els recomanem vivament, tant per a la seva lectura/estudi individual, o bé com a text base per al diàleg en grup, la reflexió comunitària... un capítol per sessió, per exemple: per canviar la nostra "visió".

El mito de la Diosa. Evolución de una imagen.

Anne BARING i Jules CASHFORD, Siruela, Madrid, 2005, 851 pàg. A la xarxa.

Considerat una peça mestra d'investigació, les seves autores recopilen les troballes arqueològiques de la nostra prehistòria, i posen a la llum allò femení en l'itinerari mitològic i espiritual de la nostra espècie. El resultat és una visió nova, que trenca el desequilibri de la dominació masculina que des de fa uns pocs mil·lennis llasta les nostres cultures.

El cáliz y la espada. Nuestra historia, nuestro futuro.

Riane EISLER, Cuatro Vientos, Santiago de Xile 1990, 310 pàg., pròleg d'H. Maturana. A la xarxa i a youtube.

Aquest llibre va popularitzar en el seu moment les troballes d'una generació d'arqueòlegs (amb Marija Gimbutas al capdavant) que van treure a la llum una "Vella Europa" anterior uns quants mil·lennis a la "història que comença a Sumer": cultures desenvolupades, pacífiques, matrilineals... arrasades després per les famoses invasions indoeuropees que van dur déus masculins guerrers. Va haver-hi un moment en la nostra evolució com a espècie en què vam canviar la nostra relació amb la natura, un desviament que encara hem de descaminar...

Gaia y Dios. Una teología ecofeminista para la recuperación de la Tierra,

Rosemary RADFORD RUTHER, DEMAC, Mèxic 1993, 318 pàg. A la xarxa.
Simplement un "clàssic" imprescindible. L'autora analitza les fonts històriques d'Occident i troba les idees que van causar l'actual situació. Aleshores proposa una nova teologia des d'una nova actitud

davant la vida. Gaia, símbol del planeta concebut com quelcom viu i sagrat, no té per què ser antagonica davant Déu; en algun sentit –diu l'autora– "hauria de reemplaçar Déu com a objecte de la nostra adoració" (p. 16).

Sin visiones nos perdemos. Reflexiones sobre Teología Ecofeminista Latinoamericana. **Mary Judith RESS. Con-spirando, Santiago de Xile, 2012, 236 pàg.** A la biblioteca virtual Con-spirando.

Tot i que la teologia de l'alliberament va ser una fita en el camp social, avui necessitem anar més enllà. La teologia ecofeminista s'obre a nous marcs de referència per a la comprensió de la vida, la terra i els humans. El llibre explica l'origen, les fonts, el desenvolupament, i els reptes de la teologia i l'espiritualitat ecofeminista. Tot un testimoni vivencial, personal i col·lectiu. Summament recomanable.

RESS-SEIBERT-SJØRUP (coords.), Del Cielo a la Tierra. Antología de teología feminista. **Sello Azul, Santiago de Xile 1997, 539 pàg.** A Con-spirando.

Assajos de teòlogues dels EUA i d'Europa sobre noves imatges de la divinitat, el sexisme en la cristologia, la mariologia, l'Església...; reconceptualització de les categories teològiques... Imprescindible.

Eterno Deseo: Reflexiones para una eco-espiritualidad. **Laicos/as de Maryknoll, Con-spirando, Santiago de Xile 2011, 150 pàg.** Biblioteca Virtual Con-spirando.

Recursos pràctics d'eco espiritualitat elaborats pels missioners laics/ques de Maryknoll a Xile: oracions, pensaments, celebracions... des d'una espiritualitat ecocentrada. Estructurat al voltant de les quatre estacions de l'any, inclou la famosa celebració de la Caminada Còsmica.

El Col·lectiu CON-SPIRANDO ha obert al públic una "biblioteca virtual", oferint-hi gratuïtament els seus propis llibres i tots els números de la seva revista, dedicada a l'ecofeminisme, aquí:

<http://conspirando.cl/libros-con-spirando> □

Cada dia, en llevar-nos i mirar la nostra Agenda, repassem i repensem els nostres compromisos, les activitats previstes i les imprevistes, afirmem les nostres ganes de canviar el món i els esforços perquè aquest món no se'ns empassi, no ens assimili des d'una hegemonia cultural que tritura les subjectivitats, les consciències, els cors.

Aquest exercici quotidià és assaltat sistemàticament per alguna emergència. Joves desaparegudes, nenes incinerades a Guatemala, germanes de lluita assassinades o presoneres a Colòmbia, o a Perú, camperoles sense terra preses a Brasil. I alhora, genocides que tornen als carrers, feminicides que ens amenacen, pobles afectats per la contaminació que les corporacions transnacionals i els governs que els serveixen escampen pels territoris, i per malalties que es multipliquen com a conseqüència dels agrotòxics, del cianur, del verí a les aigües i a les terres. No manquen entre aquests ensurts cops d'estat possibles o concretats, invasions, matances, violències mitjançant les quals el poder mundial cerca reafirmar la seva dominació sobre els nostres cossos i territoris, que a Abya Yala es refuncionalitzen en clau neocolonial i capitalista.

Les bruixes del segle XXI. Creadores/cuidadores

Ser creadores i cuidadores d'un projecte de vida, de bon viure, és la pulsio que ens anima a les que pensem el feminisme des dels moviments indígenes, camperols, de treballadores, dels barris, de les escoles i universitats, de les places, de les cantonades, en clau de refundació de la Nostra Amèrica, promovent i impulsant des dels nostres projectes immediats, camins vers les revolucions ecofeministes, socialistes, del bon viure, que ens permetin desmuntar totes les opressions.

Les polítiques de mort de les corporacions transnacionals, els imperialismes i els narcoestats, intenten reduir no només els drets conquerits per

les dones i pels pobles durant més de cinc segles de lluites llibertàries; pretenen arrasar completament amb el nostre desig, la nostra rebel·lia, la nostra convicció sobre la necessitat de realitzar les revolucions postergades.

La rapacitat amb què violenten els territoris per saquejar-los en el menor temps possible, satisfent així la seva lògica d'acumulació per desposseïció, per rampinya i per superexplotació de la força de treball, ens col·loca als límits d'una autèntica guerra, que en qualsevol moment esdevindrà guerra oberta, de mitjana o alta intensitat. Una guerra que no hem escollit. Una guerra que ens espanta. Una guerra que no volem, però que si no afrontem, ens va exterminant silenciosament.

La violència és el mecanisme coercitiu amb què volen disciplinar les voluntats, per tal que siguem nosaltres, les dones, les que renunciem als nostres sabers, a les nostres formes d'estar en el món, i refem una i altra vegada la cultura patriarcal. No obstant, les dones d'aquest continent tenim una experiència intensa de resistència als genocidis amb què es van marcar les fronteres colonials, i es van dibuixar les ferides dels nostres cossos que van ser botí de totes les guerres de conquesta.

La darrera dècada, una successió de crims dibuixa els contorns del continent esquitxat de "feminicidis territorials", que van tenir la seva veu d'alerta amb l'assassinat a Mèxic de Bety Cariño, el 27 d'abril de 2010, després l'assassinat de Berta Cáceres, a Hondures, coordinadora general del COPINH, el 2 de març de 2016. Dues dones emblemàtiques, cuidadores dels rius, dels territoris, dels boscos, de les dones, dels pobles. Com ho eren també Lesbia Yaneth Urquía Urquía, vinculada al COPINH, que liderava una lluita a Hondures contra dos projectes hidroelèctrics, assassinada el 6 de juliol de 2016; i Macarena Valdés, educadora de la comunitat maputxe Newen Tranquil, que era part de

la lluita contra un embassament a Xile, assassinada el 22 d'agost de 2016; Laura Leonor Vásquez Pineda, integrant del Comitè en Defensa de la Vida de San Rafael Las Flores, que es va enfrontar al projecte miner San Rafael, assassinada a Guatemala el 16 de gener d'enguany; i Luz Herminia Olarte, Maricela Tombé, Ruth Alicia López Guisao i Yoryanis Isabel Bernal Varela, dones indígenes, camperoles, líders populars, assassinades enguany a Colòmbia.

Podríem continuar esmentant totes les dones assassinades per ser dones a Abya Yala, i a totes les preses i amenaçades de presó o de mort. Però el que volem senyalar són les diferents menes de feminicidi. N'hi ha que pretenen acabar amb l'avenç de la consciència de les dones, que es concreta en la nostra autonomia, en la nostra capacitat de decidir sobre els nostres cossos i vides. Els qui històricament s'han sentit propietaris de "les seves dones", pretenen disciplinar el creixement de la nostra rebel·lió feminista a través de la violència. D'altres són els "feminicidis territorials", amb els quals el poder vol exterminar o disciplinar mitjançant la por, les dones cuidadores dels territoris terra, dels béns comuns, de les possibilitats de vida present i futura dels nostres pobles.

Per això el nostre ecofeminisme, indígena, negre, camperol, popular, desafia totes les lògiques de conquesta: la que destrueix la natura i la que ens mata "per ser dones". L'ecocidi, el feminicidi, el genocidi, són diferents cares d'un mateix projecte capitalista que ja no dissimula la seva agressivitat ni la barbàrie, realitzades en nom de la "civilització", el "progrés" o el "desenvolupament".

Les nostres revolucions estan en marxa

Malgrat tota l'agressió, el nostre projecte de vida és sostingut i renovat generacionalment per milers de dones que, en el camp o a les ciutats, han anat aprenent de les seves mares, àvies, ancestres, que la nostra resistència és invencible. Que el nostre feminisme és un afer col·lectiu i multitudinari, que no es pot "controlar" a través de l'assassinat. Que és un moviment de milers de bruixes que volen al cel en bandades, convidant a desobeir l'ordre i a trencar el silenci patriarcal.

Les nostres accions no estan reduïdes a un grup de temes d'"interès de les dones". Som part del conjunt de les lluites populars per la vida, i per la llibertat, per la justícia i per la dignitat. Sabem que aquestes lluites exigeixen revolucions. Transformacions profundes de les nostres formes d'estar al món, de relacionar-nos entre nosaltres i en la natura. Per això, alhora que som part del conjunt de lluites socials i polítiques, de les lluites per reformes i per revolucions, exigim als nostres companys en les organitzacions polítiques, en els moviments populars i a les cases, que siguin sensibles i passin a formar part de les nostres demandes com a dones. Perquè no n'hi ha prou amb tornar-se "políticament correcte", i anomenar-se solidaris amb les lluites feministes. És imprescindible que les revolucions els travessin, i que els que tenen privilegis per ser homes, o per ser blancs/es, o per altres factors que esdevenen hegemònics, renunciïn conscientment a aquests privilegis, per caminar de costat amb les més oprimides entre els oprimits.

Les nostres revolucions estan en marxa. Malgrat el retrocés que sacseja el continent i el món, malgrat la guerra que ens han declarat, les feministes continuem als carrers, no abandonem les places, no acceptem que ens imposin els drets de propietat sobre les nostres vides o sobre els nostres territoris.

Encara que ens matin, encara que ens amenacin, encara que ens empresonin, continuarem acompanyant cada germana que defensi el seu cos o el seu espai de vida, donarem suport a cada dona amenaçada, a cada lesbiana, trans, travestí, fustigada per l'heteronormativitat, a cada nena abusada. Continuarem cercant cada noia desapareguda. I continuarem denunciant cada violent fill del patriarcat i els seus còmplices. No aconseguiran tancar-nos en el món domèstic altre cop.

Som hereves d'aquelles bruixes que cremaren, i de les que van sobreviure per explicar-ho. Som les dones invisibles, que ara ocupem l'espai públic, i tots els espais que desitgem, per revolucionar les revolucions, des dels nostres cossos i territoris insurrectes. □

PER QUÈ VIURE ENTRE MADIAN I MOAB?

PREMI DEL CONCURS
DE PÀGINES NEOBÍBLIQUES 2018

MARÍA DE LAS MERCEDES RODRÍGUEZ PUZO

Santiago de Cuba

Puc sentir l'olor de la carn cremada, escoltar els seus crits mentre el foc les consumeix. Ben just són adolescents, la més gran potser tingui setze anys. Clamen misericòrdia, es pregunten on és Baal –pitjor, per què no ve a rescatar-les. Els israelites amb orgull miren com cremen: són la seva contribució per al Senyor després de la victòria sobre Madian. Hores després, quan el foc s'ha apagat, només l'aire de Moab recorda que trenta-dues noies verges madianites van existir alguna vegada.

Tanco la Bíblia, estic enfadada, li pregunto a Ell com va poder ordenar quelcom així: “A vegades ets desprietat, fas i desfàs sense compassió”, li reclamo al meu Déu, però no s'anima a respondre. Reflexiono després que potser l'holocaust sigui millor que viure com a esclava, viure amb el record de la família massacrada i la ciutat destruïda, destí de les verges supervivents.

Nombres 31 és un text massa esgarrifós, salvatge. No explicita que les noies van ser cremades, però ho infereixo i visualitzo. El més trist és saber la causa de tanta violència, ubicada a pàgines anteriors, a Nm 25. Els homes israelites es van deixar atacar per les males tretes de les dones madianites i van adorar Baal –pitjor, Déu es va enfurismar i el poble escollit es va revenjar. Llegir aquest passatge m'obliga a qüestionar el déu en el qual he posat la meva fe.

Afortunadament, avui els creients en el Déu d'Abraham, d'Isaac i de Moisès no aniquilen els seus enemics idòlatres. No obstant això, existeixen noves formes solapades de violència, tan quotidianes que semblen normals. La meva veïna Ileana, testimoni de Jehovà, no em saluda perquè sóc apòstata, tampoc saluda els altres veïns no creients perquè són mundans. En David, el noi jueu, mai accepta les meves invitacions a l'espai Diàleg Interreligiós perquè hi van els israelites natzarens, els quals accepten Jesús com El Messies. Un pastor baptista predica els diumenges que els catòlics són pecadors i cremaran

en el foc etern perquè s'agenollen i demanen davant d'imatges. Anant més enllà del context cubà, l'Estat d'Israel bombardeja i subjuga Palestina perquè és el seu territori, i ho justifica des dels textos sagrats.

És gairebé increïble: un alt nombre de creients amb una fe comuna, reproduïxen entre ells l'odi i la set de revenja de Nm 31. Davant d'aital situació, Jorge Pixley descriu una realitat innegable: Déu és una paraula summament perillosa, que s'ha emprat i es continua emprant d'una forma enganyosa per referir-se al mateix creador i ésser suprem concebut de maneres molt diverses.

Per fortuna, apareix una llum per ajudar-nos a entendre, a veure darrere del relat bíblic el relat humà, a cercar la veritat. Parlo del Nou Paradigma arqueològic-bíblic. José María Vigil el defineix com el conjunt de nous enfocaments i de significatives troballes arqueològiques, que desafien la historiicitat de fets, figures bíbliques importants i la mateixa història dels pobles que han habitat secularment la terra palestinoisraeliana. La presentació d'aquestes troballes fa èmfasi especial en les vivències històriques i existencials del poble que va elaborar els relats i tradicions de la Bíblia.

Segons algunes cronologies bíbliques, l'Èxode va ocórrer al voltant de l'any 1450 aC. No obstant això, nombrosos investigadors moderns el situen del 1250 al 1230 aC. Arran del nou paradigma, I. Finkelstein revela que existeix la possibilitat que l'èxode cap a la Terra Promesa s'hagi produït dos segles després i no pas a mitjans del segle XV aC., com afirma la Bíblia. (...) “L'èxode, des del punt de vista científic no resisteix l'anàlisi. Ni una estela de l'època fa referència a gairebé dos milions d'israelites que haurien fugit pel desert. Ni tan sols hi ha rastres deixats per aquella gent en la seva peregrinació de 40 anys. Hem estat capaços de trobar rastres de mínusculs llogarrets de 40 o 50 persones”.

Tampoc van existir les grans batalles esmentades en els textos sagrats. L'orgullosa Jericó era alesh-

res un pobre llogaret. Tampoc existien altres indrets cèlebres, com Bersheba o Edom. Aquests llocs van existir, però molt temps després del sorgiment del regne de Judà.

Aquesta declaració de Finkelstein possibilita tornar al passatge bíblic i llegir-lo amb noves ulleres. Alguns biblistes afirmen que Nm 31 pertany al *Llibre de les Guerres del Senyor*, una col·lecció de cants guerrers sobre els combats duts a terme per Israel sota la conducció del seu Déu, del qual se'n fa referència a Nm 21:14. Curiosament el *Llibre de les Guerres del Senyor* no es conserva avui.

Les troballes arqueològiques i la investigació científica en general, ens alliberen d'aquesta imatge tirànica, cruel i despiedada d'un déu que ordena assassinar nens, dones i homes, saquejar ciutats, o odiar el que és diferent. D'altra banda, ens permeten veure un poble desesperat, que frustrat després de l'exili necessita esperança i la troba al reescriure la seva història, possiblement durant el període persa (del 538 al 330 a.C.). Els israelites van convertir-se en el poble victoriós, el poble que guiat per Déu no tem res i sempre s'aixeca. Han recuperat la seva fe, capaç de moure muntanyes. I sí, són culpables de reinventar-se, de donar-se alè canviant la història, de llegar-nos un Jehovà dels Exèrcits.

Aquí apareix el repte que suposa el Nou Paradigma arqueològic-bíblic: com comprenem i assumim Déu ara? Segons Vigil, l'estat actual dels coneixements ha de ser assumit ben clarament i explícita en una teologia i en una fe responsables. Continuarem amb la lectura literal i fonamentalista de la Bíblia i la seva consegüent visió teològica? Volem continuar vivint entre Madian i Moab?

Torno a Pixley: Un déu que legitima l'opressió, per més solemne que es presenti el seu culte, no és el Déu veritable. Doncs el Déu veritable és únicament aquell que escolta el clam dels oprimits i els allibera de la seva opressió.

En contraposició al Déu inclement de Nm 31, la Bíblia ens mostra en el Nou Testament el Déu de la salvació, que a través de Jesús camina al costat dels oprimits, els marginats i els necessitats, un Déu que només ens demana una vida de justícia i misericòrdia. De la justícia en sabem tots; pel que

fa a la misericòrdia em sembla important aclarir que és una gran llum d'amor i perdó. Ja és hora de posar-la en pràctica.

Nota del Jurat: La convocatòria del concurs d'enguany va fer notar la introducció d'una perspectiva nova en l'hermenèutica amb la que recrear o reescriure les "pàgines neobíbliques" a sotmetre a concurs; aquesta perspectiva va ser la de confrontar amb el "Nou paradigma arqueològic-bíblic" (cf. google). El text premiat és un dels pocs que ha assumit aquesta nova perspectiva. Per al proper any ampliem la perspectiva a tots els anomenats "Nous paradigmes". Això no obstant, es continuaran rebent "pàgines neobíbliques" des de l'hermenèutica tradicional, sempre intentant recrear-les per a l'actualitat. □

SERVEIS KOINONIA

PATROCINATS PER AQUESTA «AGENDA LLATINOAMERICANA»

<http://servicioskoinonia.org>

- **RELaT: Revista Electrònica Llatinoamericana de Teologia**
- **Servei Bíblic Llatinoamericà.** En tres idiomes.
- **Calendari litúrgic 2000-2036.** També en anglès
- **Martirologi Llatinoamericà**
- **La Pàgina de Monsenyor Romero.** I les seves homilies.
- **La Pàgina de Pere Casaldàliga:** els seus llibres, cartes...
- **La columna setmanal de Leonardo Boff.** Cada divendres.
- **La Pàgina de Cerezo Barredo:** el dibuix de cada diumenge
- **«Pàgines Neobíbliques».** Relectura de la Bíblia.
- **Contes Curts Llatinoamericans.** Una antologia.
- **Biblioteca.** Sales: general, teològica, bíblica i pastoral.
- **LOGOS:** articles curts variats.
- **Llibres Digitals Koinonia.** Gratuïts i imprimibles.
- **Col·lecció «Temps axial»:** tiempoaxial.org
- **Arxiu digital de l'Agenda Llatinoamericana**
- **Totes les Agendes,** des de 1992, en format digital, recolliu-les, a: latinoamericana.org/digital

TOTS ELS NOSTRES SERVEIS SÓN GRATUÏTS

PROTECCIÓ DEL MEDI AMBIENT DES D'UNA PERSPECTIVA FEMINISTA

PREMI DEL CONCURS
«PERSPECTIVA DE GÈNERE 2018»

MAITE DE LOS ÀNGELES MOLINA CAMACHO

Managua, Nicaragua

Les darreres dècades, la intensificació de les preocupacions ambientals ha tingut un efecte generalitzat en el pensament i les conductes socials. Així mateix es presenta una creixent consciència mundial sobre l'estreta relació entre els problemes ambientals i aquells d'origen econòmic, demogràfic i social, i sobre la necessitat de trobar-hi solucions integrals. ¿De quina forma contribueixen els homes i dones a la protecció del planeta? Hi ha una connexió entre les relacions de gènere i el medi ambient? Primerament, es descriu el moviment ecofeminista. Tot seguit, es detalla el rol de la dona en la cura del planeta. Finalment, s'esmenten les principals personalitats ambientalistes a nivell mundial i nacional.

Les primeres connexions entre el feminisme i l'ecologia van originar l'ecofeminisme els anys setanta, quan l'escriptora François D'Eaubonne fa una crida a les dones a liderar una revolució ecològica per salvar el planeta. Segons D'Eaubonne, aquesta revolució haurà de conduir a una relació més harmònica entre homes i dones. L'ecofeminisme qüestiona les premisses i pràctiques de la societat occidental que històricament ha vist les dones i la natura com a objecte de manipulació, control i explotació.

Des d'una altra perspectiva, Bina Agarwal, considera que el vincle entre les dones i el medi ambient està determinat per una estructura que comprèn diversos aspectes, incloent gènere, classe i raça. Ressalta que són les dones provinents d'àrees rurals i famílies pobres les que resulten afectades de manera més negativa i les que han participat més activament en els moviments ecològics. En el pensament patriarcal les dones són identificades com a més properes a la natura i els homes com a més propers a la cultura, d'aquí que les dones siguin vistes com a inferiors.

Un dels aspectes fonamentals de la contribució femenina a la protecció del medi ambient està localitzat a les àrees d'educació i comunicació. La dona és indispensable com a monitora mediambiental, tant en una educació formal, on actua de professora, com en una educació informal principalment lligada a la seva família, per la qual transmet als seus fills la importància i valors d'un medi ambient sa. Degut al rol de cura del grup familiar i de la comunitat, la dona és la principal administradora dels recursos naturals i consumidora d'aigua.

Cada any el Programa de les Nacions Unides per al

Medi Ambient (PNUMA), reconeix destacades personalitats la tasca de les quals s'ha valorat pel seu impacte positiu sobre el medi ambient. El 2016 els guanyadors del premi "Campions de la Terra" són el biòleg mexicà José Sarukhán Kermez i l'ecologista hondurenya Berta Cáceres.

José Sarukhán, va ser guardonat en la categoria de carrera de lideratge, degut a la seva àmplia trajectòria acadèmica i d'investigació en la conservació de la biodiversitat a Mèxic. Sarukhán va estudiar la llicenciatura a la Facultat de Ciències de la UNAM, on va obtenir el títol de biòleg, va fer una mestria en ciències al Col·legi de Postgraduats de Chapingo i un doctorat a la Universitat de Gal·les, a la Gran Bretanya.

D'altra banda, Berta Cáceres va destacar en la categoria d'inspiració i acció, gràcies al seu rol com a defensora dels drets humans, els pobles indígenes i el medi ambient. El 1993 va cofundar el Consell Cívic d'Organitzacions Indígenes Populares, el qual va organitzar ferotges campanyes contra els megaprojectes que violaven els drets ambientals i a la terra de les comunitats locals. Cáceres va ser assassinada a trets a casa seva després d'anys d'amenaques de mort per la seva tasca com a activista.

Nicaragua no es queda pas enrere respecte de líders ambientalistes. El 2016 es va anunciar que Francisca Ramírez és una de les 50 dones més poderoses d'Amèrica Central segons la revista Forbes. La líder camperola originària de Nueva Guinea és presidenta del Consejo Nacional en Defensa de Nuestra Tierra, Lagos y Soberanía i és la cara símbol de la lluita contra el Gran Canal Interoceànic. En una entrevista de 2015, l'activista esmenta que "les dones també tenim dret a defensar i sempre hauríem d'anar endavant lluitant. Les dones patim més que els pares quan hi ha un conflicte, perquè ells se'n van i les mares ens quedem amb els fills lluitant com podem".

No s'ha d'obviar el fet que les principals figures ambientalistes d'Amèrica Llatina siguin dones, indígenes i/o camperoles. La contribució dels homes a la millora del medi ambient és més tècnica i política, ja que tenen més oportunitats d'educar-se i exercir en llocs de treball. Des que es va fundar el 2005, els guanyadors del premi "Campions de la Terra" han estat majoritàriament homes, només el 30% han sigut dones. Vol dir que les dones contribueixen menys a la cura del planeta? No, ja que les

bases de selecció són lideratge polític, ciència i innovació, visió empresarial i acció i inspiració. Això demostra que el biaix de gènere limita la igualtat d'oportunitats i desenvolupament de talents, degut a que hi ha menys dones científiques, empresàries i líders polítiques. Les dones contribueixen principalment com a portaveus i activistes, i la seva tasca poques vegades es reconeix.

En conclusió, els homes i les dones contribueixen de maneres diferents a la cura del medi ambient. El gènere és una influència fonamental en el desenvolupament tant individual com social. La societat patriarcal adscriu les actituds i els rols socials diferenciats per homes i dones

atribuïts en funció del seu sexe biològic. La contribució femenina a la protecció del planeta està localitzada a les àrees d'educació i comunicació, mentre que els homes contribueixen majoritàriament a l'àrea d'investigació, ciència i innovació. Per poder formular estratègies i polítiques públiques, així com per adoptar instruments que permetin revertir i evitar el deteriorament ambiental i, alhora, una major equitat entre els diferents sectors socials, es requereix un coneixement més ampli de la situació d'homes i dones i la seva relació amb l'estat del medi ambient. □

RACÓ POÈTIC

GIOCONDA BELLI (Nicaragua)

ESTIC VIVA

Estic viva
com fruita madura
mestressa ja d'hiverns i estius,
àvia dels ocells,
teixidora del vent navegant.

No s'ha educat encara el meu cor
i, nena, tremolo en els capvespres,
m'enlluernen el verd, les marimbres
i el soroll de la pluja
agermanant amb el meu humit ventre,
quan tot és més suau i lluminós.

Em faig gran i no aprenc a créixer,
no em desil·lusio, no,
ni em torno dona embolicada en vels,
descreguda de tot, lamentant la seva sort.

No. Amb cada dia, em neixen els ulls de
la sorpresa,
de la terra parida
el cant dels pobles,
els braços de l'obrer construït,
la dona venedora amb el seu ram de fills,
els xavals alegres marxant cap al col·legi.

Sí. És veritat que a estones estic trista
i surto als camins,
deixada anar com el meu cabell,
i ploro per les coses més dolces i més
tendres
i atresoro records
brollant entre els meus ossos

i sóc una infinita espiral que es retorça
entre llunes i sols,
avançant en els dies,
desenrotllant el temps
amb por o desimboltura,
desembeinant estrelles
per pujar més alt, més amunt,
donant-li caça a l'aire,
gaudint-me en l'ésser que em sustenta,
en l'eterna marea de fluxos i refluxos
que mou l'univers
i que impulsa els girs rodons de la terra.

Sóc la dona que pensa
algun dia
als meus ulls
s'encendran cuques de llum.

MARIA MERCÈ MARÇAL (Catalunya)

DIVISA

A l'atzar agraeixo tres dons: haver nascut
dona,
de classe baixa i nació oprimida.
I el tèrbol atzur de ser tres voltes rebel.

VUIT DE MARÇ

Amb totes dues mans
alçades a la lluna,
obrim una finestra
en aquest cel tancat.

Hereves de les dones
que cremaren ahir

farem una foguera
amb l'estrall i la por.
Hi acudiran les bruixes
de totes les edats.
Deixaran les escombres
per pastura del foc,
cossis i draps de cuina
el sabó i el blauet,
els pots i les cassoles
el fregall i els bolquers.

Deixarem les escombres
per pastura del foc,
els pots i les cassoles,
el blauet i el sabó
I la cendra que resti
no la canviarem
ni per l'or ni pel ferro
per ceptres ni punyals.
Sorgida de la flama
sols tindrem ja la vida
per arma i per escut
a totes dues mans.

El fum dibuixarà
l'inici de la història
com una heura de joia
entorn del nostre cos
i plourà i farà sol
i dansarem a l'aire
de les noves cançons
que la terra rebrà.
Vindicarem la nit
i la paraula DONA.
Llavors creixerà l'arbre
de l'alliberament.

QUI ÉS QUI

ENTRE ELS AUTORS D'AQUESTA AGENDA

Només alguns; els altres no necessiten presentació per als nostres lectors...

Marcelo BARROS, Camaragibe, Recife, Brasil, 1944, d'una família catòlica d'obrers pobres.

Bibliista, coordinador de l'Associació de Teòlegs del Tercer Món a Amèrica Llatina, ha escrit 35 llibres sobre lectura popular de la Bíblia, Espiritualitat Ecumènica, Teologia de la Terra, Teologia del Macroecumenisme i del Pluralisme Cultural i Religios. És conseller de la Pastoral de la Terra i del Moviment de Camperols sense Terra (MST). Actualment, viu en una comunitat laica a Recife (PE), Brasil, en tractament de salut, i col·labora amb diverses revistes de teologia de diferents països.

Frei BETTO, Carlos Alberto Libânio Christo (Belo Horizonte, Minas Gerais, 25 d'agost de 1944) és un frare dominic brasiler, teòleg de l'alliberament. És autor de més de 50 llibres de diversos gèneres literaris i de temes religiosos.

Ana María BIDEGAIN GREISING, nascuda a Uruguai, doctora en història per la Universitat Catòlica de Lovaina, professora titular a la Universitat dels Andes i a la Universitat Nacional de Colòmbia. Actualment és professora a la Florida International University. Les seves investigacions i publicacions s'han orientat a l'estudi de la història del cristianisme contemporani a Amèrica Llatina, amb èmfasi en els casos de Colòmbia i Brasil, i en particular en la història d'organitzacions del laïcat i de les dones.

María Teresa BLANDÓN GADEA. Nicaragüenca. Activista feminista, docent i investigadora.

Sofia CHIPANA QUISPE, vinculada a les seves ancestres aimares de Bolívia, és part de la comunitat de Religioses Trinitàries i de la Comunitat de Teòlogues Indígenes d'Abya Yala. Comparteix el seu camí en comunitats de sabers alternatius en els territoris andins d'El Alto de La Paz. Anima les comunitats de Lectura Intercultural de la Bíblia promogut per l'Institut Superior Ecumènic Andí de Teologia, ISEAT. I a comunitats que es vinculen als textos sagrats de la Vida.

Rosa COBO, és una teòrica feminista espanyola, escriptora, professora titular de Sociologia del Gènere a la Universitat de La Corunya i directora del Centre d'Estudis de Gènere i Feministes de la mateixa universitat.

Zoila Melania CUETO VILLAMÁN. República Dominicana, 1959. Pertany a la congregació Apostolat del Sagrat Cor de Jesús. Camperola, d'una família extensa. Fa 30 anys que viu a Colòmbia, acompanyant especialment dones víctimes del conflicte armat i social, i en els processos ètnic-territorials i en la defensa dels DH. Teòloga-bibliista popular, treballa amb les dones afro des d'aquesta perspectiva. Pertany a l'Associació de bibliistes populars a Colòmbia, CEDEBI. Actualment acompanya la Comissió de Justícia i Pau de la Conferència de Religiosos de Colòmbia, CRC.

Maria Cecilia DOMEZI, prové del món de la inserció i el servei pastoral a les CEBs. Laica catòlica, és historiadora, doctora en Ciència de la Religió i ha ensenyat Història del Cristianisme i de les Religions. Actualment és professora d'Història de l'Església a l'Institut São Paulo de Teologia i és membre de l'Observatori Eclesial Brasil. Entre les seves publicacions, centrades sobretot en Amèrica Llatina i especialment en la dona: El Concilio Vaticano II y los pobres (2014) i Mujeres del Concilio Vaticano II (2016).

Alda FACIO és una activista, escriptora i jurista feminista. És fundadora i Directora Acadèmica del Women's Human Rights Institute de la Universitat de Toronto, i assessora de diverses organitzacions feministes de Costa Rica i altres països. El juny de 2014 va ser elegida pel Consell de Drets Humans de l'ONU com una de les cinc relatores especials sobre la qüestió de la discriminació contra la dona en la llei i en la pràctica. Els últims anys s'ha dedicat a cocrear una finca ecofeminista i pedagògica. Té un fill, una neta i diverses gosses i gossos.

Isabel Aparecida FÉLIX. Investigadora a la Universitat de Coimbra, Portugal.

Silvia GRIJALVA. El seu compromís sorgeix d'una inspiració cristiana, d'un treball de més de 20 anys a les Comunitats Eclesials de Base, i d'una solidaritat amb els sectors més vulnerables. Porta més de quinze anys col·laborant en el Centre de Drets Humans Paso del Norte, AC., on porten casos de tortura i desaparició forçada a Ciudad Juárez. És sociòloga.

David MOLINEAUX. Educador i escriptor, radicat a Xile fa molts anys. En porta 20 oferint cursos sobre l'evolució de la vida a la Terra, la nova cosmologia que emergeix en la ciència, i el seu sentit humà i espiritual. Ha escrit dos llibres sobre aquests temes: Polvo de estrellas (Casa de la Paz, 1998, que ara actualitza i reedita en edició digital i regala expressament als lectors d'aquesta Agenda) i En el principio era el sueño (Sello Azul, 2002). Per celebrar la nostra humanitat i el món en evolució, forma i condueix grups de biodansa.

Mercedes NAVARRO (Jerez, Espanya, 1951) és doctora en Psicologia i Teologia i llicenciada en Ciències Bíbliques. Escriptora prolífica. La Fundació Herbert Haag per a la llibertat de l'Església li ha atorgat el Premi al pensament crític, fonamentalment pel seu treball a favor de la igualtat de dones i homes en la societat i en l'Església.

Ramon NOGUÉS CARULLA. Barcelona, 1937. Sacerdot escolapi. Doctor en Biologia i Catedràtic d'Antropologia Biològica a la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha treballat en evolució cerebral, qüestions relacionades amb el cervell i la religió, així com en temes de conducta i bioètica.

Marisa NORIEGA CÁNDANO. Originària de la Ciutat de Mèxic. Casada i mare de tres fills. Catequista i Formadora de catequistes. Mestre del Centre Comunitari ACÉRCATE, i de la Fundació NACE. Té estudis de Literatura i Filosofia a l'Institut de Cultura Superior (ICS). Diplomada en Teologia Feminista per l'Escola Feminista de Teologia d'Andalusia (EFETA). Sòcia fundadora i directora de l'Associació Mexicana de Reflexió Teològica Feminista, A.C. (AMERTEF). Professora del diplomàtic «Enfocament Feminista de la Teologia Cristiana», Universitat Iberoamericana. Membre de l'Observatori Eclesial (OE) mexicà.

Mary Judith RESS, teòloga ecofeminista, és cofundadora del Col·lectiu Con-spirando, radicada a Santiago de Xile. Autora de Sin Visiones nos perdemos: Reflexiones sobre Teología Ecofeminista Latinoamericana (Con-spirando, Santiago de Xile, 2012) i Flores de sangre (Cuatro Vientos, Santiago de Xile, 2014).

M. Pau TRAYNER VILANOVA (El Vendrell, Baix Penedès, 1936). Escolàpia, s'ha dedicat a l'Escola Primària durant 15 anys, i 20 a la Formació Professional, com a Catedràtica d'Història. Psicòloga, Doctorada en Antropologia Cultural, llicenciada en Ciències Eclesiàstiques i Teologia Sistemàtica. Ha treballat amb grups de promoció de la Dona Popular al Barri de Can Serra de l'Hospitalet de Llobregat i dedica actualment els seus estudis a l'espai de Teologia Feminista i l'alfabetització popular amb perspectiva de gènere, amb grups de Nicaragua, Barcelona i l'Hospitalet. Jubilada, investiga ara en la solidaritat feminista i teològica, principalment des del «Col·lectiu de Dones en l'Església per la Paritat».

Carme VINYOLES, Originària i resident a Sils, la Selva. Periodista, fou una de les integrants del col·lectiu fundador del diari El Punt (Girona 1979), mitjà per al qual encara treballa. Membre activa del Col·lectiu per la Igualtat de Girona, del Grup de Recerca i Actuació sobre Minories Culturals (GRAMC), de la Comissió de Periodisme Solidari del Col·legi de Periodistes de Catalunya i de l'Associació Valentes i Acompanyades. Forma part de la junta directiva de la Coordinadora d'ONG Solidàries de les comarques gironines i l'Alt Maresme. Ha realitzat nombroses investigacions sobre el fenomen migratori a Catalunya.

Altres referències:

www.marcelobarros.com

https://pt.wikipedia.org/wiki/Frei_Betto

https://es.wikipedia.org/wiki/Ivone_Gebara

https://es.wikipedia.org/wiki/Alda_Facio

eatwot.academia.edu/JoséMaríaVIGIL

[https://es.wikipedia.org/wiki/JoséMaría_Vigil_\(teólogo\)](https://es.wikipedia.org/wiki/JoséMaría_Vigil_(teólogo))

https://es.wikipedia.org/wiki/Rosa_Cobo_Bedia

<http://biodanzaescuela.cl/artist/david-molineaux>

ADRECES DE CONTACTE DELS COMITÈS CRISTIANS DE SOLIDARITAT OSCAR ROMERO

DE L'ESTAT ESPANYOL
COMITESROMERO.ORG

Comité Oscar Romero

Rúa Fonseca, 8
15004 A CORUÑA
☎ 981 216 096 Comité
corunia@comitesromero.org

Comité Oscar Romero

Cabrales, 37
33201 GIJÓN (Asturias)
☎ 985 091 400
asturias@comitesromero.org

Comité Oscar Romero

Molinillo, 1
09002 BURGOS
☎ 947 203 727
☎ 667 251 337 / 639 611 258
burgos@comitesromero.org

Comité Oscar Romero

Pica d'Estats 14
17003 GIRONA
girona@comitesromero.org
☎ 972 477 239

Comité Oscar Romero

Paseo Marítimo, 30, 6º H
11011 CÁDIZ
☎ 856 07 90 35
cadiz@comitesromero.org

Comité Oscar Romero

Pintor R. de Torres 15, 3ºE
23700 LINARES (Jaén)
☎ 667 452 228 / 607 693 965
linares@comitesromero.org

Comité Oscar Romero

Pintor Balaca, 38, 2º A
30204 CARTAGENA
☎ 968 082 416 i 968 083 603
cartagena@comitesromero.org

Comité Oscar Romero

Argumosa 1, 6º B
28012 MADRID
☎ i fax 915 398 759 Comité
madrid@comitesromero.org

Gipuzkoako O. Romero Solidaritza Bat- zordea

Posta Kutxa 1.789
20.080 DONOSTIA (Gipuzkoa)
☎ 606 722 571 / 655 715 131
donostia@comitesromero.org

Comité Oscar Romero

Avda Juan de Borbón 16, 2ºE
30007 MURCIA
☎ 968 235 011
murcia@comitesromero.org

**Comitè Cristiano de Solidaridad
con América Latina**

Apartado 1.104
31.080 PAMPLONA/IRUÑEA
(Nafarroa)
☎ 948 241 439
pamplona@comitesromero.org

Comitè Oscar Romero

Parròquia de Santa Marina
Milà i Fontanals 10, Can Mariné
08922 STA. COLOMA
DE GRAMENET (Barcelona)
☎ 933 853 558 - 933 921 568

Baula-Comitè Oscar Romero

Tossa, 12
08710 STA. MARGARIDA
DE MONTBUI (Barcelona)
☎ 938 039 262
baula@comitesromero.org

Comitè Oscar Romero

Virgen de la Esperanza, 37
41200 ALCALÁ DEL RÍO (Sevilla)
☎ 625 331 886
sevilla@comitesromero.org

Comitè Oscar Romero

Gandesa 6 bxs. Torreforta
43006 TARRAGONA
☎ i fax 977 544 328
tarragona@comitesromero.org

Grup de Solidaritat Oscar Romero

Parroquia de San Lorenzo
Plaça de la Inmaculada, 8
08226 TERRASA (Barcelona)
☎ 937 830 599
☎ 937 854 540
tarrassa@comitesromero.org

Comitè Oscar Romero

Duque 88, Barrio del Castillo
28850 TORREJÓN DE ARDOZ
(Madrid)
☎ 916 560 505 i 699 483 219
torrejon@comitesromero.org

Comitè Oscar Romero

Monestir de Poblet, 14, 11è
46015 VALENCIA
☎ 963 474 016
valencia@comitesromero.org

Comitè Oscar Romero

Simón Aranda, 13, 1º, Of. 5
47002 VALLADOLID
☎ 983 475 574
valladolid@comitesromero.org

Comitè Oscar Romero

Parròquia Santa Anna
C/ Santa Anna, 29
08002 BARCELONA
☎ 635 53 10 47
barcelona@comitesromero.org

Comitè Oscar Romero

Baiona 9-B. Polígon Coia
36209 VIGO (Pontevedra)
☎ 986 244 100
Fax 986 214 110
vigo@comitesromero.org

Comitè Oscar Romero

José Paricio Frontiñan s/n
50004 ZARAGOZA
☎ 976 432 391 Comitè
976 395 875
zaragoza@comitesromero.org

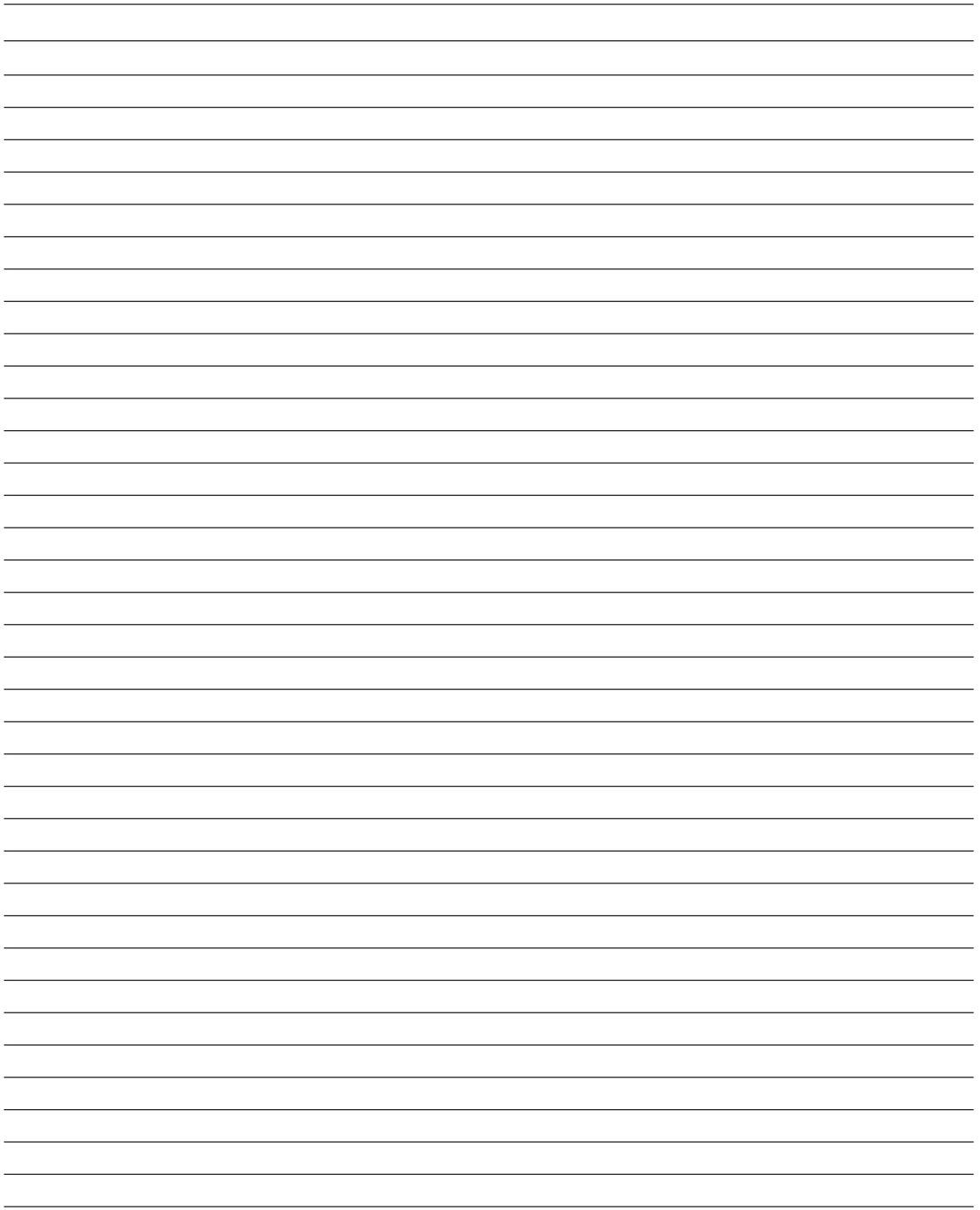
ON HI HA
Comitès Oscar Romero?:
www.comitesromero.org/sedes

Comissió Agenda

Llatinoamericana de Girona
C/ Mestre Francesc Civil, 3 bxs
17005 Girona
☎ 972 219 916
www.llatinoamericana.org

Secretaria i coordinació:
secretaria@comitesromero.org

La igualtat de gènere és qüestió de justícia, i com a tal, és innegociable i ha de ser universal. No cal ser dona, o tenir una identitat sexual determinada, per assumir aquesta bandera: tot ésser humà ha de fer-se seva aquesta causa.

La igualtat de gènere no és pas un dret aïllat o abstracte: inclou el dret a la dignitat, a les oportunitats socials, al respecte, al treball, al mateix sou...

Qualificar la teoria de gènere com a "ideologia" és en realitat un intent de pervertir gratuïtament tota una nova comprensió dels drets humans que està madurant en la consciència de la humanitat i que exigeix noves relacions socials; anomenar-la "ideologia" per intentar reduir la seva veritat i la seva justícia, és una coneguda tracamanya ideològica.

Amb l'Evangeli a la mà, ens atrevim a dir que qualsevol discurs religiós que justifiqui la inferiorització de la dona o qualsevol altra injustícia de gènere, actua com a ideologia de gènere.

Només aquesta nova visió ens permetrà entrar a la societat nova que anhelem, justa i igualitària. L'Agenda Latinoamericana hi vol contribuir.

José María VIGIL y Pere CASALDÀLIGA